

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Liber Secvndvs. Prodomvs Æternitatis Mortis nuntius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

PRODROMVS ÆTERNITATIS MORTIS NVNTIVS.

CAPVT PRIMVM.

Mortis memoria proponitur sanis.

§. 1. Lectori lax, & ingressus ad sermonem.

MORBO & Mortis solatia innumeri scripsere. Idem ego facere meditor: sed tantum abest, ut illi me abster- reant, ut etiam provocent ad scri- bendum. Aliqui horum scriptorum (cum venia dixerim) prolixi nimis sunt, & agrotum aut agrotatum

infinitis præceptionibus onerant. Alii brevitatis non adeo obli- ti, sed ordinis, quem nimis concinnum vo- lunt & accuratum, minus offendissent, si scivissent manum amovere detabulâ, quod in Protogene Apel- les desiderabat. Alii multa præclare discunt, sed non satis, sic dicam, præciue: Theoriam alibi commende- mus; hic agere oportet, & pro verbis monstrare facta. Alii ægris aut moribundis meros panem terrores, formi- dines meras obijciunt, & exanimant etiamnum spiran- tes. Voti tui, mi Lector, scio esse, ad Mortem præpa- rari quàm fieri potest levissimis impendii. Voto tuo re- spondere conabor, & Brevis, Ordine, hilariter, ad Mor- tis ostium te ducam, ut panem non sentias te duci. Brevis quidem; nam libellum scripturus sum, non librum; & libellum manuatum, qui suo domino numquam non ad manus sit. Ordine non stricto illo & exquisito, sed, ut ita dicam, confuso. Ordo viæ est, etiam cum per ambages iur, præsertim si sint amœnæ. Hilariter; nec enim religioni ducam, etiam versiculos & epigram- mata rei opportuna miscere: stilum jacentem illum & flaccidum subinde temperare expediet erectiore, & hi- laritatem non abhorrente. Hæc in antecessum debui præmonere.

§. 2. Quotidiana mortis memoria.

BEATUS ille, qui semper & ubique sic vivit, ut ulti- mam quamque lucem tamquam non redditam consummat. Epictetus sapientissimè hoc docens, *Mors, inquit, & exilium, & omnia quæ in malis habentur, ob oculos tibi quotidie versentur; omnium verò maximè mors.* Sic ni- hil umquam humile cogitabis, nec impensè cupies quidquam.

Miselli homunculi, quid longas spes præcipitis? quid tantam suspensit rerum molem? eras forsitan futuri fa- villa & cinis. Cautos fige pedes, ô homo; illa atra Diva cuique nostrum super caput quotidie stat, & ultimas vitalis clepsydre areculas inloposito & pervigili oculo expectat, & tu non expectes illam?

Ortum quidquid habet, finem timer,

Ibimus omnes,

Ibimus, immensis urnam quatit Eacus umbris.

Neque ætas ulla delinit mortem. Cum nascimur, subji- cimus huic tributo, & mortis finis stipendiarii: imò:

--- cum tremuli sese oculi exerunt,

Præmamq, avidi percipiunt diem,

Mors eadè reginæ & ancillæ. tunc sanè incipimus mori. Eadem mors reginæ immi- ner, quæ ancillæ. Itaque

A *Omni crede diem tibi diluxisse supremum.*
Dic omni vespere: Hodie ito ad ostium æternitatis.

Horat. l. 1.
epist. 4.

§. 3. Mendria mortis, potens in omnia peccata
pharmacum.

OMNEM sensum voluptatis excutit seria mortis re- cordatio, & in absinthium mella vertit. Chryso- stomus id asserens, *Mortis futura expectatio, inquit, haud- quamquam finit, ut quas in manibus habent voluptates, seu de- pulsa, imit.* Et verò quid non potest, non extremis digitis, ac quasi per capillum, sed toto mors corpore cogitata? Nulli hæc ætati parcat, nulli dignitati. Hic Mors nulli decedit iuvenis, infans alter, senex alius. Ille ferro, ve- ætati par- neno alius aut lapsu; lento alius stillicidio, celeri alius, cit. & tamquam valido imbre aut fluctibus oppressus, aut fulmine tactus jacet. Inter tam dubia, tam varia, tam subita, quæ securitas? aut quis peccandi animus inter tam incerta? Quid, quod quotidie morimur? Clepsy- dram cogita, sive veterem aqueam, sive recentiore areariam: nonne per stillicidia & arenas pars superior evacuatur, impletur inferior? Idem de vitâ cogita: de- labitur momentis singulis aliquid, & evacuatur præ- sens vita, ac aliud diffuit. Nihil hîc tutum, non hora ho- ræ, non momentum momen- De vitâ singulis momentis aliquid de- labitur.

postremus; beatior, sive omnis hora; beatissimus, cui omne momentum. Abstinebit a scelere manum, quis- quis omnem horam decretoriam putat, quisquis om- ne momentum ultimum. O spes inanis, quantos in fraudem impellis? quantos, dum promittis senectam, in medio tollis cursu? Evenire proinde credas posse ti- bi, quod multis. Quanti jacent nocente mente, inno- cente licet manu! quàm multi, meditato tantum crimine, mortem repererunt! quàm multos medio in sce- le- re mors occupavit, & medium secuit crimen! quàm multi in ipso sceleris conatu abrepti, temerarii ausus pœnas dederunt! quàm multi in ipso inchoati sceleris momento, scelus morte clausurunt! Quid, si ex horum numero sis unus? aut quæ certior tibi hora, aut mo- mentum, quàm alteri? Iam quis ab illâ mente crimen ex- spectet, quæ cum crimine mortem expectat, cum mor- te pœnam? Nemo prudens inter Oceani fluctus in ta- bulâ ludit: nemo ab ingenti præcipitio pendulus sce- le- ra meditat: nemo inter medios armatos hostes iner- mis hilarescit. Stolidior hîc est, qui in perpetuo mortis metu, omni horâ dubiâ, omni momento incerto, ea audet quæ æternum infelicem asserunt mortem. O fa- tuti! quousque ruimus in æternum puniendâ? Quin Si- racidæ consilio paremus? In omnibus, inquit, operibus tuis Eccli. c. 7. memorare novissima tua, & in æternum non peccabis. v. 40.

Multi in medio sce- le- re a mor- te occu- pantur.

§. 4. Bone vite clausula, quanti sit, è Senecâ.

IC, mi Seneca, quem magnus ille Plinius Princi- pem eruditionis invidendo elogio appellat, dic quid sentis de morte, præsertim immaturâ? Audite ju- venes, audite queruli senes: *Quomodo fabula, sic vita; non Senec. epist. quàm diu, sed quàm bene acta sit, refert.* Nihil ad rem per- tinet, quo loco definas, quocumque voles define: tan- tum bonam clausulam impone. Non aliter Epictetus, Memento, inquit, actorem te esse fabulæ, qualem doctior voluit. Ench. c. 23. si brevem, brevis; si longam, longa. Nec aliter Varro di- xit,

Plin. l. 3.
c. 10. p. 8
in.

Beatus qui
quamque
lucem non
redituram
consummat.
Enchir. cap.
28.

Nulla æ-
tas delinit
mortem.

Mors eadè
reginæ &
ancillæ.

Tom. 5. ser.
de Nequitia
mibi p. 678.

De vitâ
singulis
momentis
aliquid de-
labitur.

Cogitatio
horæ de-
cretoriæ
abstinere
facit à sce-
lere.

Multi in
medio sce-
lere a mor-
te occu-
pantur.

Scribanus
in Polit. Ch.
lib. 1. c. 27.

Scelus est
qui audet
ea quæ af-
ferunt mor-
tem.
Eccli. c. 7.
v. 40.

Lib. 14. c. 4.
med.

Ench. c. 23.

Ench. c. 23.

xit, non eos optimè vixisse, qui diutissimè, sed qui modestissimè vixerint. Planissimè &c est: non refert, Vbi, & quando aut quomodo definamus. Cum Deus volet, definendum est; modò nos clausulam apponamus bonam.

§. 5. Omnis homo, nullus homo: ex Arbitro.

Hic, *Deu nos miseros, quam totus homuncio nil est.* Verè sic est. Sed heu miseres multò, quò minus agnoscimus esse miseros! Nil est totus homuncio (ut rectè priscus Satyrus) sed ausim dicere, ut ali- quid esse incipit, cum se nil esse cognoscit. O homo nosce teipsum; nosce, & sàpe, mors namque lilia sen- tibz æquat.

O miseri & vani, quid nos, doctrina, fama, sumus? Ipsi palvis, illa opinio, ista ventus. Et nos quoque qui vi- vimus, qui vigemus & floremus, dicemus brevè: Vi-

ximus. Hic omnes exitus unus habet. Vita nostra cre- scendo decrescit; & hunc ipsum quem agimus diem, cum morte dividimus; quotidie enim demitur aliqua pars vitæ. Quemadmodum clepsidram non extremum stillicidium exhaurit, sed quiddam ante defluxit: sic ultima hora, quæ esse definimus, non sola mortem faci- cit, sed sola consummat.

§. 6. Mortalissimus diecula.

Flos est Hemerocallis, cuius vita & pulchritudo dia- ria est. Sed & volucris ad Hypanim fluvium est, He- merobios dicta, quæ non ultra diem vivit, sed eadem omnino luce, quæ lucem inchoat, finit; morieturque soli commoetur: eodem die pueri, juvenis, senis etatem experta. Manè nascitur, meridie viget, vesperti conse- nescit, & moritur. Sed & hoc magis mirum in hoc ala- to quadrupede, quòd non minus unica diecula alimen- ta provideat, quam si corvi aut cornicis annos esset vi- surum. Animalculo huic simillima est humana vita. Ad fluvium illa est perpetuò fluentis temporis; sed & volucris est magis, quam avis ulla vel sagitta: & sàpe o- mnis sue pompæ diem unicum, terminum habet, sàpe horam, sàpe paulò productus momentum. Qui ergo annos meditare & sæcula, sàpe brevioris ævi quam flores, aut florum umbræ, aut si quid umbræ va- nius, brevius?

Grandè profectò mirum est, hanc vitæ volucerrimā brevitem à tot divinis vatibus proclamari, ab omni- bus omnium sæculorum scriptoribus confirmari; ni- hilominus missellos homunciones adeò ad omnium vo- ces obfufesceere. Clamat Ezechias per Isaiam: De ma- ne usque ad vespem finies me. Clamat regius Pfaltes: Dies mei sicut umbra declinaverunt. Clamat Huiusce Princeps: Homo quasi flos egreditur, & coneritur, & fugit velut um- bra. En homo bulla, vita tua omnis, umbræ fuga est, & tu mansionem cogitas, ac quietam habitationem? Quid avare congeris? quid corradis, velut annos Nestoris vi- cturus? Mors tibi à tergo hæret. Abibis hinc, priusquam abiturum te metuas, ni metuas maturè. Accelera, in- stat Æternitas.

§. 7. Idem confirmatius traditur.

Nillius vita non brevis est, illorum brevissima, qui præterito, qui obliviscuntur, præsentia negligunt, de futuris non metuunt. Optimè Iobus, *Et qui eum, in- quit, viderant, dicent: Vbi est? Velut somnium avolans non in- venietur* (somnia inanisissimum, volare celerrimum) transies sicut visio nocturna. Idem de seipso, *Dies mei, ait, ve- x. 15. & 26. lociores fuerunt cursore, fugerunt, & non viderunt bonum* (hoc dixit hominum opulentissimus.) *Perveranserunt quasi na- ves poma portantes, sicut aquila volans ad escam. Hesterni quippe sumus, & ignoramus, quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram.* Verè, dies nostri sicut umbra super ter- ram, & nulla est mora. Nos epulamur & choreas duci- mus & nulla est mora: nos quieti liberalissimè indulge-

mus, & ad ipsam usque meridiem stertimus, & nulla est mora; nos temporis prodigi fabulamur, & aliud ex alio delictum, otium comminiscimur, & tamen nulla est mo- ra: labuntur, fugiunt, avolant anni. Nemo tam Divos habuit faventes umquam, ut sibi crastinum posset polli- ceri. Ita dum somniamus, ad æternitatem tranſimus, vel illam cælitum, vel inferorum alteram. Præclare di- xit Suidas: *O mortales unius diecula, quotidianorum gnari, futura non prospicientes, perpendite, ad quam tenditis, Æter- nitatem.*

§. 8. Longævitæ spes, & vota inania.

Quid faciam, dicebat apud animum suum opulen- tus ille, quia non habeo quò congregem fructus meos. Hoc faciam, destruiam horrea mea, & majora faciam. Mi- ser, heu! bis miser. Tunc horreum ampliabis: sepul- chrum habitabis crastinà, & olis non tartarum. *Hæc no- cte anima tua reperitur à te, quæ autem parasti, cuius erunt?* Virtus, si quam amasti; vitia, quæ parasti, tecum ibunt: nec alios hinc habebis comites. Huic divitis fato simil- limum illud Senecionis apud Senecam, qui vitam hanc voluerem, quam per momenta singula precariam duci- mus, sàpius reputans, *Omnis dies, inquit, omnis hora, quàm nihil finis, ostendit, & aliquo argumento recenti ad- monet fragilitatis oblitus, cum æterna meditantibus respicere cogit ad mortem.* Senecio Cornelius, eques Romanus, homo summæ frugalitatis, non minus patrimonii quàm corporis diligens, cum per totum diem amico gravi- ter affecto, & sine spe jacenti, usque in noctem asse- disset, cum hilaris cenasset, genere valetudinis præci- piti abreptus, angina, vix compressum arctatis faci- bus spiritum traxit in lucem. Intra paucissimas ergo ho- ras, postquam omnibus erat sani ac valëtis officis fun- ctus, decessit. Ille, qui & man & terrâ pecuniam agita- bat, qui ad publica quoque, nullum relinquens inex- pertum genus quasus, accesserat, in ipso actu bene- cedentium rerum, in ipso procurentis pecuniæ im- petu raptus est.

Ita fit, dum maximè agunt homines, agunt animam: uti venti, qui cum vehementissimè flant, efflant vim suam, tunc plerumque celerrimè posituri, cum pluri- mum sevierunt. Admirabundus Iob à Deo quarit, & efflant. *penè conqueritur: Et sic repente præcipitas me? Pulchrè Tertullianus, & verè, Vbi est, inquit, & illa navigis, cum longè à Capharæi saxi, nullis depugnata turbibz, nullis quassata decumanis fluctibus; adulante flatu, labentè cursu, letante conſpiratu, insensito repente percussu cum totâ securi- tate desidunt. Non secus sunt naufragia vitæ, & tranquilla mortis eventus.*

Quàm ergo stultum est etatem disponere? Ne cra- stino quidem dominamur, O quanta dementia est spes longas inchoantium! Emam, ædificabo, vendam, exi- gam, honores geram, tum demum lassam senectutem in otium referam. Omnia, mihi credere, etiam felici- bus dubia sunt. Nihil sibi quisquam de futuro debet promittere: id quoque quod tenetur, per manus exit; & ipsam, quam premimus horam, casus incidere po- test & abrumpere. Nos verò navigationes longas, & feros in partiam reditus proponimus: militiam, curiam, leuitas actiones, proluxa negotia, longam laborum se- rriem, officiorumque per officia processus destinamus; ævum Nestoris & fortunam Metelli speramus, cum interim ad latus mors est, & è vitæ colliculo in mare nos præcipitat Æternitatis.

§. 9. Homo pulvis.

Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem revertè- ris. Triste hoc carmen, nostra nobis mater oc- cinat Ecclesia, cum filiorum capitibus cineres insper- git, monètque mortalitatis, & eo quidem tempore, quò illa plerumque minimè cogitatur. Aquilam hic ini- tatur Ecclesia: illa cervum prælio aggressura, multum pulverem

Nemo tam Divos ha- buit faventes, ut sibi crastinum posset pollicetur.

Luc. cap. 12. v. 18.

Virtus, vel vitia post mortem comites.

Seneca epist. 101. init.

Senecionis Cornelii mors.

Venti cum vehementissimè flant, vim suam efflant.

Iob cap. 10. v. 8.

Lib. de Ani- ma.

Nihil sibi de futuro promittendum.

Gen. c. 3. v. 19.

Plin. lib. 10. c. 4.

Plin. l. 11. c. 36. Hoc cul- tum genus etiam in A- rari nasci- tur, eodemq; die mortui aquistima- tæ piscibus avidissimè confectanti- bus. Lugdu- gneses pi- scatores vo- cant dela- manne.

Vitæ brevi- tas à divi- nis vatibus proclamata. Isa. c. 38. v. 12. Psal. 101. 12. Iob c. 14. v. 2. Vita est umbræ fu- ga.

Quorum vita bre- vissima. Iob c. 20. v. 7. & 8. Idem c. 9. v. 15. & 26. c. 8. v. 9.

Ecclesia
imitatur
Aquilam.

pulverem alarum volutatu collectum, excutit in oculo
cervi, cornibus media insidens, & pennis ora verbe-
rans, donec præcipit in rupes. Sic Elephas hominem
in vetita ruentem, media quasi via adfrenat, sternitque
ferali hoc pulvere. Idem lacerdos facit, cum ad ex-
quiarum epilogum, cadaveri jam intra fuitum condito-
rium reposito, ter glebam injiciens, *Memento*, inquit,
homo, quia pulvis es; & in pulverem reverteris. Hæc non
jacenti jam & mortuo, sed vivis, & etiamnum cir-
cumsistantibus, opportunè & suo loco occinit.

Sapuit in hoc & Philippus Macedo, qui quotidiano illo carmine monitus, *Philippe homo es*, moderatiorem se gessit.

Grues in
excubiis
lapillum
pede sus-
pent.

Sed & grues hoc nos doceant. Hæ cum nocturnis temporibus excubias habent, lapillum pede sustinent, qui lassatis somno decidens, indiligentiam suam conarquet. Eadem, cum Pontum transvolant, arenam ferunt gutture. Mortales vanitatis arguat sepulchrale faxum, & arena quâ conteguntur. Vitulus ab Hebræis adoratus, aureus quidem fuit, sed in pulverem redactus: Statua Nabuchodonosori visa, terribilis fuit; sed scitu lapilli contrita: Poma Gomorrhæ pulchra quidem fuit, sed cum franguntur, in vana pulverem faciunt: formam & opes ostentat fastuosus homo, sed hæc omnia in cineres rediguntur. Hoc humanæ pompæ principium, hic finis. Ergo age quod agendum est; insat. Eternitas.

§. 10. Homo verè miser.

Vita, pro-
mo in lib. 7.
fig. nat.
Natura
melior
homin-
is
tristior
no-
vera fue-

Non est satis aestimare, Natura meliorem homini mater, an tristior noverca fuerit. Ante omnia unum animantium cunctorum, alienis velat opibus: ceteris variè tegumenta tribuit, testas, cortices, coria, spinas, villos, setas, pilos, plumam, pennas, squamas, vellera. Truncos etiam arboreosq; cortice, interquam gemino, à frigoris et calore tutata est. Hominem tantum nudum, & in nudis humo, nati diu hic

§. II. *Quid igitur est homo?*

Arist.
Trism.
Plauto.
Sophoc.
Pindaro

Si prifcas gentes audiamus, Homo est Fortunæ lu-
sus, Inconstantiae imago, Corruptionis speculum,
Temporis spoliū, Mortis mancipiū, versatile Sep-
ulchrum, fragile Simulachrum, tenuis Umbra, Umbra

A somnium, Spirans cadaver, Viva mors, Pila quâ ludit
Deus.

Si Senecam interrogas, *Quid est homo?* respondebit. Inbecillum corpus & fragile, nudum, suapte naturâ inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam projectum, cuiuslibet pabulum, cuiuslibet victima, &c.

Si sacros scriptores interrogemus, Homo est cſca
vernum, facies ſtercorum, calamitatis ludibrium,
imbecillitatis Exemplum; eſt nunciuſ præcurrens, na-
vis paſſantiens, avis tranſvolans, fumus evaneſcens,
gracilis ſpuma, invidiæ trutina, ſtilla ſiſula, momen-
tum ſtateræ, gutta roris antelucani, hoſpes unius diei;
eſt hoſ, ſœnum, univerſa vanitas, pulvis & cinis, inane
& nihilum.

Interim nos miselli nomenclaturas ingentes reximus. In hac verba
speciosissimorum titulorum : grandia nomina operose
ambimus, & sine omni auri vultu auidimus Magnifici,
Perillustres, Felices, Pii, Potentissimi, Augustissimi,
Invictissimi, Optimi, Maximi. † Quid restat,
nisi ut Saporem Perlarum Regem imitemur, qui epi-
stolam, quam ad Constantinum Imperatorem dedit, sic
exorsus est: Rex Regum Sapor, particeps siderum, frater Solis
& Lune, Constantino fratri meo salutem plurimā. * Aur
falsumque, nomina trahamus ab rege Bisnagensi, qui
salutabatur, Sponsus bonae Sortis, Magnusque provin-
ciarum Deus, Regum potentissimorum Rex, omnium
equitarum Dominus. Maiores &c. &c. &c.

Consol. ad
Marciam
c. 11.

Isai. David.
Bern. alios.
Arist. ad-
scribunt hæc:
Homo quid
est? Imbec-
cillitatis
exemplum,
fortunæ lu-
dibriū. &c.

In hac verba
Georg. Poss.
Mucus cor-
nicem, egre-
giam edidit
cantionem
in suo Orpheo
mixto.
[M]arcellin.
ib. 17.
Iarric.to.
. Thesauri
er. Indicar.
nibi pag.
52.

Elogiorū
series in
litteris à
Soldano
remissa.

Oblivio
sui,igno-
rantia tur-
pissima est.

§. 12. *Ad rei funebris osiores.*

A Bite igitur non homines, sed milvi, qui etsi rapacissimi, semperque famelici, nihil tamen esculenti rapiunt umquam ex funerum ferculis: vos, etsi cetera curiosissimi, nihil tamen, quod funus oleat aut pollincturam, facile umquam tangitis. Gratio vobis est quævis cæna sub quacumque arboe, quam vel lautissima sub taxa aut cupressô. Omnem Libitinæ apparatus pessimè odistis, nec quidquam malletis quam omnem mortis memoriam abolere. At videte quàm hic largiter deliretis, cùm sacra pagina clariissimè moneat: *melius esse ire ad domum luctus, quam convivii.* V. Eccles. c. 7.
bis verò alia omnia potius agere lubet quàm sanctè vivere, & mortis meminisse. At cavete, ne, dum brevem luctum cauetis, non cavetis æternum.

§. 13. *Omni*

§. 13. Omnis vita lacryma.

V Nulquisque nostrum, inquit Cyprianus, cum nascitur, & hospitio mundi huius excipitur, initium suum lacrymis. Quis de se dixerit:

Vt lacrymis cepi, lacrymis ita finio vitam;
Totum sane meum vivere, flere fuit.

Sic omnes vitam ordimur, sic claudimus omnes,

Ad stertum sientes nascimur, & morimur.

Naufraga nos istis tempestas mergit in undis,

Quisque suis meris sic sepelitur aquis.

Ille unus felix, qui stertum iam egerit omnem,

Ne lacrymas stillet post sua fata novae.

Serarius in
rebus Mo-
gunt. mihi
pag. 942.
Daniel
97. Episc.
57. Archiep.
41. Elector
Mogunt.

Vis totius humanæ vitæ summam & epitomen? Daniel Archiepiscopus & Imperii Romani Elector Moguntinus, in precum libello, suâ manu hæc vivendi monita scripsit:

1. Vita brevis.	6. Victoria anceps.
2. Forma decipiens.	7. Concordia fallax.
3. Pecunia fluxa.	8. Senectus misera.
4. Imperium invisum.	9. Mors felicitas.
5. Bellum permiciosum.	10. Sapientia sæva perennis.

Illius utique cælestis sapientia, quæ regna donat, numquam desitura, nemini expugnanda, æterna.

§. 14. Lacrymas solatur Deus.

A Gnoscere vocem consolatoris simul & promissoris: Cum ipso sum in tribulatione, et ipiam eam, & glorificabo eum. Et verè, iuxta est Dominus is qui tribulatio sunt corde, & humiles spiritu salvabit. De his promissis luculenter Augustinus, Noli timere, inquit, quando tribularis, ne quasi non tecum Deus sit: iuxta est Dominus his qui tribulatio sunt corde. Adjuvat certamen (considera) qui certamen indixit. Non te sic spectat Deus in agone certamen, ut populus aurigam; clamare enim novit, adjuvare non novit: coronæ veniam parare potest, vires subministrare non potest. Homo enim, non Deus est: & fortè dum spectat, plus laborat sedendo, quàm ille luctando. Deus quando spectat certatores suos, adjuvat eos invocantes: nam vox athletæ ipse est in Psalmis: Si dicebam, Motus est pes meus, misericordia tua adjuvabat me. Cum ergo turbare coperis, erige fidem tuam, & noveris, quia te non deserit. Sed ideo putas te deserti, quia non quando vis, eripit. Eripuit tres pueros de igne; Qui eripuit tres pueros, deseruit Machabeos? absit. Et illos eripuit, & istos: illos corporaliter, ut infideles confunderentur: istos spiritaliter, ut fideles imitarentur. Iuxta est Dominus is qui tribulatio sunt corde, & humiles spiritu salvabit. Altus est Deus, humilis est Christianus. Si vult ut altus Deus vicinetur illi, ille humilis sit. Magna mysteria, fratres: Deus super omnia est. Eripuit te non illum tangis. Humilis te ipse ad te descendit. Hunc ergo fidissimum adiutorem in vota voca, aderit: quæ vocatus, gemitu etiam unico; modò serio absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum: & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor est: ultra, quia prima abierunt. Verissimè dixit idem Augustinus: Cum quantà suavitatè plorat in gemitu qui orat! Dulciores sunt lacryma orantium, quàm gaudia theatrorum.

Pf. 90. v. 15
Pf. 33. v. 19.
Tom 8. in
Psalm. 90.
ante finem.
Deus certan-
tem in
agone non
spectat ut
populus
aurigam:
Sed adju-
vat.
Pf. 93. v. 18.
Aug. supra.

Cur tres
pueri ab
igne, Ma-
chabeis ve-
raliter, ut
infideles con-
funderentur
non ere-
pti.

* Idem in
Psalm. 33.
conc. 2. post
med.
Apoc. c. 21.
v. 4.

In Pf. 127.
circa med.

§. 15. Mors nativitas.

Non finis (ait moriturus Thebanus) vitæ meæ, sed æterni initium & melius advenit. Nunc enim, commilitones, vester Epaminondas nascitur, quia sic moritur. Etenim quid accinet, aut humano dolori indulgeri, aut divino Numini invidiam fieri, quod immortalitatem suam nobiscum partiri voluerit.

Trauli gens Thracibus finitima, quæ cum Thracum moribus cetera quidem concordat, unum illud habet peculiare, quod, edito infante, propinqui circumfidentes cum ploratu commemorant, quantum calamitatum illi sit perferendum, vitam ingressio. Contrà, defunctum hominem cum lusu lætitiæque efferunt, re-

Valer. Max.
l. 3. c. 2. &
l. 2. c. 6.
Herodotus
l. 5. hist.
Valer. l. 2.
cap. 1.
Quint. l. 5.
in ist.

A censentes quàm multis malis subductus sit. Sapientia laudem meritò sibi vendicaverit hæc natio, quæ natales hominum flebiliter, exequias cum hilaritate celebravit. Idem Causiani & Geta dicuntur fecisse, qui puerperæ luxerunt, funera plausu prosecuti. Removeatur itaque naturalis dulcedo vitæ, quæ multa & facere & pati turpiter cogit, & vitæ finis beatorum principio reperietur. Mors non timenda, ut malum, sed ut malorum finis, excipienda. Sanè Plinius Secundus: Itaque, ait, multi existere, qui, non nasci optimum censerent, aut quàm ocyssimè aboleri. Ita Silenus, à Mida captus, rogatus est: quid esset homini optimum? Diu tacuit. Tandem ut diceret adactus, respondit: Optimum est numquam nasci, proximum, quàm terrimè extingui.

Illud non omiserim ter mirum, inaudicum, & narratu jucundum. Ludovicus Cortusius Iureconsultus Patavinus, lamentationes & lacrymas testamento suis omnibus interdictis, voluitque adesse ad funus aulæ citharædos, & omnis generis musicos, qui unum cum candidato clero funeris pompam partim præirent (numero quinquaginta) partim sequerentur: singulis dimidium aureum dari præcepit. At feretrum portari iussit à duodecim innuptis puellis, quæ præfina aut viridi veste indutæ, altâ voce cantarent, quidquid lætitiæ suggereret. Harum virginum singulis certa pecunia dotis loco destinata. Ita sepulchrum est in templo S. Sophiæ Patavii, centum funalibus, dum efferretur, stipatus, præeunte omni Clero, & totius urbis monachis, tantum exclusis, qui nigri habitus essent, hos enim testamento à suo funere amovit, ne hilaritatem publicam atris cucullis funestarent. Atque hac ratione exequiæ in nuptias migrarunt. Obiit nuptialis hic homo, an. Christiano 1418. 17. Iulii, die D. Alexii.

Præclare dixit Bernardus: Illi mortuos suos lugeant, qui resurrectionem negant: illi sunt plorandi, qui post mortem à deo ne vivendis monibus sepeliuntur in inferno, non illi, qui ab Angelis collocantur in celo. Pretiosa mors Sanctorum, pretiosa planè, tamquam finis laborum, tamquam victoriæ consummatio, tanquam vitæ janua, & perfectæ securitatis ingressio. Aperit Hebræus Sapiens: Melior est, inquit, dies mortis, die natiuitatis.

De modo be-
ne vivendis
serm. 70.
Idem de
transf. Mah.
Eccles. c. 7.
v. 2.

§. 16. Vbi que mori.

Torqueant se miseri, quibus extingui quàm superesse utilius est, trepido & anxio consilio, quam ratione vitæ exant, quarentes: Ferrum acuant, venena conperent, laqueos apprehendant, vastas altitudines circumspiciant, tamquam magno apparatu aut exquisitâ molitione opus sit, ut corporis atque animi infirmo vinculo coherens societas dirimatur. Nihil horum Coma ille Diogenis frater, sed intra pectus inclusa anima finem sui reperit. Enimverò minimo studio retinendum bonum est, cuius caduca possessio tam levi afflatu violentiæ concussa dilabitur. Ubique mors est, omnibus locis, omnibûsque momentis insidiatur, quæquæ venias, paratam invenies; nusquam non præsto est, occurrit undique.

Cum verò una tantum mors uni homini sit oppetenda, quid est quod ante mortem illam ultimam, tot miscellum hominem mortes iugulent, ut quis non immerito quærat:

Gutula cum mihi sit vitæ tantum unica, cur me mille necis species, funera mille premunt? Bernardum audi: Summa tibi sit philosophia, mortis meo Lib. de ho-
ditatio assidua. Et ideo varia te mors vellicat. Quidquid vestat vitæ illis accidit, ait Bernardus, tibi accidere potest, quia homo idem in me-
es. Homo de humo, limus de limo. De terra es, & de terra vi-
vis, & in terram reverteris, quando venerit dies illa ultima, digni. ani-
me. Quæ subito venit, & forsitan hodie erit. Certum est quia mo-
rieris, sed incertum quando, aut quomodo, vel ubi. Quoniam
mors ubique te expectat: tu quoque, si sapiens fueris, ubique
6476

Aeternitatis Prodrumi Caput I.

37

Epist. 16. eam expectabis, Nec aliter Annaus: Incertum est, inquit, A quo te loco mors expectet. Itaque tu illam omni loco expecta.

§. 17. Mors sua cuique domi est.

Nvgamur, mortemque procul, procul esse putamus; At mediis lateri hac abdita visceribus. Scilicet ex illa quā primū nascimur hora. Prorepunt juncto vitæque morsque pede. Partem aliquam furim, quæ se meretur & ipsa. De vitæ filo qualibet hora rapit. Paullatim morimur; momento extinguimur uno, Vt lampas oleo deficiente perit. Vt nihil interimat, tamen ipso in tempore mors est: Et nunc interea dum loquimur, morimur.

In Boreali oceano iuxta Moscoviam piscis est, cui nomen Mors. Hæc maris bellua maximè dentata est, id eus dentibus, quod Cardanus refert, gladiatorum capuli conficiuntur. Corpus cuiusque nostrum, o mortales, vivarium est, in quo piscem hunc, Mortem, aliamus. Ideo non procul nobis hæc bellua querenda est: Mors sua cuique domi est.

§. 18. Mors inexorabilis.

Svrda sit & cautes, & cæca tigris ira, Sit licet & rabidi vis furiosa frei. Hanc Zephyri mulcent, componitur illa receptis Pignoribus, scopulos unda manasque domant. Mors habet indomitos precibusque minis, furor, Et saxo, & pelago, & tigris de saxa magis. Parcas, in quarum colos, licia, stamina, forfices, vitæ necisque mortalium jus omne transfundere super, inexorabiles esse, profana finxit antiquitas. Cum enim Certo veniant ordine Parca Nulli jussu cessare licet, Nulli scriptum proferre diem.

Sed nec Lanificas ulli exorare sorores fas est: quem statuere diem, ad amissum observant. Atque hoc ingenio Mortem, omnis, ut ita dicam, hominis expertem, & pictorum pingunt pueri, & alii fingunt artifices. Cæret auribus, ne precantes obaudiat; caret oculis, ne lugentium miseratione moveatur; caret fronte ac genis, ne lævitiam ipsa suam erubescat; caret lingua ac labiis, ne solatiolum aliquod vocale ab eâ expectet; caret denique carne, ut humanitatis sensu careat: soli nervi, & artus, & muscoli, sola ossa supersunt, arcus videlicet & sagittæ, spicula & amenta ad miseros mortales ex destinato feriendos. Et sanè, si quando, tunc maxime eâ se feritate ostentavit, adeoque insulcavit orbi eâ Bellua, cum Christum filium Dei, vitæque omnis auctorem, frustra gementibus saxis, trepidante terrâ, lugentibus stellis, expallescens sole, moerentibus Angelis, infando ausu sustulit, heu in ipsius Vitæ vitâ durissimè paratragedians. Quisquis es, si homo es, mors tibi inexorabilis est. Ergo, Vive memor lethi, fugit hora, hoc quod loquor, inde est. Ergo, dies omnis velut ultimus ordinandus est, aut velut primus æternitatis.

§. 19. Mors certissima, est incertissima.

Quid in rebus humanis certius mori? (exclamat Bernardus) quid horum mortis incertius invenitur? Senibus quidem in ianuis, adolescentibus in insidiis est. Ergo, Prov. 6. 27. Ne glorieris in crastino, ignorans quid superventura pariat dies. Sed nec Venustus vates hoc nescit: Quis scit, an adjiciant hodiernæ crastina summe Tempora Dii superi? ---

Cap. 4. v. 13. Jacobus Apostolus luculentissimè, Ecce nunc, inquit, qui dicitis, Hodie, aut crastino ibimus in illam civitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur, & lucrum faciemus (qui ignoratis quid erit in crastino. Quæ est enim vitæ vestra? Vapor est ad modicum parens, & demum exterminabitur) pro eo ut dicatis: Si Dominus voluerit: & si vix-

Tom. I.

Omnes ibimus, omnes, omnes. Siquidem, Omnes 2. Reg. c. 14. morimur, & quasi aqua dilabimur in terram, quæ non revertitur. Neque tu ignorare potes, ita te esse procreatum, nemo mortui memineris à rerum naturâ, & accipiendi spiritus, & ritur qui reddendi, eodem momento temporis legem dici: atque nō vixerit, ut mori nemo solet qui non vixerit: ita nec vivere quidem aliquis potest, qui non sit moriturus, quando nec vivit qui non sit moriturus. sit moriturus incertissimum. Idcirco Christus fidelissimo præmonitu nos excitans: Videte, inquit, vigilate & Marc. 13. orate: nescitis enim quando tempus sit. Et hoc ipsum mox v. 33. 35. 36. repetens: Vigilare ergo, inquit, (nescitis enim quando dominus domus veniat: sed, an mediâ nocte, an galli cantu, an mane) ne, cum venerit repente, inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico, VIGILATE.

§. 20. Mors plurimis repentina; panem omnibus insperata.

Quis non stabit in vigiliâ contra impetum mortis, quæ omnibus horis imminet, quæ & nullum sibi destinavit tempus quo debeat occurrere? quæ repit, volitat, insilit, nixu tacito, gradu suspensio, nullis antecedentibus signis, nullâ causâ, nullâ cautione, in morbo, in valetudine, in periculo, in securitate; ita nihil ab ejus unguibus sanctum est, aut tutum.

Sanus erat & hilaris Tarquinius cum pisciculi spinâ suffocatus est. Anus quoque Fabius, cum ei tenuis pilus, quem cam lacte hauserat, vitæ rescidit filum. Multela Aristidem mœnordit, & momento temporis extinxit. Cæsar's Dictatoris pater hilariter surgebat de lectulo, & dum calcatur, egit animam. Alius Cæsar dum pede impingit in limen, properantem spiritum excutit. Legatus Rhodiorum causam in senatu magnâ cum admiratione oraverat, in limine curiæ protinus expiravit. Anacreontem poetam, & (si fides Luciano) Sophoclem etiam uvæ acinus necavit. Luciam Marci Aurelii filiam acus punctiuncula occidit. Cn. Bebius Pamphilus, præturâ functus, cum à puero quæssisset horas, sensit illico horam sibi ultimam adesse. Multorum animas præcepit, & insperata lætitia excussit, quod Chiloni Lacedæmonio, & Rhodio Diagoræ contigisse accepimus, qui cum filios in ludis Olympicis victores complecterentur, eodem loci & temporis vestigio sunt exanimati. Denique mors infinitos habet aditus, quibus in aedes nostras irrumpat, & irrepat. Modò enim per fenestras, modò per hypogæa, modò per projecturas, nostras irrumpat, in- Modò per tegulas sese trajicit, & nisi in urbe aut adibus proditores repererit, humores dico corporis, mortu- bos, catarrhos, pleuritides, & ceteras causas, quibus aditu consilia tamquam ministris uti solet; tormenta pulvere portas convellit, igne, aquâ, peste, veneno, belluis, hominibus, cunctis denique machinis tentam hanc vitam eripit.

D Miphiboseth Saulis regis filius à domesticis latronibus, cum meridiaret in lecto, est interfectus. Fulco rex Hierosolymorum cum lepore in venaretur, equo lapsus est, cuiusque pedibus conculcatus, egit animam. Iosias omnium regum Iudæ (Davidem excipit) pietate, sanctimonîâ, liberalitate facillè princeps, cum Necho Egyptiorum Regi, exercitum ducens occurrisset, inopinato sagittæ ictu vulneratus, in castris mortuus est. Divus Ludovicus annum agens quinquagesimum septimum, in orâ Africæ, in medio exercitu, quem pestis populabatur, extinctus est. Egillus Rex Gotthorum, princeps optimus, à furiali tauro, quem facinorosi populares, qui legum severitatem ferre non poterant, emisserunt, crudeliter necatus est. Malcolmus primus Rex Scotorum post multa iustitiæ specimina, noctu cum regnum lustraret, suffocatus est. Nōne multi sani dormierunt, & obdormierunt repenti mortui? In prociectu stert animus necesse est.

D

Oza,

Oza, vir in Davidis satellitio non ignobilis, nutantem Arcam, cum Hierosolyma triumphali curru veheretur, obiectis manibus fulcire tentabat, repente tactus est de caelo. In prophetam qui cibum injussu Dei sumplerat, eductum est silvâ leonem Domini manus armavit, à quo est interfectus. Ananiam & Saphiram Christo primum initiatos, repentina vox Petri quasi fulmen in delicti expiationem percussit. Quorum animas æternis suppliciis hæc pœna subductas, bona pars Theologorum sentit. Omittam vetera.

Jacob. Gordon. Chron. in hunc annum.

Anno 1559. Henricus II. Rex Galliarum in ludis, in triumphis, in communi hominum lætitiâ est interfectus. Dum enim Parisiis filiae nuptias celebravit, in equestri certamine, pars fractæ lanceæ per illius oculum eâ vi adacta est, ut expulerit animam. Anno 1491. Alfonso Joannis II. Lusitani regis filius, annum agens decimum sextum splendidissimi ingenii, & summæ expectationis princeps, Isabellam Ferdinandi Hispaniarum Regis filiam duxit uxorem, cujus dos erat, amplissima paternorum Regnorum hæreditas. Celebrantur nuptiæ sexcentorum triumphorum apparatu; ubique ludii, Trojæ, equestres pugnae, convivia; tantus autem erat luxus, ut calones & medastini in Attalicis vestibus fulgerent, quibus subterfuga & holoserica vilioris videbantur pretii. Sed pro dolo! vix mensis erat septimus, cum miser adolescens ad ripam Tagi fluminis in equo juveniliter exultans excutitur, & lethali plagâ obtrito capite datur ad terram, defertur in casam piscatoris, quæ vix illum cum duobus famulis caperet. Decumbit in stramentitiâ, culcitra, ibi efflat animam. Accurrit Rex adolescentis pater cum Regina matre: vident spectaculum miserabile, versas in lamentationem pompas, surgentem filii adolescentiam, virtutes opesque, quasi nalcenles flosculos, ab improvviso Boreâ, decussas, infesto tumultu sepeliri omnia. O subitus rerum turbines! præcipites vel sit missimorum lapsus!

Hippolytus Guar. l. 6. de Abominandis generis huius. 6. 201.

Vide Insuper Henrici 4. Regis Gall. à Ludovico Richemonte scripta.

Pori corporis sunt ostiola mortis. Sen. ep. 101. med.

Quid alios memorem? Basilium Imperatorem cervus inter venandum, ramo cornu imperitum trajecit, quo vulnere non multo post extinctus est. Vetus monumentum, in castro Ambrosii, prope Qenipontum, testatur equum ab ephæbo nobili subditis calcaribus admisum, ut fossam viginti pedes longam transiret; transiit, sed eques & equus subitâ & unâ panē morte considerunt. Id equi exuvie ephæbi vestes hodieque loquuntur.

Sed repentinum hoc fatum, probis cum improbis commune est, neque infelicem animæ arguit statum nisi forte quempiam in ipso flagrantis scelesti concursu divine vindictæ feriat telum. Talis fuit Dathan & Abironis exitus, quos in Moysen perduelli animo obfematos hiati discens terra miserabiliter absorpsit. Talis mors Abfalonis, quem majestatis pertinacem reum feralis hasta confixit. Tale quinquaginta satellitum, quos in Eliam parum reverentes celum flammarum globis armatum devoravit. Tale fuit Hebræi hominis exitum, quem cum infami Madianitide vindex trajecit gladius, & lectulum genialem miscuit cum funebri.

Quot pori corporis, tot ostiola sunt mortis. Non ubique se mors propē ostendit; ubique tamen propē est. Quid autem stultius, quam mirari id ullo die factum, quod omni potest fieri. Stât quidem terminus nobis, ubi illum inexorabilis factorum necessitas fixit; sed nemo scit nostrum, quam propē versetur. Sic itaque formemus animum tamquam ad extrema ventum sit: Nichil differamus.

NOTÆ IN PRIOREM PARAGRAPHUM.

MORS INFINITOS HABET ADITVS] Ita prorsus est; & dictis addo. Quidam, ut memorant, somniavit leoninis faucibus se necatum. Surgit, somni negligens, ædem sacram cum sociis adit, & in vestibulo

videt leonem saxum hiantem rictu, qui columnam fulerat. Hic ille somnium inter comites non sine risu narrans: Et, inquit, hic ille leo est; qui me hac nocte laceravit. Cum dicto manum in saxæ fauces immittit: Et, hic habes, ait, tuum hostem, stringe dentes, si potes, mileo, ac manum hanc præmorde. Vix ista dixerat, & lethale vulnus accepit in hoc innoxio, ut putabat, hiartu: siquidem latebat imâ fauce abstrusus scorpio, qui ubi manum sensit, aculeum exseruit, tergit, extinxit. Itane lapidi etiam sua bilis est? aut ubi mors non est, si vel saxei leones perimunt? Simili fato perit Hylas adolescens, quem in saxæ ursæ faucibus delitescens vipera occidit. Quod lethi genus Martialis describit libro 3. epigrammate 19.

Quid memorem puerum stitiâ de tecto in subeuntis caput decedente oculum? Quem idem Martialis eleganter hoc carmine deflevit.

Qua vicina pluit Vespasiani porta columnis,
Et mader aspido lubricus imbre lapis,
In jugulum pueri, qui roscida templa subibat,
Decidit hiberno prægravis unda gelu.
Cumque peregrisset miseri crudelia fata,
Tabuit in calido vulnere mucro tener.
Quid non seva sibi voluit fortuna licere?
Aut ubi mors non est, si jugulatis aqua?
Sic omnino mors infinitos habet aditus, tunc sæpe vicinissima, cuncta minime putatur.

§. 21. Mortis repentina antidotum.

Hic ego, Lector, extra ordinem tibi precationes velut paradigma propono, repentinæ morti deprecandæ factas. Tui arbitrii est, aut omnes, aut unam solùm quotidie ex animo pronuntiare. Eo numero factæ sunt, ut velut supplices ter ad Christi Domini genia provolvamur, tanti momenti rem petitori. Atque hoc sciamus, hic posse neminem, aut satis cautum, aut nimis esse providum.

Ad repentinam mortem avertebam.

ORATIO PRIMA.

O Misericordissime Domine Iesv, per lacrymas tuas, per agoniam & sanguineum sudorem tuum, per mortem tuam rogo te, à subitaneâ & improvisâ morte libera me.

SECUNDA.

O Benignissime Domine Iesv, per acerbissimam & ignominiosissimam flagellationem ac coronationem tuam, per crucem & passionem tuam amarissimam, per omnem bonitatem tuam, humillimè te precor, ne permittas me sine Sacramentis morte repentinâ ex hac vitâ migrare.

TERTIA.

O Mi amantissime Iesv, ô Dominus meus, & Deus meus, per omnes labores ac dolores tuos, per pretiosum sanguinem tuum, per sacrosanctâ vulnera tua, per illas tuas, ô mi dulcissime Iesv, supremas in cruce voces: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me, per validum illum clamorem tuum: Pater in manus tuas commendo spiritum meum; ardentissimè te rogo, ne subitò hinc tollas me. Manus tuæ, ô mi Redemptor, fecerunt me, & plasmaverunt me totum in circuitu, ne quæso, sic repente præcipites me. Da, oro, spatium penitentiae, da felicem & in gratiâ tuâ obitum, ut ego te totâ mente diligam, laudem, & benedicam in æternum.

Verumtamen, ô bone Iesv, in manu tua sita sunt omnia, nec est qui tuæ possit resistere voluntati. Vita mea pender à tuo nutu: desinet illa cum tu volueris. Neque ego aliud volo, mi amantissime Deus, quam hoc ipsum tuum velle. Quocumque loco, tempore, morbo extingui me volueris, ita fiat: hæc omnia summe bo-

me bonitati tuæ & divinæ providentiæ committo. Nullum locum, tempus, nullum mortis genus, quantumvis ignominiosum & acerbum excipio. Illud unicuique rogo, Christe Deus, ne improvisa & subitanea morte finiam. Verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat. Si ita placitum est in conspectu tuo, ut morte subita tollar, non recuso. Fiat voluntas tua in omnibus, ô Deus. Spero enim & confido per magnam misericordiam tuam (per quam hoc ipsum unice precor) me tunc in gratia & amicitia tuâ moriturum; in qua si moriar, non me mors quantumvis subita separare à te poterit. Nam,

Sup. 4. v. 7. Iustus si morte praecipuus fuerit, in refrigerio erit. Improvisâ mors non est, cuius vita fuit provida.

Quod si ergo spatium mihi & tempus futurum non sit (tibi soli, ô Deus, hoc notum) quo me tibi commendem: ecce illud jam facio, & quam possum submissimè atque ardentissimè ad te in cælum de profundis clamo: *Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam: Fiat voluntas tua, Domine, sicut in cælo, & in terra: In manus tuas commendo spiritum meum; redemisti me Domine Deus veritatis. Benedicant, & laudent te Deus, creata omnia. In te, Domine speravi, non confundar in æternum.*

Ps. 30. v. 1.

§. 22. Dies vite pauci, & mali.

Quot es annorum? Sexaginta. Et quot tu? Septuaginta. Dic, & quorum tu agis annum? Octogesium. Ah, ô boni, ubi sunt vestri anni? Vbi sunt tui sexaginta? Vbi tu tuos septuaginta reliquisti? Et ubi tu octoginta tuos invenies? Quid numeratis jam amissos? Eleganter Lælius ille sapiens dicenti cuidam: Sexaginta annos habeo: Hos, inquit, dicis sexaginta, quos non habes? Nec quod præterijt, nec quod futurum est, tuum est. In puncto fugientis temporis pendemus, & magni est, modicum fuisse.

Genes. 47. v. 8. & 9.

Ægyptius Rex Pharaon patriarcham Iacob interrogans: *Quot sunt, inquit, dies annorum vite tuæ?* Respondit senex: *Dies peregrinationis meae centum triginta annorum sunt, parvi & mali.* Audite Tantalus, qui sitis peritura vitæ extensissimos annos: Peregrinos vos scitote, non incolae. Sed neque diuturni itineris peregrini estis. Via vestra & brevis, & mala est: brevis, quia forsitan prius finienda, quam hæc ipsa, quam cum morte dividitis, hora: malam esse nescire non potest, quisquis etiamnum in illa est. Rubos sapiens, quam rosas offert calendos. Et tamen miscelli adhuc hæretis, & immoramini his vepretis, tam immemores patriæ! Egredere docet Gregorius, vitam hanc viam esse ad cælum; viatorum autem multos via amenitate sic pasci, ut magis eos diu pergere, quam citius pervenire deleat. Heu nos deliros homines! Hosculis capimur, & speciosiores lapillos legimus, negligimus immensas gazas. Terræ sordes & cavernarum spumam corradimus, oblitri quantos & quam veros thesauros perdamus, dum fallos quærimus. Miseri & vani! Quid peregrino cum hosculis & lapillis, si ad patriam non perveniat? quid hæc reliquisse oberit, si patriam contingat? Laborare in hac viâ, lassescere, sudare, molestiarum quam plurimum pati, in maximo lucro ponendum. Tantò enim patria placebit magis quanto displicuerit exilium.

Lib. 23. Moral. c. 24. Hæc vita via est ad cælum.

§. 23. Quâ ratione juvenis possit mori senex.

Vti senes non senes, sed pueros, ita juvenes reparias non juvenes, sed ætate provectos. Barlaam eremicola, senex septuaginta annorum, Iosaphato Regi de ætate sciscitanti, annum quadragesimum quintum se agere respondit, ac miranti adjecit, tacuisse se studio viginti quinque annos; quod eos in mundi vanitates impensos, crederet omnino periisse. Ita Similius qui curis Curie sepultus, & potius Imperatori suo vixerat, quam sibi, sepulchro suo inscribi iussit: *Hic jacet Similius*

Barlaamus eremicola cur 45. annum agere se respondit

Tom. I.

A *verulus septembris.* Regum fasti de Saule Hebræo rege hæc memoria prodiderunt: *Filius unius anni erat Saul cum 1. Reg. 13. regnare, capisset, duobus autem annis regnavit super Israël. v. 1.* Saul regni principio, tam sceleris purus fuit, atque infans est unius anni; in hac tamen puritate vitæ, unico tantum anno perstitit, licet universè viginti annis imperaret. Senium multi maturè, & ante senectutem, adipiscuntur; plerique numquam, qui etiam senes vitia retinent puerorum. Hinc pueri centum annorum moriuntur. *Vita bonum non est positum in spatio ejus, sed in usu: potest fieri, ut qui diu vixit, parum vixerit. Quare nihil turpius est quam grandis natu senex, qui nullum aliud habet argumentum, quo se probet diu vixisse, quam ætatem.* Eleganter S. Ambrosius de Agnete virgine: *Computabatur, inquit, in annis infantia, sed erat senectus mentis immensa.* Divina Sapiencia oraculum proclamatur: *Senectus venerabilis est non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem sunt sensus hominis, & 9.*

B *ætas senectutis vita immaculata.* Idcirco mores potius quam crines venerandi. Reverentiâ planè uberiore dignus est, quisquis ante annos sit senex. Proba vita, senectus optima.

Arporuit, inquit, tam immaturè mortuus evadere vir magnus, & Reipublicæ perquam utilis. At potuit etiam (quod iustius timetur) fieri pluribus similis Aspicere juvenes quos luxuria in omne vitium propellit quibus nullus dies sine aliquo insigni flagitio exit. Ergo ille *raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius. Consummatus in brevi, explevit tempora multa.* Quicumque ad extremum sui fati venerit, hic moritur senex. Sæpè in longissimâ vitâ minimum est quod vivitur. Gloriosius multò est suâ virtute quam temporis dono fuisse. Satis diu vixit, qui bene vixit: satis diu pugnavit, qui vicit.

Sup. c. eod. v. 11. & 13.

Gloriosius est virtute quâ temporis dono fuisse.

§. 24. Paradoxum. Quisquis voluit, diu vixit.

B *Reve tempus ætatis, satis longum est ad bene vivendum, Lib. 1. Tusc.* inquit Tullius. Nemo nimis citò moritur, qui diutius aut melius victurus, quam vixit, non fuit. Satis annorum vel ephæbus numerat, qui virtuti, qui æternitati, ad quam natus est, vixit. An non satis locutus est, qui verbulo aut nutu persuasit? An non satis cucurrit, qui palmam obtinuit? An non satis navigavit, qui in portum feliciter pervenit? Optimè enim omnium, qui citissimè. Modò mors præmeditationem nostram non præveniat; quò velocius, eò felicitior erit.

Verum ego (ait apud Curtium Rex Macedo) qui non annos meos, sed victorias numero; si munera fortuna bene computo, diu vixi. Quantò verius, qui vitam suam omnem Deo consecrat, suoque solum Domino placere studet & servire, fidenter dicat: Ego, qui non annos meos, quibus Deo servio, sed desideria mea numero, si beneficia Domini mei bene computo, diu vixi.

Lib. 9. c. 12. med.

Sic est profectò: Centum, imò mille annos, imò sæcula vivit, & Deo servit, quisquis ex animo verèque cupit centenis vel millenis annis; aut multis sæculis Deo servire, si vivere tot annis liceret. Nam apud Deum Voluntas voluntas pro facto sumitur, apud quem ferid voluisse apud Deum facere, sæpè tantumdem est, quantum fecisse. Sic & pro facto martyr esse potest, sanguinemque Christianâ nobilitate profundere, licet sua morte in lectulo defungatur: sic & diu vivere, atque pro Christo fortiter & agere & pati potest, quisquis ardentè cupit ideo diu vivere, ut multum & agat pro Christo & patiat. Nemo non suo die moritur, quisquis divinæ voluntatis decreto moritur.

§. 25. Moriendum est, moriendum.

A *V*gustus Imperator captâ Perusâ in plurimos animadvertit. Orare veniam vel excusare se conantibus, hac unâ occurrit voce: *Moriendum est.* Ita trecentos Dio ait 400.

D 2 ad aram

ad aram Iulio Cæsari exstructam, hostiarum morema- A
dari iussit.

*Iustin. Mar.
in Iyp.
Iren. l. 5.
contra heres.
Psaln. 89.
v. 4. &
2. Pet. c. 3.
v. 8.*

Iustinus & Irenæus è priscis nobilissimis scriptores
acutè obervant, post latam mortis sententiam in pro-
toplastum, mortalium omnino neminem, secundum
Dei Calendarium, diem integrum vixisse. Nam Prophetis
& Apostolis testibus, *Vnus dies apud Dominum sicut mille
anni; & mille anni, sicut unus dies*: Atqui nullus hominum
mille annis vixit; ergo nec diem totum ullus. *Moriendum
est*, etiam ad nongentos & amplius annos ætatem pro-
duxeris, *Moriendum est*: Hoc ab oraculis divinis, humanà
ratione, & experientia certissimum. Oracula divina sex-

*Res è con-
trariis cõ-
posita in-
teritui ob-
noxia.*

centies proclamant, *Moriendum*. Ratio seipsam demon-
strationibus evidentissimis convincit, rem è contrariis
compositam, interitui obnoxiam, adeoque *Moriendum
esse*. Experientia, stultorum ac sapientum magistra, di-
gitum in immensos mortuorum cumulos intendens, vel
oculis persuadet, hæcenus neminem unum ex omni nu-
mero, mortis impetum elusisse, *Moriendum esse*. Sole
ipso clarius est, *Moriendum esse*. Sed an ullum celi tonitru
tam valide aures omnium percellit, atque hoc ipsum?
Moriendum est. Hic nemini licet esse furdo. Velis nolis,
admittere cogis has voces; vel invitas aures penetrat
hoc tonitru: *Moriendum est*, irato Deo propitiòque.

*Nat. ag. l. 6.
in fine.
Mors est
mortalium
tributum.*

Æschylus olim: *Sola, inquit, Dearum mors munera
non amat, non admittit dulcis partem spei*. Quare sa-
pienter Seneca: *Hoc, inquit, affigamus animo, hoc nobis sub-
inde dicamus: Moriendum est*. Quàdò melius hoc nescies.
Mors naturæ lex, mors officium tributumque morta-
lium est, tunc dandum, cum exigitur. Quapropter om-
nibus omittis; hoc vnum meditare, ne mortis no-
men reformides: effice illam tibi cogitatione multà fa-
miliarem: ut si ita tulerit, possis illi vel obviam exire.

§. 26. Mortis memoria variè refrendenda.

1. **A**lunt cranium in furno arefactum, & pi-
stillo in farinam redactum, admixto oleo, C
gangrenæ ac carcinomati felicissimè mederi. Calvas
& mortuorum ossa serià contemplatione velut com-
molere, & unguenti loco adhibere, omnem animi pe-
stem perlanat.

*Mortuorum
ossium cõ-
templatio
animæ pe-
stem sanat.
S. Hieronym.
huius memi-
nit in c. 10.
Matt.*

*Epist. 2. de
vitæ in
Palæst. milti
pag. 134.*

2. Plato tantò aliquem evadere sapienterem cen-
sebat, quantò vivaciùs consideraret mortem. Ideo disci-
pulis suis philosophiæ studiosis hanc legem dixit, ut iter
ingressi pedes nunquam operirent. Voluit vir sapiens
hoc ritu significare, extremum vitæ assidue cogitandum.

3. Nicolaus Christophorus Radzivilius, Princeps
Polonus affirmat, in Ægypto eos qui prudentia & æta-
te ceteris antistarent, oblonga mortuorum ossa, ebore
aut ligno efficta, aut etiam vera, hodièque circumgesta-
re, mutuo sibi monstrare, & ad meditandum obitum
cohortari. Mensis etiam memoriàm mortis inferunt

Ægyptii memoriàm
Ægyptii, conviviaque claudunt tristi hoc acromate: Me-
mento mori.

4. Calipha Rex Tartarorum in urbe Bagdad, die
festo, quem ipsi Ramadam vocant, conspiciendum se
populo daturus, mula vehens, & vestibus ex auro &
argento contextis conspicuus; fulgentibus in citadi
gemmis pretiosissimis progreditur. Supra citadim verò
nigram calanticam gestat; quo quidem ritu, omnè cor-
poris ornatum, mortis tenebris occultandum significat.

*Baron. to. 7.
an. 565.*

5. Iustiniano Imperatori mortuo, instrata veitis tra-
gula, in qua opere Phrigio, victarum urbium, & bar-
barorum Regum; quos ipse debellarat, effigies textæ.
Ecce tibi inter pugnas, triumphos, victorias, mortis
simulacrum. Ludit certè mors in imperiis, & æquo
pulsat pede pauperum tabernas, regumque turres. Mar-
tinus V. summus Pontifex, hoc habuit symbolum lo-
quentis picturæ, seu tacentis poëleos: In pyra jam ac-
censa jacebant, brevi etiam aritura Pontificis tiaræ, Car-
dinalium galcerus, Antititum insule, Imperatoris dia-

*Antea Oritho
Columna di-
ctus.*

dema, Regum coronæ; Ducum pileus & gladius. Ad-
scriptum lemma: *Sic omnis mundi gloria.*

6. Nautæ, nescio cuius, responsum probò, quem *Deremedio*
cum quidam interrogasset: *Vbinam pater ejus obiisset?* *Ubi quæ*
in mari, dixit. Cùmque ille idem de avo & proavo, *for. l. 1.*
atque atavo nominatim quæsiisset ex ordine, respon- *diat. 121.*
sumque idem de singulis accepisset, subiecit: Et num- *Eranc. l. 2.*
quid tu, ait, mare ingredi non times? Responsum nau- *opera sapius*
ta dissimulans, Et ubinam, inquit, tuus obiit pater? Suo, *hic m. n. n.*
ait iste, in lectulo. Sed ubi avus, ubi proavus, ubi ceteri
maiores tui? Omnes, inquit iste, suis in lectulis obie-
runt. Tunc nautæ: Non tu, inquit, times lectulum con-
scendere, omnibus maioribus tuis fatalem? Elegan-
ter quidem, aliquantòque plus quam nauticum fert in-
genium. Quotidiana sit cogitatio nostra, quæ Iusti Li-
psii fuit; fuit corpeptus morbo decubiturus dixit: *Ad*
lectum, ad lectum. Sæpe qui dormiunt, ducuntur ad mor-
tem, somni fororem.

7. Joannes, Patriarcha Alexandrinus, qui ab eleemo- *Leont. Cyp.*
synis nomen traxit, superstes & sanus montumentum si- *Epist. c. 18.*
bi exstui iussit, sed ideo non absolvi, ut diebus solen- *in vita loq.*
nioribus, præsentè jam clero, rem sacram facturis, ab *Cur Ioan-*
uno aliquo sic moneretur: *Domine, sepulchrum tuum im-*
momentū
perfectum est, jube igitur inchoatum absolvi, nescis enim quā absolvi nō
jussit.
horā fur veniat.

8. Imperatorem Orientis recens creatum nemini *idem ibid.*
prius alloqui licebat. Quam latomus aliquot diverfi co-
loris marmora exhibuisset, interrogassetque: E quo ge-
nere lapidum, Majestas Tua monumentum sibi vult
fieri? Quid hoc aliud erat, quam dicere: Ne superci-
lium tollas Imperator, homo es: morieris, sicut po-
stremissimus mendicorum. Sic ergo regnum administra
quod perditurus es, ne regnum perdas æternum.

9. Domitianus Imperator primoribus Senatorum *Xiphilinus*
& equestris ordinis, epulum dedit hunc in modum. Ap- *in Domitia-*
paravit ades omni ex parte nigerrimas. Laquearia, pa- *no, qui hoc*
rietes, pavimentum, sedilia, atra omnia, & lectum *epulo non*
spirantia. In hoc mortuale triclinium nocte introducti *mortis me-*
convivæ, absque comitibus; iuxta singulos collocatum *moriām, sed*
feretrum, inscripto cuiusque nomine: additus & lych- *tatem quæ-*
nuchus, qualis in monumentis solet. Ministri mensæ &
ipsi colorem noctis vultu & veste referebant, cenan-
tesque saltatione funebri cingebant. Cena interim ma-
gno silentio peragebatur; Domitiano insuper sermo-
nem de iis, quæ ad mores & funera spectarent, super
mensam ingerente, convivis extrema meruentibus, me-
tūque panis jam exanimatis. Quid itaque? Salubre sibi
& Senatoribus documentum parasset Domitianus; sed
montes parturiebant, natūque demum ridiculus mus.
Rectius Ægyptii, qui convivii rūs lugubri castigant
epilogo.

§. 27. Novum indusum, nigra litteræ.

C Ayri in Ægypto templum Turcicum (Moschæam *Rad. ep. 3.*
vocat) hac ratione ædificatum est. Assanus Bas- *litteris in*
cha vir tam vasti quam avari ingenii, nomen suum in *Palæst. milti*
Orbem vulgaturus, grandi aliqua substructione, sed *pag. 176.*
nullis ferè suis sumptibus, hoc invenit consilii. Vbivis frictis &
locorum proclamari jussit, constituisse se ingens Deo avaritia
templum condere. Ut autem hoc opus felice successe-
ret, suæ, omnibus undecumque adventantibus libera-
lissimam stipem erogatum iri, dictūque est certus &
dies & locus partiendæ elemosynæ. Evocavit hæc res
immensum populum ex Ægypto universa: sed & aliis
è regnis Cayrum plurimi confluxerunt. In adventum
horum Assanus maximum indusiorum & tunicarum
numerus parari jussit. Eos autem qui stipem acceptu-
ri venerant, ex amplissimo atrio in aliud æquè amplum,
per aliquot ostiola, & non nisi singulos transire voluit.
In hoc transitu singulis suæ vestes ademptæ, & indu-
suum tunicaque nova vi obtrusa. Hoc eo factum,
ut quid-

ut quidquid à tor millibus hominum, in viaticum fuisset assumptum id omne dicto loco relinquere. Solent enim illic locorum pecuniam, quam itineri destinant, indutis aut pileis infuere. Et quamvis nemo non maluisset suum indutium & tunicam etiam lacera retere, cogebantur tamen universi suis relictis, nova sed vacua tunica superbire. Ploratus tandem ingens & ululatus populi coortus, vereres ab Assano vestes petiit. At ille irrisus plebecula clamoribus & lacrymis, quidquid vestium collectum est, rogo uno comburi iussit. Pecunia vis tanta è busto sublata, ut ea edificio tam nobili sufficeret. Similimè nobiscum mors agit, vestem veterem vel invitis eripit, & novam sepulchralem obtrudit. Nos quidem, uti Paulus loquitur, ingenuissimus gravati, eò quod volumus exspoliari, sed superest. At frustra renititur. Clamores & lacrymas nostras mors rigdet. Velis, nolis, exuendum vetus amiculum. Exue, & abi. Omnes eadem conditio devinxit: Cui nasci contingit, mori restat. Intervallis distinguimur, exitu æquatur.

§. 29. Sandapila ultimum superbiæ nostræ solium 2

Abrahamus ille magnus cum Dei iussu peregrinatus huc illuc commearet, nihil potius habuit, quam ubi stabilem locum reperisset animum adiciere sepulchro emendo. Hoc ita voluit esse suum, ut id omni iure modoque possideret. Hinc omnem pecuniam à venditore designatam sine cunctatione adnuñtavit, probatà monetâ publicâ. Nec illi satis emptiorem publicè transigi, voluit insuper omnes loci incolas adesse testes emptiōis. Quà in re vir fide plenus monstravit, sepulchrum esse hominis locum proprium, quem is verè, si quidquam aliud, situm diceret. Abrahami exemplo, optimus quisque inter primas curas numerat, rem sepulchri curare.

B Maximilianus I. Imperator Austriacus, triennio ante mortem, capulum funebrem è querno ligno, arcæ viatoriæ inclusum, circumferri secum iussit: cavetque testamento, ut exanime corpus suum, rudi linteo involutum sine ulla exenteratione, illi imponeretur, natisque ore, auribusque vivâ calce oppletis. Quid sibi voluit magnus vir? nisi monumentum illud assidue in oculis habere, quod diceret, *Cogita mori*. Quod amplius diceret: Quid te dilatas? extendis, quid multa possides, plura appetis? Quem tot provinciæ & regna non capiunt, locus ille capiet. Cur autem & calcem cavis illis partium immigis? En aromata, quibus condiretur. Maximiliane magnus fuisti! & res tuæ dicunt, cum & hæc circa mortem.

C Quid memorem de feretro Ablavii, qui Præfectus Prætorio, inter Constantini Magni aulicos principes, auri insatiabilis vorago, aurum sapius cogitavit quam tumulum, quam caelum. Hinc manu prehensum affatus Constantinus: Quousque tandem, o bone, inquit, thesauros accumulamus? atque simul cum dicto, hæc, quam manu tenebat, feretri figuram in terrâ descripsit, &: Orbis, inquit, opes universas habes, non maiorem tamen post finis locum possidebis aut loculum, quam ego hic depinxi. Si tamen tantum terræ spatium sis occupaturus. Vates fuit Constantinus, nam Ablavius frustra dissolutus, non habuit quod daret tumulo.

D Carolus V. Augustæ memoriæ Imperator, Maximilianum, quem dixi, sanctissimè amulatus, diu ante mortem Reipublicæ administratione se sponte submovit: & cum in filium jam validum avi & animi curas transtulisset, in Hispaniâ S. Iusti monasterio se abdidit, cum duodecim dumtaxat familiaribus, Deo & sociis vacaturus. Interdixit autem aliter se quam Carolum appellari, Cæsaris, atque Augusti nomina cum rebus animo exuens, quidquid honorarii est contempsit. Imò hoc amplius ferunt, diu ante Imperium abdicatum, sarcophagum sibi construî iussisse cum funebri suppellectile, deportandum, clanculum tamen, quocumque iret. Hunc apparatus mortualem habuit apud se quinque annis, ubicumque locorum esset, etiam dum Mediolanum contra Gallos proficisceretur, illumque diligentissimè singulis noctibus in suo cubiculo reponi iussit. Arbitrabantur quidam qui circa eum erant, thesaurum illic asservari, alii nonnihil librorum, in quibus historiæ veteres continerentur, aliud aliud quidpiam magni. Cæsar verò sibi conscius quo animo eam arcem circumferret, subridendo dicebat: In rei sibi charissimæ usum, id secum deferri. Sic assidue mortem cogitabat Carolus, poteratque diebus singulis dicere, *Vixi*. Ita quotidie ad lucrum surgebat.

E Carolus Imperatorem complures alii felicissimè imitati, qui sandapilam mortis suæ monumentum quot diebus religiosè sunt contemplati. Genebaldus Laudunensis Antistes, instar sepulchri lectulum habuit seipsum. Ita quotidie ad lucrum surgebat.

F Carolus Imperatorem complures alii felicissimè imitati, qui sandapilam mortis suæ monumentum quot diebus religiosè sunt contemplati. Genebaldus Laudunensis Antistes, instar sepulchri lectulum habuit seipsum. Ita quotidie ad lucrum surgebat.

Mors vestem veterem eripit, & sepulchralem obtrudit. 2. Cor. 5. v. 4.

Assani crudelitatis vindicata.

Fatalium epistolæ summari.

To. 10. l. 50. homil. hom. 13. in.

Sapiens cum tranquillitate de morte cogitat.

Cur omnis dies suspectus esse debeat.

Gen. 2. 13. Abraham de emendo sepulchro fuit sollicitus.

Sepulchrū est hominis locus proprius.

Maximilianus I. Imperator triennio ante mortem capulum circumferri iussit.

Baron. 10. 3. Anno 326. n. 96. Ablavius aurum potius quam tumulum cogitans non habuit quod daret tumulo.

Carolus V. nomina Cæsaris & Augusti animo exuit & sarco.

Zach. 1. 1. 10. 3. in vitiâ s. Remigii p. 1. Olib.

§. 28. Omnis dies observandus.

MVolnus apud Stobæum: Non est, inquit, præsentem diem rectè transigere, nisi statuis eam quasi ultimam transigere. Et Augustini sapientissimum monitum est: Latet ultimus dies, ut observentur omnes dies. Diem mortis incertum salubriter constituit Deus, ut ultimum suum quisque salubriter cogitet. At, inquit, tristis hæc cogitatio est super morte, & ipsam adducit mortem. Kallieris. Sapiens cum tranquillitate de ea cogitat: non aliter quam in mari aut navi ventos & vela spectat, quibus fertur in portum; nec tamen ipsa cogitatio eum transfert. Hæc stultitia & omnis error noster est. In fluctibus & inter undas jactari volumus; reformidamus, quod naturâ & ratione ducimur, pervenire. De naturâ scimus:

Omnes eodem ducimur, Omnium. Versatur urna.

Sed & de ratione, quis ejus compos abnegabit? Quid hic nisi iactationes, curæ, miseria, corporis atque animi dolores? Ecce finem: quid reformidas? Ecce portum: cur non intras? Sed revera, ut ii qui in carcere sunt, elabi vellent, & subinde possent, nisi custos carceris teneret; sic in hac vitâ nos impedit phylacista ille, Amor vitæ. Pellendus est, & ut possit, sæpè cogitandum est, quod semel faciendum est. Et quia incertus ac ignotus est ultimus dies, suspectus sit omnis dies. Animus hoc modo fortior, vita emendatior, imò & laxior, quid enim terreat aut turbet quem

--- ille timor
Maximus hand urget, leri metus.
Prævisum jaculum minus ferit; mors sæpè cogitata mollius sternit.

Tom. I.

Aeternitatis Prodromi Caput I.

42

ptennio toto, quo quidem tempore in magnâ asperitate vitam traduxit.

Idem to. 3. in vitâ S. J. de 4. Sept.
Ida probatâ sanctitatis femina, diu ante supremum diem feretrum sibi construi curavit, quod quotidie bis pane & alimentis implevit, idem in pauperes bis liberalissimè deplevit. Virtutis studium, optimus ad mortem apparatus est: Virtutem nulla mors inquinat. Facile contemnit omnia, qui se semper cogitat esse morturum.

§. 30. Vita quid est?

Vide P. Max. Salsai Symb. vita human. An. 1626. edita Francofurti.
Flos est, Fumus est, Umbra est, & Umbrae umbræ: Bulla, Pulvis, Spuma, Ros, Stilla, Glacies est. Iridis arcus, deficiens Cereus, Saccus pertusus, ruinosa Domus, Cinis dolosus, Dies vernus, Aprilis constantissimus, unicus testudinis Tinnitus est; Hydria fracta, fontis Rota, araneorum Tela, maris Guttula, vilis Stipula, solstitialis Herba, brevis Fabula, volucris Scintilla, tristis Nebula, Vesica vento plena, rutilans ad solem Columbula; Vita, Vitrum tenerimum, Folium levissimum, Filum subtilissimum, Pomum aureum est, sed intus putridum, &c. Si nihil est umbra, dic quid umbræ somnium? Sexcenta mille capita, de vitâ humanâ rectè pronuntiantur. Mihi omnium rectissimè videntur dixisse, qui Vitam vocant, *Somnium umbra brevissimum.* Compendio rem dicamus: Vita est, *Somnus, Bulla, Vitrum, Glacies, Flos, Fabula, Fœnum.* *Umbra, Cinis, Punctum, Vox, Sonus, Aura, Nihil.*

Psa. 75. v. 6.
Ah, miser! quas opes struere, quantos honores gerere, quas & voluptates percipere nobis videmur? quidquid horum est, *Somnium est, sed heu quàm breve & quàm ludicrum! Dormierunt somnum suum, & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis.* Divites & beatos, ô viri, vos esse somnialistis, sed ex iis omnibus quæ habuistis, quæ sperastis, quid rerum obsecro retinistis? hæc vigilantium somnia, hæc somniantium ludicra erant merissima. Oculos nunc aperit pœna, quæ olim clauserat culpa.

Quid sit Vita.
Vita igitur quid est? Compendio dicam. Vitæ humanæ tempus, punctum est: Natura, inconstantia: sensus, obscuritas: corpus universum, concretio putrescere facilis: animus vagus: honores, fumus: divitiæ, spinæ: voluptates, venenum. Et ut verbo dicam, omnia, corporis quidem, fluxius; animi verò somnium: Vita, bellum, & hospitis in peregrinâ civitate mora, & innumera bilium miseriarum officina; fama post obitum, est oblivio. Hoc Aufonio credamus:

Epigra. 34.
Miramur perisse homines? momenta fatiscunt;
Mors etiam saxis nominibusque venit.
Ange mortem consummaris vitam virtute, res pulcherrima est.

§. 31. Vita Mimis.

Comœdia est omnis vita.
Comœdia est omnis vita. Nos histriones sumus; regem hic agit, ille medicum; ille principis personam sustinet, ille medicum, hic rusticum. Quamcunque Deus imposuerit, eam decore exequi oportet. Neque in eo laus sita est, ut Imperatorem agas vel Ducem, quamcunque egeris, plausum feres, modò eam bene agas. Opportunissimè hoc Epictetus submonens: *Actorem, inquit, esse solum talis, qualis magistro probata fuerit, te memento: si mendicam agere te voluerit, fac eam quoque personam ingeniosè representes. Ita si claudum, si principem, si plebeum. Hoc enim tuum est, datam personam bene effingere: eam autem eligere, alterius.*

Enchirid. c. 23.
Augustus Imperator, supremo vitæ die, admissos ad se amicos percunctatus est, Ecquid iis videretur minimum vitæ commodè transigisse? Adjecit & clausulam: *Ergo plausum date, &c.*

Sueton. in Aug. c. 99.
Seneca præclare de hac vitæ comœdiâ: *Sapius, inquit, hoc exemplo mihi utendum est: nec enim ullo efficacius exprimitur hic humana vitæ mimus, qui nobis partes has, quas*

(nostrâ culpâ & infirmitâ) malè agimus, assignavit.
Laërtius in Zenone, bono histrioni similem esse sapientem ait, qui sive Theoricè, sive Agamemnonis, personam acceperit, utramque decenter exprimit & imitatur.

Non igitur attendendum est, qui jam sumus, sed qui futuri sumus, ubi larvam & personam posuerimus: nec refert, primi an ultimi actoris partes susceperimus, modò bene agamus.

§. 32. Vita humana typus.

Idem, Da-mase. hist. de his c. 13. ad finem.
Iosaphato Regi Barlaamus senex, humanæ vitæ fallacia gaudia proponens: Unicornem, inquit, ferocè belluam fugit quispiam. In fugâ foveam intruit ingentem, in ipsâ verò ruinâ, protensis manibus apprehendit arborem, & ita lapsam præcipitem stitit. Dum in arbore hæret, sui periculi jam contemptor, duos mures conspicatur, album unum, atrum alterum: hi arboris radicem certante morsu vellicarunt, jamque ad ipsam panem medullam penetrarunt dentibus. Sed oculis insuper in imam ferobem dejectis, horribilem vidit draconem igneas minas spirantem. Dumque miser huc illuc oculos circumvolvitur, quatuor aspidum capita pariete prominentia observat. At his ille omnibus neglectis attollit vultu, & aliquid mellis ab arbore stillantis cernit. Quare sui securus, jamque & unicornis infestantis, & draconis minantis, & murium rodentium, & serpentum imminentiæ, & brevi casure arboris oblitus, melleam dulcedinem avidissimè lambit. Et hæc, inquit Barlaam, presentis vitæ sunt ludibria, quæ sic explico. Unicornis mortem repræsentat, quæ humanam gentem ubique insequitur. Scrobs, hic orbis est calamitatum referissimus. Arbor, quam, pressis manibus teneris, vitæ est certis limitibus conclusa. Duo mures nox & dies, qui arborem illam paulatim excindunt rodendo. Quatuor aspides, quatuor elemēta sunt, quorum pax si turbetur, animus corpore pellitur. Igneus ille ac truculentus draco, inferorum fauces designat, quæ nunquam non aperte ad glutendum. Mellis guttur, putidas corporis voluptates, & lethalem vitiolorum dulcedinem significant. Hæc noxiā promulgate inescit, nec inferos horremus, nec calum aspiramus, contenti suaviter perire. Hec Barlaamus Iosaphato. O vera, verissima omnia! Si sapiamus, omnem horam credimus extremam. Ab omni vitæ momento pendet æternitas.

§. 33. Vita prologus, narratio, epilogus.

Humanæ vitæ prologus est Nasci, narratio Dolere, Nasci hu-
epilogus Mori. Orationis hujus lumina sunt, gemi-
tus & fletus, aut gaudium fletu deterius. Egregiè Seneca: *Omnes agendum, inquit, mortales circumspice: larga ubique stendi & assidua materia. Alium ad quotidianum opus laboriosa egestas vocat: alium ambitio nunquam quæta sollicitat: alius divitiis quas optaverat, metuit, & voto laborat suo.* *alium sollicitudo, alium labor torquet, alium semper vestibulum obsidens turba: hic habere se dolet liberos, hic perdidisse, ille nunquam habuisse, lacrymæ nobis deunt, antequam causæ dolendi. Non vides, qualem vitam nobis rerum natura promiserit, quæ primum nascentium omen, fletum esse voluit? Hoc principio edimur, huic omnis sequentium annorum ordo consistit; sic vitam agimus.*

Natura primum omen nascentium, fletum esse voluit.
Illud lacrymis dignissimum, nec ullis unquam fatis eludendum, quòd nemo nostrum seridè cogitat, quandoque sibi ex hoc domicilio migrandum. Cogitamus hoc quidem, sed obiter, & velut somniantes. Hinc, vivimus tanquam semper victuri; vix unquam fragilitas nostra profundis subit animum, nec observamus, quantum temporis transierit; sed velut ex pleno & abundanti perdimus tot & horas, & dies, & menses, & annos. Profundissimi sumus in tempore, nec illius irreparabilem jacturam estimamus, cuius unius honesta est avaritia. Sic magna pars

Eternitatis Prodrōmi Caput I.

43

gna pars vitæ malè agentibus elabatur, maxima nihil agentibus, tota ferè aliud agentibus. Quis est qui tempore præti ponat, qui diem æstimet, qui intelligat se quotidie mori? Hinc præteritum obliviscimur, præsentia negligimus, futura non prævidemus. Cum ad extrema venerimus, ferò intelligemus miserè, tamdiu nos, dum nihil agimus, malè occupatos fuisse. Hoc ergo agamus, singulas horas amplectamur, tanquam hodie morituri; sic vitæ nostræ narrationem tractemus, tanquam statim peroraturi. Dum differtur vita transcurrit.

§. 34. Omnis vita brevis, etiam longissima.

Verissimè Annæus: Nulla, inquit, vita non brevis est. Nam si ad naturam rerum respexeris, etiam Nestoris & Stasilæ brevis erat, quæ monumento suo inscribi iussit: se annis nonaginta novem vixisse. En, ut avicula gloriatur senectute longâ, quis eam ferre potuisset, si ceterosum implesset.

Amaranthus (ut est in fabulis) rosæ aditus dixit: O qualis flos rosæ, quàm formosus, quàm amabilis beatam te jure dixerim, ob odore, ob formam, & ob colorem, ô regina florum! Cui Rosâ: Ego quidem, inquit, ô Amaranthe, formâ præiteo, sed tempus brevissimè vivo; & quamvis nulla me manus violer, nihilominus tabesco. Tu verò continuò flores, tempèrque recens vivis: malim ego minùs habere formæ, & plus vitæ. Mortalium vita est quæ rosæ, brevis & fluxa. Et licet aliunde vis nulla eâ extinguat, suo tamen defluxu sensim evanescit. Iure medicorum maximus exclamavit: Vitam brevem esse, artem longam. Vitam ire non intelligimus, sed transisse sentimus. Temporis nobis concessi spatia tam velociter, tam rapidè decurrunt, ut exceptis admodum paucis, ceteros in ipso vitæ paratu vita destruat. Exiguum temporis habemus, & ex hoc multum insuper per luxum aut negligentiam perdimus. O mortales improvidi, corpus quod circumferimus, non domus est, sed hospitium, quod relinquendum, ubi te hospiti gravem esse videas. Ideò, mi Christiane, propèrâ piè vivere, & singulos dies singulas vitas putâ. Qui hoc modo se aptaverit, cui vita sua quotidie fuerit tota, mortem securus provocabit. Malè morietur nemo, qui vixit bene.

§. 35. Non longissima, sed honestissima, vita optima.

Non ut diu, sed ut satis vivamus curandum est. Sat longa est vita, si plena est. Impletur autem, cum quis suâ voluntate in divinam plenitudinem transit, & quantumcunque temporis, quod datur, bene impendit. Quid illum octoginta anni juvant, per inertiam exacti? Non vixit iste, sed in vitâ nōdratus est. Nec ferò mortuus est, sed diu. Nam imprudenter & impiè vivere, non tam est malè vivere, quàm diu mori. Sed, ais, octoginta annis vixit. Interest, mortem ejus ex quo die numeres. Alius viridis & in medio cursu raptus est, sed officia boni civis, boni Christiani exsecutus est: licet ætas imperfecta sit, vita tamen perfecta est. Ille alter octoginta annos numeravit, certè tot annis non vixit, sed fuit: nisi fortè sic eum vixisse dicas, quomodo arbores dicuntur vivere. Actû & virtutum officiis metienda est vita, non tempore. Laudemus itaque & in numero feliciū reponamus eum, qui quod vitæ habuit, bene collocavit. In memoriâ æternâ erit justus: Memoria iusti cum laudibus. Vidit enim veram lucem, non fuit unus è multis. Et vixit, & vivit nunc in cælo. Quid quæris, quamdiu vixerit? vixit ad immortalitatem, transiit seculâ, & se in memoriam dedit. Et quemadmodum in minore corporis habitu potest homo esse perfectus, sic & in minore temporis modo potest esse perfecta vitâ. Bonum non est in temporis diuturnitate situm, sed in virtute: neque enim qui plurimum citharâ cecinit, sed qui benè commendatur. Quamdiu sis, alienum; quamdiu bonus Christianus sis, hoc tuum est. Id à te ipso exige, ne ignobile ævum per vitia emetiaris; ut agas vitam, non ut præterveharis. Quæris, quod sit amplifi-

simum vitæ spatium? Usque ad veram sapientiam vivere. In omnibus velle, quod vult Deus, verissima est sapientia: qui ad illam pervenit, quandoque moritur, attingit non longissimum finem, sed maximum. Mors it per omnes, nec magno spatio alter alterum præcedimus. Qui occidit, consequitur occisum. Minimum est de quo sollicitissimè agitur. Quid enim ad rem pertinet, quamdiu vitæ, quod evitare non potes? Optima vitâ, non quæ longissima est, sed quæ honestissima.

§. 36. Magnam vitæ partem non vivimus.

Quod à prælo potèrâ dictum est, verum esse non dubitem?

Exigua pars est vitæ quam nos vivimus. Ceterum quidem omne vitæ spatium, non vitâ, sed tempus est. Urgentia nos circumstant cum negotia, tum vitia, & in cupiditatibus infixos premunt. Vix unquam nobis ad nos recurrere licet: nobis ipsi rarissimè vacamus, sed aliis: nemo ferè suus est. Qui pecuniam suam dividere velit, nullus est, vitam miserè laceramus, & modò in hæc, modò in illa negotia partimur, sæpe vana & inutilia. Ita magnam partem exigimus non vivendo; certè non cælo, non Deo vivimus. Et quàm multum temporis mensa, relaxatio, lusus, colloquia, somnus, otium, quantū lites & morbi nobis eripiunt: Heu quot hōtes vitam nostram suffuratur, nobis non sentientibus, quid perdamus. Hoc versiculi, licet parum teretes aut delicati, ad calculum sic revocant: *Vivit homo octoginta (haud plus communiter) annis, Ex quibus ille decem in mensâ, potiusque cibique, ac totidem ludo, viginti in sumere somno Dicitur, atque novem & septem puerilibus annis Nil opera facient; dein morbis quatuor: Ergo, Quæ studeat Musis, studeat quæ rebus honestis,*

Illi quæta datur totius portio vitæ. O quàm exiguum nobis de nostro relinquatur! Multos respirare vix sinunt mala sua, plurimos sua bona. Non enim apprehendimus tempus, nec retinemus, nec velocissimè omnium rei moram facimus, sed abire ut rem supervacuum ac reparabilem finimus. Quis est qui nullum non tempus in usus suos conferat, qui omnes dies tanquam ultimum vitæ ordinet? Ecquis custos temporis tam parvus, ut nihil reperiat dignum, quod cum tempore suo permuter? Cum re omnium pretiosissima luditur, & pænè nullum ejus pretium habetur, quod satis æstimari non potest. Quemadmodum qui in navigiis dormiunt, à ventis celerimè aguntur, etiam si nihil sentiant; cum evigilaverint, mirantur se jam in portu exponi: ita vitæ nostræ cursu properat, provehimur velocissimè, d'èlque annique recedunt; nos interim dormimus, & pretium temporis inestimabile negligimus. Cum ad meliorem vitam evigilandum est, miramur nos jam ad exitum perductos. Mors est homini quod naviganti portus. Bene navigavit, qui in hoc portu naufragium non facit.

§. 37. Maxima vitæ labe procrastinatio.

Omnia differuntur exceptâ nequitia, quæ plerūque Nequitia hodiernum diem occupat, non æstinum. In ce- non differ- teris semper promissores sumus, & dicimus, Cras hoc fiet, alterâ hebdomade nulla erit mora, sequenti anno istud expedietur. Ita dies, ita menses, & anni labuntur, dum procrastinamus, dum promittimus, & nunquam promissis stamus. Optime Seneca: *Andres, inquit, Lib. de brev. plerūque dicentes: A quinquagesimo in otium secedam: sexagesimus annus ab officiis me dimittet. Et quem tandem longioris vitæ prædem accipis? quis ista sicuti disponis, ire patietur? Non te pudet reliquias faciemque vitæ reservare Deo, & id solum tempus bonæ menti destinare, quod in nullam rem confecti possit? Quam ferum est, tunc*

D

est, tunc

est, tunc vivere incipere, cum desine dum est: quæ tam A
stulta mortalitatis obliuio; in quinquagesimum & sexa-
gesimum differre sana consilia; & inde velle vitam in-
choare, quod pauci eam perduxerunt.

Sigismundus II. Rex Poloniæ, ob perpetuam cun-
stationem ac segnitatem in gravissimis negotiis, Rex cra-
stinus vocabatur. Tales certe nos sumus, homines crastini:
Omnia differimus, omnium libentissimè, si liceret, di-
latari etiam mortem. Sed moriendi negotium moram
non fert, dilationes non admittit: Cum mors pulsat, il-
lico trahendum est pessulum. Ergo, quod videri verbo
dicitur: Si diu senex esse velis, maturè fias senex, quod
esse potes, nihil differendo. Rex Macedo ad tantum
victoriarum pervenit hac unâ re nihil differendo. Nos
optima queque differendo, omnia perdimus. Verè dixit

Serm. 125.

med.

Ad mortem

quibus gra-

duibus per-

venitur.

Chrysológus: Semper homo bona facere tunc cupit, quando

mors facienda tempus ademit. Ad mortem his plerumque

gradibus, velut qui ambulando dormiunt, pervenimus.

Primò salubria differre quotidie ac procrastinare inci-

piamus, dein aliquanto lentius agere, postremò peni-

tus oblivisci & omittere faciendâ, ita suaviter obdormi-

re & perire.

O mortales, fera nimis vita est crastina, vivite hodie:

stipem hodie date, de peccatis hodie dolere: quis enim

vobis spondit crastinum? Quod hodie fieri potest,

cur in alios fors nunquam secuturos dies differatur? Dif-

ferre honesta, semper ferum ac noxium fuit.

Iactura vita maxima, est dilatio:

Noluisse visus interiri est, qui distulit.

Properemus ergo & cogitemus, quantum celeritati ad-

dituri essemus, si à tergo instaret hostis, si equitem ad-

ventare suspicaremur, ac fugientium premere vestigia.

Erit hoc. Premimur, acceleremus & evadamus. Perduca-

mus nos in tutum, & subito de consideremus, quam pul-

chra res sit consummare vitam ante mortem. Maxi-

amum mortis solatium est, NIHIL DISTULISSE.

Quod so-

lariū mor-

tis.

§. 38. Venatus mortis.

Basil. gener.

Cone. cepit

an. 1431.

dauravit ad

an. 1441.

Ioan. Nider

l. 2. Form.

l. 3. qui que

narrat probè

sibi cognita

affirmat.

G

Vilhelmus III. Dux Bavariæ, pater pauperum, ho-

minumque religiosorum omnium terror, quem vi-

ta functum, etsi omnium voces siluissent, pro funere

fatis laudassent tot complorantium voces & lacrymæ.

Hic, inquam, laudatissimus princeps, ubi è Concilio

Basileensi, cui Cæsaris loco præerat, Monachium rediit,

omnium tale habuit. Videbatur sibi videre eminentissi-

mè staturæ cervum, qui altero quidem cornu cæpanulas,

altero accensos cereos præferret. Fugientem hanc fe-

ram venator & canes certatim insequiebantur. Interclu-

sissimè evadendi viis territum animal in cæmete-

rium Divæ Virginis profugit. Hic sepulchrum inhu-

mando homini apertum, præcipiti cursu irruens cervus,

captus & occisus est. Evigilavit his princeps, & quid si-

bi hoc somni vellet; secum ipse disquisivit. Altero die,

quid somniasset, suis etiam proceribus narravit. Varias

habuit interpretationes hoc somnium. Quibus auditis,

Dux Guilhelmus: Ego, inquit, sum cervus ille, mortalem

hanc vitam brevè finiturus; in illo ipso beatæ Virginis

templo humari volo. Omnia ordine facta, & prælagia

eventum habuerunt. Brevè morbus & mors Guiljelmi

principis corpus in sepulchri latebras coegerunt, animo

utique in caruleas illas oras evolante. Bona mors initi-

tium est æternitatis beatissimæ.

§. 39. Cur quotidiana spectantes funera, mortem non cogitemus?

Diabolus

ita pingit

quod pro-

ximum no-

bis est, ut

putemus

remotissi-

imum.

D

iabolus, pictor peritissimus, ita pingit ad Oprices

legem, ut quod ante nos & proximum nobis est,

putemus remotissimum. Hinc quasi mille annis victuri,

longissimam nobis securitatem à morte pollicemur.

Hinc funera spectamus & ridemus quasi nos nunquam

futuri funus. Quotidie morimur, tamen nos esse æter-

nos credimus.

Thomas Morus, illud Angliæ fidus, ne ulla cuiquam
ætas liberius vivendi spatium promitteret, hac hypo-
typosi submonens: Sicut qui è carcere, aut ducitur ad
patibulum, etsi longiore ducatur viâ, non tamen ideo
patibulum meruit minus, quia eò perventurus est tar-
dius: & licet sit firmis pedibus, vegetis oculis, valido pe-
ctore, cibis potisque etiamnum ei sapiat, hoc tamen
illum extremè angit, iam in viâ esse: Et nos omnes du-
cimur ad mortis patibulum, in viâ jam sumus omnes,
& intervallis exiguis disjungimur. Non deferunt nos
morientes, sed antecedunt. At dicas: Sanissimus sum,
nec quidquam mortis sentio. Quidquid dixeris: In viâ
es; & nos unâ cum in viâ sumus, jam imus. At ego,
ais, annum tricesimum nondum excepsi. In viâ jam eras
anno vicesimo, imò decimo, imò & primo anno, primâ-
que horâ; perge tantum brevè eris in termino. At som-
nus, cibis, potulque adhuc mirè sapiunt. O deliræ, hæc
mors non curat: Jam in viâ sumus, respice, jam tibi mi-
natur patibulum; duceris, exiguum superest temporis,
& expirasti, tecumque omnis tua pompa, aut luxuria.
Omnia nostra vitæ, ad mortem est viâ.

§. 40. Compendiosissima & optima mortis præmeditatio.

V T tibi mors felix contingat, vivere discere:
Vt felix possis vivere, discere mori.

Hæc summa rerum; hæc ars artium est. Bene vivere, Sen. de brev.
totâ vitâ discendum est, & quod magis fortasse quis mire-
tur, totâ vitâ discendum est mori. Tot maximi viri, relictis
omnibus impedimentis, cum divitiis, voluptatibus, officiis re-
nuntiassent, hoc unum in extremam usque ætatem egerunt, ut
vivere scirent plures tamen ex his, nondum se scire confessi,
è vitâ abierunt. Et quâ ratione hoc illi scirent, qui nun-
quam id discere conati sunt? Plurimi mortalium non
curant, quam bene vivant, sed quam diu; cum omni-
bus possit contingere, ut bene vivant; ut diu, nulli.
Quidam tunc vivere incipiunt, cum desinendum est.
Hinc inanes omnium bonorum sumus, quorum desi-
derio, in fine vitæ laboramus, timidi mortis, incii vitæ.
Quisquis igitur discere cupit artem vivendi, discat prius
moriendi. Supervacaneum forsitan putat quis illud di-
scere, quo semel tantum in hanc curam incumbere debeat.
quare omni studio in hanc curam incumbere debeat.
Semper enim discendum est, quod an sciamus,
experiri non possumus. Res magna non est vivere, res
magna est mori.

§. 41. Hodie mihi, cras tibi.

Raniscus I. Rex Galliarum à Carolo V. captus, Delirii Ada-
mæ Madriti in pariete legisset Caroli Symbolum: cum tom. 2.
Plus ultra, adscriptum: Hodie mihi, cras tibi. Non succen-
dit victor, sed intellexisse se testatus, subscripsit: Homo
sum, humani nihil à me alienum puto.

Eleganter Gregorius Nazianzenus: Caput, inquit, Orat. contra
jam canescit, prope est ætas vitæ: in nos forte salix acuitur, & baptisimum
dilatum.
D timeo ne nobis dormientibus, & in unâ spe occupatis, repente
accedat messor terribilis. Sed dicis: Senes metuant, ego
juvenis sum. Noli decipi, non definitur mors certo
tempore ætatis. Idem feretrum hodie senem, cras ele-
gantem adolescentem, perendie virum robustum, dein
virginem aut vetulam effert. Ad eam Annaus Philoso-
phus: Mors, inquit, tam juveni ante oculos debet esse quam
seni. Non enim citamur è tabulis censualibus, in quibus
juniores senioresque notati, & cuiusque adeo ævum
Talis autem citatio in militiâ & delectu obtinebat; at
non in morte. Omnium morientium suprema saluta-
tio & monitum est: Hodie mihi, cras tibi. Sed & mortuo-
rum hoc carmen est, qui è tumulis acclamant: Mihi heri, quæ?
tibi hodie. Memento mortis, memento æternitatis, quam
ego hesternâ, tu luce hodiernâ incipies aut crastina, uter-
que nullâ finiturus.

§. 42. Er-

Aeternitatis Prodromi Caput I.

45

§. 42. Ergo dum vivis, vive.

Non Genio, non corpori, non voluptati, sed virtuti, sed celo, sed Deo. Vive & age, tam patienter pro Deo, quam faciendo & laborando. Nec enim quamdiu subsistas, & si post modicum tollat te factor tuus. Saluberrimè monet sapientissimus concionatorum: *Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas. Bonum ergo facientes non deficiamus, (hortatur Apostolus) tempore enim suo metemur non deficientes. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes.* Cœpisti laborare? laborem cœptum industria urge continuâ: nunquam quiesce, nunquam ne interrompe quidem laborem illum qui cælum potest mereri. Nam vitæ tuæ momentum nullum est, quo non possis lucrari, & cælestem tibi thesaurum augere. Hoc igitur modo sine cessatione labora; veniet tempus quietis, quam labor nullus unquam interrompet. Militia est vitæ hominis super terram, & sicut dies mercenarii dies ejus. Mercenarius, inquit Gregorius, quod grave pendit ex labore, leve æstimat ex remuneratione. Mercenarius, ne dies ab opere vacuus transeat, sollicitè curat, nam noctem quieti, diem verò labori scit esse destinatum. Tu ergo labora dum dies est, dumque licet laborare; *Venit nox (clamat Veritas) quando nemo potest operari.* Ergo dum operi sol faveret, operare. Est qui reddat labori tuo præmium. Habes operis tui perpetuum & attentissimum inspectorem Deum, qui uti capillos tui capitis habet numeratos, ita & minimas noxas tuas, ita & minima opera tua, quæ ipsius honori facis: ne dubita, cunctos gressus tuos dinumerat. Uno salu, in dō passu unico perge iter ad aeternitatem. Sed vide ut pedem bene ponas. Talis eris in omne ævum, qualem te in morte gesseris.

§. 43. Si cras, quare non hodie?

Vna est sed ponderosissima catena, quæ nos alligatos tenet AMOR VITÆ, qui ut non est abjiciendus, ita semper minuendus est: ut si quando res exiget, nihil nos detineat, nec impediat, quo minus parati simus, quod quandoque faciendum est, statim facere. Vita non est imperfecta, si honesta est. Ubicumque desines, si bene desinis, tota est. Hipponensis præsul Augustinus, ad alium sibi familiarissimum Præfulem, in extremis fatiscentem revocabat, cumque æger elatâ manu ad superiores se migraturum significaret, subjecit Augustinus; Eum Ecclesiæ necessarium, vitâ longiore dignum. Ad hæc respondit æger: *Si nunquâ, bene: si autem aliquando, quare non modo.* Mors omnes æquè vocat. Eodem citius tardiusve veniendum est. Hoc scimus: nec de re, sed die querimus. Quid ergo? Non tibi timidissimus omnium videtur & insipientissimus, qui magno ambitu rogat moram mortis? Nonne indignareris illi, qui inter perituros constitutus, beneficii loco peteret, ut ultimus præberet cervicem? Hoc ipsum nos facimus. Magno æstimamus, mori tardiùs. In omnes constitutum est capitale supplicium, & quidem constitutione justissimâ. Nam, quod maximum solet esse latium extrema passuris, omnium causa eadem est. Quid jam interest, priores aliis an posteriores è vitâ, tanquam è theatro, exeamus: exeundum est. Si ergo aliquando, quare non modò? Hodie forsân mors parcat? Non effugisti: cras irruet. Peter te gladius, peter lapis, peter febris. Nunquam & nullo loco tutus es. Exeundum est. Si ergo cras, quare non hodie: si aliquando, cur non modo?

§. 44. Cur mors horribilis?

Mors quidem omnium par est, ea tamen per quæ venit, diversa sunt. Aliis inter cenandum expi-

Arat, alterius mors, somno continuatur, aliquis in ipso flagitio extinguitur: hic ferro transfoditur, ille aquis præfocatur, iste in flammis finit: aliqui serpentum mortu exanimantur, aut ruinâ franguntur: aliis per longam nervorum contractionem minutatim extorquetur anima: aliorum vita in medio flore præcinditur, aliorum interrumpuntur principia: alter adolescens decedit, alter senex, alius præter hos infans, cui nihil amplius contingit, quàm vitam salutasse. Aliquorum melior, aliquorum pejor dici potest exitus. Sed quantumcunque placida sit & mitis mors; semper tamen aliquid horrois adfert, idque ob eam causam, quia videtur multa nobis bona eripere, & nos ex hac, cui assuevimus, rerum copiâ educere. Hoc sui amor, & permanendi consuetudine se insita voluntas, valde refugit. Naturalis præterea tenebrarum metus est, in quas adductura mors creditur. Hinc multorum ingenii certatum est ad augendam mortis infamiam.

Illud autem mori nos maximè alienat, quod præsentia hæc jam novimus; illa ad quæ transire sumus, nescimus: qualia sint, & horremus ignora. Ideo multâ exercitatione durandus est animus, ne horreat, ad quam transeundum est, aeternitatem. Aeternitas diu noctuque cogitanda est, sicut qui famis tolerantiâ vult condiscere, quotidie non nihil curat necesse est: sic animus è fluxu hujus temporis in stabile regnum transferendus, ad aeternitatem quasi parandam quotidie seipsum assuefaciat: aeternitatis ostium quotidie salutet, in dō singulis momentis ad illud se stare credat: quidquid operis facit, aeternitati faciat, ut actionum suarum hanc unam unicam habeat formulam: Aeternitati lego, aeternitati scribo, aeternitati pingo, meditor, vigilo, loquor omnia, operor aeternitati. Quisquis triumphos aspirat æternos, pugnare discat aeternitati.

Mors etsi mitis sit, tamen aliquid horrois adfert.

Quid à morte nos alienet?

Aeternitas diu noctuque cogitanda.

§. 45. Inopina, sed formosa mors.

Chremone, uti Palladius Helenopoleos Episcopus testatur, dum sedet, dum opus facit, dum omnia profano agit, moritur: ita sedens, & opus manibus tenens, repertus est, sed mortuus. Omne genus mortis honestare potest virtus.

Philemon vetus Comædiarum scriptor, fabulas cum Menandro in scena dictavit, certavitque cum eo, fortasse impar, certè æmulus. Hic fabulæ partem quam recens fecerat, in scena recitabat. Cumque jam tertio actu, quod genus in comædia fieri amat, jucundiores affectus moveret; imber repente coortus, differri auditorii cœtum & auditionis cœptum coegit. Reliquum autem variis postulantibus sine intermissione, dissequenti dixit se perrecturum. Postridie igitur maximo studio ingens hominum frequentia convenere. Sese quisque ex adversum quàm proximè collocat. Serus adveniens amicis annuit; locum sessui impertunt. Extimus quisque excuneatur, queruntur: Farto toto theatro, ingens stipatio. Occipiunt paullatim inter se queri. Qui non affuerant, percontari antè dicta: qui affuerant, recordari audita: cunctisque jam priorum gnaris, sequentia expectare. Interim dies ire, neque Philemon ad dictum venire. Quidam tarditatem poetæ murmurari, plures defendere. Sed ubi diutius a quo sedetur, nec Philemon uspiam comparet, missi ex promptioribus qui accirent. Atqui eum in suo sibi lectulo mortuum offundunt. Commodum ille animâ editâ obriguerat, jacebatque incumbens toro, similis cogitanti. Adhuc manus volumini implexa, adhuc os recto libro impressum. Sed enim animâ jam vacuus, libri oblitus, & auditorii securus. Stetere paulisper qui introierant, perculsi tam inopinatæ rei, tam formosæ mortis miraculo. Deinde regressi ad populum renuntiare, Philemonem poetam qui expectaretur, ut in theatro factum argumentum finiret, jam domi veram fabulam consummasse. Enimvero

Mad. Philos. in floridis milit pag. 199.

Philemonis mors formosa.

verò jam dixisse rebus humanis **VALERE ET PLAYDE** A
 RE; suis verò familiaribus dolere & plangere. Hester-
 num imbrem lacrymas illi auspicatum: comœdiam ejus
 prius ad funebrem faciem, quam ad nuptialem venisse.
 Proin quoniam poëta optimus personam vitæ depo-
 fuerit, rectè de auditorio ejus exequias eundem legen-
 da ejus esse nunc ossa, mox carmina.

Si vitam solum præsentem spectemus, optatissima
 mors est, sine metu mortis mori: longè tamen optatior
 est, agendo agere animam, & operi suo immorari, ut
 mors ipsa non sit oriosa. Cypriani Martyris votum
 fuit, dum de Deo verba faceret, jugulari pro Deo. Ma-
 ximæ profectò laudis est, non tantum à diabolo nun-
 quam, sed nec à morte otiosum inveniri.

§. 46. Vigilandum, & orandum.

Quia nescitis quâ horâ filius hominis venturus sit.
 Romani in armis vigilarunt, aliquando tamen si-
 ne scuto, ne haberent quo fulcirentur ad somnum. Vi-
 gilandum tibi ô homo, & armato vigilandum. Arden-
 tia ad Deum vota, vera Christianorum arma sunt. Scu-
 tum quod somnum suadet, at, vana longioris vitæ spes
 est. Fuerunt & illæ Romanorum militum in vigiliis fre-
 quentes voces: *Vigila, vigila, Mars vigila.* Hoc se mutuo
 horatu ad vigilandi constantiam incitarunt. Hæc vo-
 ce, ô mea mens, omnes superi ad sacram insomniam
 animant. Cælum ipsum noctes atque dies pervigil, ac
 laborans sine quiete, vigiliam te monet. Obsurdæ
 aut in somnum declinas? Christum ipsum audi pro-
 clamantem: *Vigilate & orate.* Beato Marco narrante,
 Christus concionem habuit, in cuius solum epilogo,
 hoc ipsum ter pronuntiavit: Primò, *Videte, vigilate, &*
orate. Secundò, *Vigilate ergo, nescitis enim quando dominus*
domus veniat, sed, an media nocte, an galli cantu, an mane,
necum venerit repente inveniat vos dormientes. Tertiò de-
 num. *Quod autem vobis dico, omnibus dico, Vigilate.* Idem

Scutum
 somnum
 suadens, est
 spes longio-
 ris vitæ.

Matth. 24. *sepius monens, & quidem Matthæi ore nos inelamari:*
Vigilate ergo, quia nescitis quâ horâ dominus vester venturus
est. Et repetit: Vigilate itaque, quia nescitis neque diem, ne-
que horam. Nec aliud ad clavum Olivarii inculcat: Vi-
gilate & orate, ut non intretis in tentationem. Hoc ipsum
 beato Lucâ præcone promulgat: *Vigilate itaque, omni*
tempore orantes. Ipsissimum istud *Vigilate*, & quo-
 ties Paulus ingeminat? In nos fragores hinc sonant, ut
 soporem nobis & torporem excutiant. Surdi sumus,
 imò mortui, nisi ad has voces vigilamus. Quicunque
 viciis indormis, evigila. Fatum Ægyptiorum nosti? Me-
 diâ nocte percussor Angelus Ægyptum ingressus est, &
 stragem immensam dedit. Sortem illarum decem virgi-
 num recordaris? Mediâ nocte clamor factus est, & quæ
 paratæ, à sponsò ad nuptias admisse, stertentes alie sunt
 exclusæ. Stultitiam servi illius heluantis meministi? Ve-
 nit dominus illius die quâ non speravit, & horâ quâ ig-
 noravit venturum. Bonum patrem familiæ consideras?
 Omni horâ vigilar, ut nullâ horâ fur suffossor domum
 irrepat. Servatorem tuum cogitas? Mediâ nocte natus
 est. Idem post median noctem (quod credibile) ad su-
 premum orbis iudicium venturus est. Vigila itaque, vi-
 gila; & omnem diem tibi puta ultimum.

Matth. 13.
 v. 32. 35.
 37.

Luc. 6. 21.
 v. 36.

Matth. 24.
 v. 42. &
 v. 25. v. 33.
 v. 34. v. 35.
 v. 41.

Matth. 24.
 v. 42. &
 v. 25. v. 33.
 v. 34. v. 35.
 v. 41.

Matth. 24.
 v. 42. &
 v. 25. v. 33.
 v. 34. v. 35.
 v. 41.

Matth. 24.
 v. 42. &
 v. 25. v. 33.
 v. 34. v. 35.
 v. 41.

Matth. 24.
 v. 42. &
 v. 25. v. 33.
 v. 34. v. 35.
 v. 41.

§. 47. Deo fidendum.

Cui Deus adest, stet ille licet mediis irati maris flu-
 ctibus, forti pectore procellas excipiet: molestiæ
 vexent, dolores lancinent, diabolus frendeat & fic-
 mat, mors minetur & spiculum dirigat; non est quod
 expavescat animus Deo confusus; moveat Acheron,
 ruat orbis, impavidum ferient ruinæ; victor emer-
 get, & ut cautes Marpesia inanes pelagi minas despi-
 ciet. Ita Iobus, ita David se gesserunt. Deum Iob-
 us animo fidentissimo allocutus: *Pone me*, inquit, *jux-*
ta te, & cuiusvis manus pugnet contra me. Provocat, in-

Iob 17. 3.

sultat, exprobrat castris hostium Dei: veniat qui volet,
 prodeant gigantes, duello depugnabimus. David au-
 tem: *Nam estis*, ait, *ambulaverò in medio umbrae mortis, non* Psal. 22. 4.
timebo mala, quoniam tu mecum es. En, fiduciam! Quam-
 vis in summo vitæ discrimine sum; estis me, ait, noctis
 æternæ nigror horridus undique involvat, & mors jam
 aurem velicans, tam propinqua stet, quam est umbra
 corpori, securus, solâ Dei præsentia fretus, contem-
 nam illa omnia. Certissimus sum, in hac præsentia tu-
 tissimum mihi refugium, validissimumque esse præsi-
 dium. Nam quia Dominus mihi adiutor, non timebo quid Psal. 26. v. 1.
faciat mihi homo. Dominus illuminatio mea, & salus mea; & 2.
quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo?
Si cor sistit in adversum me castra, non timebit cor meum: si Deo fidere
exurgat adversum me prælium, non timebit cor meum: si quid
quid dendum est, idque tantò magis, quantò minis sibi ip-
si. Sub hostium muris aciem struit, in hoc ego sperabo. Deo fi-
dit. Deo fidere, est omnibus hostibus superiorem esse.

§. 48. Quando Domino visum.

Ad beatam vitam nil facit longa series annorum: vita æterna
 neque enim annis aut rugis æstimanda est vita, sed non æsti-
 actionibus præclaris. Verum illud **QUANDO**, plerof-
 que omnes homines ægè habet. Moriendum sibi præclaris
 sciunt, & mori volunt, sed nondum; cupiunt naturæ
 solvere quod debent, sed nondum; desiderant solvi
 corporis vinculis, sed nondum. Adeo miselli ingeniosè
 infanimus, ut cupiamus desinare esse miseri, sed non-
 dum; ut felices & beati esse velimus, sed nondum. Ita
 mori nolumus, qui mori optamus. Iniqui proflus su-
 mus, qui simul dolemus, & miseros nos esse, & mise-
 riam nostram desinare. Non est dolendi, non est flen-
 di locus, ubi desinis esse quod invitus eras. Quid, ho-
 muncule, tam altum iple tibi patibulum ædificas, ut
 multos gradus habeas, per quos ad mortem te ire diu-
 tius scias? quid vitæ tuæ tot aptas annos, quibus finis
 tuum propicias, cogitationum lento tormento? Eun-
 dum est seu hodiernâ, seu crastinâ.

Tobias laudatissimi senis, non degener filius & cog-
 nominis, sed & ipse senex, ætate processit usque ad an-
 num nonagesimum nonum. Sacra pagina testantur: Et non fuit.
 completis annis nonaginta novem, in timore Domini, cum
 exaudio sepelirent eum. Potuisset Tobias, sensu nostro
 postulare cum Deo & queri: Cur Domine jam mihi
 abrumpis vitam, cur non pateris me complere annos
 centum? Quid hic aliud Deus responderit, quam hoc
 ipsum: Sic mihi visum; tu jam morere, & annos omnes
 præteritos in lucro pone. Ergo moriendum, quando
 Domino visum, non quando Tobia, aut Ragueli, aut
 Anania, aliisve placet.

At scio, quid multos decipiat: cum mors pulsat, an-
 te tempus adesse putant importunum exactorem. Stul-
 ti; tunc tempus est, *Quando mortis Domino visum est.* piat
 Quid tergiversaris, mi homo, quid immaturam æta-
 tem obtendis, quid inducias poscis, quid moram rogi-
 tas? Ad mortem maturus pridem fuisti: sed nec con-
 cessâ mora te paratiorem faciet aut promptiorem. Nam
 & post hanc morari voles, minus forsitan paratus, quo
 plus moratus. Inducias non paucos deteriores fecerunt.
 Mala ad mortem præparatio est, mori nolle. Facti di-
 midium habet, qui tunc vult, quando is, qui nihil ma-
 li vult. Excutienda vitæ cupido est, discendumque ni-
 hil interessè, quando patiaris, quod quandoque patien-
 dum est. Quam bene vivas, refert, non quam diu; sæ-
 pe autem in hoc est bene, ne diu. Ergo tergiversatione
 tolle, & dic ex animo: Quando Domino visum, sic fiat.

§. 49. Ad Deum in omnibus recurendum.

Heu nos misellos! imò, heu nos stultos! Cum nobis
 ægè est, sæpe totum orbem cogitationum nostrarum
 aliis pervolumus: à rebus creatis solatiola mendi-
 camus

camus, plane pudenda mendicitate. Amicos, inimicos, in nostri subsidium facessimus; opem omnium imploramus; solum Deum preterimus, aut omnium adiuvum ultimum; aut saepe nec adimus quidem rogando solatio. Quae haec infamia est; juvari velle à quibus non possis; ab eo juvari non cupere; à quo uno & possis & debeas?

Primus gemitus omnium gemitus, primæ preces, primæ querelæ & voces ad eum cant; Deo exponere tuam causam, tuâque omnia quæ pateris. Quid discursas per orbem & ante mendicorum tuguriola mendicis stipem flagitas? Quid transvolantibus rhedis blanda iactas basia incaustum? Ad divitis illius januam procumbe, qui salutare possit animam tuam de necessitatibus. Ita Moses fecit, qui in omni dubio recursum iteravit ad tabernaculum, in quo Deum audivit confiterem. Sic Iosue deceptus à Gabaonitis est, quia os Domini non prius interrogavit. Ad Deum in omni re, præsertim adversâ, recurrendum. Mulier illa quæ erat in profluvio sanguinis annis duodecim, & fuerat multa perpessa à compluribus medicis, & erogaverat omnia sua, nec quidquam profecerat, sed magis deterius habebat; tandem ad medicorum medicum venit; à quo uno, momento unico impetravit, quod à pluribus non potuit per totum duodecennium. Maximi refert scire, à quo beneficia postules. Extremæ inopiæ argumentum est à mendicis mendicare.

\$. 50.

Diximus recurrendum ad Deum in omni re. Ergo etiam felix obitus, non ab alio quàm à Deo petendus. Ejus rei brevissimū paradigma subijcimus.

I. ORATIO.

OCTO VERSICULI E PSALMIS DAVIDE-
cis à S. Bernardo selecti, quos ipse quotidie pro felici
mortis horâ dixisse traditur.

Illumina, Domine, oculus meos ne unquam obdormiam in morte: nequando dicat inimicus meus, prævalui adversus eum.

In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis.

Ps. 36. v. 6. In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis.

Pf. 38. v. 5. Locutus sum in lingua mea, notum fac mihi, Domine, finem meum.

Et numerum dierum meorum, quis est aut sciam
quid desit mihi.

Ps. 83. v. 17. Fac mecum signum in bonum, ut videant qui ode-
runt me, & confundantur, quoniam tu Domine adju-
visti me, & consolatus es me.

Ps. 115. v. 7. Dirupisti Domine vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini invocabo.

Ps. 141. v. 5. Perit fuga à me: & non est qui requirat animam meam.

Psal. v. 6. Clamavi ad te, Domine, dixi, Tu es spes mea, portio mea in terrâ viventium.

Omnipotens semperiternus Deus, qui Ezechiam regi te
lacrymabiliter deprecanti, vitæ spatium protendisti;
concede mihi indigno famulo tuo ante diem mortis
meæ tantum vitæ spatium, ut omnia peccata mea va-
leam deplorare, & veniam ac gratiam, te miserante,
merear accipere.

Omnipotens, benigne ac misericors Deus, te oro humiliter per mortem Filii tui, concede mihi horam felicem ac beatam, cum anima mea discessura est e corpore.

Domine Iesu Christe crucifixe, per illam amaritudinem mortis, quam sustinuisti pro me in cruce, maxime cum anima tua egressa fuit de corpore tuo, misere anime mee in egressu suo. Qui vivis & regnas cum Deo Patre & sancto spiritu, &c. Amen.

II. ORATIO.

PRO FELICI EXITU EX HAC VITA.

Miseri cordissime Domine Iesu, si sic agitur cum homine morituro, & in talibus periculis & angustis erit vita spiritus mei ex hoc saeculo migraturi, quò fugiam nisi ad te Deus meus: tu erue animam meam, ut non pereat in hora illà tremenda: presta mihi obsecro secundum multitudinem miserationum tuarum, & periculum amoris altum & dolorem, quò ipse, qui vitam, mori pro me voluisti, vt mortis corporalis agone semper prae oculis habeam, & hoc agam modo vivens, quò moriens optarem me egisse, utque nullà in re tantum opere ac studiù ponam, quam ut mihi ipsi spiritualiter moriar, & cunctas sensuum meorum mortificem passionès, siquæ tecum post hanc vitam felix ac beatus vivam in æternum.

III. ORATIO.

EFFICACISSIMA HVGONIS DE S. VICTO-
re, pro obtinendo SS. Eucharistia viatico in extremis.

O Dulcissime ac benignissime Domine Iesu Christe, ob tui sanctissimi corporis reverentiam, quod ex intacta Virgine Mariâ simplisti, concede mihi miser peccatori, ut corpus tuum pretiosissimum animæ meæ finalis sit refectio, Amen. Pater noster, &c. Ave Maria, &c.

O dulcissime & amantissime Domine Iesu Christe, propter nomen tuum sanctissimum, concede mihi misero peccatori, ut gloriosissimum nomen tuum, quod est Iesus, sit mea finalis locutio. Amen. Pater noster. Ave Maria.

O dulcissime ac clementissime Domine Iesu Christe, propter Passionem tuam acerbissimam, concede mihi misero peccatori, ut tuum in cruce ineffabile tormentum sit mea finalis cogitatio, Amen. Pater noster. Ave Maria.

O dulcissime ac miserrordissime Domine Iesu Christe, propter tuam omnem sanctissimam vitam concede mihi peccatori miserrimo omnes affectiones, cogitationes, & operationes meas in sancta tua vulnera deferre, Amen. Pater noster. Ave Maria.

O dulcissime ac piissime Domine Iesu Christe, propter omnes miserationes tuas, imprime cordi meo tuam mortis exinanitionem, & omnium vulnerum tuorum passionem. Amen. Pater noster. Ave Maria.

CORONIS PRIMI CAPITIS.

AD LECTOREM.

Hoc age, hoc cogita, mi homo, & dum sanus es, dilce agrotare, dilce mori. Utrunque rare ar-
 D tē est, quod utrumq; sciri, experiri non licet, nisi cum
 errare non licet sine dispendio æternæ felicitatis. Mo-
 riendi semel tantum erratur, sed hic error nunquam
 emendatur in omnēs æteruitates.

† Ioan. Ga-
 des. Hamb.
 & Heriboli.
 Episc. qui
 ap. Christi

Quapropter tanquam migraturus semper habita: ex parte vero maxima *recum habita*, & quotidie omnes conficiantur tuæ latebras explora. Quidquid circa te jacet rerum, tanquam hospitalis loci larcinam specta. Non licet plus efferre, quam intuleris. Ergo age & lat- *an. Christi 1622. die 29. Decem. Ratiſp. in Comitii cā- ſuobit. Hic*
ange, Deo te proba. Tranſeundum est. Omni momen- *latis, æterni- tatis aſſidue memor, dicere ſolebas:*
to ad þ ostium æternitatis te itare cogita. Tranſeu-
dum est. Tota nobis imminet *ÆTERNITAS*. Brevis
est voluptas, ſupplicium æternum; modicus est labor, *Omni mo- mento*
præmiū ſempiternum.

Sanum ergo instruximus: mortem contemnendam, ante januam
sed mortis memoriam nunquam deponendam esse eternitatis.
monuimus. Idem nunc monebimus Agrotam. *Atque hac*

CA- origo est.

CAPVT SECVNDVM.

Mortis memoria commendatur
Ægrotis.

§. 1. Ingressus ad sermonem; & an Morbus malum?

CAVVS, Caræ oppidum est, pestilente cæbo, & iniquo incolis. Hos Stratonius citharædus, homo factus, cum esset inuitus, Homeri versiculum in eos recitavit:

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum. Nimirum lutosos omnium vultus, pallidosque fugillabatur. Caunii verò cum hominē inhumanis saluassent, quod eorum urbem ut morbidam infamaret. Stratonius eis iterum: Ego, inquit, morbidam dicere non ausim, ubi & mortui ambulat. Urbanus multo saluissus illos notavit quam ante.

Sed quid negamus, aut quid supercilium agnoscimus? foliis simillimi sumus. Dilucidè Iobus: Contra folium, inquit, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam. Ac si dixisset: Cum folium sim, quod vitæ incommotis obnoxium est, quod ventos omnes timeret, & vel ad levissimam aëris commotionem tremat ac dissipatur, ne tu, ô Deus, indignationis tuæ vento me præcipites; cadam ultro, te etiam non impellente. An non folia sunt holmines, quos morbi tanquam exsuctos flores aridæque folia huc illic vario ludibrio impellunt? Nec aliter Clemens Alexandrinus hæc de re sentiens: Agite, inquit, obsecra vite homines, generationi foliorum similes, imbecilles, cere fragmenta, gens instar umbræ, evanida, involucres, unius tantum diei vitam habentes. Certe folia sumus, ad omnem auræ motum decurimur. Unica quandoque febricula; Quid dico? tussicula, inò guttula unica ostipulo suo non illapsa, hoc tale folium perfundat, & in tumultum abijcit.

Lib. 3. differt. c. 40. Sauras quado bonum, quado malum est.

Sed nunquid sanitas bonum est, morbus malum? Non, mi homo, non est, inquit Epictetus. Quid ergo? Rectè sanitas uti, bonum est; malè malum. Licet ergo vel è morbo capere fructum Deo tuo. An non è è morte? De morbo quid capere fructum? Ostendam ejus naturam, excellam in eo, tranquillus ero, bene mecum agi putabo, medico non adlabor, mortem non optabo. Quid requiris amplius? Quidquid mihi dederis, id ego efficiam beatum, prosperum, honorabile, expetendum. Sed est qui abnuat, dicatque: Cave ne ægrotes, mala res est. Cui denuò Epictetus: Perinde, ait, istud est, ac si quis diceret: Cavene quando tibi singas tria esse quatuor; malum est. Quomodo malum? Si de eo sic existimaro, sit decet, quid porro mihi nocebit, ac non potius proderit? Si ergo de paupertate, de morbo, de perturbatione status publici, ita senseris, ut decet, nonne id mihi satis est, nonne profuturum?

Veritas te amet, Epictete, quam hæc omnia verè, & ad amissum Christianæ legis! Hoc fundamento posito, nos hic docebitur, in morbo mortis meminisse, & adventum ejus non expavescere.

Sed queso, te Lector, ne hæc ed scripta putes, ut solum ea legas ægrotus: tu sanus lege, ut tibi prolinet ægrotus.

§. 2. Ægrotus ad Amicos, ad Morbum, ad Morbi lethalem initium, ad Mortem, ad Christum Dominum.

Ad Amicos.

ABite cum vano luctu intempestivi. Non hic querelis locus aut precibus. At immaturus à vobis abeo. Immaturus? videre ne erretis. Maturus ad mortem fui, quoniam primùm natus, inò antequam natus. Quid enim querar? Quid natus sim, scio: imbecillum corpus, fragile, ad omnem contumeliam projectum,

A morbi pabulum, mortis victima. En quisquis es, sume spes, aut res, animo cras non future, aut alibi future.

Ad Morbum.

ERgone jam ægrotandum? Venit tempus quo experimentum mei caperem. Non in mari tantum, aut in prælio vir fortis apparet. Exhibetur etiam in lectulo virtus. Ægrotandum itaque? Non potest istud toto saculo fieri. Aut ego febrim relinquam, aut ipsa me. Semper unà esse non possumus. Hactenus fruebar sanitate; nunc cum morbo mihi res erit. Morbus non nescio, primus mortis nuntius est. Gregorio id credo, qui pie ac verè: Dominus pulsatur, inquit, cum per ægritudinis molestias mortem vicinam esse designat. Cui confestim aperimus, si hinc cum amore suscipimus.

Primum hunc mortis nuntium æquo animo admittere, etiam apologi me docent. Senem ajunt graviter decubuisse. Cumque jam mors raptura hominem adesset, rogavit eger, fœderalem manum tantisper à se abstineret, dum testamentum conderet, ceteraque pararet que tanto itinere forent necessaria. Cui mors: Eho filicentium, inquit, parare te non poterat tor annis, toties à me admonitus? Ad quæ senex: Obsecro, ait, fidem tuam, non commemini me unquam à te monitum. Cui mors iterum: Ut audio, etiam senes mentuntur: Centies, sexcenties, millies te monui, cum non solum æquales tuos, quorum vix ullus superest, sed & junenes, pueros, infantes te spectante, te ingemiscere raperem. Sed & ego tuam fidem appello, obliuiose senex, non te monui, cum oculi tui hebescerent, pili canescerent, nares stillarent, aures surdescerent, ceterique sensus deficerent, omnique corpus tabesceret? Hi nuntii mei sunt, hi fores tuas pulsant, sed tu negas te esse domi. Satebros, fat diu, monitus es: nil differo, Veni, & unà mecum choreas ingredi. Ad mortem rardè bene se parat, qui se parat tam serò.

Ad Morbi lethalem initium.

Cum vitam meam cogito; cum vitiis meorum multitudinem, raritatem virtutum considero; cheu, Deus, coarctor nimis, & angustia mihi sunt undique. Sed melius est, ut incidam in manus Domini (multæ enim misericordiæ ejus sunt) quam ut annos augeam, & simul vitia. Quis futurus essem, tu ô Deus, nosti. Fortassis gratia tua exciderem, si non jam vitia. Mors ades, irue in me: vitam promptus, paratus amittam, modo serveris. Dei mei gratiam, aut illa me servet potius, quod unum toto pectore à te, Christe Iesu, & per te flagito.

Ad Mortem.

Quid lenta me tæbe necas, mors sava? paratam Non opus est tanto vincere nolo; feri. Cur in me pharetram sic vis consumere? vita

Ferrepotest folium sola vel aura mea.

Quid enim est homo? Navis quassa & rimosa, quæ solâ navis quassa. Quod enim est homo? Navis quassa & rimosa, quæ solâ jactatione vehementiore solvitur. Non magnâ tempestate opus est; ubicunque arietaveris, dissipatur. Humanum corpus ex infirmis fluidisque contextum, lineamentis exterioribus nitidum, fœgoris, ætus, laboris impatiens, ipso rursus situ & otio iturum in tabem, alimeta metuens sua, quorum modò inopia, modò copia rumpitur, soli semper sibi nutrimentum vitiosum & innumeris utile, anxie tuendum & servandum, precarii spiritus, & est obnoxium. Et abstinere. Et ad mortem defluit. Miramur hoc semel mori, in quo mille reperias mortis latibula? Nunquid enim ut concidat, res magni molimenti est? Odor illi saporque, & lasitudo, & vigilia, & humor, & cibus, & sine quibus vivere non potest, mortifera sunt.

Ad Chri-

A mus tranquillè degere, anima in expedito est habenda.

Ego mei finem in te am, cum sciam me sine fine non esse, imò cum sciam omnia esse finita? Ego ultimum suspitum, quod finem dabit omnibus suspitiis, formidam? Ecur reddere dubitem, quod ex lege accipi ut reddam? At difficile est, inquis, animum perducere ad contemptum animæ. Est facile, sed scienti vivere.

Quin mors habeat aliquid terribile, non negamus, sed Mors ha-
ideo discendum quâ ratione mortem non timeamus, bet aliquid
Nemo discit, ut æquo animo in rosâ jaceat. ut hilaris terribile.

Nenſo diſcitur, ut æquo animo in roſâ jaceat, ut hilaris ad offerentiam menſam accumbat, ſed in hoc duratur, ut doloribus non cedat. Hilaris venientem mortem ex-
cipit, qui ſe ad illam diu compoſuit. Et hoc maximum animi generoſioris argumentum eſt, ſi exire non me-
tuit. Scit enim quò exiturus ſit, qui unde veniſſe me-
minit. Theodoſius Imperator talis, de quo Ambroſius
dicere ſolebat: *Dilexi virum, qui cum moreretur, magis de*
Eccleſiaſtarum ſtatu, quàm de ſuiſ periculis angebatur. Tu ergo
mortem ut nunquam timeas, ſemper cogita.

§. 6. *Mortis contemptæ specimen.*

N Inachus, prætor Malacensis in Indiâ, iussus magistratu se abdicare, non tulit indignitatem, veri honoris & solidæ virtutis ignarus. Confectum ex aloë aliisque odoratis lignis ex ædificatâ pyrâ, quadratum juxta suggestum nobilissimis aulaeis, ceteraque pretiosâ regem contavit. Ex eo suggestu ipse aureâ togâ gemmisque præfulgens, ad cæcumenusam concionem de rebus ab se gestis orotique vitæ suæ cursu discurrivit: expositisque beneficiis, quæ in captivos Lusitanos difficillimo tempore contulisset, nullo suo delicto, spoliari se dignitate, dolenter admodum & acerbè conquestus est. Tum Lusitana ingenia dederatus (adeo funestas humano pectori subdit faces ambitus) se in ardentem vulgum iniecit, mortis contemptor.

De non abfimiis moris contemptu Aelianus : Eft, Aelia lib. 5.
inquit, & Calani finis dignus quem laudemus; alius dixif- var. hifor.
fet, quem admiremur. Fuit autem ejuſmodi. Calanus cap. 6.
ſortuſta Indus, cum Alexandro, Macedonibus, inſuper Calanus
& vite longam vale dixiſſet, in præcherimo Babylo- moris
nis ſuburbio pyram æ lignis odoratis cedro, thyo, cu- contemptor
preſſo, myrtho ac lauro extruxit, obitque confueto
curſus exercitio, pyram conſcendit, mediæque ſtræ
lignorum ſteſit coronatus, aſſurgente, quem ipſe ado-
rabat, ſole. Quo factò ſignum Macedonibus dedit, ut
pyram incenderent. Adſente jam rogo, flammis invo-
lutus Calanus, conſtitit immortis, neque antè cõlap-
ſus eſt, quàm expiraſſet. Alexander viri animum ob- Potentio.
ſtepeſcens dixiſſe fertur: à Calano potentiores hoſtes, tax.
debellatos quàm à ſe. Nam Alexander cum Porò, Tati- debellavi
lâ, Dario bellum geſſerat, Calanus cum Labore & quam Ale-
Morte. xander.

D Ergone tantum robur vanissimis hominibus fuerit
in mortem, et Christiani Deo adiutore freti trepidant
concordantque animis? Non est malum mors, sed ma-
lum est, mortis metus. Obsecro res ipsas examinemus,
non umbras rerum. Si Seneca credimus, mors opti-
mum naturæ inventum, malorumque omnium reme-
dium est. Quid ergo ad extrema trepidamus? Excipiet
nos magna et immortalis pax, voluptas æterna. Inuicti
esse possumus. Transcundum est. Ex ipsa igitur lon-
gior ævi desperatione sumendum est animus. Fiat vir-
tus quod foret necessitas. Certè Christianus sapiens
nihil facit inuitus, necessitate omnem effugit, quia
vult quod ipsa coactura est. Ergo libenter faciamus,
quod non possumus non facere; æquo animo expecte-
mus nostri aut finem, aut potius initium. Sereno sem-
per est animo, qui mortem scit continere.

Mortis
metus ma-
lum est.
*Seneca Con-
sol. ad Mar-
ciam c. 20.
Christ. 6. nat.
q. fine.*

E §. 7. *Animus*

Christe mori nolo, sed vivere. Vivere queris,
 Christe tu quisquis querit amore mori.
 Non sanè sum in metu eorum, quæ ex decreto, ò
 Deus, immitis. Sequor te, benigne parens, sequor. Et
 quidni faciam, cum propius ad te vocas? Dissolvi & esse
 cum Christo, multò magis meliùs. Et hoc ipsum desidero.
 Mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum.

*Philip. c. 3.
 vers. 23.*

§. 3. *Mæroris antidotum.*

Quid turbaris, aur quid angeris? In manu Dei es; & ipsi de te cura est. Atqui malè afficeris & egrotas? Quid hoc tandem mali, cum sit a summo Bono? Deus te suum esse vult, & ideo quibusdam quasi morbi cancellis sepi & coërcet, ne abeas in diversa, & à viâ aberras, quæ ad cælum.

Avicula caveam quidem indignatur, libertatem querit, & reluctatur: at dum in cavea capta est, ab hero suo & amatur, & alitur. Quis liberè errantem ab aucupis seu vifco feu laqueo fecuram dicat? Ita mihi crede, magnum quid est, *Domini Dei captivum esse*, uti est ægrotus. Maximi beneficii loco censendum, exiguo tempore, vinciri, uti & secari ab eo, qui vult æternum parcere.

§. 4. *Non semper minus.*

DEUS tibi, mi æger, calices nulle ingerit amiores; nullum biberas, dum sanus eras: jam bibendum est abstinium. Quid os torques, & aversaris hoc poculum? amarum est, fateor, sed salubre. Illud Jobi cogita: Si bonus suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? Ingrati mortales, bona nostra vix aliter cognoscimus quam perdendo: amissa valetudinis bonus estimator eris in posterum. Et meministi utique, quod dum valeres, sapius te plulculum invitaveris, subinde etiam sobrietatis metas egressus. Nunc ergo, me suase, amarentulum hoc poculum lætus capies, & consolationibus antea tuis honorariam hanc multam irrogabis. Olim Latinarum feriis (teste Plinio) cum quadrigæ certarent in Capitolio, abstinium biberi, qui vicer; tu jam bibe, ut vincas.

Dulcia non meruit, qui non gustavit amara.

§. 5. *Christiana generositas, mortis contemptus.*

Seneca
epist. 77.
Vitam ne-
mo bene
rexit qui
mortem
non con-
templit.

Mors in
omnes
graffatur.
Seneca
epist. 77.

In morte
timor
mortis ali-
quid mali
est.

Imo vitam bene rexit, nisi qui contemptit. Tam imperiti non sumus, ut nesciamus nobis quandoque moriendum esse, tamen cum propius mors accesserit, tergiversamur, tremimus, ploramus. Sed nonne tibi stultissimus videbitur, qui flevit, quod ante annos mille non vixerit? æque stultus est qui flet, quod post annos mille victurus non sit. Hæc paria sunt: non fuisti, nec eris. Utrumque tempus alienum est. In istud, quo vivis, punctum coniectus es, quod tu extendas, quousque extendes? Quid fles? quid opus? perdis operam. Eo ibis, quod eunt omnia. Quid tibi novum est? ad hanc legem natus es: hoc patri tuo accidit, hoc maioribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus post te. Ratum et fixum est; Mors graffatur in omnes. In hoc nascimur ut defungamur. Certe animo longae præcuntium, longamque frequentiore, et hæc ipsa hora tecum obeuntium cæteram. Multa millia hominum & animalium, hoc ipso momento, quo tu mori trepidas, animam variis lethi generibus emittunt. Pulchra hæc contemplatio est & vera. Totum orbem vide, notum, ignotum; multa millia omnibus momentis nasci, mori, certum est; & quoddam eodem mortis genere. Tu autem fortasse non putabas te aliquando perventurum ad id, ad quod semper ibas? Nullum sine exitu iter est. Mors ad quietem perpetuam tutum est mors; nec in morte aliquid mali est, nisi timor mortis. Proinde si volu-

Tom. I.

§. 7. Animus ad Mortem promptus.

Suidas mihi
pag. 155.
col. 1.

Cur Zeno-
ni fames
amicissi-
ma.

Cur homi-
nes brevis
avi, & in-
certa sunt
valetudi-
nis.

Vide Leon.
Lecti Hygia.
vita. Sed ad lineam.
Greg. lib. 4.
dia. c. 11.

Natura
mater est,
non no-
verca.

Exspectanda dies semper

Lib. 8. ep. 17.

Chrysost.
hom. 3. in
epist. ad Ph.

Via nulla
longior
quam
Mori.

Zeno Citricus, ut Suidas memorat, scholæ exiens impiegit, digito pedis vulnerato. At ille vocari se ratus ad plures, terram manu pulsavit, hac voce adjectâ: *Venio, quid me vocas?* Ita nonaginta annorum senex, nunquam ægrotus, decessit. Fames Zenoni amicissima fuit, nam ea se inedia frequenter confecerat, ut deficeret. Sed libenter sic ægrotabat Zeno, ne ægrotaret, & ut se necem obtineret tranquillam atque à morbis immunem. Utrumque affectus est ex voto. Ne micemur nos brevis avi, & incertæ valetudinis esse, nimirum inter mensas & pocula valetudinem ac vitam consumimus. Neque enim cœnasse nos credimus, nisi venter ad omnem satietatem fartus tumeat ut tympanum. Ridiculi, inquit infani homines, quo vitam producere debemus, eo præcindimus. Sed hoc inde est, quia persuaderi nolumus, tantas esse vires abstinentiæ ad extendendam ætatem. Sed quotidiana loquitur experientia, optimè dictum esse: *Quantum adimes esse, tantum adjicies*

Promptus ad mortem animus is loquitur: *Venio, ecce venio.* Hic diu tritari velle, serum nimis est. Frustra reluctamur. Natura mater est, non noverca. Ecquid naturam accusas, mi Theophraste, quasi minis homini quàm bestis fayentem? magis certe huic quàm illis voluit. Quid enim melius, citò pati quod non timeas amplius, quàm diu timere quod tardè patiaris? Longum homini tormentum demit natura, cum vitam ei concedit brevem.

scilicet omnibus una
Exspectanda dies semper
Quid ergo cohortes? vita tibi eripitur? sed simul & mortis metus, & mala vitæ plurima. In omni panè re, omnibus hic sensus est: male citò pati, pati quod flebeas, quàm patientia tam diu timere, quàm diu differre. *Parvulum differt*, ait Plinius Secundus, *patiaris adversa, an expectes: nisi quod tantum est dolendi modus, non est timendi: doleas enim quantum scias accidisse, timeas quantum possit accidere.*

Ergo adis, ô mors, habes me tuum stipendiarium: solvam quod debeo, quandoquæ Deo meo visum me debere. Ergo libens volens

explebo numerum, reddatque tenebris:

de quibus tamen ad lucem eamque immortalem me reditum erequisissimus spero. Non mors malum est, sed post mortem pœnas dare, hoc malum est.

§. 8. Mortem timent, qui non provident.

Res certa est: Nil æquè terret quàm inopia morientis necessitas. Aspice, quemadmodum qui alieno imperio parent, subito iussi longum iter agere, solliciti ac tristes complicandis raptim sarcinulis inhiant: vide quàm queruli & indignantes abeant, quod non maturius moniti: dum discedunt, sæpè in tergum se vertunt, & nunc hoc nunc illud obliiti murmurant. Atqui nulla via est longior quàm *Mori*, nulla durior, nulla obscurior & incertior, nulla suspectior & latronibus infestior: quæ ut cuncta cessarent, certè irremeabilis via est. Tanto igitur attentius providendum, ne quid obliviscamur, quoniam hinc digressis, non subsistere, nec divertere, multò minùs reverti licet. Ire illò necesse est milites, ajebat dux Romanus, unde redire non est necesse. Unum hic remedium est, ut parati animo simus semper, & vocati respondere, & iussi obtemperare, composuisse omnibus ad primum ducis imperium, iter illud

A ingredi. Heu! quàm malè sibi consulunt, qui præparationem ad iter hoc inter minimas curas habent, cuticulam curant, & ut sibi bene sit, cetera committunt alce.

Smindyrides, perditissimus ille juvenis, jacere solitus est, se à viginti annis solentem nec occidentem vidisse: assidue scilicet in lecto aut in mensa occupatus. Nescio an non illi similes reperias inter Christianos, quorum maximum negotium, mensa, lotus, otium. Nimirum, ita nos morti paramus, sic æternitati præludimus. His eveniet, quod Bruto in epistolis verè olim vaticinatus Cicero: *Mihi crede, inquit, opprimemini, nisi provideritis.* Accidet incautis omnibus qui futura non provident. In cunctis quidem rebus necessaria est providentia, in his tamen maxime, quæ amplius quàm semel fieri nequeunt: ubicunque pes lapsus fuerit, actum est: unus error multa trahit errorum milia. Hæc ratio mortis est: unicus in ea error, infinitos trahet errores; hic semel transse, æternum est periisse. O cæci mortales! Eveniet vobis, quod his qui contra hostilis ferri aciem oculos claudunt, quasi periculum quod non vident, nec sensuri sint. Feriemini, moriemini, sentietis. An cæci autem, an videntes, id in vestra manu est. Recusatis ecce mortem cogitare, quam brevi & cogitare oportebit, & pati. Ejus perperello facilius sequeretur, si cogitatio præcessisset.

§. 9. Mortem timent, qui vitam negligunt.

Nequè hic res dubia est: Illi potissimum mori metuant, qui vivere nesciunt; quibus omnis felicitas est in corpore; quibus hoc unum sapit, bene comedere, bene bibere, bene dormire; qui cælum suum interpretantur nunquam extra voluptatem esse: homines certè obedientissimi, sed suo vengit, non divinæ voluntati, quorum maximum est negotium, cuticulam in bonâ pace curare, & indulgere genio, dum licet. De his verissimè dixit Gregorius: *Desiderium cælestium nesciunt, qui c. 13.*

C cor in terrenis voluptatibus desigunt.

Christianus sapiens, cui non alia corporis, quàm vilis mancipii cura, mortem non aliter quàm digressum matutinum & nocturnum quopiam inamæno & incommodo prorsus hospitio spectat. Quisquis es, posses vitæ hujus exitum non timere, si alterius ingressum sperare posses; tuus hic timor inde oritur. Quamvis enim formidati vulgò exitus multe tradantur causæ, omnes tamen spe beatoris vitæ propoli evanescent. Qui cælum serio aspirat, ad hæc ludicra non trepidat. Huic tali homini labor, molestia, dolor, contemptus, ignominia, damnum, orbis, servitus, paupertas, senium, mors ipsa nihil aliud sunt nisi experientia schola, campus patientiæ, gloriæ palestra.

§. 10. Triâ morbi gravia.

In omni ferè morbo gravia sunt, *Mortis metus, Dolor corporis, Intermissio voluptatum.* Quemadmodum verò calida frigidis, frigida calidis curantur, sic & illa suis curanda sunt antidotis. Videat hic æger, ne erret, & æstum æstu mitiget. Adolescens fuit qui medicamentis egubat frigidis, hic tamen clam medicis, domesticorum suâ, diebus non paucis jus bene pipæatum jejuno stomacho transmissit, & pectus balsamo inunxit, aliæque calidissima fomenta suo morbo admovit, & seipsum panè morti. Ergo *Timorem mortis*, amore curabimus, sed divino: modicum divini amoris omnem vanam formidinis fumum dispellit. Qui Christum amaverit, minùs amabit vitam, Christumque sentiet redamantem.

Hoc non sit verbum: Marce, ut amaris, ama.

Dolor corporis demulcendus est conscientie tranquillitate. Mens bene sibi conscia ægrum mitissime solatur: si quidem pura conscientia potens est pharmacum in omnes cruciatus. Illud etiam dolorem lenit, quod Gregorius suggerit his verbis: *Mitigat vim doloris, constata cruciatus.*

Aeternitatis Prodromi Caput II.

51

derata equitas sentient. Longè facilius dolores ager tolerabit, si altè in animum admiserit hoc unum: Iustissimus Deus vult me hoc pati.

Inter-
missio vo-
luptatum.
At voluptatum intermissio nihil affliget eum, qui voluptates cogitaverit aeternas. Illa, quas relinquimus, vana, breves, & plerumque scdæ sunt, & sæpissime priusquam deserantur, ipsæ suos amatores deserunt: ea, quas patria pollicetur, immensæ, stabiles, aeternæ sunt. Facile spernit voluptatem fluxam, qui sincere sperat aeternam.

§. 11. Morbus virtutum ludus.

In Psal. 31.
Morbus
virtutum
schola, &
vitiis
macellum.
Valtudo
virtutum
macellum
& schola
vitiis.
Bene pungeris, inquit Bernardus, si compungeris. Morbus, virtutum schola, vitiis quoddam veluti macellum dicitur. Quisquis egrotus est, in hoc ludu discipulus est. Valtudo contra plurimis virtutum macellum est, & schola vitiis: dum valent, furunt, & male valent, rectè agerent. Dum sani sunt, sexcentis negotiis intrancantur, Dei negotium in postremis habent. Quam multi casti sunt dum agroti sunt: cum convalescunt, in pristinas libidinum sordes revolvuntur. Hi longè tutius agrotarent, quibus tam periculosa & pestilens sanitas est. Hos ergo Deus in lectum compingit, ut sibi vacent, & rem salutis curent; vana vanis relinquunt, & cælum suspiciunt. Infirmitas gravis sobriam facit animam. Ut ad calculum res redeat; Morbus multis quidem tædiis implicat corpus, sed multis explicat

In Psal. 31.
Morbus
virtutum
schola, &
vitiis
macellum.
Valtudo
virtutum
macellum
& schola
vitiis.
animum. Divini Pauli vox est: Et licet is qui foris est non sit homo, corruptus; tamen is qui intus est, renaturatur de die in diem. Hinc quamvis mala, quamvis pessima agritudo videatur, optima esse incipit, cum ægrum sanctiorem efficit. Multi cum sentiunt penam, corrigunt culpam. Nusquam prius quam in sano corpore ager animus habitat.

§. 12. Morbus corporis, animi salus.

Petrus A.
post.
Invalida valtudo hortatrix parsimoniae, dehortatrix libidinum, & magistra est modestiæ. Tu pone sollicitudinem, quidquid corpori evenierit, saluus es, si modo valtudo animi sit bona. Enimvero plurimis ad animi valtudinem profuit agritudo corporis. Ille vir altus ex humili, ex aquis evectus ad sidera, caligine claviger, cuius vel sola umbra molestias morboque corporum pellebat, interrogatus aliquando, cur suam ipse filiam gravi morbo pressam sineret, respondit: Sic expedit ei. Tu quid scis, an non & tibi sic expedit? Ille idem, de quo loquor, filiam mox ut tuto sanam fieri posse cognovit, & sanavit, & sanandis aliis habilem fecit. Et tu quoque facito, ut tua tibi secunda sit sanitas, fortasse sanabere. Denique quod tuum est, animum ante omnia cura, cumque cælesti medico curandum offer. De reliquo, si non quod optas, at profectò quod expedit, spera. Misera valtudo comes est quidem injucunda, sed fidelis, quæ te crebrò vellicet, iter signet, & conditionis tuæ admonet. In periculis tutissimum est præsidium fidus monitor. Quod si morbus sine remedio sit, file & gaude de carcere ruinoso facilius ac citius egredieris. Optime dixit Gregorius Nazianzenus: Anima morbo affecta, Deo propinquat.

§. 13. Morbus aeternitatis monitor.

Vix ad
mortem
divertit.
Quantum hoc boni est, quod mala vitæ præsentis, brevi gustu perennis admonent supplicii? Ager itaque infinitas amaritudines declinare studeat, quando horis pauculis tam impatienter hæc amarissima tolerat; doloribus non longis disceat evadere sempiternos, quibus nec pharmacopola, nec medicus, nec herba, nec dies criticus, neque mors ipsa medebitur; malorum hic omnium medicina. Vix ad mortem diverfat, unus omnium terminus est aeternitas.

Anaxagoras peregrè moriens, An in patriam referri

Tom. I.

A veller, amicis interrogantibus, Nihil necesse est, inquit, & adjecit causam: Undique enim ad inferos tantundem via est. Hoc responsum non minus convenit ad cælum adscensurum, quam caluris ad inferos. O febrium felix incendium ac utile, quia breve! O inferorum rogi formidabiles, quia aeterni!

Ex quibusdam malis remedia constanter, & sæpè parvus præsensque dolor, ut venturis ac gravibus occurreretur admonuit, fuitque utilis qui molestus erat: ita morbus quicumque, quod magis intestat & torquet, eodem magis aeternitatis admonet, sive in deliciis, sive in flammis ducenda. Videant sani, attendant ægri quod eant. Voluptas omnis, sed & omnis mæror brevissimis clauduntur spatiis. Mortale est omne mortalium bonum; eodem hoc circo mala omnia coeferuntur.

Carceres metasque nescit gloriosa aeternitas;
Comparatum aeternitati tempus omne perbreve est.

§. 14. Morbus igitur oprandus.

Opranda sæpè est, inquam, corporis imbecillitas, quo maturius liber sis ac victor. Opravit hanc qui dixit: Pro me autem nihil glorior, nisi in infirmitatibus. Cùm enim infirmor, tunc potens sum. Nam virtus in infirmitate perficitur. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus. Ut in vaginâ lacerâ sæpè bonus gladius, sic in corpore imbecilli ac morbo tortis subinde animus latet. Hoc robur est optabile, quod nec dies minuit, nec fortuna. Egrotus non quidem idoneus est vectandis oneribus, aut arvo fodiendo, sed excutenda patientia, sed erigenda fiducia. Sic in navi robustior quisque remum agit, ac prudentior clavum regit. Vita quasi navis, rerum fluctibus & mundi pelago jactata, suos remos habet, est mundi suumque gubernaculum: si a vilioribus repulsus es officiis, ad nobiliora convertere. Vera & generosa vis hominis in animo est. Corpus animi domus quam robusta, quam fragilis sit, nihil ad hospitem, paucorum præcipue ærum: si domus corruat, migrandi necessitas in aliud, idque perpetuum, domicilium hinc exclusos transfert. Virtus in infirmitate perficitur. Et quamvis morbus videatur deterrimus, optabile tamen hoc malum est, quod mali remedium sit majoris. Plurimorum sanè valtudo tunc est prosperissima, cùm maximè adversa.

§. 15. In morbo quid legendum.

Zeno Demii filius, quem proximè nominavi, cùm oraculum consulisset, quâ ratione optimam vitam duceret, responsum ei ferunt: Si mortuis concolor fieret. Vel, Si mortuorum consuetudine uteretur, hoc est, ut Suidas explicat, si veterum scripta legeret. Cum libris habitare, est inter mortuos degere. Atqui hæc cum mortuis consuetudo, vita optima. Sed sicut ægrotis ægrotis plena macella aut penora, sic & plenae iis bibliothecae aperire, & grandia obtrudere volumina infania est: iusculum illis aut olusculum quandoque satis est in lautissimam cœnam, sic & libellus unus altèrve in aliquot menses. Subinde legendum aliquid est, etiam infania est: ægrotis, si morbus aut dolor id ferat: sed legendum iis sicut comedendum. Quod comedunt, non statim glutiant, sed prius mandant, & cibum panem in ore, velut stomacho primo, concoquant: sic etiam quod legunt, non oscitanter transiliunt, sed unam alteramve sententiam expendant, & velut digerant. Aliter legere, est negligere. Sed ut ægrotis librorum, quos lecturi, delectus sit, syllabum subijcio brevissimum.

E Latinis.

Robertus Bellarminus de Arte bene moriendi.
Aut de Gemitu Columbæ.
Aut de Aeternâ felicitate Sanctorum.
P. Stephani Bineri Schola & Recreatio ægrorum.
P. Antonii Balinghemii solatium afflictorum.

E 2

E Ger

E. Germanicis.

Academia Ægrotorum Neoburgi Anno 1625.
edita.

Liber de Imitatione Christi, omnium pænè lingua-
rum, omnibus utilis.

Ex horum & horum aliquo æger velut apis libare po-
terit quæ solentur, quæ erigant, quæ doceant pati. Si
morbus aut vitæ ratio alios libros respuat, hæc ægroto
unicus sit, JESVS Christus crucifixus. Hunc ille librum
assidue legat, tot in eo reperturus solatia, quot verba,
quot vulnera.

§. 16. In morbo semper orandus.

ITa ajo: Semper orandum in morbo. Neque hoc
difficile morbo, si velit. Aut enim lingua (si ea tam
potens) ad Deum divosque fundendæ preces: aut, si
lingua torpeat, vel vocem dolor intercludat, animus ad
Deum attollendus supplex & obsecrans, quieto cor-
pore: nisi quod ardentes subinde gemitus tam secre-
ta cum Deo colloquia rectè distinguunt. Sed is sæpe
morbus est, qui non solum vocem impedit, sed & ani-
mum deprimat, jubetque sibi pænè soli attendere: at-
que tunc patientia & tolerantia dolorum pro precibus
offerenda sunt Deo. Gratum illi sacrificium est Dolor,
qui jungitur Patientia. Benè precatur, qui benè patitur.
Neque orare tantum, sed & exorare Deum credendus
est is, qui ad illum legatos mittit tam desertos DOLO-
REM & PATIENTIAM. At sit ægrotus, cujus vocem
quandoque suppressat, & animum frangat, & patien-
tiam vincat dolor, etiamnum tamen modus est quo
oret. Circumspiciat saltem, videbit assidentes, adstan-
tes paratos juvare, promptos succurrere. Quam facile
tunc ægro unam alteramve voculam mittere: Quæso
te, mi amice, mi frater, linguam meam dolor hebetat,
tuam tu mihi commoda, & has preces percutte, hos &
hos psalmos recita, hoc aut illud è libello prælege. Quis
tam durus sit, qui hanc operam neget decumbenti? Er-
go, cum æger suis ipse verbis precari non poterit, pre-
rit alienis. Ergo & repeto: In morbo orandum semper.
Nunquam Deum importunè adire possumus.

§. 17. In doloribus, & alijs per diem quid cogitandum,
quid agendum.

Homo Deo fretus, tametsi ærumnis pressus, dolo-
ribus plenus non malè discribit: Dum spiro, spero,
& semper meliora, quod mea scilicet fini propiora cer-
no. De dolore optimè philosophatus Seneca: Nemo,
inquit, potest valde dolere, & An. Sic nos amantissima no-
stri natura disposuit, ut dolorem aut tolerabilem, aut brevem
Notum illud faceret. Nam summi doloris intentio invenit finem. Hoc
itaque solatium vasti doloris est, quod necesse est desinas illum
sentire, & nimis senseris. Illud autem est, quod imperitos in
vexatione corporis malè habet: Non assueverunt solo animo
esse contenti, nimis multum negotii eis cum corpore est. Quo-
circa, mi ægrote, assuesce paulatim animum à corpore
deducere, & multum cum meliore ac divinà tui parte
versari, cum corpore, parte fragili & querulà, non plus
quam necesse est. Et quia ratio tam assiduus dolor est,
ut non subinde intermitterat, subinde etiam remittat,
ideo non statim omne animi exercitium omittendum
cense, cum in morbo cubas, cum dolores sentis. Ante
omnia, vide, ut si ullo modo possis, preces matutine,
& aliquod conscientia examen vesperti suum habeant
progressum: si vox langueat, oret animus. Rei divinæ
interesse non potes, & Deum panis albedine velatum
cernere? In lectulo tuo tempus tibi destina, quo Deum
animo præsentem aspicias. Noctem verò & somnum
nunquam ordire, quin prius conscientiam per nota
quinque capita discusseris. Interdum, cum nullus dolor,
aut remissior est, primum libellum cape, unam alteramve

Epist. 78.
anx. mod.

Notum illud
poeta:
Si longus,
levis est; si
gravis ille,
brevis.

Nox &
somnus
numquam
ordiendus
sine con-
scientia
examine.

A periodum perlege, & lecta expende. Quotidie, unam
saltem horulam tibi selige, quanti ordiaris orando, &
labentem illam piis gemitibus aut jaculatoriis preca-
tunculis distinguas, eandemque orando finias. Sic
horam integram orasse censeberis in celo. Si nec hoc
potes (quod vix ullus dolor coget non posse) saltem
mediam tibi horulam defini, quā aliquoties ad Deum
mentem erigas, & per intervalla calum suspires; hoc
enim dolorem (quemcumque tandem) & mitigabit
& minuet.

Ad omnium precum tuarum principium & finem, Principi
divinæ voluntatis te totum & ad omnia paratum con- & finis
secra. Hæc omnia tam non difficilia sunt, ut ea vel precum
moribundus præster, ne dum is qui in dolore est non
adeo sævo. Quod si horum omnino nihil possis, aut
rectius, nihil velis, saltem unicā illā horā, cum quem
pateris dolorem, fer patientius. Noli, obsecro, mala
tua facere tibi ipsi graviora, & te querelis onerare:
levis dolor est, si nihil illi opinio adjecerit. Contrā, si
exhortari te cœperis, ac dicere: Nihil est, aut certe exi-
guum est, duresmus, jam desinet: levem illum, dum putas,
facies. Omnia ex opinione suspensa sunt; ad opinio-
nem etiam dolemus. Tam miser est quisque quam se
esse credit.

§. 18. Aliter sani, aliter sentimus ægri.

LAcides philosophus, cum plurima rei domesticæ
amississet: Nos, inquit, aliter in scholis disputamus, ali-
ter domi vivimus: ita sani solatiorum copiam ægris sug-
gerunt; ubinam est æger ille qui seipsum satis soletur?
Nimirum, tu si hic sis, aliter sentias. Ah, quam vitrea
est virtus nostra, levi collisu frangitur! Ænei nobis vi-
demur, cum sani sumus: dicta fundimus speciosissima,
& dolores pænè provocamus: cum adsum, fugimus,
cadimus, jacemus ante illum cum hoste congressum.
Sumus homines, inquit, & moribunda corpulcula vim
doloris ferre non valent. Humana corpora non negem
fragilia, sed non usque adeo, quin ad tolerantiam om-
nis adversi fat virium habitura sint, nisi multo major
infirmis esset animorum. Hæc nostra mollities est,
quæ virtutis innumeros desertores facit, dum omne
difficile tamquam intolerabile respuitur. Virtus perit,
si tollatur ejus materia, difficultas.

§. 19. In omni ægritudine, pia ad Deum suspiria.

Domine, fortitudo mea, & robur meum, & refu-
gium meum in die tribulationis.
Domine est: quod bonum tuis in oculis suis faciat. Hier. c. 16.
Pater mi, probetur servus tuus usque ad finem; ne
desinas ab homine iniquitatis. 1. Reg. c. 3.
Bonum mihi, quia humiliasti me, ut discam justifica-
tiones tuas. Tob. c. 34.
Placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in ne-
cessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Chri-
sto. 2. Cor. c. 12.

Dcto. Cum enim infirmor, tunc potens sum.
Nunc Domine, secundum voluntatem tuam fac me-
cum, & præcipe in pace recipi spiritum meum. Tob. cap. 3.
O JESV & Maria, amor meus, finite me pro
amore vestri, & pati & mori: non sum meus amplius,
sed vester T O R V S.

Sic orabat bonæ memoriæ * Alphonsus Rodri-
queus. Qui obiit
anno 1617.
epi. nocte
Sanctorum
omnium,
dum ultima
hæc verba
pronuntiaret:
Ah, JESV,
annum vita
87. comple-
vit.

§. 20. Ægroti quædam vitia.

Primum. Libenter audire curiosa, nova, nugatoria.
II. Non libenter audire mortis monita.
III. Conqueri de iis qui sui curam gerunt.
IV. Cibos ut malè paratos non probare, rejicere.
V. Lectum ut malè stratum exprobrare.
VI. Credere non satis se curari, ideò murmurare &
indignari.

VII. Rariùs

VII. Rariùs de Deo & divinis cogitare & loqui.

VIII. Non in omnibus Resignatum; seu divinæ voluntati subiectum esse.

IX. Quædam censere intolerabilia, nec omnia Christianâ patientiâ concouere.

Et quæso, quid ad te, mi æger, quid in Galliâ, Belgio, Italiâ aut Hispaniâ fiat? Tu potiùs quære, quid fiat in celo, quid inter Divos, quid rerum agatur apud inferos.

Hoc tu quære, quidquid demum alii inter se sciscitentur. *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Jam tibi curæ sit, cura salutis tuæ unica; Unum enim est necessarium.

Quid tibi cum curiosis illis aut novis plerumque fictis? Tibi his non prodes, alii offensionem es. Et quid eos averfaris, qui vicini te periculi monent? agnosce illos, faciales sunt mortis.

Obsecro te, senes illos, quorum fòrs plures novisti, ne imiteris, quibus de morte loquentes audire, mors fuit. Et amabo te, non plus hætenus profeceris, quàm sic pueriliter mortem timere?

Non didiceris tot annis, libenter, tranquillè, & imperurbatè mori? Quid trepidas? Voluntati Dei quàm integerrimè te committe, & negotium hoc penè omne confestim. Si velis credere altius veritatem intuentibus, *Omnia vira supplicium est.*

Romanum sapientem hîc tibi opportunè ingero: *In hoc, inquit, profundum inqueritumque projecti mare, alternis æstibus reciprocum, & modò alternans nos subitis incrementis, modò majoribus damnis deferens, assidueque jactans, nunquam stabili consistimus loco: pendemus & fluctuamur, & alter in alterum illidimur, & aliquando naufragium facimus, semper timemus. In hoc tam procelloso, & in omnes tempestates exposito mari navigantibus, nullus portus nisi mortis est.*

At sua quemque credulitas seducit, & in eis quæ diligit, voluntaria mortis oblivio. Quotidie præter oculos nostros transeunt notorin, ignotorumque funera: nos tamen aliud agimus, & subitum id putamus esse, quod nobis totâ vitâ denuntiatur futurum. Non est ista Natura iniquitas, sed mentis humanæ pravitas, rerum omnium infatiabilis, quæ indignatur inde se exire, quò admixta est precario. Iniquus est, qui muneris sui arbitrium danti non relinquit: avidus, qui non lucri loco habet quod accepit, sed damni quod reddiderit. Ingratus est, qui injuriam vocat finem voluptatis: stultus, qui nullum fructum esse putat bonorum, nisi præsentium. Nimis angustat gaudia sua, qui eis tantummodò quæ habet ac videt, frui se putat. Cito nos omnis voluptas relinquit, quæ fluit ac transit, & penè antequam veniat, aufertur. Gaudeamus ergo omnes eo quod datur, reddamùsque id cum reposcimus. Alium alio tempore mors comprehendet, neminem præteribit. In excubiis stet animus, & id quod necessarium est, nunquam timeat, quod incertum est, semper expectet. Utrumne stultius sit, nescio, legem mortalitatis ignorare; an impudentius, recusare. Omnes, imò omnia in ultimum diem spectant. Quisquis ad vitam editur, ad mortem destinatur, ad æternitatem præparatur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

A cile sit, quidquid difficile censetur. Morbi condimenta Morbi sunt, crebri ad cælum gemitus, malorum à Sanctis omnibus toleratorum memoria, iterata & jaculatoriæ precatiuncula, quibus modò sanctissimæ Trinitati, modò soli Christo, nunc beatissimæ Virgini Mari, nunc aliis Divis supplicandum pro constanti patientiâ, & felici ex hac vitâ transitu.

Tertia. Circa alios homines.

M Edicis tam corporis, quàm animi parendum integre. Ad ægrotum revisentibus, patientiæ, & animi bene compositi specimen præbendum. Et licet morbus affligat, multa turbent, quædam displiceant, plurima non sapiant, aliqua ad nutum non fiant, nunquam tamen murmurandum: sed omnia molesta, spe præmii condienda; dicta factaque omnia submissione & patientiâ commendanda.

§. 22. Agroti sitis qui curanda.

Ægrotorum plerique cruciantur siti, præsertim febrientes: nos illis fontes monstrabimus, unde hauriant pro libitu.

Latro plurimorum cæde nobilis, in Austriâ inferiore in rotam actus est, cruribus solùm contractis, producendæ morti in gravius reo supplicium, & testatius ceteris exemplum. Sed virum se præstitit hic reus, & religiosissimus Christianus esse cepit in tam diris suppliciis: nam quidquid dixit, patientiam spiravit & penitentiam. Assiduus vocibus Deo supplicare, scelorum veniam orare, patronos cæcites implorare; imò & concionatorem agere, atque à flagitiis adstantes dehortari instituit. Jamque dies in vespèram ibat, cum numerosus populus affluere: aderant etiam, suâ opinione solatores tam gravia patientis, reipsa tam generosæ patientiæ spectatores. Nam ille in pœnas suas pronus, ut vitam quæreret meliorem, spe futurorum dolorem mitigare jubebat præsentem: sed & gratias Deo agebat, qui dum irascetur, clementiæ meminisset, & sic castigaret ut parceret. In illo tamen tam lento tormento, quod ultra triduum putabatur duraturum, alterutrum orabat, vel naturitatem obitus ad finiendos dolorum furores, vel imbris opportunitatem ad mitigandos saltem æstus & sitim. Utrumque auxilium adfuisse observatum est. Nam sub occasum solis copiosa defluxit pluvia, & ipse paulò post pœnâ simul & vitâ defunctus est.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

En, mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lætulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premar. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Gölgothâ monte lætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tantò futurus sanior, quantò hic biberis intemperantiùs.

Matt. 5.8.

Senes, qui bus, de morte loquentes, mors fuit, non sunt imitandi.

Seneca Contra sol. ad Pol. 1.23. 29. & 30.

Quis iniquus, Avidus, Ingratus, Et stultus.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Nefas est contra Deum queri.

Morbus gravior assiduam vult patientiam.

condimenta quæ?

Omnia molesta spe præmii cõdienda.

Anno 1590. Latro in diris suppliciis religiosissimus esse cepit.

Lib. 3. hist. Franc. 1.10. initio.

Christus mittit.

verba inscripti: Hunc mihi sudorem, o mortales, scelera vestra expresserunt: videtis ista, & vitam priorem improbam non definitis? Utinam nos Childeberti nunc simus, & in nostram ipsi vindictam animemur. Certè patientem Christum nemo luger verius, quàm qui ea, ob quæ passus est Christus, odisse incipit.

§. 24. Agroti lectulus.

Vrit agrotum lectulus, etiam si supra Sardanapali plumam, supra Smindyridis rosam sit mollis. Smindyridem Sybaritam nemo non novit mollitiæ vitæ infamem juvenem, quem cum mollissimæ plumæ inclementius fodicarent, experiri voluit, mollitiæ indormiret solutis rosarum foliis. Sed hic etiam odoratissimus juxta & mollissimus torus, rigidus nimium erat & asper in tenerum latulculum. Nam bonus juvenis questus, per proximam priorem noctem adeo dura sibi fuisse lectisternia, ut etiam cicatriculas pustulasque, intractabilis strati argumenta posset monstrare.

*Ælia. lib. 9.
var. hist.
c. 24.
Smindyri-
dis molli-
tie vitæ in-
famis ju-
venis quis
lectulus.*

*Laurentius
martyr pro
lectulo
craticulam
habuit.*

*De quo vide
Anton. Gal-
lonium de
martyribus,
c. 1. mihi
pag. 21.*

Æger tamen si cubet in culcitris quæ vel pilum leporinum, vel plumas perdicum habeant, tamen rigidum dicitur accubitus. Venia illi danda est; dolores hanc querelam extrudunt. Sed alios lectulos monstramus longe duriore. Laurentius Martyr candentem pro lectulo craticulam habuit, post illum Vincentius Martyr, & alii complures hoc ipso repositi sunt lecto, heu nimium quantum aspero; eum tamen non persuasit esse tolerabilem.

Supplicium olim de Christianis horribilissimum sumebant Perfæ, quod *scaphismus* dicebatur. Nam Christianus excarnificandus geminis scaphis, velut cista oblonga & arcæ supinus includebatur, capite solum, manibus ac pedibus exstantibus. Pro cibo mel & lac vel invito infundebatur, protrahenda vitæ & angendis cruciatibus immanissimis. Nam interdum ardentissimo soli opponebatur inclusus, oculi vi deducebantur, caput insuper, manus, pedesque melle ac lacte perungebantur, hinc culicum ac muscarum ingentia examina partes illas velut atro panno tegebant; potus autem ingestus vitam quidem servabat, quia verò facile perfluebat, sedam in ipsa cista putredinem, & inde vermes generabat. Ita hominem in hoc lectulo jacentem foris crabrones & vespæ, intus lumbrici & vermes miserrimè laniabant. Hinc fiebat, ut cum mortui corpus aperiretur, sedæ à vermibus erosum inveniretur. Atque hoc inauditum tormentum ad quindecim, ad septemdecim, ad plures etiam dies producebatur inter immanissimos Martyris dolores. Hunc mihi lectulum, mi æger, hoc Martyrum cubile heu miserabile, & cruciatibus pleissimum considera. O quam suaves sunt dolores tui ad istos, quam mollis est tuus lectulus ad istum, quam nihil est morbus tuus ad hæc tormenta? Sile igitur, & patientiam persevera. Qui socius est crucis, locius erit & paradisi. Et optime dixit beatus Salvianus: *Mihi genus quoddam sanitatis esse videtur; hominem interdum non esse sanum.*

*Socius
crucis qui
est, socius
erit & pa-
radisi.
Epist. 5.*

§. 25. Agroti delitio, Christi Hortus.

Hæc cum dixisset Iesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat Hortus, in quem introivit ipse & discipuli ejus. In hunc Hortum, mi ægrote, omnes Cælites te invitant: hic audies mira, videbis mirissima. In hoc Horto ipsa cepit Lætitia tristari. Tristitia est, ait, anima mea usque ad mortem: Sustinete hic & vigilate mecum. Permite, obsecro, mi æger, ad te quoque spectare hæc verba; Sustine hic & vigila paulisper cum tuo Domino. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Atque jam orantem audi: Pater mi, si possibile est, transseat à me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Paulò post hoc ipsum repetens: Pater, inquit, si vis transfer calicem istum à me, verumtamen non mea

*Ioan. c. 18.
v. 1.
Mat. c. 26.
v. 37.
Marc. c. 14.
v. 23.
Luc. c. 22.
v. 42.*

voluntas, sed tua fiat. Sed & tertium eandem precationem ingeminat: Pater mi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tua. In supremis his angustis, nemo unus hominum est, o Christe, qui dolorem tuum vel minimum refocillet, nullus qui vicem tuam participet, qui mœrorem tuum verbulo soletur. Etiam amicissimi deserunt, ipsi etiam discipuli lingua quàm animo meliores destitunt, paulò ante vinciri tecum & mori parati, jam stertunt, brevi & fugam circumspicunt. Solus, o Christe vigilas, solus precaris, ludas, & laboras. O felicem te, Hortule à Domino tuo purpurate, & sanguinis notis velut rosis stellate; tu arcanas illas voces atque gemitus, tu suspiria lacrymis distincta, tu preces singultibus interruptas audivisti, conscius mœrores, qui Christum, soporis, qui socios oppræsserat. Garrant alii Adonidis aut Alcinoi hortos; nuge sunt, & mera dumeta ad te comparati: Elysi campi, elysii non sunt præ tuâ signitate. Non errem, si te feliciorum primo illo paradysum dixerim. Et quis me transferat, ut olim Adamum, in nova hæc & beata tempe? Sed & o felicem te terram, quæ Domini tui cruorem combibisti, nunquam tam pretioso rore irrigata. Quis mihi det ut sexcentis oculis fatigem locum quem Servatoris vestigia presterunt, genua congerunt, cui sese os, oculi appresserunt. Sed o terra, an non erubuit te premi tam sacro pondere, te aspergi tam nobili liquore? imò certè rubere cœpisti, nimis nimis pretioso purpurascens, postquam rubentem tibi stillam novus hic hortulanus irroravit. Ab hoc hortulano discat precari æger: in hoc Horto flores legere, est actus patientiæ varios con- jungere. Sed hoc jam explicatius docebimus, ad istius Horti lectulum.

§. 26. Christi inter Olivæ lectulus.

Ægrotum vix quidquam efficacius soletur quàm ille Christi in Olivifero viroto lectulus, sed heu rigidas nimis & plenissimas dolorum. Videte & attendite. Vix hortum Christus ingreditur, & mox pavere, pallere, angere, gemere; tristitiam aperire, tædium non diffiteri, angores vultu prodere, vigiliarum & precum societatem poscere, à sociis abire & redire sapius, quietem tamen aut solamen nulpam reperire. Et en, ut avellatur à suis, procumbat in genua, terræ faciem allidat, irarum Patrem exoret, verba suspiriis distinguat, precationem perseveret, imminentem sibi mortem averti postulet, non tamen suæ potius quàm summæ voluntati letis fieri flagitet, preces easdem ter repetat, ad suos ter revisat, toties le terræ alternat, cruentum denique liquorem membris omnibus manantem exprimat, in hoc rigido terræ lectulo. O spectaculum hominibus, & vel ipsis Angelis luctuosum! Et factus est sudor ejus, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram. Ita Christus toto plorabat corpore: undique prorumpabant lacrymæ, & quidem sanguineæ. Ita nimirum amor divinus festinabat in nostram salutem, ut illi tarda nimis visa sint vincula, columna & flagra cunctari, morari vepres & clavi, crux ipsa nimium differri videbatur. Sic Deus dilexit mundum. O amorem immensum, qui explendo mors una satis non fuit, qui ante mortem vitam ipsam mori coegit, ita quidem ut nostri amantissimus Iesus membratim interire, guttatim contabescere, & per lenta sanguinis stillicidia diversis viis animam abire voluerit: & tamen plus diligebat ille quàm perferebat, plus perfere cupiebat, quàm per humanam naturam valebat. Mors, illi pœnarum ejus levissima videbatur; nec ei sufficiebat, si semel tantum moreretur in Golgothæ cœmeterio, nisi prius fuisset etiam mortuus in Gethsemani viridario: parum ei erat si inter latrones expiraret medius, nisi & ante sudore sanguineo sic fumarer, ut jam flagellatus videri potuisset. O Christe! nondum hic ullus est Brutiorum gente Romanus carnifex, nondum

*Et ei pa-
rum erat
inter latro-
nes expi-
rare.*

Pigra dilatio excusatione caret.

Pf. 50. v. 19.

est qui exoratus ab humeris illam tuis transferat, qui graviora jam transtulit: cui nil grave, nil difficile est. Tantum ne differas. Et quamvis pigra dilatio excusatione careat, laude tamen non caret vel fera emendatio. Satiū est serō quā nūquam respicere. Ergo animo præsenti utere, & respira; pauca lacrymule inferorum incendium extinguunt. Cor contritum & humiliatum Deus non despiciet.

§. 30. Spes vite melioris miseria mitigat.

Seneca ad Marciam conso. c. 17. & 25.

Iter ad superos quod est facilius.

In Phœb.

Cum Seneca ex te quaro, mi ager, Quid miraris miseria tuas? Ad hoc genitus es, ut perderes, ut perires, ut sperares, metueres, alios teque inquietares, mortem & timeres & optares, & quod est pessimum, nunquam scires, cujus esses status, nec unquam in eodem statu durares. Præter hoc quod omne futurum incertum est, & ad deteriora certius: facilius ad superos iter est, animis citò ab humana conversatione dimissis, sic enim minus fecis ponderisque trahunt. Nempe leviores ad originem suam revolant, si liberentur antequam altiū terrena concipiant. Nec unquam magnis ingeniis chara in corpore mora est. Exire atque erumpere gestiunt: ægè has angustias ferunt, vagi per omne sublime, & ex alto afflicti humana despicere. Inde est quod Plato clamat: Sapientis animi totum in mortem, prominere; hoc velle, hoc meditari, hac cupidine ferri exteriora tendentem. Et quā illud clarè Plato de meliore vitā! Mhi videtur, inquit, vir qui revera vitam in studio sapientia posuerit, cum fiducia moriturus, plenus bonæ spei, quod magna ibi premia consequetur, si obierit. Hoc prius viderint in tepebris, tu in sole id non videas? Quid ergo, mi ager, res terræ te turbant? breviter celum habitabis. Illuc aspira, & quidquid miseriorum sentis, minus senties.

§. 31. Spes vera vite beatissima.

2. Tim. c. 1. v. 12. Eccl. c. 34. v. 16. usque ad 21.

Timor Domini dat vitam & benedictionem.

Psal. 4. v. 9.

Pf. 60. v. 5.

Pf. 70. v. 5.

Pf. 61. v. 9.

Psal. 118. v. 50.

Rier. c. 17. v. 17.

Idem c. 31. v. 16.

Tob. c. 13. vers. 15. & 17. v. 12.

Pœtas aut philosophos tibi hinc non ingero: res seria est. Ex ipso divini eloquii fonte propinabo tibi purissima fluenta. Ergo merorem mitte, spemque certā dic cum Doctore orbis: Scio cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem. Quid recidas curte spei homo? Siracidem etiam audi: Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & non pavebit: quoniam ipse est spes ejus. Timens Dominum, beata est anima ejus. Ad quem respicit, & quis est fortitudo ejus? Oculi Domini super timentes eum, protector potentia, firmamentum virtutis, regimen ardoris, & umbraculum meridiani, deprecatio offensionis, & adiutorium casus, exaltans animum & illuminans oculos, dans sanitatem & vitam & benedictionem. Regius vates quā hinc fortis, quā intrepidus, etiam funus suum prospiciens: In pace, inquit, in idipsum dormiam & requiescam, quoniam tu Domine singulariter in spe constitisti me. Quānam illa? alibi exprimit: Quia factus es spes mea, turris fortitudinis à facie inimici: inhabitabo in tabernaculo tuo in sacula: protegar in velamento alarum tuarum. At dicas: Impatientia mea malè me jubeffigere. Hic iterum tibi remedium, cum Davide clama: Quoniam tu es patientia mea Domine, Domine spes mea à juventute mea. Neque satis huic regi, si frequentissimè exclamasse: Spes mea in Deo est, Deus spes mea. Sed & alios ad idem hortatus: Sperate, inquit, in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra. Cur tu non sequaris, toties voce præcuntem? dic ergo animo: Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti, hac me consolata est in humilitate mea. Et cum Hieremiā vate: Et ego non sum turbatus te pastorem sequens, & diem hominis non desideravi, tu scis. Non sis tu mihi formidini, spes mea tu in die afflictionis. Eundem alibi monentem audi: Quiescat vox tua à ploratu, & oculi tui à lacrymis, quia est merces operi tuo, & est spes novissimu. Jobus in hoc confidentissimus: Etiam si occiderit me, in ipso sperabo. Idem jam in mortis vicinā degens: Rursum, ait, post tenebras spero lucem. Sciret, clamat Siracides, quia nullus speravit in

Domino, & confusus est. Quis enim permansit in mandatis Ecclesi. c. 2. ejus, & derelictus est? aut quis invocavit eum, & despicit illi. v. 11. 12. 13. lum? quoniam pius & misericors est Dominus, & remittet in die tribulationis: & protector est omnibus exquirentibus se in veritate. Et Oseas: Spera in Deo tuo semper. Nam, Omnes v. 6. qui sperant in eum, non infirmantur. Siquidem, Bonus est v. 6. Dominus sperantibus in eum, anime quærenti illum. Bonum est v. 61. cum silentio prestolari salutare Dei. Verè, bonus Dominus, & Thren. c. 3. confortans in die tribulationis, & sciens sperantes in se. Sed & Nabu. c. 1. nos scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quo- vers. 7. nam videbimus eum, sicuti est. Et omnis qui habet hanc spem v. 2. & 3. in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est. Spem ergo firmissimam concipe de Dei bonitate; & ille sperantem in se non deferet. Videbis Deum in regione vivorum. Pf. 114. v. 9.

§. 32. Tranquillitas est verā spe.

Converte anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Quid fatigaris per tam varia laborum genera? En, adest Dominus, omni labori tuo finem impositurus. Define ergo, mea anima, velle misera esse, & tot laboribus intabescere. Quietis tuæ initium morbus & mors. Laboriosa, inquis, initia. Ita est. Sed scis; ple- rumque nulli dies minis quieti quā qui quieti proximi: nulli minis festi, quā qui festos antecedunt. Idem hic. Requies tua, æterna requies: Nunc Parascève te fatigat; brevi sequetur Pascha nunquam finiendum. Age, & brevem adhuc seu laborem, seu dolorem exhauri: jam portam spectas, non tantum illam per quam è vitā hac egressus, sed & per quam ingressus est in illam æternam. Etsi vix laborare cæperis, tunc tamen satis est laboratum, quando id ille cenfer, cui laboratur. Tu ergo, mea anima, vanis vana dimitte, & ad Deum te verte, qui benefecit tibi. Beneficia illius in te summa & innumera: arenam maris citius numeraveris quā ista; quibus utique ad cælum tibi viam (ita bene spera) non ad inferos voluit aperire. Bernardus Clarevallensis hoc ante obitum suis unice commendavit, ut in tutissimo divinæ clementiæ sinu spei anchoram firmarent. Illud igitur carmen regium in corde & ore versemus assidue: In Pf. 30. v. 1. te Domine speravi, non confundar in æternum.

§. 33. Solatium est doloribus.

Et hac mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat, nec contradicam sermonibus sancti. Hoc igitur solatium, interim dum me dolores urunt, incalecam, & animi virisque colligam, quando cruciarum magnitudo certam mihi mortis spem est allatura. Scio enim dum me dolores velut parturientem excruciant, fore ut tandem salutis & incolunitatis spiritus, vitæque altè requies atque tranquillitas parata mihi sit, ut Dei misericordia super me resplendeat, siue cum mortem inferi, siue cum vitam tuetur. Nulla igitur mei commiseratione retardetur Deus, nam si moriar, liber & securus à peccandi metu evadam, nec unquam deinceps Dei voluntati resistam, ut qui ex hujus vitæ & mortaliū inconstantia recesserim. Valde videlicet imbecillitati meæ timeo, ne forsitan in viā rectā & proposito sancto deficiam. Cum itaque hæcenus, per summam Dei misericordiam & gratiam, in bono permanferim, aut inde avulsus, citò redierim, nollem ab vitæ innocentia recedere; quāvis spes mihi firma sit fore ut nunquam Deo contradicam. Non est igitur cur mortem timere debeam, sed potius est cur eam constanter expetere ac expectare possim: quā cum tandem immittere in me voluerit Deus, tantum abest ut illam deprecari velim, ut pro magno potiùs beneficio eam sim habiturus. Sanctus enim esse, cum conari debeam, à sanctissimo & purissimo spiritu, Deo, nihil iniqui, aut parum mihi utile accipere possim. Adeste igitur dolores, exercete me, prout vobis à Deo concessum. Incipere mori & non dolere, vix ulli contigit. Scio, hac sacra aliter non constant.

Mors non est timenda.

Æternitatis Prodromi Caput II.

57

constant. Per dolores ad mortem itur: hæc via regia est. Exiguo tempore dolemus, ut non doleamus æternum.

§. 34. Dolores omnes frangit Patientia.

Dolor, res acerba, immixtis, horrida, tristis, amara; naturæ adversa, sensibus odiosa, sed quæ virtutis ope si non dulcescere, certè leniti frangique, fors etiam, si virtus animum armaverit, aut sentiri parcius, aut quodammodo nec sentiri quidem possit. Ita dico: qui in hac luctu non volens terga dat, sed toto nisu ac bonâ fide resistit, semper est superior, semper abit victor. Quid ô lulum murmurat contra tuum ægulum: illi ab æterno destinatum, vas istud in honorem, hoc in contumeliam, aliud in alium usum, omnia tamen fragilia fingere & mortalia. Quid ergo indignaris? Querelæ & indignatio nil aliud quam accessio mali sunt: Nihil enim tam exasperat fervorem vulneris quam ferendi impatientia. Omnis indignatio in tormentum suum proficit. Sic laqueos fera dum jaçtat, astringit: sic aves viscum, dum trepidantes excutunt, plumis omnibus illinunt. Nullum tam arctum est jugum, quod non minus lædat ducentem, quam repugnantem. Unum est levamen- tum malorum etiam ingentium, PATI, & necessitatibus suis obsequi. Quid igitur morbo corporis, animi morbum addere juvat, reque miseriorem facere murmurando, & illum tibi reddere infestorem, qui labores hominum ex alto videt, patientiamque considerat, remedio illam compensaturus & premio.

Sed obijcit ager: Quidquid dixeris, non facies ut non sentiam quod sentio. Mi delicate ager, saltem in tuis auribus, si non alibi apud te, permittit habitare patientiam. Non ego dolorem, dolorem esse nego, sed eum opprimi posse dico patientiâ. Hæc si non omnem doloris sensum eripit, at doloris certè victoriam concedit, dum vires sufficit ad illum viriliter ferendum. Quapropter excitandus & armandus est animus, contraque suos hostes in aciem educendus. Lentus, imparatus, atque impatiens animus sæpe minimis dejicitur. Sicut pavidus miles qui hoste viso diffugiens abijcit arma, & ipse sibi periculum facit, ubi periculum non fuisset impavidus: sic ignavum animum, & sensibus obsequentem sola cogitatio doloris exanimat, qui si patientiam, ut securum objecisset, doloris victor evasisset. Patientia non modò animi vim auget, sed ipsam doloris asperitatem imminuit. Quod si dolor sit acerrimus & maximus, sperare incipe, ipsa doloris magnitudo finem promittit: quod jam supra demonstratum est. Nam sicut ad extrema gaudii pervenisse principium est doloris, sic extremitas in dolore, principium gaudii sit oportet. Contrariorum hæc lex est; alterum ex alterius fine nascitur.

Sed an non erubescimus, totè Christianis pueros ac puellas tulisse cum gaudio, quod nos viri sine fletu & questibus non ferremus? Nos ergo non possumus, quod isti & istæ?

Quid trepidas? erige te anime, spera in Deo: mox erit finis. Gravia sunt ista; sed sunt breviora. Noli, oro, succumbere. Pulcherrimum est & verè Christianum nec voluptati cedere, nec dolori.

§. 35. Patientia Specimen, Mendicus.

Vide mihi, obsecro, ad Hierosolymæum illum probaticum anmem, jacentem mendicum. Mendicum tantum? ægrotum etiam. Heu! ipsa ex se sola paupertas, & diuturnus & gravis morbus est: si corporis dolores accedant, geminatur malum, quod tolerari non potest nisi geminata patientiâ, qualis certè in hoc paralytico. Pauper fuit & pænè extra legem aliorum. Nam adeo aris & opis inops erat, ut hominem non habuerit, qui ipsum turbatis undis admoveret. Servulum sibi conducere non poterat, omni Codro & Iro pauperior.

A Sed nec fuit qui misericordiâ se moveri sineret, ut tam indigenti opem ferret, aut manum suam commodaret. Nullus miserabatur, nemo solabatur; nemo juvabat, respiciebat nemo; deserebant omnes, quisque rem suam agebat. Ad hoc paupertatis malum accessit sæva paralytis. Ah! quàm difficile est simul & pauperem, & ægrotum esse! Neque morbus istius hominis, tuius mensis aut anni fuit: ipsos triginta & octo annos, membrorum usu destitutus, gravissimè jacuit, quid nisi spirans cada-ver, & funus ante mortem, & pænè dum viveret, sepultus? Ægrotis plerumque dies unus mense stat, mensis anno, annus sæculo. Quot ergo sæculis putes stetit illi huic ægroti tot annos? Et tamen (vide patientiam & imitare) animi mansuetudinem non perdidit, postquam omnia perdidit. Dignissimus erat cui alii primas deferrent in piscinæ motæ accessu, & cujus valetudini suam omnes alii postponent, & tamen nullus cessit: omnes properarunt morbum suum primi in undas excutere, & qui secundus esse vellet, nullus erat. Neque tamen hic desperata valetudinis homo spem omnem & patientiam consumit: sed nec ulli invidet, nulli indignatur, nulli convitiatur; neminem acculat, neminem crudelitatis damnat, nulli alteri sortem suam imprecat: sed nec sibi malignus est; non se diris devoveret, non execratur suum ortum, non turpiter lamentatur, non culpat fortunam, non suos parentes: multò minùs in Deum est impius, non obmurmurat, non superos nimis rigidos clamat, non se immerentem affligi queritur, non mortem lentam increpat, non laqueum parat; sed opem patienter expectat; post longam desperationem etiamnum sperat; non importunè sibi a Christo postulat, non contumaciter urget, contentus ærumnas suas Servatori non celasse. Tu, qui ægrotas, imitari hæc potes, imò debes, aut calum non speres.

§. 36. Patientia typus, Princeps Magnus.

Quæri posses: aut nimis caelestes, aut etiam nimis viles & plebejas animas tibi in exemplum patientiæ proponi. Quid jam, mi homo? Christum in cruce imitari non potes, aut Laurentium in craticulâ? imitare Lazarum semesit stipulis immorientem: æmulare Alexium angustis latebris immorantem, & in iisdem finientem. Nimium, inquis, duri lectuli, & exempla nimis prisca. Ergo recentia vis? Non desunt certè quæ sequi possis. Scio te tam delicatum qui craticulas & cruces æquo animo non tantum non feras, sed nec aspicias quidem vel audias. Ergo blandius tecum agam, & docebo in rebus arctioribus non queri.

Sunt (fortassis tu illorum unus es) qui ut valetudinem servent, aut læsam reparent, nullos sumptus, nullas aliorum molestias, sed nec decorum aut leges ullas pensi habent; modò illi sani sint, etsi leges violatæ.

Vide mihi magnos principes, qui paucis abhinc annis, sic corporis sanitatem quærebant, ut animi non amitterent.

Wolfgangus LVIII. Archiepiscopus Moguntius, *Servarius de Elector XLII.* extrema invaletudine laborabat. Incidit *rebus Mo-* hæc incommodum in ipsum annum jejuniū. Carnes *gum. mihi* morbus poscebat, lex Ecclesiæ prohibebat. Suadebant *pag. 968.* amici monebant, medici pænè præcipiebant. Pontifex ipse annuebat, ut morbi causa potius carne *VWolgan-* quam pisce vesceretur. At ille solus suæ causæ adversa- *gus vale-* rius, maluit offensorem habere * Hygejam quam Ec- *tudinem* clesiā: & ne sibi plus quam aliis sacræ leges indulgere *offensio-* viderentur, nihil ille indulgit corpori. *habere* Idem fecit, in eodem sacro folio proximus ante *maluit* ipsum, notus ille celo terræque Daniel. Hic in tanto di- *quàm Ec-* vitiarum & dignitatis fastigio, in tantâ curarum & ne- *clesiam.* gotiorum mole, & in tanto morbi & dolorum incurfu, sibi hoc persuadere non potuit, ut vernum illud jeju- ** Valetudi-* nium vel unico aviculæ aut oviculæ frustillo minimū violaret,

violaret, præsertim cum per morbum vel naturam, nec piscibus quidem vesci posset. Ovis igitur & iusculis contentus tantus princeps, omnem aliam autelautitiam mensâ suâ exclusit; voluitque non solum non aliis, sed nec sibi esse offensionem. Sic Ecclesiam matrem, se verò filium professus est, cuius scilicet esset, matris leges sanctissime potius servare, quam eas explicare in suum favorem. Ergo in lethali morbo ab omni pecude tam squamosâ quàm pilosâ constanter abstinuit. Atque hoc primum: Alterum, in eodem morbo preces Canonicas nunquam omisit. Sed & illud in illo præclarum: Cum querela esset ad ipsum delata; feras lægetibus nocere: Bene est, inquit, facile huic incommodo medebor: malo ego ferinâ omni carere, quàm propter illam subditos in damno esse.

Ubi jam illi queruli agroti, sibi quæ tam indulgentes, qui cum non omnia ad nutum fluunt, calum terræ miscunt. Vel saltem purpuras sequantur, si nolunt centones. Mendiculos nudâ humo cubantes emulari renuunt: duces & principes in lætulis decumbentes imitentur. Lazari aut Laurentii exempla nimis antiqua sunt aut ardua? Tantorum præfulum recentissimis factis paria facere conentur. Nimis ignavi militis est, non tantum non commilitonis, sed nec ducis exemplo moveri.

Ignavi militis est, ducis exemplo non moveri.

§. 27. Patientie specimen, Rex Maximus.

Bono animo nulli cruciatus corporis sunt extimescendi, ac ne mors quidem. Cur hanc vel illos metimendum præter peccatum. Mortem desiderant boni, ut portum naufragii, ut finem dolorum, ut belli diuturni ac periculoli lauream; sciunt se probari hac ratione, non damnari.

Philippus II. Hispaniarum Rex, grande posteris exemplum, tam iniquâ valetudine confectus est, ut omne genus deterrimorum morborum in eum unum conjurasse videri potuerit: totius corporis doloribus gravissimè oppressus jacebat, quid nisi spirans cadaver. Dixisset hunc Principem Regemque maximum, Calamitatis trutinam & Morborum tabernam congruè vocari. Morbi, quibus simul eodemque tempore conflictabatur, hi præcipue numerantur. 1. Arthritis, seu morbus articularis. 2. Manuum pedumque ulcera. 3. Apostema genu & dextri musculi. 4. Febris continua. 5. Hydrops, & sitis perpetua, maxima. 6. Febris Tertianæ. 7. Dysenteria. 8. Insomnia. 9. Accessit, quod nullam in partem moveri potuerit. Horum morborum parè singuli satis fuerint ad cruciatus & mortem inferendam: quid non fecerit omnium simul incurtus? Sed ille animo, quo valebat, generosissimo, & verè Christianâ patientiâ, hos omnes morborum impetus sustinebat, tantò sanior ac vegetior mente, quantò minus corpore, illusterrimum prorsus patientiæ Christianæ speculum. Hoc Philippus à Jobo didicit, magno illo in cetrâ Huius principis, quem tot abacti greges, tot ademptæ opes, tot ruinâ oppressorum pignorum inopinatus interitus, statu movere non potuerunt. Nudum ipsa nuditas, miserum ipsa miseria quasi oblectabant. Nudum se ingressum, nudum egressum canebat, & tanquam pro beneficiis Deo gratias agebat, & laudes psallebat: Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum. Non illum criminationes amicorum, non aliorum contemptus, non uxoris blasphemia irritio, & acerbissima insultatio vincebat: hanc increpabat, illos refellebat, omnes monebat: diceres etiamnum in throno sedere regnantem. Plagâ pessimâ totum corpus percussum scatebat ulceribus, sanies defluebat, omnibus membris velut cavernulis erodentes vermiculi erumpébant, vivum erat cadaver: his cruciatibus nec tantillum frangebatur: saniem velut otiosus sui spectator testa radebat; putredinem fororis, vermium agmina fratrum loco amplexabatur;

Homini nil timendum præter peccatum.

Describit hoc Cervaera Turrianus de felici excessu Philip. II. Hispaniarum regis. Idioma te Hisp. Franciscus Guillimanus Latino. Morbi quibus confectabatur Philippus II. Rex Hispan. Ejus patientia.

& (Tertullianum agnosce) erumpentes bestiolas in eisdem specus & patus foraminosa carnis revocabat. Unde multis hic aeneus, & robur triplex circa pectus tam calamitosum? Quia nihil sibi malè conscium erat, nullis culpis pallecebat. Fortunæ illud regnum diabolus abstulerat; proprium animæ patientis & equæ imperium nec abstulerat Jobo, nec ulli nostrum potest auferre. Vis videre & audire Jobo potentior? Attende, nam & ipse attentionem postulat.

§. 38. Patientie specimen, typus, speculum, exemplar absolutissimum, Christus Dominus.

Ovos omnes qui transitis per viam, attendite & videte, Thren. c. 1. si est dolor sicut dolor meus: ad te Christus de cruce vers. 12. clamat. Per viam hanc Calvarie transis, cum adversa Dolores pateris, sed transis tantum, quia dolores tui quicumque, nostri ad hoc dolorum æstuarium ac pelagus nihil sunt, doloris imagines sunt. Titus crucifixi verus est dolor, in quo toto nihil est quod dolore sit liberum. Ossa, nervi, venæ, sunt doloris & si quid horum à flagris & spinis illæsum, per funium ris. ultimam extensionem, immaniter jam cruciatur. Nec est qui hæc tormenta tanta vel verbulo molliat. Amici plorantes (& quot eorum?) nil profunt; fugitivi discipuli deserunt; insistentes inimici affligunt, & quem antea clavis, jam probis & linguâ configunt. Sed nec afflictiissima mater juvare potest. Ipse Pater iratus derelinquit in tormentis filium; cuius oculi spuris, tabo, lacrymis pleni nil nisi lacrymantem matrem & triumphantes hostes aspiciunt; aures contumelias saturæ nil nisi sarcasmos & blasphemias audiunt; lingua felle corrupta, siri exusta, frigidam rogat, nec impetrat; nares cadaverosus factor ad extremum usque halitum cruciat; flagella & vepres recentissimos etiamnum rivulos sanguinis protrudunt; membrorum compagine luxata ossa numerari cupiunt; purpurati clavi dimissuros se negant nisi mortuum. Quidquid designes toto corpore, certum cruciatum ostendis; animum extremè afflictum omne solamen destituit. Et tamen in tantis suppliciis Christus in non questus, non indignatus, nulli malè imprecatus, supplicii imò veniam deprecatus est omnibus; quot injurias. Attendite jam & vide, si sit dolor tuus, sicut dolor tui Domini, tui Servatoris. Christum non amas, si pati reculas.

§. 39. Panoplia agroti Patientia.

Interrogatus Demosthenes, quid in eloquentiâ judicaret præcipuum, respondit: Actio. Roganti, quid proximum? respondit: Actio. Roganti, quid tertium? Nil aliud respondit, quàm Actio. Ita primum premium actioni; sed & alterum ac tertium eidem attribuit. Si Egrotos quaeratur, quid egrotos maximè sit necessarium? optimè necessaria responderit qui dixerit, Patientia. Si denuo quaeratur est patientia, quid utilissimum egrotis? Idem quod ante respondendum: Patientia. Iterum quaerenti quid decentissimum in morbo? Hoc ipsum repetendum: Patientia. Una sibi Patientia triplex hic premium deposcit: uni eisdemque prima, & altera, tertiæque est assignanda laurea. Hoc ori divino credamus. In patientiâ vestra possidebitis animas vers. 19. vestras. Nec aliter Paulus: Patientia, inquit, vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. Ecce vers. 36. quid tibi vis & impatiens? Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Quo pungeris, inde nascitur rosa quâ coroneris. Veritas proclamat: Qui non bajulat crucem suam & venit post me, non potest meus esse discipulus. Igitur Augustini consilium admitte, & Patere quod non vis, ut assequaris quod vis. Hoc ipsum Salo-Psal. 79. mon inculcat: Disciplinam Domini, fili mi, ne abjicias: nec Prov. c. 3. deficias cum ab eo corripieris, quem enim diligit Dominus, corripit: & quasi in silio complacet sibi.

A Tutelari tuo Angelo idem tibi quod Tobia dicitur Tob. c. 12. Cum crede: Quia acceptus eras Deo, ideo necesse fuit, ut tentaretur. ratio

Aeternitatis Prodrömi Caput II.

59

Tab. c. 3. a. ratio probaret te. Hoc autem pro certo habet omnis, qui te co-
lit (o Deus) quid vita ejus si in probatione fuerit, coronabitur: si autem in tribulatione fuerit, liberabitur: & si in corre-
ptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim
delectaris in perditionibus nostris: quia post tempestatem tran-
quillum facis, & post lacrymationem & fletum, exultationem
infundis. Sit nomen tuum Deus Israel benedictum in secula.

Inc. cap. 6. Ergo, Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Vasa figuli pro-
bat fornax, & homines justos tentatio tribulationis. Agrotus
igitur ad omnem patientiam compositus dicat: Iras-
Domini portabo, quoniam peccavi ei: donec causam meam ju-
dicet, & faciat judicium meum, & educet me in lucem, videbo
justitiam ejus. Quod si divina ira tam gravis est quæ pur-
gat, quam erit gravis quæ damnat? Hanc nulla, illam vel
mediocris flectit patientia. Quapropter, mi agrote, ad
omnigenam te patientiam compone: Patientia tibi an-
te omnia summè necessaria est. * Cibus tibi fortasse
non sapit? Patientia: commune hoc Agrotis est, & ple-
rumque primum, eduliorum gustum non habere. Som-
nus tibi brevis & interruptus? Patientia, agroti vix un-
quam tam bene dormiunt ac sani. Dolores te urunt?
Patientia: hoc morbi proprium, hoc agrotare est. For-
tasse negligentius tibi ministratur? Patientia: agroti in
omnibus satisfacere, difficillimum. Fortasse desunt qui
recrent & solentur? Patientia: Christus Dominus con-
solator est optimus. At multa desunt, quæ necessaria vi-
dentur? Patientia: desint omnia, unica modò addit Pa-
tientia, & salva erunt omnia. Ad Carolum V. Impera-
tozem articulare morbo laborantem Elektor Brande-
burgicus Joachimus revisit, monuitque medicorum
operâ utendum. Cui Carolus: Optimum hic remedium,
inquit, est patientia. Ita prorsus: Agroti Panoplia est Pa-
tientia, hac ille se armet, & nec morbum, nec dolores,
nec mortem nimium formidabit. Cum his ille hostibus
fortiter congrederetur, & certò vincet: Nam Patientia
vincit omnia.

* Sit illud fortasse mi-
nus elegans,
certe pru-
dens Anton,
Curvari ai-
dium est:
Non erit
clamor in
valetudi-
nario, si
patientia
fuerit in
infirmo, &
charitas in
infirmario.

Patientia
amatus
nec mor-
tem nec
dolores
timet.

§. 40. Tandem migrandum est, hospites sumus.

Cic. in Cat. Ita nostra hospitio similis. Nos in domo alienâ &
Vita nostra
hospitium
est.
Sup. cap. 5.
vers. 15.
Aug. 10. 10.
ser. 31. fine.
De verbis
Domini.
Vita nostra hospitio similis. Nos in domo alienâ & precariâ versamur; vix in eam admissi dimittimur, & cum abeunte abire recordatio, tanquam memoria hospitii unius diei prætereunt. Non credis? redi post dies paucos, & narra te ibi pridie hospitatum, negabit diversitator, se tot supervenientibus ullius meminisse: sic fluctus fluctum elidit, nubes nubem. Luculentissimè Augustinus: Omnes, inquit, peregrini sumus. Ipse est Christianus, qui & in domo suâ, & in patriâ suâ peregrinum se esse cognoscit. Patria nostra sursum est, ibi hospites non erimus. Nam unusquisque hic & in domo suâ, hospes est. Si non est hospes, non inde transit. Si transierit, hospes est. Non se fallat, hospes est: velit, nolit, hospes est. Sed dimittit illam domum filius suus, hospes hospitibus. Quare? Et in stabulo si esses, non alio veniente discederes? Hoc facis & in domo tuâ. Cessit tibi locum pater tuus, cessit filius tuus. Nec mansurus manes, nec mansurus relinques. Si omnes transieris, aliquid quod transire non potest, operemur: ut cum transieris, & illud venerimus, unde non transeamus, opera nostra bona ibi inveniamus. Quando igitur hospites sumus, migrare non reculemus. Non est letius iter peregrino quam in patriam.

§. 41. Tertius vitæ terminus.

Iob cap. 14.
vers. 5.
Vitæ dies
homini
annumera-
ti sunt.
* De ultimo
vita termino
sermo est.
Numerus mensium ejus, apud te est. Constituisti terminos ejus, qui præteriri non poterunt. Quidquid agas, o homo, quidquid moliaris, vitæ tuæ dies jam annumerati sunt tibi. Orbis medicos ad te convoca; Podalirios, Machaonas, Esculapios, Hippocrates & Galenos omnes reviviscere jube, non hi omnes vel horulam annis tuis apponent, ultra quam velis Deus, * Pharmacopolia exhaurias, aurum & uniones glurias, ut vitam extendas, tamen terminos qui præteriri non poterunt, non promovebis. Cautus sis, quantum velis, vitæ pericula om-

nia declines, morborum principis obstes, numerum mensium tuorum non augebis. Optes, voveas, roges, nihil agis; vitæ tuæ termini jam constituti sunt, nec unquam (quidquid resistas) præteriri poterunt. Arenam maris tu quidem innumerabilem credis, sed & hanc numeratam habet is, qui vitæ tuæ annos, menses, dies, horas, momenta habuit numerata jam ab æterno. Quid quid vel ars tua, vel industria tibi promittant, spatium vivendi nec unico momento tibi reddent auctius. Cibus tibi præstantissimorum copia sit & selectus; vinum florem bibas; nunquam labores nisi ad sanitatem; tantum somni capias quantum & lex archiatrorum, & ratio valetudinis poscit; ad numerum & calces & algeas, nihilominus mortalis eris, & ubi vitæ tuæ metam (quam Deus ab æterno prævidit) contigeris, age valedic rebus humanis, & ad rationem reddendam te para; tribunal te vocat. Nullam hic moram, nullas inducias, nullam incomperendinationem quære. Eundum est; ne tergiver-
fare: ratio reddenda est; ne excusa: mora omnis præcisa est; ne dilationem postula. Numerus mensium cujusvis hominis apud te est, o Deus: constituisti terminos ejus qui præteriri non possunt, non possunt, non possunt. Neque Senecam hoc latuit; Nemo, inquit, nimis citò moritur, qui victurus diutius quam vixit, non fuit. Tullius suum, metasque dati pervenit ad eum.
Nulla in-
ducia
quærenda.
Consol. ad Marciam cap. 20.

Fixus est cuique terminus: manebit semper ubi positus est: nec illius ulterius diligentia aut gratia promovebit. Lecticam tuam centum medici, sexcenti amici, mille cognati sepiant, eorum tamen nemo juvare te potest, unus & solus Deus potest. Actum est de re, o homo, actum est, & quidem actum est in æternum, si tunc hostem habeas Deum. Aeternum periisti, si hoc mortis momento à Deo recessisti, aut, si prius recesseris, ad Deum non accessisti, receptus in gratiam. Ultimum vitæ tuæ momentum sententiam de te pronuntiat. Qualis moreris, & cadis, talis resurges, talis vives in omnem æternitatem. Ah! sapere incipe, & Deo vivere. Quidquid agis, memento æternitatis.

Ultimum
vite mo-
mentum
sententiam
pronuntiat.

§. 42. Prima agroti Objectioncula.

Facile me ipsum solari potui cum lanus & valens fui: facile provocabam mala absentia: ecce dolor, quem tolerabilem esse dicebam: ecce mors, contra quam multa animosè locutus sum:

Nunc animis opus Aenea, nunc pectore firmo. Nimirum aliud sensi cum steri, aliud nunc sentio cum jaceo, in lectum dejectus. Extra arenam hostem lacescere facile est; in hanc inferre animum illum quem extra hanc conceperis, difficile. Mortem passim contemnimus, sed cum extra mortiferi teli jaculum nos esse credimus, At verò cum homo se in eodem cum morte circumclusum videret, hostem quem spreverat, timere incipit. Atque adeo aliud est, lectam meditari, aliud luctari: illud etiam timere, hoc non nisi fortium est.

Quid ais, mi agrote, quid contra te ipsum queris? quid pristinam eamque bonam mentem mutas? Quasi verò pugilis sis, cum in umbrâ est, sapere, & animos alios gerere; cum luctâ suâ pulverem ingreditur, desperare & animo collabi. Bonus gladiator etiam in arenâ consilium capit, etsi prius inops consilii. Quia, mi homo, & aude: vicisti, si velis vincere; si possis non desperare. Editorem & Munerarium tuum Christum aspice te aspicentem. Certaminis tui non spectator tantum est, sed Christus & adjutor: & omnia arma quibus ipse usus, quasi manu non tantum tibi porrigit. At tibi illa forsitan, uti Saulis Davidi, habilia non sunt? flagra, spinas, crucem recusas? Scutum cape, PATIENTIAM: hoc tectus eris & tutus. Cetera bono Deo committe. Nosti illud Abrahami ad filium: DEVS PROVIDEBIT.

Gen. c. 22.
vers. 8.

Objection-

Objectiuncula altera.

Ecce morior, qui diutius vivere poteram. Imò certe non poterat: nam si posses: puto viveres. Sed hoc dicere vis, volebam seu sperabam. Et hoc tibi crediderim, prout a iuniorum mortalium vitæ avidus, spei credulus est. Modicum vixi, ais. Quid si plus vixisses, nunquid ideo non vixisses modicum? Spatia vitæ huius imparia & incerta sunt, cuncta tamen breviter: vixit aliquis octoginta annis, quid hic quæso plus jam habet, quam qui octo? nisi forte curas, laboresque, & dolores, & fœdia ac peccata in lucro ponimus. Aut quid plus haberet si vixisset octingentis? nisi virtutes illius numeremus, non annos. Certe etiam Mathusale nongenti sexaginta novem anni, quid fuerunt nisi vapor ad modicum parens? Nullus omnino tam diu vixit aut tantum, ut non sibi modicum vixisse videatur, & est planè modicum quidquid hic vivitur: itaque si diu vivere delectat, vita illa querenda est, ubi semper vivitur, quæ etsi hic non sit, tamen hic queritur. Sed ego morior, inquis, dum bene agere cogitabam. Quid agere cogitabas, nec agebas? Sic forsitan in perpetuum cogitasses. Sunt qui bene agere semper cogitent, nunquam tamen incipiant, nunquam agant. Tu, credo, unus illorum eras. Quod si bene agere cœperas, ne dubites, quamvis boni operis finem mors prævertat, apud infallibile rerum æstimatorem nil tibi subtrahitur; integra merces tibi est, non actuum modò, sed & votorum. Bono sis animo. Rectum & breve iter ad præmium est, MOR.

Spacia huius vitæ imparia & incerta sunt.

Iacobi c. 4. vers. 15.

Mori est rectum iter ad præmium.

§. 43. Contra alias ægroti querimonia.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

Ægrotorum querelæ sunt innumera.

A quemdam, qui dum varices præberet excandans, legere librum perseveravit. Martyres aspici: mutilatos, lectos, laceratos, altos, confoscos, fixos, stillantem ac guttatim mortuos vides. In hos memoriam sparge; & mirare te illis cetera simillimum, illorum tamen patientiam dissimillimam esse impatientiæ tuæ. Sed nihil, inquis, agere me finit morbus. Itane, nihil omnino? Vide quæso: corpus tuum invalitudo tenet, non animum. Itaque, si cursor sis, tibi pedes sunt ligati; si furor aut faber, manus impeditæ. Quod si animus tibi esse in usu solet, suadebis, docebis, audies, discēs, quæres, recordaberis etiam ægrotus. Quid porro? nihil agere te credis, si temperans æger sis? si ostendas morbum posse superari, vel certe sustineri. Est, sihi crede, virtuti etiam locus in lectulo. Virtuti locus est in lectulo. Habes quod agas; bene luctare cum morbo, & satis egisti.

§. 44. Ægrotus ad seipsum, contra seipsum.

Quid ago? sicine ante canos morior, nec mihi, quod aliis, conceditur, senescere? nimirum in hoc omnes errore versamur, ut non putemus ad mortem, nisi senes inclinatosque jam vergere: cum eò statim infantia, & juvenus, atque omnis nos ferat. *Ætas senectutis vita immaculata.* Senectus omnium pulcherrima est. *Proba vita.* Melius est, cani sint sensus hominis quam caput. Senectutis dotibus abundè dives est, qui coluit Deum, qui prudenter vitam instituit, qui bene vixit. Et porro gloriosius est, virtute suâ quam temporis dono senuisse. Quicumque ad extremum fati sui venerit, diu vixit, & senex moritur. Stat sua cuique dies, ad quam cum venerit, metam attingit. Sed ea vitæ avaritia est, ut, cum moriendum, omnes nobis juvenes, hoc est, immaturi ad mortem videamur, eam octogenarii senes. Sed quid frustra annorum tuorum paucitatem numeras? Deus tibi vivendi spatium scripsit in tabulis providentiæ suæ, istud tu non ampliabis. Hoc iudicium à Domino *Eccl. c. 41.* omni carni; & qui supervenient tibi, in beneplacito Altissimi: *v. 6. & 7.* *sive decem, sive centum, sive mille anni.* Non est enim in inferno accusatio vitæ. In Orbe altero, nulli Deum accusant quod nullam vitam non dederit longiorem; seipsos accusant, quod vitam non vixerint meliorem. Tu igitur hoc age, & annos æternos in mente habe. Nulla est jactura punctum temporis amittere, & æternitatem lucrari. Generosissime dixit Rex Macedo: *Ego me melior non atavis spatiis, sed perennitate.* Tu quoque te meritis, non annorum terminis, sed æternitate, quæ nullum habet terminum.

§. 45. Ægrotus ad Deum.

Deus meus, & desiderium cordis mei. Ego missellus homuncio, & vermiculus vilissimus, hic lectulo affixus jaceo, sine manuum & pedum usu: otiosus, iners, torpidus, inutilis servulus; terræ grave pondus, nullus pro te labores perfero. Desidero tamen, ô Deus, desidero tui causâ quàm plurimum laborare: desidero pro te algere, aestuare, fatigari, vexari, cruciari pro te: famem & sitim, molestias pro te quàm plurimas perferre, dolores pro te acerbissimos tolerare desidero.

Hoc me desiderare docuit beatus Dominicus, qui cum maximis doloribus solito gravius urgeretur, monitus est à socio, rogaret Deum mihi secum agi. Cui vir sanctus subiratus: Nisi, ait, de tuâ simplicitate mihi constaret, te protinus hinc expellerem, quod hæc dicere non veritus sis. Et mox in nudam humum se abiciens: Gratias, inquit, tibi ago, mi amantissime Deus, pro his quæ mihi dedisti perferenda. Auge dolores, multiplica cruciatus, da centum morbos: dabis etiam, far scio, simul patientiam.

Ecquid ego aliud dixero, quàm hoc ipsum: Exiguum nimis est quod parior, ô Deus, his doloribus (alios, atque alios adde. Sæviore longè verbera sum meritis, quàm tu mitissime Deus parcente manu infligis. Hic Domine

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Seneca epist. ead. 78.

Aeternitatis Prodromi Caput II.

61

Domine ne parce, hic ure, hic seca, hic lacera, modo parcas aeternum. Si mihi sint centum corpora, centum ego cruces, tui amore, vestire velim: modo tibi placeam, modo inter tuos numerer, o Pater amantissime, quidquid mihi tandem doloris aut laboris sit sustinendum. Nullos labores, nullos dolores respicio, nullos excipio. Tua in me voluntas, Domine, integre fiat. Scio enim, quam bonum sit & facile tibi, Deus, servire, apud quem opus, & operis faciendi voluntas aequali saepe premio afficiuntur: apud quem voluisse facere, & fecisse, ejusdem esse pretii & meriti potest.

Ego jam ad quietem, a te, o bonitas, componor: nox mea mihi venit, qua nil amplius operari possum. Sed tamen, licet posse operari morbus mihi eripuerit, non tamen eripuit velle operari. Volo, Domine, volo, & dum in me superest vel halitus, tui amore & facere & pati paratus sum quidquid centum, quidquid mille fanulorum tuorum tuo amore flagrantissimi faciunt & patiuntur. Dic tantum Domine, quid me vis facere? quid pati me vis? Plenos ego tibi bonorum desideriorum Mundos offero. Ad Indos curram & extremos Japonas, sed voluntate curram & desiderio: non obstabunt huic montium juga, non praecipitia vallium; illa confendam, haec subibo: animum meum non morabuntur nivium cumuli, non eluviones aquarum; hos transneabo, illas perumpam: non saxa, non ignes revocabunt; illa percalcatum, hos suppressum ibo. Irrisiones etiam, contemptum, convitia, falsas accusationes pro te lubens volens patiar; propter te, o aeterna Sapientia, stultus haberi non tantum non recuso, sed ambio; sed & verbera pro te & tela accipere affecto, milites pro te mori ardentem concupisco. Nihil nimis arduum, nil nimis acerbum, nihil nimis difficile, nil erit inexpugnabile. Omnia superabos pervincam & expugnabo omnia, te duce & adiutore. Et quidquid per vires non licebit, quocumque pedibus aut manibus perrepere non potero, illuc desiderio accedam, eo expeditis cogitationibus pertingam, id voluntate saltem & animo evincam.

Sed nunquid haec tanta desideria, si in opus prodeant, caelum mihi referant? nunquid si haec omnia factis representaro, aspectu Dei dignus ero? Ah! Domine Deus meus, si patiar & faciam, quidquid omnes unquam sanctissimorum hominum passi sunt & fecerunt, quidquid etiam pati aut facere voluerunt, non tamen ideo dignus sum qui vel momento te fruatur; quando minus ero, cum haec exigua & opere cassa desideria tibi offero. Quibus ergo modis iter ad caelum mihi expediam? O infinita bonitas, si mei misereri nolis, actum est de me: in caelum nunquam admittar, si tua misericordia excludat. Unicum ergo mihi asylum restat, unicum refugium ab ira tua & iusta in me indignatione. Misericordia tua, Domine, Oceanus est & immensissimum mare, in hunc ego me Oceanum, in hoc mare praecipitabo, cum me voluerit mors de hoc vitae colliculo deiecere. Sed etiam nunc dum colliculum hunc occupo, in inexhaustum tuum, o Deus, infinitae misericordiae pelagus me abijcio, certa spe, in his aquis tutum me fore ab inferorum incendiis. Clamo igitur cum Davide:

Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.

Sed & in extremis meis angustiis, in supremam & ultimam vitam meam horula, cum animae meae jam jam erit de veteri sua tabernula migrandum, hoc ipsum pro me clamare volo singulas respirationes meas: imo jam superstes & sanus deliberatissime & ardentissime volo, & jubeo, ut in ipso mortis meae momento, aut proximo ante illud tempore, singulicuique spiritus meus, tam Angelis quam hominibus vel singulicuique significet, se ad te, o Deus, clamare, neque vero aliud quam hoc ipsum:

Tom. I.

A MISERERE MEI DEVS, SECUNDVM MAGNAM MISERICORDIAM TVAM.

S. 46. Agrotus cum Deo paciscitur.

Summum illud ac penultimate ultimum Ecclesiae Africanae decus, Fulgentius, Ruspensis Pontifex, doctrina & vitae sanctimoniam conspicuus, septuaginta diebus ante obitum, assidue ingeminabat has voces:

Domine, da mihi modo patientiam; postea indulgentiam. Hoc vir sanctissimus contra vim morbi, velut scutum obiciebat. Imo quod vehementius urebat dolor, eo ardentius precabatur hic praeful:

Patientiam o Domine, patientiam; postea da indulgentiam. Hoc est cum Deo suavissimum pacisci; nec praemium ante laborem, nec triumphum cupere ante victoriam, nec amoenissimum montis jugum sine sudore velle conscendere. Obiit Fulgentius ipse Januarii Calendis, novum utique annum exorsus in caelo nunquam finiendum.

Beatus Richardus Cicestrensis Antistes, ille alius tam benignus, sibi rigidus, qui tria milia pauperum pane unico refecit, qui non hispido solum cilicio, sed & ferrea corpus lorica domuit: hic in fatali morbo, jam ultimae lineae admotus, illud Christi Domini creberrime repetiit:

In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum. Subinde & Matrem Domini his vocibus inclamabat:

Maria Mater gratias,
Mater Misericordia,
Tu nos ab hoste protege,
Et horam mortis suscipe.

Inter quas voces animam reddidit Conditori. Nimirum quibus dura vita est, vix dura mors est. Et quemadmodum mori, poena improbis, sic portus est probis, & na ingressus ad immortalem vitam. Ita mors invitis impetrat, volentibus servit.

S. 47. Deo gratias, assiduam sit agroti canticum.

Virgo beatissima, Domini mater, MARIA, ne unquam Deum benedicere cessaret, uti Bonaventura Christi ra loquitur, illud unum in ore semper habuit: Deo gratias. Neque aliud ferè respondere solita est, quam hoc ipsum, Deo gratias. Hanc loquendi consuetudinem Ecclesia in tali auctore pie reverita, suis omnibus voluit esse utilissimam. Hinc illa Christianis olim, uti jam vide hic e. 3. Religiosis, in omni salutatione & congressu familiaris s. 21. vox: Deo gratias.

Divus Cyprianus cum a Proconsule Galerio interrogatus brevissime respondiisset, recitata tandem e tabella anno 261. sententia: Thascium Cyprianum gladio animadverti placet: num. 30. dixit: Cyprianus, Deo gratias. Spiculatori vero aureos viginti quinque numerari iussit a suis diaconis. Lactentius Martyrum antesignanus, in candente craticula afflatus gratias egit. Thelica quoque fortissimus martyr dum ungulis laceratur, hoc ipsum inter carnificum rabiem ingeminavit: Deo gratias. Euplius etiam martyr, qui demum suspensus ad collum Evangelio plexus est capite, saepius iteravit hoc unum, Deo gratias. Bonifacius idem martyr, in saevissimis cruciatibus: Gratias, inquit, tibi ago, Domine Jesu. Beata Clara continuis viginti octo annis, morbo intabescens, assidue Deo gratias retulit. Anima qua benedixit, impinguabitur. Verissime dixit Prov. 6. 11. Augustinus: Quid melius & animo geramus, & ore promamus, & calamo exprimamus, quam Deo gratias? Hoc nec dici brevius, nec audiri latius, nec intelligi gratius, nec agi fructuosius potest. Deo gratias, qui te tam fidei pectore ditavit. &c. In adversis, inquit Chrysostomus, infideles maledicunt, Christiani gratias agunt. Vide quanta sit hac philosophia, cum Deum laetificas, diabolum pudefacis, quod male fit ad Coloss. 3. epist. 1. cum est, nihil esse facis. Nam & tu simul gratias agis, & Deus dolorem amputat, & diabolus abscedit. Nihil hac lingua sanctius est, qua in adversis Deo gratias agis. Certe non est inferior lingua

F

Morbus non potest eripere velle operari.

Misericordia est unicum asylum ab ira Dei.

De Patient. lingua Martyrum; utraque pariter coronatur. Tertullianus A
cap. 13. Jobum commendans: Cum ille homo, inquit, ad omnem
acerbum nuntium, nihil ex ore promeret, nisi Deo gratias.

Joannes Avila peritissimus interioris hominis magi-
ster, dicere solebat: Plus valet in ærumnis & doloribus
unum Deo gratias, quam sex millia in rebus prosperis &
bonâ valetudine. Nam Deo gratias agere, inquit, tempo-
re consolationis, est omnium; atqui tempore calamita-
tis, propriè proborum.

Quare, mi optime agrote, per tuam te salutem oro
sic animum, sic linguam forma, ut quo pejus tibi est,
hoc tu promptius dicas: Deo gratias. Tum deique imi-
tator crucifixi Domini censeberis, cum etiam in dolo-
ribus audebis dicere: Fastidia vexent, magis angant,
desunt plurima; Deo gratias: Seviat dolores, augeantur

cruciatibus, tormenta crescant; Deo gratias: Diceret par, di-
lanier, occidat; Deo gratias. Hæ voces celum penetrant,
hæc musica Deo gratissima; gratiarum actio inter ad-
versa & tormenta. Ad hoc hortatus Paulus: In omnibus,
inquit, gratias agite: tam in morbo, quam in valetudine
commodâ, tam in inopiâ, quam in copiâ, tam in per-
turbatione quam in tranquillitate, tam in adversis

Morbus est majus be-
neficium, quam si
omnia ad
nutrum
fluant.
1. Thess. c. 5.
vers. 17.

quàm in prosperis. In omnibus gratias agite. Non enim
minus, imò plerumque majus beneficium Dei est,
morbus, inopiâ, solatii defectio, honoris privatio,
quàm si omnia ad nutrum fluant. In omnibus ergo agen-
da gratia. In quâcunque mentis pessione sit agrotus,
dicat tamen: Benedicam Dominum in omni tempore; sem-
per laus ejus in ore meo. Nullum sit pamentum, nulli
sint dolores, in quibus agrote grave sit dicere: Deo gra-
tias. In omnibus gratias agite. Tantò gratiarum actio
nobilior, tantò patientia est gloriosior, quò morbus
aut dolor vehementior.

§. 48. Agroti vix in Deum fiducia.

Mori est
serium ne-
gotium.

Mori, serium est negotium, & ars minime ludica.
Et meritò possit ex agrote queri: Visne te forum
æternitatis alexa committere? Viam inis & longam
& ignotam, & quò pervenies? His optime responderit
ager qui non miserorum illud misit: Debeo, Cogor.
Sed illud potius etiam mente dixerit: Spiritum meum
Deo meo libens volens impendam: ita me committo
æternitati; ita letus abeo.

Sic profusus, sic & sani sentiant, præsertim ii qui velut
moribundi obeunt. Ex horum numero rectè quis dixe-
rit: Jam pridem mori coepi, jam morior, jam delibor &
consumor, jam iter ad æternitatem inisito. Et quia Dei
misericordia finem nescit, & mensuram omnem exce-
dit, sic pergo intrepidus: In te, Domine, speravi, non confun-
datur ex æternum (sic spero) in æternum, in æternum. Et
quamvis è divinis paginis mille me oracula confirmant,
largissimam tamen rationis lucem, quam hic Romanus
sapiens allegat, non spreverim. Quid de morte, & verò
etiam quid de reditu à morte ad vitam, sit sentiendum,
à præcis sic docemur.

Seneca
epist. 102.
post med.

Cum venerit dies ille, qui mixtum hoc divini huma-
nique fecernat, corpus hoc, ubi inveni, relinquam: ipse
me Deo reddam. Nec nunc sine illo sum, sed gravi ter-
renoque detineor. Per has mortalis ævi moras, illi me-
liori vitæ longiorique proluditur. Quemadmodum nov-
em mensibus nos tener maternus uterus, & præparat
non sibi, sed illi loco, in quem videmur emitti, jam ido-
nei spiritum trahere, & in aperto durare: sic per hoc
spatium quod ab infantia patet in senectutem, in alium
naturæ sumimur partum. Alia origo nos expectat, alius
rerum status. Nondum cælum, nisi ex intervallo, pati
possumus, proinde intrepidus horam illam decretoriam
prospice: non est animo suprema sed corpori. Quid-
quid circa te rerum vides, tanquam sarcinas non aspor-
tandas aspice. Transendum est. Dies iste quem tanquam
extremum reformidas, æterni natalis est. Depone onus.

Spatium ab
infantia in
senectute
in alium
naturæ par-
tum nos
sumit.

Vitæ dies
extremus,
æterni na-
talis est.

Quid cunctaris? tanquam non prius quoque, relicto,
in quo latebas, corpore exieris? Hæres & reluctatus: tum
quoque magno nili maris expullus es. Gemis, ploras:
& hoc ipsum flere, nascentis est. Sed tunc debebat
ignosci; rudis & imperitus omnium veneras, ex mater-
norum viscerum calido mollique fomento emissum ef-
flavit aura liberior. Deinde, offendit duræ manus ta-
ctus; tenetque adhuc & nullius rei gnarus obstupuit
inter ignota. Nunc tibi non est novum separari ab eo,
cujus ante pars fueris: a quo animo membra jam super-
vacua dimitte, & istud corpus diu inhabitatum pone.
Scindetur, obruetur, abolebitur. Quid contristaris? ita
solet fieri. Percunt semper velamenta nascentium. Quid
ista sic diligis, quasi tua? istis operus es. Veniet, qui te
reveler dies, & ex contubernio fœdi atque olidi ventris
educat. Hinc nunc quoque tu, quantum potes, subvola:
utque etiam necessariis, quæ cohærebunt, alienus. Jam
hinc alius aliquis sublimiusque meditare. Aliquando
tibi naturæ arcana retergentur, discutiatur ista caligo, &
lux undique clara percutiet. Nulla serenum ambra tur-
babit: æqualiter splendet omne cæli latus: dies & nox
aëris infini vices sunt. Tunc in tenebris vixisse dices,
cum totam lucem totus aspexeris, quam nunc per an-
gustissimas oculorum vias obscure intueris, & tamen
admiraris tam procul. Quid tibi videbitur divina lux,
cum illam suo loco videris? Hæc cogitatio nihil sordi-
dum in animo subidere sinit, nihil humile, nihil crudele.
Deum omnium rerum esse testem ait. Illi nos approba-
ri, illi in futurum parari jubet, & æternitatem proponere,
quam qui mente concepit, nullos horret exercitus, nec
non terretur tubâ, nullis ad timorem minis agitur.

Quis obse-
ro Seneca
hæc mysteria
expulsi

Quid queso sanctius Christiani? Hæc cogitemus, hæc
meditemur. Nemo bonus malè moritur, nemo malus,
bene. Brevis ad æternitatem via est mors.

§. 49. Constante.

Constante, obsecro, constante. Nulla est patientia, si desit Constantia. Sed erit qui dicat: Hæc patientia si
jam altera, jam tertia, jam quarta vel quinta, jam no-
na hebdomas est, quâ decumbo. Objiciet alius: Hic
jam sextus, jam decimus, jam decimus sextus mensis
agitur, ex quo malè habere coepi. Non deerunt qui
querantur jam se altero, jam tertio, jam octavo, jam
decimo tertio anno, & pluribus in morbo esse. O Patientis
boni! non valde patientis est animi, ad calculum tam
exactum, dies, & menses, & annos revocare. Durate, est ad cal-
culum dies
& annos
revocare.

Beatus Servulus, qui Gregorium Magnum habet en-
comiatem, à primâ ætate usque ad finem vitæ plurimis
annis paralyti detinebatur, ita quidem ut nec manum
ad os movere, nec in alterum se latus versare potuerit:
nihilominus tota panè Biblia memoriæ mandavit au-
diendo. Istius vivere quid erat, nisi diu mori? Dumque
sic quotidie tot annis moreretur, illud unum, Deo gratias,
assidue usurpabat. Huic omnes in morbo anni, licet
tam ærumnosi, nihil esse visi sunt ad æternitatem.

Beata Lydwina virgo Schiedamensis, ipsos triginta
octo annos diversis morbis conflictabatur, mendicum
illum ad probaticam piscinam æmulata. Hanc virginem
rectius dixisses mori quam vivere, tot illis annis quos
inter gravissimos, inauditos, & panè continuos dolores
exegit. Omnis cruciatuum varietas in illam conjuravit.
Annis triginta vix tantum panis comedit, quantum viro
robusto in triduum suffecerit; vix etiam tribus nocti-
bus aliquid quietis cepit. Accessit ad tantam morbo-
rum sevitiam extrema paupertas, gravis & ipse morbus.

In hac

Aeternitatis Prodromi Caput II.

63

In hac arummarum congerie Lydwina hoc unum assidue pronuntiavit: *O bone Jesu, miserere mei.* Huic etiam virgini triginta octo anni per maximos dolores acti, vix punctulum videbantur ad aeternitatem.

Alis Nicolai nomine, de qua Sarius & Harcasus 6. Martii, obiit anno 1447.

Sed est quæ & Servulum & Lydwina annorum in morbo consumptorum numero superet. Beata Coleta, virgo Corbejana incredibilem dolorum vim annis amplius quinquaginta patientissime sustinuit. Subinde octiduo toto vix horulam unam dormivit. Feltis ac dominicis diebus dolores plerumque augebantur. Quandoque tam corporis quam animi agitudine quætebatur. Et, quod illa singulares Dei favore interpretabatur, omnia sanctorum martyrum tormenta sanè horrenda gradatim experta est, aliis cruciatibus super alios divinitus immixtis. Inter hos illa sæpius dixit: *O si ego una omnium febrium æstus ac frigora pati possem!* Theatrum esse cupio, in quo genus omne morborum ludæ, ut inde Angelis & Deo spectaculum fiat. Lectulus, aliorum ægrotorum fomentum, clavis illi ac veptibus sparsus videbatur. Hanc illa formidabilem dolorum continuationem ac seriem, annis, ut dixi, amplius quinquaginta, admirabili patientiâ toleravit. Verum & huic virgini tot anni vix momentum visi sunt ad aeternitatem. Porrit & hæc virgo cum beato Bernardo dicere: *Opus meum vix unius est hora: & si plus, pro amore non sentio.*

Bernard. serm. 14. in Cant. med. ferè.

Quare, mi ægrote, si dies & annos tui morbi computes, momentum voca; si patientiâ atque constantiâ, Beatorum aeternitatem spera, labor est exiguus, brevis dolor, æterna merces.

§. 50.

VT tam sanus quam ægrotus ea quæ sanctè apud animum suum statuit, in opus possit producere, & è verbis facere facta, sequentes orationes addimus, animo confirmando.

I. ORATIO.

Sanis, Egrotis, Moribundis assidue dicenda.

Dilectissime Domine Jesu Christe, in unione illius charitatis, quâ te ipsum Patri obtulisti in mortem, offero tibi cor meum, ut de me & per me fiat beneplacitum tuum. Dulcis Jesu, hoc beneplacitum tuum eligo & desidero, quantumlibet adversa, morbus & mors, insistent, & me totum fidelissimæ Providentiæ, sanctissimæque Voluntati tuæ committo. Spero enim, & rogo, ut me, & omnia quæ circa me sunt, tu dirigas ad gloriam tuam, & animæ meæ salutem.

II. ORATIO.

Ad conservandam cum divinâ Voluntate Conformitatem.

Domine Jesu Christe, qui ad gloriam tuam, & salutem nostram læta permisces tristibus, & ad profectum nostrum secunda adversaque evenire permittis, bonitati tuæ gratias ago, quod mei fueris recedat, & hac exigua cruce servum inutilem visitaveris. Peto autem gratiam ut ex hac qualicunque visitatione tuâ, fructus & proventus, quem tu desideras, consequatur, neque impatientiâ vel ingratitudine meâ impediat. Tuam, quæso, manum porrigas, infirmo mihi, meque sicut Petrum Apostolum, cum mergi cœpisset marinis fluctibus, potenti dextrâ erige, ne sub hac cruce labascam & cœcidam. Quod autem potes, id velis etiam rogo, ut præsentem & amarum, carnique molestum calicem à me transferas, sicut Regem Ezechiam cum lacrymis orantem exaudivisti, & lethali morbo mirabiliter liberaisti. Verumtamen non mea, sed tua (quæ semper iusta est & sancta) voluntas fiat. Penes te stat omnis auctoritas de filiis judicandi atque decernendi, nec

Tom. I.

A quispiam te rectius novit, quæ pharmaca morbis nostris curandis convenient. O mi amantissime Pater, argue, corripe, castiga, ure, seca hoc tempore, ut in æternum parcas, neque in furore tuo peccata nostra inferni flammis exuras. Scio multis prodesse virgam tuam, cum dilectos filios corripis, & corripiendo purgas, exerceas, probas, priusquam electos corones. Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, quomodo & quamdiu tibi placuerit, nœ virgæ tuæ paternæ subijci meamque patientiam in cruce probari. In te Domine speravi, non confundar in æternum. Me totum sanctissimæ voluntati tuæ submitto, atque committo. Etiam si me occideris, tamen in te vitæ fontem sperare non desinam. In manibus tuis sunt fortis meæ.

III. ORATIO.

Ad acquirendam Patientiam.

Nosti Omnipotens Deus, quam vile sit & fragile hoc manuum tuarum figmentum, quod ex pulvere formatum, à levi vento concutitur, frangitur, & tandem iterum in pulverem evanescit. Adeo nihil est quod meis ego viribus fidam, qui carne contra spiritum semper reluctante, tot sentio motus indignationis, impatientiæ, pusillanimitatis, dissidentiæ, aliarumque perturbationum, quando vel leviter tangor. Tuam igitur opem imploræ, celestis medicæ, divinum tuum pharmacum, quod **PATIENTIA** dicitur, mihi cupio communicari. Summum nempe in morbis etiam acerbissimis levamentum est **PATIENTIA**.

Da mihi, quæso, Domine, præsentem, & æquo esse animo, ut velut ambidexter læta & tristia, suavia & aspera non aliunde quam de paternis tuis manibus protecta suscipiam, mihi quæque divinitus esse immixta certissimè credam, quoniam ad filiorum tuorum exercitationem ac profectum dirigis omnia.

C Doceat me, obsecro, spiritus tuus, quo confortante possumus omnia, ut sciam animam meam in patientiâ possidere usque ad mortem. Tu es Dominus qui aculeos & dolores omnium & singulorum laborantium consideras: ego verò licet nondum ad sanguinem usque restiterim, tamen carnis imbecillitatem & recalcitrantis naturæ vim sæpe vel invitus experior. Tantò igitur magis adjuva, Domine, imperfectum meum, ut virtus in infirmitate perficiatur, & ego sincere testari possim, Virga & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Adhæc gratiâ tuâ duce respiciam sæpe in faciem Christi mei, & Filii tui crucifixi, qui se patientibus omnibus absolutam **PATIENTIÆ** speculam & exemplar præbet. Sed & lectissimi ac fidelissimi amici tui in cruce meâ me confortantur, qui tanquam aurum in ardenti fornace à te probati ac purgati, atrocissima quæque supplicia pro te, uti patientissimè, ita & fortissimè pertulerunt, tantò nunc Capiti firmiores in celestibus delitiis, quantò antea patientiores fuerunt in gravibus tormentis.

IV. ORATIO.

Ad augendam Patientiam.

Vita hæc nostra peregrinatio est ab exilio ad patriam. Et ne detineat nos amœnitas viæ, quo minus ad te, Deus, rectâ & celeriter contendamus, excitas nos stimulis, & spinis pungis, ut concupiscamus requiem & finem itineris. Sunt ergo morbi, fletus, luctus, mœror, adversa omnia, velut calcaria quibus segnis hic equus, vel verius, alinus urgetur, ne semper in viâ subsistat. Fac nos, Domine, oblivisci viæ, meminisse patriæ, atque si adjicis pondus adversorum, adde etiam robur ne succumbamus oneri, ad te perpetuò intenti & erecti. Ceterum, tua, Domine, sunt omnia; fac de omnibus sine exceptione, quod inscrutabili tuo iudicio visum

F 2

sum

sum fuerit, hoc uno dempto, ne me tibi inimicum esse A
patiaris.

V. ORATIO

*Resignationem sui in divinam voluntatem complectitur,
e Ludovico Bloisio.*

Dulcissime Domine Deus meus, memor esto, qua-
so, benignèque considera me pauperem creatu-
ram tuam esse, te verò Dominum & creatorem meum.
Ecce ego me in acquissimum iudicium tuum offero, &
gratissimæ voluntati tuæ integrè resigno, paratus hunc
& alium quemvis cruciatum, quamdiu tibi placuerit,
sustinere. Uttere me sicut vis, in tempore & æternitate.
Quidquid tu pater celestis in me & de me facere de-
creveris, facito, nam ad omnia quæ possum humilitate,
me totum tibi offero, trado, & resigno. Libenter patiar
pro te quidquid super me venire volueris, indifferenter
enim volo de manu tuâ bonum & malum, dulce &
amarum, lætum & triste suscipere, & pro omnibus
gratias agere. Custodi me solum, ô Deus, ab omni pec-
cato, & non timebo mortem, nec infernum, dummo-
do in æternum me non projicias, nec deleas de libro
vitæ, non mihi nocebit quidquid venerit tribulationis
super me. Adesto mihi Domine Jesu, in omni loco &
tempore, sitque hæc mihi consolatio, libenter pro te
velle carere omni humano solatio. Et si tua mihi defue-
rit consolatio, tua voluntas & iusta probatio erit mihi
pro summo solatio. Sit nomen sanctum tuum nunc
& in æternum super omnia benedictum.

VI. ORATIO

Ejusdem sensus, sed brevior.

O Amor ineffabilis, ô dulcissime Jesu, Deus meus,
si mihi dares optionem & promitteres, quæcum-
que peterem, te daturum, non aliud peterem, quam
hoc ipsum quod patior, hoc illius peto, ut laudabilissi-
ma Voluntas tua secundum optimum beneplacitum
tuum in me, de me, per me, & in omnibus semper fiat.
Hic legi possunt in Imitatione Christi lib. 3. c. 29. & c. 30.

VII. ORATIO.

*Litania Ægrotis & Moribundis accommodata
e sacris litteris.*

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison, Chri-
ste audi nos, Christe exaudi nos.

Pater de cælis Deus,
Fili Redemptor mundi Deus,
Spiritus sancte Deus,
Sancta Trinitas unus Deus,
Qui sanas contritos corde,
Qui vulneras & mederis,
Qui mortificas & vivificas,
Qui deducis ad inferos & reducis,
Qui orantes in suâ infirmitate curare consue-
visti,
Qui propter misericordiam tuam magnam, salvos
facis omnes sperantes in te,
Qui Job ulcere pessimo percussum sanasti,
Qui Ezechiam a te clamantem a morbo libe-
rasti,
Qui daemonium a Sarâ depulisti,
Qui Tobiam lumen cæli videre fecisti,
Qui Chananæam pro filiâ deprecantem exaudisti,
Qui socrum Petri a febre liberasti,
Qui mulierem spiritu infirmitatis annis octode-
cim inclinatam, ad sanitatem perfectam ere-
xisti,
Qui filium Principis jam mori incipientem a fe-
bre salvasti,

Qui puerum Centurionis verbo sanasti,
Qui paralyticos & leprosos curasti & mundasti,
Qui a spiritibus immundis vexatos & obsecros
liberasti,
Qui mulierem per tactum fimbriæ tuæ a sangui-
nis fluxu sanasti,
Qui surdos audire fecisti,
Qui claudis gressum restituiti,
Qui mutorum ora aperuisti,
Qui cæcos illuminasti,
Qui omnes infirmos & ægrotos tangendo sa-
nasti,
Qui omnes oneratos & laborantes reficis,
Qui omnes languores nostros portasti,
Qui filium mortuum matri viduæ vivum resti-
tuisti,
Qui filium Archisynagogi ad vitam revocasti,
Qui Lazarum quatuordecim a mortuis resusci-
tasti,
Qui ægrotos visitasti, & visitantibus præmia æter-
na promissisti,
Qui per umbram Petri multos ab infirmitatibus
suis liberasti,
Qui per sudaria & semicinctia Pauli multos in-
firmos curasti,
Qui per ossa Elisei mortuum ad vitam revocasti,
Deus adjutor & prætor noster,
Susceptor & liberator noster,
Refugium nostrum, & cornu salutis nostræ,
Fortitudo & Patientia nostra,
Salvator & Redemptor noster,
Propitius esto,
Propitius esto,
Propitius esto,
Ab omni malo,
Ab omni peccato,
Ab omni morbo & languore,
Ab omni impatientiâ & pusillanimitate,
A peste & omni contagione,
Ab insidiis diaboli,
A periculis mortis,
A doloribus inferni,
A subitaneâ & improvisâ morte,
A damnatione perpetuâ,
Per tentationem tuam,
Per lacrymas & ærumnas tuas,
Per labores & defatigationes tuas,
Per tristitiam & tedium tuum,
Per pavorem & mororem tuum,
Per sitim & famem tuam,
Per agoniam & sanguineum sudorem tuum,
Per sacrosancta vulnera tua,
Per pretiosum sanguinem tuum,
Per crucem & Passionem tuam,
Per mortem & sepulturam tuam,
Per gloriosam Resurrectionem tuam,
Per admirabilem Ascensionem tuam,
In die iudicii,
Peccatores,
Ut nobis parceas,
Ut nobis indulgeas,
Ut spatium veræ penitentiae nobis concedas,
Ut compunctionem cordis, & fontem lacryma-
rum dones,
Ut nos visitare & consolari digneris,
Ut sanitatem mentis & corporis largiaris,
Ut indulgentiam & remissionem omnium pec-
catorum impertias,
Ut gratiam & consolationem sancti Spiritus in-
fundas,
Ut veram ac Christianam patientiam tribuas,

Miserere nobis.

Parce nobis Domine.
Exaudi nos Domine.
Libera nos Domine.

Libera nos Domine.

Miserere nobis.

Te rogamus audi nos.

Te rogamus audi nos.

Ut nobis

Ut nobis in omni tribulatione nostrâ succurras,
Ut nos in horâ mortis contra omnes insidias dia-
boli protegas,
Ut nos in tuâ gratiâ mori, & ad finem usque
perseverare facias,
Ut extrema nostra benedicas & sanctifices,
Ut spiritum nostrum in manus tuas suscipias,
Ut post obitum nostrum paradisi januas nos gau-
denter introire jubeas,
Ut nos exaudire digneris,

Fili Dei,
Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi, parce nobis
Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi, exaudi nos
Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi, Misere nobis.
Christe audi nos.

Christe exaudi nos.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater
noster, &c.

✠. Salvos fac servos tuos.

✠. Deus meus sperantes in te.

✠. Adjutor noster esto, ne derelinquas nos.

✠. Neque despicias nos salutaris noster.

✠. Adjuva nos Deus auxiliator noster.

✠. Et propter gloriam nominis tui libera nos.

✠. Domine exaudi orationem meam.

✠. Et clamor meus ad te veniat.

O R E M V S.

Deus, qui Unigeniti tui patientiâ antiqui hostis sa-
perbiam contrivisti, da nobis quæsumus, quæ
idem pro nobis pertulit, digne recolare, sicque exemplo
ejus cuncta nobis adversantia æquanimiter tolerare.

Deus, humani generis benignissime conditor, & mi-
sericordissime reformator, qui hominem invidiâ dia-
boli ab æternâ felicitate dejectum, unigeniti Filii tui
pretioso sanguine redemisti, vivifica nos famulos tuos
gratiâ tuâ vigore, & jacentibus manum porrigere salu-
tarem: reple nos gaudio cordis & lætitiâ spiritus; ex-
pelle à nobis omnes hostiles insidias, & mitte nobis
medicum salutis, Angelum pacis, qui nos in angustiis
positos consolationibus tuis attollat, quibus in præ-
sentis consequamur auxilium, & in futuro præmia ob-
tineamus æterna.

Misericordiam tuam humiliter deprecamur, omni-
potens Deus, quæ amissam gratiam nobis reconciliet,
atque munus patientiæ in illatis omnibus, semper &
ubique protegendo impertiat. Deus, sub cujus nutu-
bus vitæ nostræ momenta decurrunt, suscipe preces
humiliter ad te clamantium, ut de omni adversitate
& ægitudine liberati, perpetuâ te gratiarum actione
laudemus. Per Dominum nostrum JESUM Christum
filium tuum, &c.

VIII. ORATIO.

*Ad stabiliendam humanæ voluntatis cum divinâ
conformitatem.*

Odulcis JESU, neque vitam, neque mortem,
sed tuum beneplacitum desidero, te expecto:
fiat mihi secundum voluntatem tuam. Si vis ut mori-
ar, dulcis JESU, suscipe spiritum meum. Et licet
ad vespertam venerim omnium novissimus, da mihi,
ut tecum, & in te requiem accipiam sempiternam.
Si verò vis, ut diutius vivam, dulcis JESU, hoc
propono, & pro hoc gratiæ tuæ suffragium rogo,
reliquum vitæ meæ corrigere, atque in holocaustum
tibi totum offerre in gloriam tuam, & secundum be-
neplacitum tuum.

Tom. I.

A

IX. ORATIO.

*Ad hoc idem impetrandum, quod summè & unice
est necessarium.*

Domine JESU Christe, obsecro te per amorem
quo omnium hominum onera portasti, ut facias
me onus tristitiæ meæ cum gratitudine suscipere de
manu providentiæ tuæ, & de voluntate paterni cordis
tui, & pro tui amore, quamdiu tibi placuerit, cum ple-
nissimâ mei ipsius resignatione, longanimiter sustinere,
ita dumtaxat, ut me tuâ gratiâ confirmes, ne unquam te
vel in modico offendam, aut à sanctissimâ voluntate
tuâ vel minimam recedam. Atque utinam possem omni-
um & singulorum, qui pro te passi sunt, hominum
pressuras solus sustinere, ut qualemcumque vicem reddere
infinîtæ charitati tuæ. Eja benignissime JESU, ita
quæso unias voluntatem meam cum sanctissimo bene-
placito tuo, ut aliud optare nequeam, quàm quod tu vis.

X. ORATIO.

Ad impetrandam Patientiam.

O Domine Deus meus, confiteor me non vixisse,
proh dolor, sicut debuissim & per gratiam tuam
potuissim. Unde jam toto corde doleo, & me non satis
dolere doleo. Obsecro igitur te Domine, & suppliciter
rogo, ut non facias mihi secundum peccata mea, sed se-
cundum magnam misericordiam tuam, quæ superat
peccata totius mundi. Tu Domine, qui exterius flagella
irrogas, da interius indeficientem patientiam, ita ut laus
tua nunquam recedat de ore meo. Misere mei Domine,
misere mei & adjuva me, sicut tu nosti quod mihi
necesse est in corpore & animâ. Scis omnia, potes om-
nia, qui vivis in seculorum sæcula.

XI. ORATIO.

Post sumptam in morbo sanctissimam Eucharistiam.

Ad JESUM Christum mundi Salvatorem.

Gloria tibi Christe, qui in dulcedine tuâ pauperem
meam animam visitare & refocillare dignatus es.
Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum ver-
bum tuum in pace. Jam te teneo, dulcis amor, jam ultra
non dimitto te. Jam mundo & omnibus quæ mundi
sunt, lubens valescio, jam gaudens ad te venio, Deus
meus. Nihil amodo, nihil, ò bone JESU, me separabit
à te: tibi enim Christe conjunctus sum, in te vivam, in
te moriar, & in te, si volueris, in æternum permanebo.
Vivo jam non ego, vivit verò in me Christus. Tardet
nunc animam meam vitæ meæ; cupio dissolvi, & esse
cum Christo: mihi enim vivere Christus est, & mori lu-
crum. Jam non timebo mala ambulans in regione um-
bræ mortis, quoniam tu mecum es Domine, & sicut
desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat ani-
ma mea ad te Deus: sicut enim anima mea ad Deum fon-
tem vivum, quando veniam & apparebo ante faciem
Dei mei?

Benedic mihi, JESU amantissime, & nunc in pace
dimitte me, quoniam verè tuus sum ego, & in æternum
ultra nunquam dimittam te. O si felici tibi copulâ nunc
societ in æternum, ò si totus in te immergi, totus absor-
beri & sepeliri in te merear, ò si anima mea inter am-
plexus tuos suaviter requiescens absorbeatut tota in te,
& felicissimè fruatur te Deo amatore suo. Quid mihi
jam ultra cum Mundo, mi amantissime JESU? Ecce
nec in cælis quidquam præter te volui. In manus tuas,
Domine JESU, commendo spiritum meum. Recipe
me, dulcis amor, ut in æternum mihi bene sit in te, & in
pace suaviter in te obdormiam & requiescam.

F 3

XII. ORA-

XII. ORATIO.

Ad Beatissimam Virginem Mariam, matrem Domini.

O Mater misericordiae, mater aeterni Regis, perveniant ad te preces meae. Scio me peccatis meis graves penas commoverisse, sed tamen impetra mihi à Filio tuo misericordiam, ut antequam moriar, ex animo convertar, & sinceram agam poenitentiam. O mater Domini, assiste mihi & adjuva me patrocinio & meritis tuis, in omnibus doloribus meis & praesertim in ultimâ necessitate meâ succurre mihi. O mater afflictorum non me deferas in horâ mortis meae.

Ad sanctissimos Angelos.

O Purissimi spiritus, Angeli beatissimi, assistite quâlo mihi migranti ex hoc saeculo, & potenter eripite me ab immundorum spirituum insidiis, & animam meam in vestrum consortium assumite. Tu praecipue Angele bone, qui custos es meus fidelissimus, defende me in praelio, ut non peream in tremendo iudicio. O vos omnes sancti Angeli Dei, vestris obsecro intercessionibus defendat, ut infernalis canis mihi non noceat, & ut anima mea ad suum Creatorem pura perveniat.

Ad Patronum, aut Patronos ceteros.

O Patrone optime, sancte N. cum in te spem aliquam subidui & confidentiam collocavi. Tuis obsecro deprecationibus apud Deum, & nunc mihi adsis, & praesertim in extremae necessitatis articulo. Impetra mihi quâlo benignam sententiam, ut à iudice meo audire merear: Veni benedicte Patris mei, accipe regnum quod paratum est ab initio Mundi. Ut ita tecum ô sancte N. communem & immortalem Dominum glorificem in saecula saeculorum.

CORONIS CAPITIS SECUNDI
ad Lectorem.

Hec ed diximus, sanis & egrotis partim recreandis ut respirent, partim excitandis ut vigilent, partim roborandis ut incantent, ad omnem mortis occursum parati. Cuncta profecto experiri praestat, quàm mori malè. Mala mors errorum omnium non solum pessimum, sed indebilis, & inexpiabilis error est.

Mors mala errorum pessimum error est.

Itaque nunc moribundos accedimus, & iis documenta scribimus, non ut ea tunc primum legant, cum moriendum, sed ut à sanis lecta prosint moribundis.

CAPUT III.

Mortis memoria repraesentatur moribundis.

§. 1. Ars bene moriendae compendiose traditur.

Nescire mori, inscitia omnium miserrima est. Ut ergo id discamus, quod tota vita discendum est, quinque potissimum observanda sunt, quae mortem faciant bonam.

Quinque faciunt mortem bonam.

Primum, *Animus liber & intrepidus*. Res summi momenti hoc est, & ex quo pendeant cetera. Magna pro noxis satisfactio est, rem omnium charissimam tam promptè dedisse. Ideo David: *Voluntarie*, inquit, *sacrificabo tibi*. Nihil hic aequè Deo placet, & hominem juvat quàm imperterritus, liber, promptusque animus, & generosa in Deum fiducia. Tergiversatio hac in te signum est voluntatis humanae cum divinâ non consentientis. Ergo, si aliquando, cur non modò? Huic animo ad promptè moriendum comparando facit singularis affectus ad *Dominum Passionem*, quae singulis diebus Venetis, certis precibus ac operibus colenda.

A Alterum, *Testamenti ac debitorum expeditio*. Error est 2. Testa-
de Testamento non cogitare, nisi cum mors in fori-
bus est. menti ac debitorum expeditio. *Vet. Lamb.*

Dispone de bonis, dum adhuc mentis tua es.

In iis porro legandis quae nostri arbitrii sunt, regulam divus Ambrosius hanc suggerit: Fides sincera sit, & providentia perspicax: seu, Charitas cum prudentiâ, prudentia cum charitate. Videat etiam qui dat eleemosynam, aut dari curat, ut apud Deum bono loco sit, & in gratiâ.

Tertium, *Cura salutis unica*. Hic illud maximè locum 3. Cura sa-
habeat: Porro *ipsum est necessarium*. Beatus Augustinus luitis unica.
exemplar bene morientium, decem ante mortem die-
bus neminem ad se admittit, nisi statâ horâ medicum. *Luc. 1. 10. vers. 42.*

& eum qui cibum deferret; ipse in continuas precationes, gemitus, lacrymas effusus, cum Deo de vitâ suâ pertractabat, monebatque nos alios omnes his verbis: Nullus Christianorum hinc emigret sine dignâ & competenti poenitentia.

Quartum, *Sacramentorum trium petitio*, nimirum 4. Sacra-
Confessionis, Communionis, & extremae Unctionis. mentorum
Non togi velis agrotus, sed ultro hæc petas, nec eo tem-
differat, dum animus in extremis labris hæserit. Multi
malè moriuntur, quia videri nolunt brevi morituri. In In nego-
hoc negotio salutis distulisse, semper fuit noxium. Ergo
qui de malè actis seridè vult dolere, maturè doleat. Hic
crebra & robusta *Cogitatio* locum habet, de quâ consule
Bellarminum, de arte mor. lib. 2. cap. 6. mihi pag. 181.

Quintum, *Summe in divinam voluntatem oblatio quàm* 5. Summe
integerrima. Animus intrepidus forsitan non aequè ab om-
nibus exhiberi potest, sed animus cum divinâ voluntate voluntatè
consentienti à nemine non potest. Quocirca milles, oblatio in-
etiam uno die, repetat agrotus illud Christi Domini: regerrima.

Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Ita Pater, Ita
mi Pater &c. Vix perire potest, qui suum sibi iudicem
tam efficaciter conciliat, ne pereat. *Matt. c. XX. vers. 26.*

C §. 2. Tempus malè perditum, quomodo recuperandum.

A Missum tempus quisquis revocare cupit, avertat se totis viribus, ab omni loco & tempore, seque in illud *Aeternitatis Nunc* recipiat, in quo Deus: hic in Deo deperdita omnia reperiuntur; hic in Deum homo se immergat hoc modo:

O Eterne Deus, utinam, ô utinam omni eo tempore, quod à mundi origine ad usque finem durabit, tam purè, obedienter, & sanctè vixissem, sicut omnes ii homines vixere, qui in omni virtutum exercitio, in ætumnis & laboribus assiduis tibi placuerunt. Utinam ex gratitudine & amore in te, omnes pelagi undas per oculos meos deducere, egenos omnes opportunè juvare, mæstos universos consolari, & te Deum meum iis laudibus, eoque amore prosequi possem, quo te Beati omnes, & Angeli tui prosequuntur. Hæc enim omnia, Domine, amoris tuo promptissimè impendere par esset. Nunc autem, mi Deus, miserere mei, sicut scis, & sicut vis.

D De his talibus jam olim pronuntiavit Plalmographus: Ps. 72. v. 10
Et dies pleni inventur in eis. Pleus dierum moritur, in-
quit Gregorius, qui per hæc transcurrit tempora, id quod
non transiit, operatur. Amillas horâ reparavit, qui ami-
sisse sincerè doluit.

§. 3. Brevis vita quomodo extendenda.

Bonæ mentis homini videndum, non quamdiu ju-
vat, sed quamdiu oportet. Sapientia clamat: Con-
summatus in brevi, explevit tempora multa. Bene multa, quia
& universa complectitur. Quomodo enim non exple-
vit omnia tempora, qui transit ad aeternitatem? Quanta
sanè tempora non longevitate sed longanimitate, hoc
est, non annorum serie, vel dierum numero, sed mentis
devotione, & inextinguibili semper proficiendi deside-
rio

Aeternitatis Prodromi Caput III.

67

rio percurrere potuit, tanta sibi in meritis non immerito vindicavit. Retinet quippe virtute quod amisit in tempore. Merito multorum, imò omnium temporum recipit vicem, qui nullo tempore voluit mutare bonam voluntatem & *Intentionem*. Itaque indefessum proficiendi studium, & jugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur.

§. 4. Finis rerum omnium; aeternitatis nullus.

A pud moribundum etiam hilarefcere, & letum canere quid verat? praesertim si id ex usu nostro sit. Beatus Jacoponus vir festiva sanctitate praeditus, versiculos scripsit, quibus mundi deliria, & mortis praecipitia non illepide descripsit; ex iis & hi sunt.

1.
Cur mundus militat sub vanâ gloria,
Cujus prosperitas est transitoria;
Tam cito labitur ejus potentia,
Quam vasa figuli, quae sunt fragilia.

2.
Dic ubi Salomon olim tam nobilis,
Vel ubi Samson dux invincibilis,
Vel pulcher Absalon vulcu mirabilis,
Vel dulcis Ionathas multum amabilis

3.
Quo Caesar abiit celsus imperio,
Vel dives Epulo totus in prandio,
Dic ubi Tullius clarus eloquio,
Vel Aristoteles summus ingenio?

4.
Tot clari proceres, tot rerum spatia,
Tot ora praesulum, tot regna fortia,
Tot mundi principes, tanta potentia,
In ictu oculi clauduntur omnia.

5.
Quam breve festum est hac mundi gloria,
Ve umbra hominis sunt ejus gaudia,
Quae semper subrahunt aeterna premia:
In ictu oculi clauduntur omnia.

Omnia haec vera sunt, illud longe quam verissimum:

In ictu oculi clauduntur omnia. Vox beati Gregorii est: Omnis longitudo temporis vite praesentis punctum esse cognoscitur, cum fine terminatur. Quod idem Gregorius confirmans: Parum est, ait, quicquid finitur. Longum quippe nobis videri non debet, quod cursu sui temporis tendit, ut non sit: quod dum per momenta ducitur, ipsa haec momenta sua quae differunt, impellunt: atque unde teneri cernitur, inde agitur, ne teneatur. Augustinus explicatissimè, Totum hoc tempus, inquit, non dico ab hoc hodierno die usque in finem saeculi, sed ab Adam usque in finem saeculi, exigua gutta est comparata aeternitati. Rerum omnium exitus est, aeternitatis nullus, heu nullus. In Orbe nihil est cui non suus imminet finis: convivia & choreae finiunt, lusus omnis & risus finiunt, nunquam finiet aeternitas. Momento, ubi luserunt, forbentur navigia; momento confertissima hilaritatis theatra corrunt: momento unico jucundum omne evanescit; unicum momentum, rerum omnium sepulchrum est. Quid ergo tam vana sectamur & brevitas? Magnum animum delectare non potest, quod non duret. In ictu oculi clauduntur omnia. Quidquid cecipit, finiet, sola non finiet aeternitas.

§. 5. Hominis moribundi consideratio.

M agister patientiae Jobus: Lapidem, inquit, excavant aquae, & alluvione paulatim terra consumitur, & homines ergo similiter perdes. Roborasti eum paululum, ut in perpetuum transiret: immutabis faciem ejus, & emittes eum. Quam non multis caeremoniis utitur Deus, hominem ex hoc in alium Orbem emissurus: immutat faciem ejus, & aliò jubet proficisci. Tunc certe cum mors evocat, facies tota immutatur (& ut Hippocrates in suo

A prae notionum libello) sibi ipsi maxime contraria redditur: Acutus fit natus, oculi cavi & reconditi, tempora collapsa, aures contractae, aurium extremitates averlae, cutis in fronte dura & rugata, color totius faciei pallidus, cereus, aut etiam plumbeus, niger, lividus, labra resoluta, pendentia, albicantia, dentes adusti, collum exesum & gracile, mutata omnia, ita ut nova homini persona videatur inducta. Sic ubi Deus hominis vultum mutaverit, emittit eum. I nunc homo, I modò in domum aeternitatis tuae. A tantillo mortis punctulo, tot saeculorum pendens volumina, nullis evolventa saeculis.

§. 6. Stantes mortui.

V espasiani Imperatoris scitum est: Imperatorem non decere nisi stantem mori. Ego dixerim, nec decere Christianum aliter mori quam stando. Sed quanam hic optima standi ratio?

Anno millesimo sexcentesimo quinto Viennae ipsa nascentis Christi nocte miles excubitor in lignea adicula, fignore obrigitur, mane stans quidem, sed non vigilans repertus est, jam enim & noctis & totius vitae vigiliam finierat. Simili fato alius quispiam obiit, gelu itidem exanimatus, qui vivere desuit antequam equitare. Nam equus vitae gnarus fideliter, Constantiam in publicum hospitium, pervexit suum dominum, sed mortuum. Q. Curt. lib. 8. Curtius attestatur, quosdam ex Alexandri Macedonis militibus applicatos arborum truncis obriguisset frigore, eos tamen non viventibus solum, sed etiam inter se colloquentibus similes esse conspectos, durante adhuc habitu, in quo mors quemque deprehenderat.

Leodegarius martyr capite plexus erat sese, & ultra Lippellum horam immotus stetit. Petrus idem martyr decussus jam capite, submissis genibus corpore reliquo mansit erectus. Sancta Osthia virgo, regia suum ipsa caput jam amputatum recto tramite ac humis vestigiis incedens ad aedem Apostolorum ad tria paene stadia tulit. Severinus Boethius & ipse martyr, cum regius spiculator vulnus ei lethale infixisset, ille utraque manu divulsam, caput sustinuit, & interrogatus, quo percussus esset, respondit: Ab impijs progressusque est in templum vicinum, ubi flexis ante aram genibus sacra percepit & paulò post expiravit. Dionysius Arcopagita inter primos martyrum, caput suum cervicibus abscissum, suis ipse manibus velut premium accepit, & obviam mulieri in manus tradidit. Idem hoc fecerunt avo Diocletiani & Maximiani, invicti martyres, Ursus & Victor, cum sexaginta sociis, quorum quilibet caput suum à cervicibus resectum, ad certum viae spatium suis manibus gestavit. Atque hi profectò non tantum stantes sunt mortui, sed & steterunt post mortem. His accensendus beatus Simeones, de quo Theodoretus admiranda commemorat, quae vitae probavit exitus. Siquidem hic ipse Simeones stans mortuus est, mansitque in statu suo post mortem immobilis: animus quidem jam caelum penetrarat, corpus ab inquilino suo desertum, ne sic quidem cadere sustinuit, sed locum sui certaminis mole pressit erecta, tanquam si invicti athletae victorias & triumphos loqueretur. Sic & Benedictus numerosissima familiae laudatissimus pater, animam Deo stans reddidit, verè magnus Imperator, qui, quod gloriosissimum, in se maximam potestatem habuit, & seipsum inter spinas triumphavit aeternam victoriâ.

Christianum non nisi stantem decet mori. Standum Christiani & pugnandum est morienti. Rectè stetit, bene pugnavit, quisquis Deo nixus, mori non timuit.

§. 7. Ante mortem mortui.

S apientis Alexandridae dictum est: Moriendum esse, antequam mori cogaris. Tarsentis Paulus, non semel dumtaxat aut saepius, sed quotidie mortuus est. De seipso id affirmans: Quotidie, inquit, morior.

F 4

Gregorius

Gregorius Magnus, qui, quanto sublimius occupavit A
solum, tanto clariore sanctitatis enitit radios; hic vi-
gilantissimus pastor sepius ante mortem fuisse mor-
tuus videtur. Siquidem non multo ante obitum, suam
ipse conditionem describens: Me, inquit, amaritudo ani-
mi & asidua exacerbatio, atque podagra molestia sic afficit,
ut corpus meum tanquam in sepulchro siccum sit: unde fit
ut jam raro de lecto surgere valeam.

Epist. ad
Rusticam
patric.

Cosinus Medices, jam morti vicinus, cum à conjuge
interrogaretur, Cur ita clauderet oculos, etiam vigilans,
Respondit: Cuperem eos assuefacere, ut diutius claudi

Optimum
mortis ge-
nus quod.

oculos tunc praesertim claudere, cum eos mortifera vo-
luptas illicet. O claudere & vel sic morere, ne moriaris,
quisquis pudicitiam amat. Sapientissimè suavit Seneca
Lucilio: Hoc denique tibi extra diem mortis presta: morian-
tur ante te viti.

Epist. 27.
initio.

§. 8. A seipso sepulchri.

PACUVIUS Tiberii Caesaris procurator in Syria, vino
& epulis tam largiter sibi quotidie parentavit, ut à
cena in cubiculum ferretur, inter famulorum plausus,
qui ad symphoniam velut mortuo istud accinebant:
Vixit, vixit. Quid hoc aliud erat, nisi quotidie seipsum
efferre, & sepelire? Optime Seneca: Hoc, ait, quod ille ex
malà conscientia faciebat, nos ex bonà faciamus, & in som-
num ituri, leti hilarisque dicamus: Vixi. Crastinum si adve-
nit Deus, leti recipiamus, ille beatissimus est, & securus sui
possessor, qui crastinum sine sollicitudine expectat.

Epist. 12.
med.

Cel. Rhodi-
gin. lib. 11.
Amiq. 6. 13.

Labiens, quia omnes dicaci ore lacerabat, Rabiens
dictus, eò exolis fuit, ut omnes ejus libri fuerint com-
busti. Non tulit hoc Labienus, nec voluit suo ingenio
superstes esse, sed in monumentum suorum majorum
se iussit deferri & includi: nec tantum finivit ipse se,
sed sepelivit. Itaque Labienus à seipso sepultus est. Sed
plus habet admirationis, Vivus sepultus, insepultus mortuus.
Storax Neapolitanus, paucis abhinc annis, homo locu-
ples, delicatus, fastuosus annonae praefectus, cum malà
fide munere suo fungeretur, plebs famis impatiens in
hominem irruit. Ille latebras quaerens in divi Augustini
aede sepulchro sese abdidit: inventus tandem, lapidibus
petitus, & frustillatim discerptus est, adeo ut sanguinem
ejus non pauci lamberent, & ossa desissent sepulchro.
Epitaphium illi hoc scriptum est:

* De prelo,
qui vivus
sepultus, tie-
rum in au-
ras emerit.

Greg. Turo.

lib. 4. hist.

Frame. c. 11.

Vivi sepulchri
sunt 88.

Chrysanthus

& Daria,

S. Marcel-

lus, S. Ca-

stulus, de
quibus vide

Baron.

a Ferdinad.

Castilius in

hist. S. Do-

minici &

ord. Predic.

part. 1. lib. 3.

c. 47. med.

b Rosveid.

lib. 11. mibi

pag. 230.

c Palladius

cap. 13.

Heracles

cap. 32.

d Pet. Mos-

sejus lib. 4.

Epist. 1. mibi

mibi p. 115.

Storax qui vivus subit sepulchrum.

Mirum defunctus caruit sepulchro.

Sed profane sunt haec sepulturae, miscemus sacras. Al-
bertus Magnus avi sui miraculum, deposita ultro Ra-
tisponensi mitrà Coloniā, rediit, ad suae Religionis
eruditam paupertatem. Hic omnium panē rerum me-
moriā, uti ei olim praedictum, amisit. Tam obliviosus
tamen non fuit, quin quotidie fescitissimè meminisset,
sepulturae suae locum accedere, ubi pro seipso ceu mor-
tuo preces funebres & obitus suorum, octoginta
septem annorum senex recitavit.

b S. Severus Ravennas praeful, vivus conditorium in-
gressus, seque medium collocans inter filiam & ux-
orem, quam cum habuerat, expiravit.

Macarius Romanus collo tenus in terrā stetit sepul-
tus triennio.

c Philoromus Galata presbyter annis sex in sepul-
chris mortuorum habitasse dicitur, ut mortis formi-
dinem superaret.

Seria haec est & admiranda suipius sepultura, cui

seriam simul & ridiculam attexo.

d Bonziorum in Japonia princeps Combendaxis
nomine, jam maturus avi, seipsum ultro defodit serobe
cubitorum quatuor profunda quadrata formae, hanc

aperiti severissimis verbis veruit, nec enim in praesentia
mori se; post aliquot millies millena millia annorum,
vitem quendam doctrinae laude praestantissimum in

Japonis regna venturum nomine Mirozu, tum se quo-
que demum è fovea proditum: interea diuturnis la-
boribus sellum corpus velle reficere. Circa ipsius sepul-
chrum lampades complures ardentes & variis eò missae
provinciis, faruā prorsus superstitione.

Polemon Laodiceus, Suidā teste, Timocratis phi-
losophi discipulus, Aristidis oratoris magister, cum an-
num ageret quinquagesimum sextum, se ipse in sepul-
chrum conjecit, ob arthritidis cruciatu, inedia solutus.
Cum autem amici & propinqui lugerent cuperentque
sic sepulchrum refodere, dixisse fertur: Date mihi aliud
corpus, & ascendam.

Sed sanctioris exempli est, quod addo. Duo anacho-
retae in rupe Pterigia prope fluvium habitabant. Ho-
rum alter jam senex obit, à socio sepultus in monte.
Paucis post diebus defuncti senis discipulus ad agrico-
lam, dum is aratrum duceret, descendens: Oro te, mi-
frater, inquit, hanc mihi gratiam presta, ligonem ac far-
culum sume, & sequere me praerentem: Non gravatè
secutus rusticus, in montem pervenit cum duce. Ana-
choreta sepulchrum senis digito monstrans: Hic, inquit,
fode, dum ego interim oro. Effosso sepulchro finitque
precibus anachoreta complexus agricolam: Ora, inquit,
pro me frater, & vivum se super magistrum suum inji-
ciens, à seipso sepultus, animam efflavit.

Mirari haec licet, non item imitari, nisi hac ratione,
quam divinus Paulus ingerens: Mortui estis, inquit, & vita
vestra abscondita est cum Christo in Deo. Optimum est illud
philosophi monitum: LATENS VIVE. Siquidem bene
vixit, bene qui latuit. Hic talis à seipso honestissimè se-
pelitur, & magno suo bono plerumque. Qui notus
nimis omnibus, ignotus moritur sibi. Quietissimè vivit,
quisquis seipsum vivus ita sepelivit.

§. 9. Consideratio sepulchri.

Terria me Phthiae tempestas laeta locabit:
Dicebat Socrates jam de morte suā praefagens,
& verè. Phthia hic civitatem non aliam significat, nisi
illam quam in lignea turri jacentes subimus & supini,
hoc est, sepulchrum, quod quiddam spirat, prosperat.
De magno Macedonum Rege Alexandro vetus poeta
cecinit:

Cum tamen à sigillis munitam intraverit urbem,
Sarcophago contentus erit. Mors sola fatetur
Quantula sint hominum corporiscula

Juvenal.
sat. 10.
vers. 173.

Nulla domus nostra, tam verè nostra est atque se-
pulchrum. Hoc beatus Jacoponus vir tam religiosus nostra est
sepulchrum. Quam facies reipsa sic docuit. Civis Tudertinus par-
pullorum gallinaeorum emerat; domum missurus for-
tè Jacoponus in foro conspicit, ad quem versus: Quae-
so te, inquit, hanc mihi gratiam grauficare, & hos pul-
los domum meam defer: sed cave mihi imponas. Jaco-
ponus excipiens: Tu verò mihi fide, ait, domum tuam,
uti jubes, hos deferam. Et rectà in templum S. Fortu-
nati abit, ubi civis illius sepulchrum fuit. In hoc Jaco-
ponus pullos, ut potuit, abscondit. Civis domum rever-
sus, primo ingressu de pullis quaerit, domestici omnes
negare, se quiddam horum vidisse. Ita in forum re-
currit civis, conspectoque Jacopono: Nimirum hoc
verebar, ait, ne faceres quod solus, & mihi illaderes:
sed dic ubi pulli mei sunt? Huic Jacoponus: Domum
tuam, inquit, detuli prout jussas. Atqui, ait civis, do-
mesticorum nullus id fatetur te fecisse. Hic Jacoponus:
Veni mecum, ait, virorum optime, & vel oculis tuis
fidem faciam. In templum ergo hominem deducit ad
notissimum sepulchrum, & sepulchrali saxo nonnihil
levato: Amice mi, ait, Nunquid non tua haec est domus?
Civis negare non ausus, & pullos recepit, & animum
optimis cogitationibus imbutum. Jobus ergo verissimè
dixit: Scio, quia mori trades me, ubi constituta est domus
omni viventi.

§. 10. Testa-

Eternitatis Prodrumi Caput III.

69

§. 10. Testamenta novem.

V Eritimè dixit Plinius Junior: Falsam esse nimirum quod creditur vulgo, testamenta hominum, speculum esse morum:

D. Guarinius l. 2. Alomian. cap. 31.
1. Ziska notæ improbitatis miles, pellem suam tympano, carnes volucibus ac feris testamento legavit, simulque suis præcepit ne templis aut monasteriis parcerent. Imperio hic nullo fuit opus, injussu & sponte animi hoc fecissent heredes. Peste Ziska obiit anno Christiano 1424. Ita Tabulae supremae affectus veros indicant.

Hist. de viris illust. Cisterciensium.
2. Femina fuit quæ feli suæ testamento legavit quingentos philippeos, videlicet ut honesta semper mensa frueretur feli. O ridiculus hominum insanias, o quantum est in rebus inane? De Herode olim Augustus dixerat: Herodis ego porcus esse malim quam filius. Quis hic non simili voto precetur: Hujus ego feminae feli esse malim quam famulus.

3. Illustis fenerator morti proximus, Notario & testibus accitis, supremam voluntatem conceptissimis verbis sic scribi voluit: Corpus meum reddatur terræ, è quâ sumptum est: mea verò anima demonibus detur: Cohoruerunt amici ad tam diras voces; monuerunt, & increparunt. At ille iterum ac tertium: Mea, inquit, anima detur demonibus, quia injustè plurima corrafi. Iisdem debetur anima uxoris meæ, & animæ filiorum meorum, qui, ut haberent quod in vestes, in epulas, in luxuriam infunderent, in fœnus tam varium me impulerunt. Iisdem debetur anima confessarii mei, qui tam mihi silentio improbitatem meam animavit. Dixit, & efflavit animam. O miser! heredes quidem habebis quos voluisti, funus autem & exequias, quales meruisti?

Hieron. de cimo com. mens. 112. 1/2.
4. Divus Hieronymus hæredum avaritiam perstringit hoc apologo: Procellus parentis sui mortem acerbo grunnitu flevit. At cum lectis testamenti tabulis, glandis acervum & aliquot farinæ modios sibi legatos audisset, obtruncavit. Rogatus, cur tam subito fletum omnem comprimeret? Farina, inquit, & glandes os mihi obstruunt. Verè hic hæredis fletus, sub personâ risus erat. Ea mens est hodie plurimorum hæredum; legata inhiant, suppellectilem asportant, monetam numerant, quidquid Manibus fiat legatoris: quiescat, ut meruit. Sed tabellæ testamentarias sanctiores inspicimus.

Lippelov 7. Novemb.
5. Sanctus Hieron. martyr, quarto die antequam ad mortem educeretur, matri & forori facultates suas, Rusticio autem, qui Ancyræ Rempublicam administrabat, suam manum jam abscissam testamento legavit. Sic Nicodemus Gamaliele ligneam Christi crucifixi statuum, legatum nobile reliquit.

6. Sanctus Hilarion cum annum ageret octogesium, hæredem ex asse scripsit Hefychium absentem holographâ hac scripturâ. Omnes divitias meas, Evangelium scilicet & tunicam saccineam, cucullam & palliolum Hefychio amantissimo relinquo. Hæc totius suppellectilis nomenclatura.

8. Athanas. in vita Ant. cap. 58.
7. Antonius Magnus testamentum nuncupavit in hac omnino verba: Locum tumuli mei, præter vestram dilectionem, nemo noverit. Vestimentorum autem meorum sit ista divisio: Melotem & pallium tritum, Athanasio episcopo date, quod mihi novum ipse detulerat. Serapion episcopus aliam accipiat melotem; vos ciliicum vestimentum. Et valete viscera mea, Antonius enim migrat. Vix verba finit, ruentibus in amplexum discipulis, pedes paululum extendens, mortem hilari vultu admisit.

Lana. in vi. in Joan. cap. 49. Refecit. miss. p. 203.
8. Sanctissimus Alexandrinus Patriarcha Joannes Eleemosynarius, ultimæ voluntatis tabulas in hunc sensum conscripsit: Gratias tibi ago, Deus, qui me moriente non nisi unum tremissim ex omni thesauro, quem habui, superesse voluisti. Cum Alexandria me suum

A dixisset antistitem, inveni octoginta centenarios auri: his addiderunt amici Christi pecuniam parvè innumeraibilem, quam omnem, ut quæ Dei erant, Deo darem, in pauperes erogavi. Unde qui remansit tremissis, iisdem dandus est. Hic illud verissimum: Expeditissima testamenti ratio est, si priusquam finias, omnia in stipem conferas.

9. Hic addendum cujusvis Christiani hominis testamentum: solum mutetur nomen, annus, dies; cetera omnia omnibus sunt æqualia.

Ego Acharius Victor, curro ad aternitatem ab anno 1581. à mense Augusto, à die 15. Augusti, & annos æternos in mente habui. Nunc spiritum commendo Deo; & quia rem suam terræ negare non possum, corpus tibi & vermibus lego. E bonis nihil jam meum, nisi boga voluntas, quam mecum defero ad Dei tribunal. Cetera sic dispono:

1. Inimicis meis omnibus ignosco de corde meo.

2. De peccatis meis omnibus sincerè DOLEO.

3. CREDO in Christum Jesum redemptorem meum amantissimum, & in hac fide Ecclesiæ sacramenta expeto.

4. SPERO à Dei bonitate vitam æternam.

5. DILIGO Deum meum ex toto corde meo, super omnia, & in sanctissimam Dei voluntatem me totum plenissimè RESIGNO.

Valere, agrotare, vivere, mori, quandocumque Domino visum, paratissimus: Fiat voluntas Dei.

Nisi Christianus quilibet, & vitam, & suprema sua sic ordinet, inale vixisse, pejus mortuus fuisse, censendus est. Consummat hora mortem extremam non facit.

§. 11. Epitaphia novem.

E Pitaphia, Nevii superbissimum, Plauti vanissimum, Gell. lib. 1. Pacuvii modestissimum scriptor Atticarum No. cap. 24. ctium proponit legenda. Nos ad alia.

C 1. In primaria Germaniæ civitate duo sunt sibi proxima sepulchra; senis & juvenis, atque idem, quod multi putant, epitaphium habent. Senistumulus hanc habet Gen. cap. 5. inscriptionem; ET MORTUUS EST. Quod & Adami, pluribus & complurium aliorum cenotaphium est. Idem hoc voribus. etiam juvenis tumbar inscriptionem; ET MORTUUS EST? Sed observa Lector, huic alteri additum interrogandi signum, quod à priori abest. Proinde prudens scriptor hoc voluit de se dicere: Senex iste, plurimas ætates, hiemes quoque plurimas vidit, tanquam ei mors paritura videretur; expertus varia, per humanas demum miseria & ætatis fluxum, redactus est ad capulum, ET MORTUUS EST.

At verò juvenis epitaphium, ET MORTUUS EST? sic interpretandum: Hic juvenis ab opibus, à formâ, à corporis viribus præstans, Mulus & Apollinij charus, Gratiarum & Fortunæ pullus, nondum annos viginti natus, mortis securus, tantæ iam immortalis, omnique Parcas decepturus vixit, ET MORTUUS EST? Capularem illum senem esse mortuum pauci dolent, nemo miratur: florentissimum hunc juvenem à morte abreptum mirantur omnes, plurimi dolent. Ego mortuus est, quærent, tam formosus, tam vegetus, tam graciosus juvenis? heu dolor! quàm Parce nesciunt ulli parcere!

Huic sepulchralem inscriptionem addo, inter ceteras non numerandam, ideo illum velut in marginem notas rejicio, curioso solum lectori spectandam.

Exstat epitaphium antiquum Bononiæ, quod multorum fatigavit ingenia; verba epitaphii hæc sunt.

A. M. P. P. D.

Ælia, Lælia, Crispus, nec vir, nec mulier, nec Androgyna, nec puella, nec juvenis, nec anus, nec pudica, nec impudica, nec omnia, sublata neque fame, neque ferro, neque veneno, sed omnibus. Nec calo, nec aquis, nec terris, sed ubique jacet.

Lælius

Lucius Agatho Priscus, nec maritus, nec amator, nec necessarius, neque merens, neque gaudens, neque flens, hanc nec nolem, nec pyramidem, nec sepulchrum, sed omnia, scit & nescit, quid posuerit.

Hoc est sepulchrum intus cadaver non habens: Hoc est cadaver, sepulchrum extra non habens: Sed cadaver idem est, & sepulchrum sibi.

Sunt qui hoc anigma interpretentur animum hominis, alii nubium aquam, alii Nioben in saxum mutatam, alii alia. Commentarios in hoc epitaphium scripserunt Joannes Turius Brugensis, & Richardus Virus Basinthochius Jurisconsultus, Anglus, cujus liber editus Drechti apud Joan. Leonem Berewout, Anno 1618.

Sed mittamus has umbras & nebulas; feliciter exercetur ingenium in sole. Hæc autem ideo miscemus, ne meros luctus & pavores sedulo Lectori obijciamus, & ut subinde fello fastidium detrahamus. Quod si mores spectemus & salubria mortuorum monita, en aliud epitaphium, quod Neapoli tale visitur:

Hæc mihi lapidea memoria posita est, imò tibi, qui hæc legis. Quisquis es, vigila dum vigilas; & in rem tuam maturè propera. Horas scit nemo. Vale.

3. Cajetæ brevem hanc inscriptionem saxum exhibet:

Fui, non sum: estis, non eritis;
Sylvius Palladius,
Vt moriens viveret,
Vixit ut moriturus.

4. Non omisero brevissimum illud, sed sensu non infæcundum.

Quod vadam nescio.
Invitus morior.
Valete Posthumi.
M. Posthumus Eques.

5. Præ ceteris sapere nos doceat, & vana spernere, epitaphium hoc, viro religioso & gente nobili scriptum:

Heus viator, adsta & pænege; pauca te volo.

Hoc saxum vivus mœturo mihi posui, qui hic angustè jaceo, & te hospes atque fatalem Angeli tubam in tenebris expecto. At fors queris meam prospiciam? Ab Adami purpurâ serius nepos sum. Fôrs rogas & patriam meam? Mundus fuit. Doctrinam meam? umbra fuit. Famam meam? fumus fuit. Aetatem meam? heu punctum fuit, aut paulo productius momentum. Nosse vis & opes meas? Paupertas fuit. Honores meos? Contemptus fuit. Libertatem meam? Obsequium fuit. Votum meum? Mors fuit, & post mortem VERA VITA, quam ego tibi, viator, tu mihi reciproca prece seridè adprecare & abi, LETI MEMOR.

6. Adde mœstissimum illud & verè lacrymabile, fratri à fratre occisi epitaphium:

Heu, Heu!

Hic ante annos juvenis jaceo, morti ludibrium, Fratri funus, Patri meror, Matri lacruma, Musis luctus, Iuvenibus exemplum, Sepibus suspirium, Mihi tabum, cinis, nihil: Deo quid? Ah! viator cur rogas? Eheu jam audiam quod timeo, quod spero. Tu cras scies. Curiosè civis abi.

7. Richardus de Marisco Dunelmensis antistes, funebrem epigraphen ipse sibi sanè piam scripsit, nec sine illius ævi ultrato lepore; inscriptio hæc est:

Culina qui cupitis, laudes pompæque sitis,
Est sedata sitis, si me pensare velitis;
Qui populos regitis, memores super omnia sitis,
Quod mors immitis, non parcat honore potitis.
Vobis præpositis similis fueram; bene scitis.

Quod sum, vos eritis, ad me currendo venitis.

Nempe hæc præci sæculi venustas amabilem spirat simplicitatem. Sed addo viri doctissimi monumentum.

8. Justus Lipsius è scriptis notus, è sepulchro cum vivis ita loquitur:

Quis hic sepulchrum, queris? Ipse edisseram. Nuper locutus & stylo & lingua fui, nunc altero licebit. Ego sum Lipsius, cui litteræ dant nomen & tuus favor: Sed moriens ipse abire, abibit hoc quoque; & nihil hic Orbis, quod perennet, possidet. Vis altiore voce me tecum loqui? Humana cuncta fumus, umbra, vanitas, & scena imago, & verbo ut absolvam, NIHIL. Extremum hoc te alloquor; Eternum ut gaudeam, tu adprecare. Justus Lipsius vixit Annos 59. Obiit Anno Christiano 1606. ipso die Christi morientis.

Ita demum docti indoctique, opulenti ac pauperes, unum omnes habent epitaphium, quod illis Moles Gen. cap. 5. scripsit: ET MORTUUS EST. Imperatores olim recens sapient. inaugurati rogabantur, quod saxi genus placeret in sepulchrum. Ego panè idem ex te, Lector, quero: Quæ forma placet epitaphii? Elige. Velis, nolis, hoc officii præstabit alii vel invito, & linguam apponent tibi mortuo, si vivus tacere malis quam loqui funebria. Unam insuper formam sepulchralis inscriptionis exhibeo, quam ego mihi, quam tibi, quam Christianorum plurimis accommodatam censo, si paucula mutantur: ea hæc est:

Quisquis es, Lector, est quod ex te queram.

9. Nostri quis hoc arcto subterraneo carcere habitat? Ego, putredinis filius, & frater vermium. Hæc stirps mea. Nomen meum ne quare, evanuit cum vitâ, quam post lacrymas & cinis in librâ consumpsi, quos panè simul cum vitâ clausi. Iam est vivere, non desu tamen vivere. Ab! hospes: quam vellem plus virtuti, & minus me permissem virtutis: quam cuperem, sepius ante mortem, fuissem mortuus affectui! Nunc ista mihi non nisi optare, tibi etiam præstare licet. Quisquis es (nam te non video in tenebris) dum potes, tuam ante mortem maturè morere. Hoc vita tua erit probator, quò in illâ ista crebrior. Vale, Lector, usque dum celi canat classicum, ad quod ut latus reviviscam, tu jam precare. Anno à pariente Virgine 1617.

Sed ne istud nesciamus: Mortem beatam non facit beatam purpureæ exuviae, non funebres pompa; non te beatam gmen holosericum, non longus ordo comitantium, non facit te sexcentæ faces, non numerosæ imagines, non inversi clypei, non lugentes cognati, non vulgi præconia, non conjugis lamenta, non funereus laudator, nec defuncti titulus in marmore victurus, donec sua quoque lapidibus mors veniat: sed virtus, sed animus inter mortis minas infractus & imperterritus. Bene vixisse, pulcherrium omnium epitaphium est.

§. 12. Cur equo animo moriendum, causa novem.

Causa I.

Ante omnia Servatoris tui mortem cogita, & tuam Causæ cur feres æquissimo animo. Confer, obsecro, tuum lectulum cum ipsius cruce; calcitrans tuas cum ipsius spinoso diademate; cibos tuos cum ipsius felle, potum tuum cum aceto illius; dolores tuos cum illius tormentis. Tu inter amicos & solantes, ille inter inimicos & convitantes obiit. Tu inter tot auxiliares manus, ille desertus ab omnibus expiravit. Pro tuâ valetudine tot pharmaca laborant, illius extremitatē firi ne quidem frigidâ succurrit. Et ille tamen Dominus, & summus; tu servus, & quidem infimus atque vilissimus. Illi hæc omnia infonti & immerito, tibi fonti eveniunt & meritissimo. Quare quod conqueraris, sanè non habes.

II. Maximus supremi Regis favor est, Bona mors. Bene autem moritur, qui moritur libenter. Quis è rigido strato non promptè surgit? ii solum cunctantur qui plumæ calore molliùs foci, ægrè deserunt calentem nidum. Si tibi ægrè fuit in hac vitâ, quippe ni ad meliorem lubeps tranfeas? Si bene; tempus omnino est ut finias, ne

Sim. Majol.
to. 2. Canie.
sine libri,
mibi pag.
548.

Aternitatis Prodromi Caput III.

71

Mors felici-
um diffi-
cillima.

ne te prosperitas, ut multos, praecipites, sera quidem sed
gravi ruina. Difficillima est mors felicitum. Ad ro-
gum non pervenisset Caelius, si non ad senium. Plurimi ter-
rorum, si in iuventute, fuissent etiam in libertate mor-
tui. Heu quor & quanti mortalium ad aeternos rogos
damnantur, quibus pueris aut juvenibus si vitam mors
rapuisset, contulisset caelum.

Calitum
invitatio.

III. Calites, & charissimi quique ad se nos invitant.
Atqui, ais, a sociis & amicis abundum. Improvide:
adeundi sunt. Parentes tui ubi? In caelo speras, nonne?
Sed & te quoque illuc perventurum. Multos tuorum
seu amicorum seu cognatorum in caelo esse non credis?
Atqui & tu ideo vivis, ut eo & vivis ad illos transferaris.
At haec certa non sunt, sperata sunt tantum. Recte. Ne-
que enim quisquam sperat, quod videt, aut certum ha-
bet. Et ideo Deus, etiam huius virtutis materiem tibi
suggerit. Sperare te iussit caelum, nunquam illud certa
securitate tibi polliceri voluit. Sed & hoc scias, te certa
spe ferri, etiam in rem tibi adhuc incertam. Fidei debi-
tori non habet quod diffidat creditor. Deus, se tibi, af-
firmate dico, debitorem constituit. Vide tu, cujus sis
creditor. An non ille hoc ipso laetus qui clamat: *Scio cui
credidi.*

Homi-
ni
Deus se
debitorem
constituit.

IV. Cogita, parvi animi homo, egregiam animi
alacritatem, & ardens moriendi studium divorum
Martyrum, qui omnem mortis apparatus contempe-
runt, qui saevissimos quosque cruciatus ore tenidenti
subierunt. Certe non mors aut labor est terribilis, sed
laboris aut mortis timor. Propterea laudamus eum qui
dixit: Mors non est malum, sed turpiter mori. Pueri
larvas horrent ob imperitiam. Mors quid est? Larva.
Inverte, & ita esse cognosces. At vero nec infantes, nec
pueri, nec mente lapsi mortem timent, turpissimum er-
go est, si eam securitatem nobis ratio non praestat, ad
quam stultitia perducit. Mors tributum & vestigal est
ab omnibus pendendum. Quid ergo tristar, cum pen-
dis quod debes, & facis quod nemo non facit? Neque
quisquam hic ullum sibi fingat privilegium: nullus ha-
ctenus ab lege eximius fuit, nullus erit. Non est unus
omnium qui evadat. *Mundus, inquit Basilus, mortalis est,
& regio morientium.*

Homini
Deus se
debitorem
constituit.

V. Longus mortis metus, quid nisi longum tormen-
tum est? Diu vivis? diu etiam torqueris. Non possum,
inquis, non timere malum, quod imminere video, tam-
etsi lento passu. Ergo saltem tunc timere cessa, cum in
eo res est, ut tibi omnis timor adimatur. Optime dixit
Tertullianus: *Non est timendum quod nos liberat ab omni
timendo.* Atqui, ais, res formidolosa est, in morbo sic
praevidere mortem sensim adrepentem. Homo ver-
micule, quid tibi vis? An non tuus Servator triginta tri-
bus annis, & amplius, suam ipse mortem, & eam qui-
dem acerbissimam praevidebat tunc illo melior? Sed quia
non solam mortem, sed praevia mortis incommoda tim-
es, Epictetum audi: Tu vero, inquit, non animo firmo
egredieris, sed tremens, propter vestimenta tua, propter
vasa argentea. Infelix, itane haec omne tempus
perdidisti? Quid ergo si agrotaro? Agrotabis honeste.
Quis me curabit? Deus, amici. Duriter decumbam.
Sed ut vir. Domicilium commodum non habeo. In
incommodo agrotabis. Quis autem mihi victum pa-
rabit? Qui etiam alios parant. Quis vero erit morbi
exitus? Quis nisi mors? Non igitur cogitas, caput hoc
malorum omnium, & degeneris animi, & timiditatis
esse, non mortem, sed mortis metum: adversus hunc igitur
te exerce: huc inclinent disputationes omnes, omnia
quae audis, quae legis. Tum scies, hac sola ratione asseri
homines in libertatem.

Malum est
mori tur-
piter.

VI. Quantis heu malis per mortem liberaris? Mori,
est officinam omnium miserationum claudere. Optime
dixit Plinius: *Ea vite conditio est, ut mori plerumque etiam
optimis portus sit, & praecipuum natura bonum.* Quapropter

Longus
mortis
metus.

Caput
omnium
malorum
mortis
metus.

VI. Quantis heu malis per mortem liberaris? Mori,
est officinam omnium miserationum claudere. Optime
dixit Plinius: *Ea vite conditio est, ut mori plerumque etiam
optimis portus sit, & praecipuum natura bonum.* Quapropter

Longus
mortis
metus.

Caput
omnium
malorum
mortis
metus.

VI. Quantis heu malis per mortem liberaris? Mori,
est officinam omnium miserationum claudere. Optime
dixit Plinius: *Ea vite conditio est, ut mori plerumque etiam
optimis portus sit, & praecipuum natura bonum.* Quapropter

Longus
mortis
metus.

Caput
omnium
malorum
mortis
metus.

VI. Quantis heu malis per mortem liberaris? Mori,
est officinam omnium miserationum claudere. Optime
dixit Plinius: *Ea vite conditio est, ut mori plerumque etiam
optimis portus sit, & praecipuum natura bonum.* Quapropter

Longus
mortis
metus.

Caput
omnium
malorum
mortis
metus.

VI. Quantis heu malis per mortem liberaris? Mori,
est officinam omnium miserationum claudere. Optime
dixit Plinius: *Ea vite conditio est, ut mori plerumque etiam
optimis portus sit, & praecipuum natura bonum.* Quapropter

A hoc primum quisque in remediis animi sui habeat: ex
omnibus bonis quae homini tribuit natura, nullum me-
lius esse tempestiva morte. Caesar apud Sallustium. In
luctu atque miseriis, mortem arumnarum requiem,
non cruciatum esse asserit; eamque cuncta mortalium
mala dissolvere. Ideo sapiens semper cogitat, qualis vita,
non quanta sit. Nam commemorandi nobis natura, non
habitandi diversorium dedit; & vitae usuram sicut pecu-
niae, nulla praestituta die. Quid est igitur quod querere,
si repetit, cum vult? ea conditione acceperas.

VII. In morte carcer panditur, quid trepidas exire?
Gaude potius & gestis, hucusque captivus fueras, nunc
liber eris: patet jam carcer; evola. Quid haec tenus phi-
losophatus es, si hanc philosophiam mori tantopere
reformidas? Ideo hoc corpus acceperis ut redderes, &
ideo reddes ut & denuo recipias cum amplissimo fae-
nore. O quam fatuum est illi spei, illi beatitudini non
inniti, ut hinc laetus exeat ad id quod semper maneat, &
moris compendio mutes, quod in perpetuum non tol-
latur. Patet carcer; evola ad meliora.

VIII. Mors via est, imo janua est per quam admitti-
mur in patriam, ad aeternam vitam, ad immortale gau-
dium. Mors enim non tam vitae finis, quam ad vitam
transitus est. Praclare dixit Bernardus: Moritur quidem
& iustus, sed securus: quippe cuius mors, ut praesentis est
exitus vitae, ita introitus melioris. At dixeris: Diu vivere
quam jucundum est, sed ah quam incertum est, an di-
vina gratia non prius tua culpa te sit desertura quam
vita. Et quis est qui non subinde trepidet de sua perse-
verantia, quam nulla vitae sanctimoniam mereri potest.
Donum est haec, & gratuitum. Ideo qui donum hoc
ambit, donantem sibi conciliet.

IX. Causarum causa est, voluntas Dei, cui ab
aeterno placuit te hoc tempore, hoc loco, hoc morbo, tas Dei,
natura concedere. Quid vni amplius? Deo sic placet,
ita Deo visum est. Haec illa est voluntas quae nil velle
potest mali. Ergo, quod Siracides suadet, *In tempore Eccli. e. 18.
infirmis ostende conversationem tuam.* Sed has omnes
causas in compendium sic confere. 1. Mors Christi.
2. Gratia Dei. 3. Invitatio Calitum. 4. Exempla praec-
euntium. 5. Finis timendorum. 6. Finis omnium malo-
rum. 7. Egressus de carcere. 8. Ingressus in paradisum.
9. Voluntas Dei.

S. 13. Mors igitur formidanda non est.

Ac ergo libens, mi Christiane, quod vel nolens face-
res. Quidquid sit a volente, sit levius, & definit esse
necessitas, ubi voluntas accesserit. Sapiens sic instructus
est, ut, quibus non potest obistere, consentiat. Ergo se-
curus, nil timeas. Natura parens benignissima, nihil
cit horricum; mortem adeo formidabilem error ho-
minum facit, non natura rei provida. Mortem exhor-
tescimus, non quia mala, sed quia hominibus non est exhorre-
nata. Si quid magnum volvis animo, si quid altum
struis, humiles & inepas vulgi voces despice; verum il-
los suspice, quorum imitatio ad veram gloriam via est.
Apud nos late felicitate morientium innumerabilia
sunt exempla. Non te terreant illorum verba, qui mor-
tem vicinam affirmant. Imitare vel illum e priscis, qui
mortis monitori minime asper hunc dedit dialogum.
Morieris: Ista hominis natura est, non poena. Morieris: Haec
conditio intravi ut exirem. Morieris: Gentium jus est
quod mutuum acceperis, reddere. Morieris: Peregrina-
tio est vita, cum multum deambulaveris, domum red-
eundum est. Morieris: Putabam te aliquid novi dicere.
Ad hoc veni, hoc ago, huc me singuli dies adducunt.
Nascenti mihi Natura protinus hunc posuit terminum.
Quid habeo quod indignetur? In haec verba juravi. Morie-
ris: Stultum est timere, quod vitare non possis. Istud non
effugit, etiam qui diu distulit. Morieris: Nec primus, nec
ultimus. Multi me antecesserunt, omnes sequentur.

Ac ergo libens, mi Christiane, quod vel nolens face-
res. Quidquid sit a volente, sit levius, & definit esse
necessitas, ubi voluntas accesserit. Sapiens sic instructus
est, ut, quibus non potest obistere, consentiat. Ergo se-
curus, nil timeas. Natura parens benignissima, nihil
cit horricum; mortem adeo formidabilem error ho-
minum facit, non natura rei provida. Mortem exhor-
tescimus, non quia mala, sed quia hominibus non est exhorre-
nata. Si quid magnum volvis animo, si quid altum
struis, humiles & inepas vulgi voces despice; verum il-
los suspice, quorum imitatio ad veram gloriam via est.
Apud nos late felicitate morientium innumerabilia
sunt exempla. Non te terreant illorum verba, qui mor-
tem vicinam affirmant. Imitare vel illum e priscis, qui
mortis monitori minime asper hunc dedit dialogum.
Morieris: Ista hominis natura est, non poena. Morieris: Haec
conditio intravi ut exirem. Morieris: Gentium jus est
quod mutuum acceperis, reddere. Morieris: Peregrina-
tio est vita, cum multum deambulaveris, domum red-
eundum est. Morieris: Putabam te aliquid novi dicere.
Ad hoc veni, hoc ago, huc me singuli dies adducunt.
Nascenti mihi Natura protinus hunc posuit terminum.
Quid habeo quod indignetur? In haec verba juravi. Morie-
ris: Stultum est timere, quod vitare non possis. Istud non
effugit, etiam qui diu distulit. Morieris: Nec primus, nec
ultimus. Multi me antecesserunt, omnes sequentur.

Ac ergo libens, mi Christiane, quod vel nolens face-
res. Quidquid sit a volente, sit levius, & definit esse
necessitas, ubi voluntas accesserit. Sapiens sic instructus
est, ut, quibus non potest obistere, consentiat. Ergo se-
curus, nil timeas. Natura parens benignissima, nihil
cit horricum; mortem adeo formidabilem error ho-
minum facit, non natura rei provida. Mortem exhor-
tescimus, non quia mala, sed quia hominibus non est exhorre-
nata. Si quid magnum volvis animo, si quid altum
struis, humiles & inepas vulgi voces despice; verum il-
los suspice, quorum imitatio ad veram gloriam via est.
Apud nos late felicitate morientium innumerabilia
sunt exempla. Non te terreant illorum verba, qui mor-
tem vicinam affirmant. Imitare vel illum e priscis, qui
mortis monitori minime asper hunc dedit dialogum.
Morieris: Ista hominis natura est, non poena. Morieris: Haec
conditio intravi ut exirem. Morieris: Gentium jus est
quod mutuum acceperis, reddere. Morieris: Peregrina-
tio est vita, cum multum deambulaveris, domum red-
eundum est. Morieris: Putabam te aliquid novi dicere.
Ad hoc veni, hoc ago, huc me singuli dies adducunt.
Nascenti mihi Natura protinus hunc posuit terminum.
Quid habeo quod indignetur? In haec verba juravi. Morie-
ris: Stultum est timere, quod vitare non possis. Istud non
effugit, etiam qui diu distulit. Morieris: Nec primus, nec
ultimus. Multi me antecesserunt, omnes sequentur.

Ac ergo libens, mi Christiane, quod vel nolens face-
res. Quidquid sit a volente, sit levius, & definit esse
necessitas, ubi voluntas accesserit. Sapiens sic instructus
est, ut, quibus non potest obistere, consentiat. Ergo se-
curus, nil timeas. Natura parens benignissima, nihil
cit horricum; mortem adeo formidabilem error ho-
minum facit, non natura rei provida. Mortem exhor-
tescimus, non quia mala, sed quia hominibus non est exhorre-
nata. Si quid magnum volvis animo, si quid altum
struis, humiles & inepas vulgi voces despice; verum il-
los suspice, quorum imitatio ad veram gloriam via est.
Apud nos late felicitate morientium innumerabilia
sunt exempla. Non te terreant illorum verba, qui mor-
tem vicinam affirmant. Imitare vel illum e priscis, qui
mortis monitori minime asper hunc dedit dialogum.
Morieris: Ista hominis natura est, non poena. Morieris: Haec
conditio intravi ut exirem. Morieris: Gentium jus est
quod mutuum acceperis, reddere. Morieris: Peregrina-
tio est vita, cum multum deambulaveris, domum red-
eundum est. Morieris: Putabam te aliquid novi dicere.
Ad hoc veni, hoc ago, huc me singuli dies adducunt.
Nascenti mihi Natura protinus hunc posuit terminum.
Quid habeo quod indignetur? In haec verba juravi. Morie-
ris: Stultum est timere, quod vitare non possis. Istud non
effugit, etiam qui diu distulit. Morieris: Nec primus, nec
ultimus. Multi me antecesserunt, omnes sequentur.

Ac ergo libens, mi Christiane, quod vel nolens face-
res. Quidquid sit a volente, sit levius, & definit esse
necessitas, ubi voluntas accesserit. Sapiens sic instructus
est, ut, quibus non potest obistere, consentiat. Ergo se-
curus, nil timeas. Natura parens benignissima, nihil
cit horricum; mortem adeo formidabilem error ho-
minum facit, non natura rei provida. Mortem exhor-
tescimus, non quia mala, sed quia hominibus non est exhorre-
nata. Si quid magnum volvis animo, si quid altum
struis, humiles & inepas vulgi voces despice; verum il-
los suspice, quorum imitatio ad veram gloriam via est.
Apud nos late felicitate morientium innumerabilia
sunt exempla. Non te terreant illorum verba, qui mor-
tem vicinam affirmant. Imitare vel illum e priscis, qui
mortis monitori minime asper hunc dedit dialogum.
Morieris: Ista hominis natura est, non poena. Morieris: Haec
conditio intravi ut exirem. Morieris: Gentium jus est
quod mutuum acceperis, reddere. Morieris: Peregrina-
tio est vita, cum multum deambulaveris, domum red-
eundum est. Morieris: Putabam te aliquid novi dicere.
Ad hoc veni, hoc ago, huc me singuli dies adducunt.
Nascenti mihi Natura protinus hunc posuit terminum.
Quid habeo quod indignetur? In haec verba juravi. Morie-
ris: Stultum est timere, quod vitare non possis. Istud non
effugit, etiam qui diu distulit. Morieris: Nec primus, nec
ultimus. Multi me antecesserunt, omnes sequentur.

Ac ergo libens, mi Christiane, quod vel nolens face-
res. Quidquid sit a volente, sit levius, & definit esse
necessitas, ubi voluntas accesserit. Sapiens sic instructus
est, ut, quibus non potest obistere, consentiat. Ergo se-
curus, nil timeas. Natura parens benignissima, nihil
cit horricum; mortem adeo formidabilem error ho-
minum facit, non natura rei provida. Mortem exhor-
tescimus, non quia mala, sed quia hominibus non est exhorre-
nata. Si quid magnum volvis animo, si quid altum
struis, humiles & inepas vulgi voces despice; verum il-
los suspice, quorum imitatio ad veram gloriam via est.
Apud nos late felicitate morientium innumerabilia
sunt exempla. Non te terreant illorum verba, qui mor-
tem vicinam affirmant. Imitare vel illum e priscis, qui
mortis monitori minime asper hunc dedit dialogum.
Morieris: Ista hominis natura est, non poena. Morieris: Haec
conditio intravi ut exirem. Morieris: Gentium jus est
quod mutuum acceperis, reddere. Morieris: Peregrina-
tio est vita, cum multum deambulaveris, domum red-
eundum est. Morieris: Putabam te aliquid novi dicere.
Ad hoc veni, hoc ago, huc me singuli dies adducunt.
Nascenti mihi Natura protinus hunc posuit terminum.
Quid habeo quod indignetur? In haec verba juravi. Morie-
ris: Stultum est timere, quod vitare non possis. Istud non
effugit, etiam qui diu distulit. Morieris: Nec primus, nec
ultimus. Multi me antecesserunt, omnes sequentur.

Morieris: Hic est humani officii finis. Quis sanus auctorati molestè tulit: Quò transiit Orbis, ego transibo. Ad hanc conditionem cuncta gignuntur. Quod cæpit, desinet. Morieris. Non adeo grave est, quod tantum semel patiendum est: æterna verè cruciant. Nunc certè minùs, mors formidanda quàm olim: siquidem olim obstructo cæli aditu, hoc unum omnes ingemiscabant:

Noctes atque dies pater atri janua ditis.

Nunc verò læti canimus:

Noctes atque dies pater alti janua cæli.

Ingenti itaque animo mors provocanda est, siue nos horribili vastoque impetu aggrediatur, siue quotidiano & vulgari exitu: nihil refert quàm minax veniat, quod à nobis petit minimum est. Nunquam malè de morte sensit, qui bene vixit; neque aliquid perdit, qui acquirit omnia.

De morte non malè sensit qui bene vivit.

§. 14. Quomodo Sancti mortem desiderant, & tamen formidant.

Videamus Paulum, inquit Gregorius, quomodo amet, quod refugit; quomodo refugiat quod amat. Ecce & mori desiderat, & tamen carne expoliari formidat. Cur hoc: quia etiam victoria in perpetuum lætificat, ipsa nihilominus ad præsens pœna perturbat: & quamvis vincat amor subsequenti muneris, tangit tamen non sine mœnore animum pulsus doloris. Sicut enim vir fortis cum vicino belli certamine armis accingitur, & palpitatur & festinat, demit & lævit: quasi pavere per pallorem cernitur, sed per iram vehementer urgetur: ita vir sanctus cum palli ni se propinquare conspicit, & naturæ suæ infirmitate concutitur, & spei suæ soliditate roboratur, & de vicinâ morte trepidat, & tamen quod moriendo verius vivat, exultat. Ad regnum quippe non potest nisi interpositâ morte transire: & ideo confidendo quasi ambigit, & quasi ambigendo confidit: & gaudens metuit, & metuens gaudet, quia scit quod ad bravium quietis non perveniat, nisi hoc quod interfacit, transcendat. Hinc etiam sanctissimi viri ad mortis occursum non nihil trepidant. Ezechias Rex invalescente ægitudine tabescens flebiliter lamentatur, quod in dimidio dierum suorum vadat ad portas inferi. Quid? Nonne ab ipso Davide, vocem illam expressit mortis formido: Ne revoces me in dimidio dierum meorum: Quid de Abrahamo, Jacob, Eliâ dicemus: qui etiam, ut è paginis sacris discimus, mortem timerunt, sed moderate. Elias mortis fugitans, mortem tamen sub a junipero invitavit.

Isaie c. 38. vers. 10.

Psal. tot. vers. 25.

3. Reg. c. 19. vers. 4.

2. Sub umbra crucis Christi.

Surius in vita Arsenii c. 27. die 19. Iulii.

L. 2. de Ira. cap. 3.

h. Summa, hoc est, extrema partes, manus, pedes, labia.

c. Guil. Zenoar. lib. 5. de vita Caroli V.

Artenius, vir centum viginti annorum, nullo unquam morbo tentatus, postquam annis quinquaginta quinque servisset Deo, jam migraturus è vitâ, non nihil trepidare cepit, imò & lacrimis madere. Præsentis hoc mirati: Etiam tu pater, ajunt, mortem metuis? At ille: Revera, inquit, ex quo monachum indui, hanc horam formidare nunquam desii. Ad rem præclare dixit Seneca: Itaque & fortissimus plegumque vir, dum armatur, expalluit: & signo pugnae dato, ferocissimo militi paululum genua tremuerunt: & magno imperatori, antequam inter se acies arcerent, cor exiluit: & oratori eloquentissimo, dum ad dicendum componitur, h. summa riguerunt. Hoc prorsus videtur evenisse Carolo V. maximo Imperatori, qui in omnibus bellicis expeditionibus animosissimus, ad omnia pericula impavidus; qui ad nullum curulis tormenti tonitru expalluit, nec caput submisit: nihilominus cum ante prælum thorace ferreo armaretur, non nihil cohortescere solebat, & pallore suffundi. At verò ubi jam galea capiti, gladius lateri, lorica corpori harebat, leonem spirans, in hostem velut ferreus gigas ferebatur.

Ita mortem optimi quique & desiderant & formidant, cupiunt exire & metunt. Sed præstat cum Catone mori quàm cum Antonio vivere. Mortem vicit qui dextrè passus est à morte se vinci.

§. 15. Mors mala vitam malam sequitur.

Quænammodum arbor incisa illac ruit quâ propendit: ita plerumque quâ propendimus dum vivimus, illac cadimus cum morimur: pede quo cepimus, semper imus. Monstro simile, si vitam pessimè actam mors claudat laudabilis. Quæ viventi fuere in deliciis, eadem recurrant morienti. Aulicus Regis Cœredi famulus qui magis suo domino, quàm Servatori Christo placere studuit, cum ad extrema venisset, conscientie curam non tam negligere quàm differre videri voluit. Demum ubi cacodæmones cum ingenti flagitiorum codice triumphantes vidit, desperans salutis obijt. Dum impius Chrysaorius, Inducias clamat, inducias vel usque mane, negatis induciis expirat. Herodes Agrippa prout flagitiis vitam implevit, sic & mortem. Herodias filatrix quæ Baptista caput carnifici secandum objecit etiam suum caput glacie sectum amisit. Sic Jezabel & Athalia Reginæ, sic Reges Benadad & Balchazar, sic Antiochus, sic alii sexcenti, qualem egerunt vitam, talem habuerunt & mortem.

Mors sapientum gemenda, sed multò magis stultorum vita. Mors peccatorum pessima, & æternitatis luctuosissima ingressus sine ullo exitu irrevocabilis. Stultè mortem timer, qui vitam negligit. Qui luxuria vivit, vivus moritur.

§. 16. Mors bona vitam bonam sequitur.

Verissimè dixit Augustinus: Mala mors putanda non est, quam bona vita præcesserit. Neque enim facit malam mortem nisi quod sequitur mortem. Nimium boni seminis bona messis est. Regia ad bonam mortem via vita bona est, vita bona: is gradus ad vitam primus, is medius, & ad bonam ultimus est. Vitam & mortem non malè syllogismo mortem comparem: syllogismi finis, conclusio est; vitæ, mors. At vero conclusio vera est aut falsa, pro antecedentium naturâ: sic omnino mors bona vel mala est, prout antecesserit bona vel mala vivendi ratio. Ita divinus Paulus severè pronuntians: Quorum finis, inquit, erit secundum opera eorum.

Memoranda mors fuit sanctissimi martyris Felicis, qui, cum ad supplicium duceretur, sibi ipse gratulatus est, altâ voce: Virginitatem, inquit, cultodivi, Evangelia servavi, veritatem prædicaui, nunc flecto cervicem Deo vitæ. Narrant religiosissimæ vitæ virum subitâ morte occupatum, repertum esse mortuum in mulo, illo qui dem corporis habitu, ut digitum servaret intentum sacris biblis, & illi etiam pagina, in quâ Sapientia præmonet: Iustus si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus, seu subita.

Mellissimus ille Bernardus æternitatis jam vicinus, suos ultimum affatus: Quia, inquit, non magna religionis exempla vobis relinquo, tria tamen, quæ magis à me observata memini, sedulo imitanda commendo. 1. Minus sensui meo quàm alterius credidi. 2. Læsus à lædente vindictam non expeti. 3. Neminem unquam offendere volui: quidquid contra evenit, sedavi ut potui. Jam proximus morti, epistolam tamen ad Arnaldum Bonavallis Abbatem dictavit in hæc verba: Spiritus promptus est in carne infirmâ. Orate Salvatorem, ut tempestivum jam exitum non differat, sed custodiat. Curate munire vortis calcaneum nudum meritis: ut is qui insidiatur, invenire non possit ubi figat dentem, & vulnus infligat.

Gerardus & genere & religione Bernardi frater, hoc ipsum quod affirmamus (mortem bonam bonæ vitæ conjungi) affatim demonstravit, sed de hoc Bernardum ipsum, quem ipse dolor disertum fecit, loquentem audiamus: Utinam, inquit, non te amiserim sed præmiterim, utinam vel tardè aliquando sequar te quocumque iteris. Non enim dubium quin ad illos iteris quos circa medium

Æternitatis Prodromi Caput III.

73

medium extrema noctis tue invitabas ad laudem, cum in vultu & voce exultationis, subito erupisti in illud Davidicū, stupentibus qui assistebant: *Laudate dominum de calis, laudate eum in excelsis*. Jam tibi, frater mi, nocte adhuc mediā discebat, nox sicut dies illuminabatur. Accitus sum ego ad id miraculi, videre exultantem in morte hominem, & insultantem morti: Ubi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus: Jam non stimulus, sed jubilus. Jam cantando moritur homo, & moriendo cantat. Usurparis ad lætitiā mater mœoris, usurparis ad gloriā gloriæ inimica, usurparis ad introitum regni porta inferi, & fovea perditionis, ad inventionem salutis, idque ab homine peccatore. Juste nimirum, quia tu iniquē in hominem innocentem & justum potestatem temerariam usurpasti. Mortua es o mors & perforata hamo quem incauta glutisti, cujus illa vox est in Propheta: *O morsero mors tua, morsus tuus, ero inferne*. Illo, inquam, hamo perforata, transeuntibus per medium tui fidelibus latum lætūque exitum pandis ad vitam. Gerardus te non formidat, larvalis effigies. Gerardus per medias fauces tuas transit ad patriam, non modo securus, sed & lætābundus & laudans. Cum ergo supervenisset, & extrema jam Plalmi me audiente clara voce complexer, suspiciens in cælum, ait: Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et repetens eundem sermonem, ac frequenter ingeminans, Pater, Pater, conversus ad me exhilaratā facie, Quanta, inquit, dignatio Dei, patrem hominum esse? quanta hominum gloria, Dei filios esse & hæredes! sic cantabat, quem nos lugemus, in quo & meum (fateor) luctum panē in cantum convertit, dum intentus gloriæ ejus, propriæ ferē miseriam obliviscor. Mori malē non potest, qui non malē vixit.

§. 17. Qualis vita, talis mors.

Venator defessa toro cum membra reponit, Mens tamen ad silvas & sua lustra redit. Nimirum quæ diurnis agitamus curis, recurrant nocturnis. Eodem profus modo, quibus in vitā insuevimus, ea placent & in morte. Hinc talis plerumque mors est, qualis præcessit vita. Aurifabrum ajunt fuisse, cui etiam in ipsā fati lineā libuit esse negligentem salutis, & plus curare argentum quam cælum. Huic argentea Christi crucifixi statua veneranda atque osculanda porrigebatur, monebaturque mortem illius cogitare, qui humanam gentem ab interitu revocasset tam acerbo lei genere. At ille inferorum ac calci, ille sui atque Dei, ille omnium sanctorum cogitationum oblitus: Et quæso, ajebat, quot pondo esse censetis hanc imaginem? Aurifex miserrime, non sanctiora cogites, in hoc æternæ salutis punctificio, in illo quo vita & mors distinguitur monito. Ita profus quod diurnis versamus studiis, id nocturnis somniamus ludibriis, & quod in vitā agimus, in morte cum agimus animam, raro desinimus. An non hos tales vulpi similes esse dixeris? quæ cum ad patibulum duceretur, ultimum adhuc plateam anserum transire cupiebat: ita qui aurum amant, qui voluptates inhiant, oculis jam morte pressis, & spiritu supremos anhelitus red-dente, etiamnum aurum, etiamnum voluptates somniant. Sic vivimus, si sperimus.

Quantō melius Socrates, qui nec ipso quidem excessu vitæ, sui & honesti potuit oblivisci: Quantō sanctius ille Christiani sanguinis, nec infimæ fortis famulus? Aurilicū erat servitium Oenoponti graviter decumbens, jamque rationes cum sacerdote putarat, cum usu venit ut sui levandæ frigidam posceret. Datur: & cum portet poculo, dicis causā, jubetur ei, quem amicissimum haberet, propinare. Lætulum fortē aulica turba coronabat. Tum ille circumferre oculos, & ex adverso Christi patientem iconem contemplari, atque: Christo, in-

Tom. I.

Aquit, propino charissimo meo, qui me ab inferis vindicavit. Cujus dicti suavitatis omnium animos mirè permulsit, at ille postmodum ad amicissimum feliciter migravit. *Non sic impij, non sic.*

Antiochus Rex Syriæ Judæos immanissimè vexavit: Antiochus Maximinus verò Imperator crudelissimis edictis & atrocissimis cruciatibus funditus Christianos delere statuit, quorum uterque tandem divinā se excrente justitia in morbum deterrimum lapsus, cum aliunde nulla se auxilij spes ostenderet, ille Judæos, hic Christianos enixissimè rogavit, ut pro salute ipsorum supplicarent Deo suo, similimī planè corvo Ætopico, qui cum lethali morbo urgeretur, matrem assidentem monebat, ne apploret sibi: quin potiùs sanitatem suam precibus commendaret Diis. Cui illa: O mi fili, quem Deorum tibi propitium fore confidis, cum nullus sit, & cujus arā, victimarum partem non lis furatur.

B Ergo quales vivimus, tales morimur, tales & judicamur, tales aut Orco asserimur, aut Cælo.

§. 18. Bone mortis votum.

Moriatur anima mea morte justorum, & stant novissimi. *Num. c. 23. ma mea horum similia; exclamat vates Balaam. v. 10.* Quantō rectius vovisset: Vivat anima mea vitā justorum, ut & mori possit morte justorum. Ridiculum est, mortem bonam appetere, & bonam vitam fugere. Bene vivere laboris, bene mori felicitatis est, sed istud ab re laboris, illo pendet. Qui recusat rubrum pelagus transire, non poterit manna comedere; qui Ægyptiam servitutem amat, terras beatas non continget. Pie hic & eleganter Bernardus: *Vitam, inquit, hac morte ego frequenter cadam, & evadam laqueos mortis, ut non sedam vitæ luxuriantis mortifera blandimenta, ut non obstupescam ad sensum libidinis, ad esum avaritiæ, ad iracundiæ & impatientiæ stimulos, & angores sollicitudinum & molestias curarum. Bona mors quæ vitam non auget, sed transfert in melius.*

C Niditrum hæc illa mors est, quam sibi votis omnibus expectat, qui vitam ambit mortis ignaram. Ante mortem mori vitis, mors omnium optima est. *Mors optima quæ?*

§. 19. Somnus Mortis frater.

Refert Pausanias, Olympiæ visam à se statuam, noctem, figurā habitūque muliebri: hæc puerum Noctis si-album dormientem dextera tenebat, levā nigrum dormientem similem. Horum primum appellari Somnum, alterum Letum, utrumque autem Noctis esse filium. *Lib. 6. Æ-nid.* Hinc Maro consanguineum Leti soporem facit. Gorgias Leontinus, jam senio confectus, & ad vitæ metam spectans, adversa valetudine correptus est. Ad hunc amicorum quidam revulsit, repetitque optimū senem in somnum prolapsus: evigilantem interrogavit, qui haberet? Cui Gorgias respondit: Jam somnus incipit suo me fratri tradere.

D Quisquis est Christiani sanguinis, nunquam se somno permittat, quin suam prius conscientiam conveniat, & noxas dolendo detergat. Multi dormire cœperunt & simul mori, qui prius vitam quam somnum finierunt. Itaque ipse etiam somnus Leti frater timendus, & quàm fieri potest, non cautissimè tantum, sed & caustissimè adeundus. Qui non castè dormit, vix castè vigilabit.

Somnus timendus.

§. 20. Mortis prodromi.

ÆTERNITATIS prodromus mors, mortis prodromi mi notissimi, dolores & signa letalia. Letale si-prodromi-gnum, si Plinio credimus, in furoris agitudine, risus *Lib. 7. nat. est; in aliis verò morbis, inæqualis & formicans ve-hist. c. 51. natus percussus, sed & oculi ac nares indubitata mor-tis signa exhibent.* Cum Plinio experientia quoque loquitur, vicinæ mortis esse indicia, cum periculosè egroti itinera disponunt, & fugam moliantur à lecto; cum straga-

stragulam vestem plicant, aut operimenti quasi villos A decerpunt. Preter hæc subinde quædam velut prælagia sunt quæ mortem appropriantem non vanè nunciant. Augustus Imperator ante efflatam animam subito pavescit, à quadraginta se juvenibus abripi questus est. Id quoque magis prælagium, inquit Suetonius, quàm mentis alienatæ signum fuit. Siquidem totidem Prætoriani milites, eum mortuum in publicum extulerunt.

Plutarch. & Arrian.

Cùm Alexander Rex Macedo ad Babylonem navigaret, exortus ventus regium capitis ornamentum & alligatum ei diadema rapuit, ornamento in aquas delapso, palustri arundini adhæsit, diadema. Hoc è navetis quidam allatum sit, sed ne illud natando madefaceret, capiti imposuit, atque sic Alexandro retulit. Muneris loco talentum accepit nauta, sed mox Chaldeorum monitu capite plexus est. Sed nec Alexander mortem effugit, quam ei ablatum diadema proximam portendit.

Baron. tom. 12. anno 1185. Vide consider. de Æternitate Confid. 5. 6. 3. Cap. 1. Chronicon Monasterii Monach.

Anno Christiano 1185. cùm ingens, idque ultimum Andronico Comneno Imperatori exitium immineret, Constantinopoli in templo statua beati Pauli, quam ei Andronicus posuerat, ubertim flevit. Nec vanæ fuerunt lacrymæ quas Imperator sanguine suo diluit.

Prælagum somnium Guilielmi Ducis Bavariæ jam supra narravimus. Huic sanguinis cognati virginem adstituimus. Barbara Bavariæ princeps, quinquennis cœnobium virginum Monachii est ingressa. Hanc Rex Gallie conjugem sibi petiit à Duce Alberto fratre germano Barbaræ. Hoc cùm innotuisset puellæ, triduum petiit deliberationi. Erat quidem tempore remotis à se arbitris, cùm solo Deo egit, ardentem sæpius precata in templo, divinæ voluntati explorandæ. Elapso triduo respondit: Mei parentes me Deo donarunt, hoc ego donum non revoco. Ita in cœnobio permansit. Inter alia sibi concessa habet amaracum tam prodigiosæ magnitudinis, ut huic portandæ vix duo viri suffecerint. Grandem deinde caveam avibus plenam aluit. Sed & torquem aureum sub sacro velamine, nudo corpori applicuit gestavit. Verùm quatuordecim diebus ante obitum Barbaræ, amaracum omnis exaruit; nocte altera omnes aves repertæ sunt mortuæ; tertia demum nocte medius torques rupit. Barbaræ prælagi animi virgo, Antistitam conveniens: Hæc omnia, inquit, me perunt. Et paucis post diebus, cùm annum ageret decimum septimum, obiit, die Divo Joanni Baptiste sacro, anno 1472. Post illustrius hujus virginis mortem decimo quarto die, alia è monialium numero defuncta est, hanc iterum alæ atque alæ secutæ sunt moriendo, dum viginti virgines, ex eadem sacra familiâ certis intervallis obierunt.

Disto lib.

Habent subinde viri principes feminaque mortis suæ prælagia, insolitos latratus canum, rugitus leonum, intempestivos in horologiis sonitus, nocturnos in arcibus tumultus, aliâque propinque mortis indicia. Rectissime dicit Plinius: Cùm innumerabilia sint mortis signa, salutis securitatique nulla sunt. Quid verò illa omnia monent, nisi hoc ipsum: Memento te esse hominem, ô homo! Æternitatem cogita ad quam properas: Brevi est eundem, nam hospes es quære viam: Age sis para te, ad Dei tribunal reor in omnium scopulum vocaris. Qualis vixisti, talis judicaberis.

§. 21. Quid ad mortis nuntium respondendum.

Paulinus in vita Ambrosii.

Beatus Ambrosius, accepto mortis nuntio, cùm amici lugerent rogarentque ut longius vitæ spatium à Deo posceret: Non sic vixi, ait, ut me pudeat inter vos vivere: sed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus.

Sapientissimum hoc responsum Augustinus plurimum suscepit, & apud suos tanquam climata profusus & librata verba maximopere commendavit. Ideo enim dixisse censemus, Nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus, ne crederetur de purgatissimis suis moribus prævalentiùs sentire, qui magis Domini bonitati, quàm suis meritis fidebat.

Ipse Augustinus, ad mortis nuntium nil turbatus: Possid. in viâ. Non erit magnus, inquit, magnum putans quod cadunt ligna & lapides, & mortales moriuntur. c. 27.

Aurei oris orator Chrysostomus paullo ante mortem, exul ad Innocentium scripsit: Nos tertium jam annum in exilio versamur, expositi pestilentie, fami, bello, contumaci incursionibus, solitudinem inenarrabili, quotidianæ morti, Mauriciis gladiis. Cùm verò jam esset acturus animam, clare pronuntiavit: Gloria tibi Domine, de rebus omnibus.

Divus Cyprianus ob Christianam religionem capite damnatus, ingenti spiritu dixit: Deo gratias, qui me à corporis vinculis dignatur absolvere.

Hos sanctissimos viros imitetur moriturus, dicatque hoc ipsum sæpius: Deo gratias; Gloria tibi Domine, de rebus omnibus. Sat mihi vigilatum inter spinas, sat lulum inter feras, sat laboratum inter procellas. Nunc, quia vigiliatum, & lulum, & laboris finem video, Deo gratias; Gloria tibi Domine, de rebus omnibus. Nimirum, quibus vita est tædio, mors est lucro.

§. 22. Mors dulcissima, sed pessima.

Georgius Clarentiæ Dux à fratre Eduardo IV. Angliæ Rege ob suspensionem affectati regni jussus est mori, data tamen mortis optione. Ille suavissimam mortem electurus, labrum vino Cretico impleri præcepit, in hoc ipse se collocauit, atque ut alii per stillicidia emittunt animam, sic ille dulcissimum liquorem sorbendo, stillatim admisit mortem, submersus tandem in hoc tam suavi, sed letali balneo.

Si mores spectemus, ah quanti sic moriuntur! Voluptatum melleam potionem tam intemperanter bibunt quàm sitiant, nec ullum faciunt aut sitiendi aut bibendi modum. Ita dum figunt, dum lambunt, dum sorbent, dum totâ animâ in se trahunt voluptates vanas, breves, fecundas, pœnitendas, heu miseri guttatim exitium combibunt, ventris acclibidinis mancipia. Atque quò avidius melleam hanc mortem hauriunt, eò citius se submergunt. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Job c. 23. v. 13.

§. 23. Melior mors quàm vita amara.

Præstat semel mori, quàm ad mortem sæpius accedere. Quotidie morimur, infantiam amissimus, deinde pueritiam, deinde adolescentiam; usque ad hesternum, quidquid transiit temporis, perit, nec sine labore, ac ærumnis plurimis. Has Gregorius Nazianzenus compendio complexus: Nullum, inquit, inter homines bonum est, quod non aliquid habeat admixtum operum vitii; opes, sunt infidiæ; paupertas, pedica est; dignitas, saltus, mera sunt insomnia. Imperare, periculum est; alterius imperio subesse, molestum: juvenus est aliquid vitii; temporis fervor; canities, tristis vitæ occasus. Gloria, est aer; nobilitas, verus sanguis; matrimonium, est vinculum; liberi, sunt seges curarum: satietas petulantiam, egestas impatientiam suadet. Omnia denique mortalibus laboriosa sunt; omnia humana merus metus, risus, fluctus; merus flatus, fumus, volatus. Quidquid in orbe cernitur orbis quidam est perpetua conversione similia omnia volvens, qui modò videtur stabilis, modò dubius est, modò labilis, diebus, noctibus, laboribus, moribus, mœroribus, voluptatibus, calamitatibus semper incertus ac varius. Et quid demum post illa tam incerta? Mors certissima. Eleganter profusus Augustinus: Mors Mors est sola, certissima.

Singula enim gutta jugulant. Job c. 23. v. 13.

Tract. de vitâ itineribus. Exstat sub finem operum illius.

Nullum bonum cui aliquid vitii non sit admixtum.

Eternitatis Prodromi Caput III.

75

sola, inquit, certa est, cetera sunt incerta omnia. Conceptus est puer, forte natus, forte non natus, sed abortu perit. Si natus sit, forte crescit, forte non crescit; forte senescit, forte non senescit; forte dives erit, forte pauper; forte honoratus erit, forte abjectus; forte uxor ducet, forte non ducet; forte habebit filios, forte non habebit; forte egrotabit, forte non egrotabit; forte a bestia devorabitur, forte non devorabitur. Nunquid possumus dicere: forte morietur, forte non morietur.

Divinae paginae Regis Alexandri fatum ita depingunt: *Et post hac decidit in lectum, & cognovit quia moreretur.* O quanta vis verbulo, *Post hac*, & illi, *decidit*, sed & isti, *quia moreretur.* Orbem, imò orbis plures victoriarum spe jam devoraverat Alexander; *Eternis* annalibus dignissima gessisse sibi visus est: nihilominus post tot tantaeque victorias, victus cecidit, non modo in lectum, sed & in tumulum, sarcophago contentus. Refert Petrus Alfonsus, Alexandro jam vitæ facto, complures philosophos confluisse, qui super regio funere varia pronunciarent. Fuit, qui diceret: En, imò quatuor ulnarum spatium ei satis est, cui spatiofissimus terrarum orbis non suffecerat. Subjungit alter: Heri potuit Alexander quos voluit a morte liberare, hodie non potest seipsum. Aureum defuncti loculum contemplatus unus: Heri, aiebat, Alexander ex auro fecit thesaurum, jam mutatis vicibus thesaurum ex Alexandro facit aurum. Ita dictis eruditè certatum est; omnium tamen una erat vox, quæ divini oraculi: *Post hac decidit in lectum, & mortuus est.*

En, in quantas saepe cogitationes, obliiti conditionis nostræ venimus! Immortalia (utinam caelestia) volumus animo, & in nepotes pronepotisque disponimus, cum interim longa conantes mors opprimat, & hoc quod senectus vocat, pauci sunt circuitus annorum. Eccur, obsecro, morti fidimus? Circumspicite quam levibus causis amittamus vitam: non cibus nobis, non humor, non vigilia, non somnus sine mensura quadam salubria sunt. Morti ad nos aditum pandunt pes leviter offensus, auricular dolor, dens verminans, cibus stomacho parum obsequens, humoris corrupti guttula. Nunquid ut extinguamur, res magni moliementum est? Odor, saporalistudo, nutrimentum ipsum, & sine quibus vivere non possumus, mortifera sunt. Humanum corpusculum, imbecille, fluidum, putre, morbidum, quocunque se movere, infirmitatis suæ statim conficiunt, non omne caelum fert, aquarum novitatibus, statique non familiaris aura, & tenuissimis causis læduntur. Ergo Siracida credamus. *Ergo melior vis est (o mortales) quam vita amara, & requies aeterna quam languor perseverans.* Ergo, melior habitatio est in caelis, quam peregrinatio in terris.

§. 24. Beatitudo mortis.

Scribe: Beati mortui qui in Domino moriuntur: amodo enim illorum sequuntur illos. In Domino mori, idem est, quod mori servum Domini, uti de Moïse sacra pagina loquitur: *Moses servus meus mortuus est.* Quasi Dominus diceret, inquit Cajetanus, Licet quandoque peccaverit, & peccando non fuerit servus meus; attamen mortuus est servus meus; mortuus est in statu servitutis meæ; mortuus est sic, quod quidquid erat, & quidquid operabatur, meum erat; servus enim totum quod est, domini est. Et talis servus Domini, illud Simeonis carmen in ipsa morte moduletur: *Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace.* Omnino in pace, eaque aeterna, ad cuius statim initium, omnium proborum hominum bella finiuntur, æternum non resuscitanda. Tales etiam servi Dei in Domino moriuntur, qui in Domini sinu quasi morientes conquiescunt, & sic quiescendo suaviter in mortem ob-

Tom. I.

A dormiscunt. Ita Stephanus inter ipsos saxorum nimbos, *Atq. c. 7.* in tanto lapidanti tumultu & fremitu, obdormiuit in *v. 60.* Domino. Ita & Lazarum amicū suum Christus dormire *Ioan. c. 11.* dixit. Sic & Moïse servus Domini mortuus est jubente *v. 11.* Domino, vel ut alii exponunt, super os Jehovah, seu, ex osculo Jehovah; hoc sensu: Sicut mater infantulum brachiis suis indormientē deosculatur, & sic in lectulo blandè reponit; ita Moïsen, seu dormientem infantem, Deus per osculum & amplexū in sinu Abrahe quasi in lectulo collocavit. Nimirum, *Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini.* Beati ergo tales mortui, & nimirum beati, qui nunquā amplius futuri miseri. Bona, inquit Bernardus, mors iusti propter requiem, melior, propter novitatem, optima propter securitatem. Beati, tēque beati tales, opera enim illorum sequuntur illos: sequuntur tanquam famuli suum dominum, tāquam filii suum patrem, discipuli suum præceptorem, milites suum ducem, nobiles suum regem; sequuntur usque ad tribunal Dei; deducunt & comitantur usque ad supremam Dei curiam, quod hi soli nobiles famuli admittuntur. Atque uti quantum quisque dives sit ac nobilis, ex famulorum cum numero, tum ornatu cognoscitur: ita qui ante Regem gloriæ dignè apparere cupit, sibi de tali familiā provideat, curēque ut ea se stipet, sicque quam numerosissima & ornatissima. Et licet bona opera nostra præcedant nos merito, sequuntur tamen præmio; labor qui in illis, præit; merces quæ ab illis, subsequitur.

§. 25. Valedictio morientis ad vivos eadem viā secuturos.

QVarum me peniteat, multa sunt; virtutis sæpius neglecte, & temporis male consumpti. Quam potuissim, imò debuissim fuisse patientior, submissior, & quotidianæ mortis studiosior! quantillius in me divini amoris igniculus spiravit! Miserere mei Deus, miserere mei, secundum magnam misericordiā tuam: parce peccanti, o infinita bonitas, per filii tui sanguinem & mortē te precor. Sed & vos quoque offendi dictis vel factis, ignoscite; farentem habetis reum & dolentē: atque hoc mihi abituro viaticum non negate, offensionum mearū omnium veniam. Ne quales exemplo meo, quod saepe pravum fuit, vestra decreseat virtus. In oculis vobis sunt sanctiorum mores & vita, ad quam & vestra sese cōformet: illorum patientiam, submissionem, obedientiam accēsis studiis æmulamini. Sed & vobis gratias ago maximas, quotquot mihi benefecistis; quotquot me iuvistis seu manu & opere, seu curā, consilio & amore. Deus, bonorum fons inexhaustus, & amoris pelagus immensum, vicem reddat amoris vestro. In eos certe bonus hic Deus liberalissimus esse solet, qui toto se ipsius sanctissima providentiā committunt. Preclarissima quidem virtus est Obedientia, & sine quā reliquæ in homine religio, nec virtutes quidem sunt. Summè necessaria est Patientia. Excellētissima est submissio, siquē ipsius contemptus. Christo charissima virtus est paupertas: Virtutum regina Charitas est. At verò præ cæteris virtutibus omnibus singulare quid Fiducia in Deum præ cæteris virtutibus habere mihi videtur. Fiducia in Deum, & plena summet in divinam providentiā resignatio, quam & sacra pagina adeo commendat; quæ & regio vari continū in ore est; quam demum Christus tot argumentis, à floribus etiam & ayiculis petitis perluadere conatur. Hujus fiduciæ vires, & quæ illam animi tranquillitas sequatur, nec nosse, nec aliunde notas credere potest, qui non semper atque in omni re, maximā, minimā, perfectissimē Deo fidit, divineque Providentiæ ac voluntatis se totum integerrimè permittit. Neque hominum ulus est, puto, qui hac in Deum spe fiduciæque fuerit, & non sapius arcana in se mitacula deprehenderit. Fidamus Deo, nosq; totos divine dispositioni, quā possumus plenissimè credamus: ipse provalebit, ipsi cure est de nobis. Ego quidem, quod cernitis, ad Dei tribunal citor, rationem

G 2

tionem redditurus de sexaginta annis. Omnia mea, facta, dicta, cogitata illi iudici sunt apertissima; nihil latere poterit: omnes vitæ meæ actus sententiam decretoriam accipient. Heu horreo; nam verè horrendū est iudici Deo sultere. Sed est quod me in tā arctis rebus solatur. Licet ergo servus sim improbus, bonus est tamen Dominus meus, & infinitè bonus, qui servulum quantumvis malum, suum tamen fuisse agnosceret. Non parum etiam praesidii pono in Divis illis quos ad mortem meam & ultimum certamen invitavi, cum diebus ipsorum honori festis caelestem mensam hoc sine accumbere, ut mihi Divos illos Divaque propitiarem, volentesque redderem ad ferendum in morte auxilium. Sed & causæ meæ, subsidii plurimum & pattoemini spero à sanctis Angelis, quos singulariter venerari, mihi que demereri, licet officiis non dignis, quotidie conatus sum. Hos tutelares purissimos spiritus, cum omnibus Sanctis, jam iudici sistendus, corde & ore invoco. Vos verò universi etiamnum superstitēs salvere, meque suo quisque ordine secuturi Valete.

§. 26. Morientium extrema monita.

Vti sol ad occasum tendens amencior est, sic homo morti vicinus, plerumque sapientior. Hinc illæ morientium orationes à sapientia laudatissimæ. In specimen pauca dabimus.

Cyrus Rex moriturus: Corpus meum, inquit, si filii, cum diem supremum clausero, nec in argento, nec in ullo alio metallo condite, sed rem suam terræ reddite. Postrema ejus vox fuit: Si in amicos beneficii fueritis, etiam in hostes animadvertendi facultas non deerit. Valete filii charissimi, atque idem matri meis verbis renunciate. Vos itidem amici, qui adestis salvere.

a Sapienter planè Theophrastus moriens dixit: Multa dulcia mentitur vita, obsequio gloriæ, cuius amore nihil est vanius. b Huc spectat Severi Imperatoris morientis dictum: Omnia fui, sed nihil prodest.

c Constantius Imperator Constantini Magni parens jam nforturus imperiū filio transcribens, mira hilaritate animi: Nunc, inquit, mortem propè pluri quam ipsam immortalitatem æstimō: filium imperatorem relinquo. Hic vir hic est, qui post ducentos septuaginta annos, Christianorum lacrymas absterxit, & tyrannorum crudelitatem vindicavit; Christus cum Constantino verè in armis fuit.

d Rex Galliarū Ludovicus in extremis filio hæc præcepit. Cave, mi fili, ne unquam letale peccatum admittas: potiùs omne tormenti genus perfer, quam talem culpam perpetres. Peccata quæbò confitere, eosque tibi confessarios delige; qui agenda docere, cavenda finire audeant monere, & vitia reprehendere. Parentibus obedientiam, amorem ac reverentiam exhibe.

Clotarius Rex in vili villâ moriens: Quid putatis, inquit, quantus ille Rex est, qui tantos reges interficit?

Carolus V. Imperator augustissimus, morti jam vicinus, vocato ad se filio Philippo II. hitum ei cilicium & cruentum flagellum, quibus in se usus, aservanda tradidit, non sine præclaris monitis.

Philippus II. Hispaniarum Rex vitam pariter clausurus, ubi ex arcano scrinio illud ipsum parentis cilicium & flagellū, quibus etiam ipse corpus domuit, Philippo III. filio munus protulisset, hæc insuper adjiciens monita: Magnam, inquit, gratiam tibi fecerit Deus; si te ad illud gloriæ fastigium elexerit, quo me præcurrem habuisti. Sed ex animo te obtestor, cum id assecutus fueris huius etiam lectioni, in quo me jam vides, memineris; hic, ut cernis, subsistit omnis mundi gloria. Dein commendo tibi sedis Apostolicæ obedientiam, fidei Catholicæ protectionem, Religionis Catholicæ zelum, Reipublicæ pacem, & in subditos iustitiam. Si Deus his

A meis consiliis subscripserit, suum regem non amittet hoc regnum, sed utiliter commutabit.

Ferdinandus Magnus Castellæ Rex mortem obiit natali die, jam facti sui è B. Ilidori monitu certus, posttridie cultu prorsus regio, præfulibus comitantibus, delatus est in templum. Hic singula regum ornamenta deponens, Deoque sua velut restituens, ad aram remisit, ipse cilicio indutus, & cinere aspersus, in terram se abiecit cum lacrymis, dixitque: Domine, regnum quod à te accepi tibi restituo: colloca me, queso, in aeternâ luce. Altero ab hoc die sacramentis munitus, in eodem templo vitam sanctissimè finiit, ubi annis quadraginta regno præfulset.

Lucius Marinus de rebus Hispan. l. 18. prope finem.

Carolus Rex Sicilia cum in ultimis esset, hæc locutus est: O vanas hominum cogitationes! Ah, miser! honoribus delectamur, aurum acervamus, & negligimus cælum. Beatam pauperum sortem, qui tenui salino contenti, somnos ducunt tranquillissimos. Quid me regnū, quid omnium obsequia jam juvant? miser esse potuissim sine tantis impendiis. Nondum corpi vivere, & jam cogor vivendi finem facere. Ubi nunc vires imperii mei eadem me necessitas involvit quæ vilissimum mendiculum. E tot millibus famulorum, clientum, adulatorum, ne quidem unus est, qui comes ire velit aut possit ad Dei tribunal. Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti & opes anxie captas per mille annos disponite, hodiernâ vel crastinâ morituri. Vale igitur terra: utinam dicere liceat, Salve cælum.

Sed ne silentio transeamus opulentissimum regum, & sanctissimum, solem Hebrææ gentis Davidem, qui è vitâ discessurus: Ego, inquit, ingredior viam universæ terræ. Et ad filium conversus: Tu quærem Salomon fili mi, ait, scito Deum patris tui. & servi ei corde perfecto, & animo voluntario.

Omnia enim corda scrutatur Dominus, & universas mentium cogitationes intelligit. Si quaesieris eum, invenies: si autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum. Terribilis exhortatio, & quæ vel adamantinum pectus penetrat. Hac ultimâ concione suâ David, optimæ vitæ capita ex ætissimè complexus est, scilicet, Dei præsentiam ubique cogitandam; Deo fidelissimè serviendum; obedientiæ premium fore ipsum Deum; prævaricatori æternum imminere supplicium.

Ita mors devorat omnes, ducit reges, trahit populos, impellit gentes; non precibus flecti, non divitiis placari, non lacrymis persuaderi, neque ullis unquam viribus superari potest. Sed æquo animo sapiens, stultus iniquo vitam deserit.

§. 27. Christus invitatur.

Mane mecum Domine, quoniam advesperascit, & inclinata est jam dies. Dies vitæ meæ in noctem præceps vergit, nec ullus est solus, qui properantem hunc solem sistat, & diem extendat: lux mea jam jam occidit in terrâ sinum festinat. Sed uti sol quotidie terrâ sepelitur, & ipse suas ite exequias, & tamen quotidie velut redivivus è suo illo tumulo emergit: sic & ego, sic & omnes quotquot vivimus, in terram quidem abibimus, illius gremio condendi: sed redibimus è terrâ, sole ipso clariores.

Ergo, ô Christe, ô mi amantissime Servator, mane mecum, en advesperascit: oculi, aures, sensus omnes à me deficient & abeunt in singulas pæne horas; nec abeuntes morari possum aut retinere. Tu solus oro, ne me deferas, Jesu benignissime, & cetera libens dimittam. Abite omnia alia; missionem do, & veniam. Meus creator mecum est, satis est; omnia bona mecum sunt. Sed ut mecum in ipsam usque noctem, in ipsam usque mortem permaneat, identidem clamo: Mane mecum Domine, quoniam advesperascit. Sed & cum vox mihi omnis hælerit, cum omnis sensus defecerit, & solus

Obiit anno 1508. Vita Florimund. Raymu. l. 5. de Ortu hæres. 5. fine.

David ultimâ concione suâ optimæ vitæ capita complexus

Luc. 6. 24. v. 29. Dies vitæ in noctem vergit.

Eternitatis Prodromi Caput III.

77

solus illeque tenuis in me halitus vixit, volo ut singula respiraciones meae ad usque ultimam, pro voce sint, illudque iussu hoc meo significant & flagitent: Mane mecum Domine, Domine mane mecum.

§. 28. Moribundus animatur.

Cum non lubet multa legere, en tibi paucos versiculos, levando fastidio, & animo firmado non parum utiles. Cogita Cyprianum haec tibi velut in aurem insusurrare: Cum morimur ad immortalitatem transgredimur; nec potest vita aeterna succedere, nisi hinc contingerit exire: non est exitus iste, sed transitus, & temporalis itinere decurso ad aeterna transgressus. Quam praepotenter est, quamque perversum, ut cum Dei voluntatem fieri postulemus, quando evocat nos & accersit de hoc mundo Deus, non statim voluntatis ejus imperio pareamus? Nitimur, reluctamur, & per vicacium more servorum ad conspectum Domini cum tristitia & moreore perducimur, exeuntes istinc necessitatis vinculo, non obsequio voluntatis. Et volumus ab eo praemiis caelestibus honorari, ad quem venimus invit? Quid rogamus & petimus, ut adveniat regnum calorum, si captivitas terrena delectat? Quid precibus frequenter iteratis rogamus & poscimus, ut accelleret dies regni, si maiora desideria & vota potiora sunt, servire istici diabolo, quam regnare illic cum Christo?

Tunc est pax Dei servis, tunc libera & tranquilla quies, quando de istis mundi turbinibus extracti, sedis & securitatis aeternae portum petimus, quando ex puncta hac morte ad immortalitatem venimus. Cum videre Christum, gaudere sit, nec possit esse gaudium nostrum, nisi cum viderimus Christum, quae cecitas animi, quae dementia est, amare pressuras, poenas & lacrymas mundi, & non festinare potius ad gaudium, quod nunquam possit auferri?

Mors est ad immortalitatem transgressus.

Hoc invit moribundus occurrat.

Cypr. serm. de mortalit.

Gaudere, est Christum videre.

Mors est mortalium portus.

§. 29. Resurrectionis fides.

Caro haec nostra jam vivit, brevi reditura ad argillam suam, ad vagum pulverem; etiam in sterquilini bestias, in quibus & venena ruminet, etiam post naufragia in aliquem piscium censum; in culices, tinea, locustas & formicas; in subterranea, in subaquea, in vesperugines & noctuas; demum in quas non refingitur bestias? Et post haec omnia eadem caro inget: quae ante per tormenta laniata, quae per ignes abierat in favillas, coronabitur. Nec tu mihi hic cogita aliam carnem à priore, nisi Deum velis injustum, qui aliam mercede donet, quam quae vicerit: aliam considerare secum faciat in caelestibus, quam quae sudaverit: quasi alterius sint praemia, quam cujus fuerint agones & certamina. Eadem per omnia anima quae in hac carne pugnavit, stetit, Deum didicit, Christum induit, salutis spem seminavit, fructum meret. Eadem omnino caro quae omnem hunc vitae ordinem cum anima decurrit, alit, astuavit, sanguinem fudit, cum eadem sociâ animâ praemium accipiet. Idem fuit Lazarus post quadriduanum sepulchrum, & ante, Idem filius post laceratas matris lacrymas, & ante: Idem Christus post monumentum, qui ante. Nec ullum sepultura senium, Deo aut potestatem adimit, aut bonitatem tardat. Eadem est divitis lingua quae delitiis pascitur, & quae flammis punitur, ac de digito animae felicioris expectat solatium roris: ita eadem per omnia caro, quae saeculo gaudente luxit, saeculo lugente gaudebit, ut nulla jam sit de scelere fortunata, de probitate misera, cum singula restituantur, ut pro meritis demeritisve in hac vita, supplicii vindicentur aut praemii donentur in futura. Inspice figuram; argillam vario ignis temperamento, in robustio-

Caro cum animâ praemium accipiet.

Tom. I.

Arem laxiorem recoquit materiam, aliamque ex illâ fingit formam. Non poterit Deus eandem argillam, eadem quâ quondam spiritus tui aurâ, erigere in vitam? aut qui olim musculos ut glebas, ossa ut faxa, papillas ut calculos, venarum ramulos discursus, nervorum traduces, medullarum thesauros, ex illâ ipsâ argillâ formaverat, non poterit eadem ex eadem effingere? aut major fuit divini vis Numinis in virgine adhuc argillâ, minor in viduâ, post relictum semel animae connubium? cur eadem quâ antè formatâ manu, non eodem animetur quo antè afflatu? An quia quod perierit semel, semper perire necessum sit? quâ id lege? Intuere, ne te ad sublimiora deducam, universum hunc revolvibilem rerum ordinem; testatio est redeuntis hominis. Intuere, omnia redeunt cum abscesserint. Hinc redorsur luna specula quae menstruus numerus attriverat: revolvuntur hyemes & aestates, verna & autumnus cum suis vicibus: reducuntur solis & stellarum radii, quos matutina represserat claritas, aut nocturnae tenebant tenebrae. Vites juraveris mortuas, & non nisi lignum ignibus aptum: sed has denuo animari videmus, & post spolia densius etiam vestiri: & ferè quae frigis exterminaverat, ea restituit aestas cultiora, feceratio quodam interitu. Etiam in alite nobili documentum. Phoenix de singularitate miraculum, non sine decedens, succedit iterum Phoenix. Non quod haec per omnia exprimentur humanae vicis reparationem, sed quod nos manu quasi ducant ad illam. Vis signatus documentum? Habemus pignus in Christo, in quo usurpamus celum & Dei regnum. Vis in homine? Caro prope computruit in Lazaro, caro surrexit: sanè sine animâ jacet, surrexit cum illâ. Et in illo Dominici montis secessu, Moyses & Elias Apostolis agnoscibiles facti, alter in imagine carnis nondum receptae, alter in vestite nondum defunctae, eandem tamen validitatem corporis etiam in gloria perseverare docuerunt. Imò & ipsae animae jam solitariae, licet è gurgustio corporis eruperint in apertum, ad meram puramque suam lucem, tamen nihil aliud, suae felicitatis jam securae suspirant, quam superindui hoc pulvere, consnuare cum hac connubiali sociâ, carne, vitam nullâ pugna solvendam: ut qui simul pugnaverunt, Christus finiant in praemii & gloria paritate, cum hic pulvis immortalitatem induet nobili demutatione, Christo duce, qui vexit in caelum carnem & ossa, pignus & documentum futurae integritatis.

Non disputo, quid de hac ave sentiam.

Quomodo Moyses & Elias Apostolis agnoscibiles facti.

Non igitur tristemur, cum vetusta domus corrui, resurget longè pulchrior. Non solum sine causâ creditur, sed & sine causâ vixit, qui se ad hoc solida natum credidit, ut periret.

§. 30. Spes Resurrectionis, solatium maximum.

Iobus innumeris ærumnis parè jam sepulchris, ingenti tamen alacritate animi cantans: Scio, inquit, quid redemptor meus vivet, & in ultimo die de terrâ surrecturus sum. Et rursum circumdabor pelle meâ, & in carne meâ videbo Deum Salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspiciuntur, & non alius. Reposita est haec spes mea in sinu meo. Christus velut per dialogismum respondens Iob. c. 11. Jobo: Ego sum, inquit, Resurrectio & vita, qui credit in me, v. 25. etiam si mortuus fuerit, vivet.

Veniet iterum, veniet qui nos in lucem reponat dies (nil certius) & ideo equo animo debemus exire redituri.

In ultiore Indiâ volucrum esse narrat, cui nomen Nicol. Causa Semenda, ortu simillimam Phœnici, triduo rostro, sensu & tirèque se morituram, eam igitur deferre ligna in nidum, canillare suaviter, alarum percussu struem congestam incendere, ipsam eo igne consumi, indeque vermiculum gigni qui postea in avem crescat. Luculentum Resurrectionis symbolum, si omnia ex fide narrentur.

Romanus Orator Minucius, rei Christianae magnus lux in suo propu-

Minuc. Fa- lux in suo propu-

propugnator, tam pulchrè quàm breviter: Video aded, A
inquit, quàm in solatium nostrum, Resurrectionem futuram, o-
mnis Naturæ medietur. Sol demergit & nascitur: astra labon-
tur & redeunt: flores occidunt & reviviscunt: post senium
arbuta frondeant: semina non nisi corrupta reviviscunt: ita
corpus in saculo, ut arbores in hyberno, occultant virorem a-
riditate mortis. Quid festinas ut cruda adhuc hyeme revivi-
scat & redeat? Expectandum nobis etiam corporis ver est. Scio
quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de
terrâ surrecturus sum.

§. 31. Spes celi.

Quid vis? quid optas? quid desideras? Vivere vis?
& mori non vis? Sic ergo vive, ut aliquando bea-
te vivas. Nam vivere, & non beatè vivere, genus est
non vive-
re beatè est
via ad
mortem.
Non vivere
beatè est
mortis, vel
via ad
mortem. In
caelo vives
non moritu-
rus: illic bea-
te vives, nam
nec mala pati-
eris, nec pati
poteris, quia
illic nulla sunt.
Ibi quod opta-
bis, & posside-
bis desiderabis,
pelli possessione
non poteris:
& hoc te fatiabit.
Comedite amici,
ait rex celi, & bi-
bite, & inebriamini
charissimi. Convivium
hoc finem non
habet, nihil illi
triste succedet:
quod hodie est
eternum erit.
Augustinus exclamat:
O vita sempiterna,
ubi gaudium sine
morte, requies sine
labore, dignitas sine
timore, opes sine
amissione, san-
ctitas sine languore,
abundantia sine
defectione, vita
sine morte, beati-
tudo sine calamitate,
ubi omnia bona
in charitate perfecta,
ubi species & visio
facie ad faci-
ciem. Porta Ierusalem
ex sapphiro & smaragdo
adificabitur. Ex
apud pretioso omnis
circuitus murorum
ejus. Et, platea
civitatis aurum
mundum, tanquam
vitrum perluc-
dum. Et, Per vias
ejus alleluia cantabitur.
Tob. c. 13.
v. 21. &
Apoc. c. 21.
v. 21.
Ps. 83, v. 5.
& Ps. 26.
v. 13.
Quocirca, Beati
qui habitant in
domo tua Domine,
in secula seculorum
laudabunt te. Credo
videre bona Domini
in terrâ viventium.

§. 32. Suffragia ad celum.

Ostende mihi gloriam tuam, ostende mihi omne bonum.
O quando dabitur lugentibus, corona pro cinere, &
Isac. c. 61. v. 3. leum gaudium pro luctu, pallium laudis pro spina
maioris.
Iob. c. 6. v. 8.
v. 10.
Quis det ut veniat petitio mea; & quod expecto, tribuat
mihi Deus? Et qui cepit, ipse me conerit: solvat manum
& succidat me. Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me do-
lore, non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti.
Iob. c. 7. v. 2.
Sicut cervus desiderat umbram, & sicut mercenarius præ-
solutur finem operis sui.
Ps. 14. v. 1.
Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requie-
scet in monte sancto tuo?
Ps. 26. v. 4.
& 5.
Vnam petii a Domino hanc requiram, ut inhabitem in do-
mo Domini, omnibus diebus vite mee. Ut videam voluptatem
Domini, & visitem templum ejus.
Ps. 41. v. 1
& 5.
Quem modum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita
desiderat anima mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad Deum
fontem vivum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei.
Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam, quo-
niam transibis in locum tabernaculi admirabilis usque ad do-
mum Dei.
Ps. 54. v. 6.
Quis dabit mihi pennas sicut columbe, & volabo & re-
quiescam.
Ps. 59. v. 10.
Quis deducet me in civitatem munitam?
Ps. 64. v. 4.
Beatus quem elegisti & assumpsisti, inhabitabit in atriis tuis.
Ps. 72. v. 1.
25. & 26.
Quam bonus Israel Deus his qui recto sunt corde. Quid mi-
hi est in celo, & a te quid volui super terram? Defecit caro
mea & cor meum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in æ-
ternum.
Ps. 83. v. 1.
& 10.
Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concu-
piscit & deficit anima mea in atriis Domini. Melior est dies una
in atriis tuis super millia.
Ps. 114. v. 9.
Placebo Domino in regione vivorum.
Ps. 119. v. 4.
Ficu mihi quia incolatus meus prolongatus est: multum in-
cola fuit anima mea.

Letatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini Ps. 122.
v. 1.

Super flumina Babylonis illic sedimus & flevimus, dum re-
cordamur tui Sion. Quomodo cantabimus canticum Domini 4. & 5.
in terra aliena? Si oblitus fuero tui Hierusalem, oblitus de-
tur dextera mea.

Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini Ps. 141. v. 8
tuo: me expectant iusti, donec retribuas mihi.

Cupio dissolvi & esse cum Christo.

Philip. c. 1.
v. 23.

§. 33. Solatia adversus mortem, compendia dantur.

Primum. Mors familiare nostrum hostem occidit.
Corpus. Nulla pestis ad nocendum efficacior hoste.
inquinatio, uti nullus fur domestico fure perniciosior: cedit hoste
Scimus: Caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus ad-
versus carnem, hæc sibi invicem adversantur.
Gal. c. 5.
v. 17.

Alterum. Mors ostium effingit in carcere, quo in-
cludimur. At nos veteres iniquos carceris sæpe con-
suetudo loci, etiam inter compedes & injurias, non in-
vitos detinet. Aliter optaret Regum maximus, qui sol-
vi cupiebat & educi de custodia.

Tertium. Mors ingens onus detrahit. Corpus, quod
corruptur aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit
sensum multa cogitantem. Onere hoc detracto, meliora
restant hinc emissa. Nemo enatat cum hac sarcina.

Quartum. Mors peregrinationi nostræ finem im-
ponit. Quid est, inquit Gregorius, vita mortalis nisi vias Per-
pendite fratres mei, quales sit in via lassari, & viam nolle si-
niri. Vita præsens laboribus plena est, & cum luctu agitur,
nec tamen sine lacrymis dimittitur.

Quintum. Mors periculis nos omnibus subducit.
Nemo tam beatus vivit, quin plurimis obnoxius vivat
periculis: & raro periculum in periculo vitatur. Ille
solus pericula omnia evasit, qui vivere desistit.

Sextum. Mors necessitas. Præclare dixit Romanus sa-
piens: Nullum est majus solatium mortis, quam ipsa morta-
litas. Vivere noluisti, qui mori non vult. Mors necessi-
tatem habet æquam & invictam. Quis queri potest in
eâ conditione se esse in quâ nemo non est? Prima pars
æquitatis, est æqualitas.

Septimum. Mors Christi. Ad hanc contemplandam
hortatus Paulus: Per patientiam, inquit, curramus ad pro-
positum nobis certamen, aspicientes in autorem fidei & con-
summatores Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit cru-
cem. Membris ab hoc capite maximum est solatium,
nam ne mortem timerent membra, gravissimos mor-
tis impetus sustinuit caput. Auctor vite moriendo ca-
lum relevavit, quid mori timeamus?

Octavum. Spes Resurrectionis. Quid exoptulantis
cum morte? non eripit hæc vitam sed intermittit. Illu-
cescet æternus dies qui nos sepulchris evocet; resurge-
mus omnes. Hoc natura nobis variè commoustrat. Æ-
stas abit, sed alter annus illam reducit. Hyems cedit,
referunt illam sui menses: solem nox obruit, sed hanc
dies abigit. Plurima, quæ videntur perire, mutantur: sic
& nos morimur, æternum victuri.

Nonum. Ipsa immortalitas. Mors & finis est, &
transitus est: finis calamitatum, transitus ad immorta-
litem. Hinc in Sacris nostris mors proborum, dies
Natalis appellatur. Hinc ille ausus dicere:
Mors Christianis ludus est.

Et ne ullus hunc ludum expavesceret, idem præclare
cecitavit:

Non est, credite, pena quam videtis,
Quæ punito tenui citata transit,
Nec vitam rapit illa, sed reformat.

Sic optimo cuique idem felicitatis principium est, qui
finis mortalitatis.

§. 34. Contra invitè morientes.

Ita passim vivimus, mortem metuimus, vitam negli-
gimus, invitè morimur. Quis non recusans, quis non
gemo

gemens exit? Atqui hoc ingrati est, non esse contentum
concesso tēpore. Semper, inquit Seneca, pauci dies erunt, si
illos numeraveris. Cogita non esse summum bonum in tēpore,
quantūcūque est, boni consule. Ut prorogetur tibi dies mortis,
nihil proficit ad felicitatem; quoniam mori non sit beatior vita,
sed longior. Quāto satius est, non aliorum annos computare,
sed suos benignè estimare, & in lucro ponere? Hoc me vita tēpore
dignum iudicavit Deus hoc satis est. Potuit plus; sed hoc
monet: *Horat. l. 1. quoque beneficium est. Opportunè hic vates Venulinus*

monet: *Exatō contentus tēpore vita.*

Cedat, uti conviva satur
Quis ferat convivam illum, qui ad lauri convivii epilo-
gum dicat: Nondum comedi satis. Quis illum hominem
laudet, qui è vitā discedens queratur: Non vixi satis, lu-
geatque tanquam vita medio actu rerum abrupta sit.
Non turpis solum sed vana est ejusmodi querela. Fixus
est terminus; seu longa fuerit vita, seu brevis finiēda
est. Ita placet auctori vita.

Lussisti satis, edisti satis, atque bibisti,

Tempus abire tibi est.

Insigniter Epictetus: Celebritas, inquit, finita est. Exi:
discede ut gratus, ut verecundus, da locum alius: oportet alios
nasci, ut & tu natus es; & natos habere locum, & habitatio-
nes, & victum. Si vero primi non decesserint, quid relinquitur?
Cur insatiabilis es? Cur saties tibi non potest? Quid angis &
coarctas mundum? Sed insigniter Epicteto Augustinus:

Vndecūque, ait, volueris Deus, ut exas hinc, paratum te in-
veniat. Iniquus enim es, non possessor domus. Locata est enim
tibi domus. Domus ista tibi locata est, non donata; estis nolis,
migrabis: & non cum tali conditione acceperis, ut quasi tēpore
certa tibi sint. Quid dixit Dominus Deus tuus? Quan-
do volueris, cum dixeris, migras, paratus esto. Expello te de
hospitio, sed dabo domum. Iniquus es in terrā, possessor eris
in celo.

Delitias celestes avidius expectat, firmius sperat, qui
terræ delitiis seipse privat. Certè

Cui durior vita est, minus mortem timet.

§. 35. Moribundi scopulus, dilatio.

Monimus sanos, monimus agrotos; moribun-
di etiam monendi nobis sunt, ut caveant hoc
scopulum, DIFFERRE. Quot hominum millia vel hanc
unam ob causam male finierunt, quia distulerunt mi-
nimè differenda. Quid crastinum, quid perendum,
in moribunde, saluti tue destinas? crastinus dies, tuus
non est, hodiernus est. Hodie, quæso, hæc hora; jam
age quod agendum est, cras aut pendie ubi tu eris?

Narrat Amylius & Plutarchus, Thebanorum exu-
lum cum exercitu adventum optimatibus Thebanis
nuntiātum fuisse, at illos vino epulisque deditos id de-
spexisse: quin etiam ad eum qui summum magistratum
Thebis gerebat litteras delatas, quibus omnia exulum
consilia detegebantur, & jam in convivio accubanti esse
redditas, quas ille ut erant signatæ, pulvino subiciens:
In crastino, aiebat, res severas differo. Sed hic ipse dilator
cum suis ea nocte interfecit. Ita Mors cunctatores
soler obrueret; dum deliberant, dum moliantur, dum
differunt, adest illa & spiculo ferit improvisò. Augustinus
monitor fidelissimè, dicentem, Cras bene vivam, sic
instruit: Indulgentiam tibi promissit Deus, crastinum diem ti-
bi nemo promissit. Si malè vixisti, bene vive jam hodie. Stulte
hac nocte auferetur à te anima tua. Non dico, quæ preparasti
eius erunt; sed secundum quod vixisti, ubi eris? Vocat te nunc
Deus, exhortatur te nunc, expectat donec respicias, & tu tar-
das: Non enim modo sic longanimitas in sustinendo, ut nunquam
jussus in vindicando. Distribuit tempora. Noli ergo dicere, Cras
me convertam, cras Deo placebo; omnia hodierna & crastina
dimittuntur mihi. Verum quidem dicas, quia Deus conversioni
tue indulgentiā promissit, sed dilatori tuam diem crastinum non
promissit. Non tardes cōverti ad Dominum, subito enim

A venit ira illius, & in tēpore vindictæ disperdet te.
Præveniendus est dies qui prævenire consuevit.

§. 36. Moribundi dolores & terrores.

Valde serium negotium est Mori, & raro sine do-
loribus aut angoribus peragitur. De his disertè est nego-
tium. Tertullianus: Evenit sepe, inquit, animam in ipso divor-
tione agitari, sollicitiore obruta, extraordinaria loquacita-
te, dum ex majore suggestu, jam in libero constituta, per super-
fluum quod adhuc cunctatur in corpore, annūciat, quæ videt,
quæ audit, quæ incipit nosse.

Narrant Cunonem Malburchiensis oppidi dominū
annis quadraginta, moribus parum probatis vixisse, de
in mutata mente religioni ultimum vitæ triennium im-
pendisse, & piè prius obuisse. Eo tēpore cacodem.
mon, qui feminam infederat, falsus est, quindecim mil-
lia diabolorum in Cunonis morituri cubiculum conve-
nisse: tantum autem abfuisse ut nocuerint moribundo,
ut ne quidem accedere propius potuerint, validis cla-
vibus moribus constatorum repulsi. Ita ludibrio religiosos
viro præcantes descripsit. Questus insuper est; Cuno-
nem sibi suisque ereptum iniquissimè, ut qui Deo non
nisi triennium solum, vitæ & inferorum dominis, ipsos
quadraginta annos servivisset.

Deus bone, tot millia hostium ex Erebo conven-
rint, ad unci hominis ostendendum exitum! Qui terre-
ri non vult mortuum, mori mature discat. Mortem ne-
mo amicam habet, nisi qui cogitat præsentem dum ab-
est; sed dictis fidem astruent sequentia.

Ioanne Climaco teste, Homo religiosus & solitarius,
sed vitæ remissioris, ad extrema perductus, horam unam
jacuit jam omnium iudicio defunctus. Ebi ad se rediit,
præcantes, quotquot aderant, enixius rogavit, loco ce-
derent. Egressis omnibus, mox tuguri aditum lapidi-
bus obstruxit, arcto solum fœamine relicto, per quod
cum pane hydria transmitteretur. Hic ille à seipso in
hunc orceret damnatus, totis duodecim annis cum ne-
mine loqui, assidue suspirare, altum gemere, uberius lac-
rymari, præter panem & aquam nihil degustare. Sic
attonitus vultuque ferè immoto sedebat, & ea quæ sub
excessum viderat, fixissimo cogitatu, altissimaque men-
te apud se identidem volubatur, tacitis interea lacryma-
rum rivulis continenter per genas defluentibus. Hoc vi-
tæ tenore annis duodecim exactis, cū morti esset proxi-
mus, religiosi accolæ rupto pariete, vi aditum sunt emo-
liti, jamque moribundum circumstantes impensissimè
rogarunt, aliquid sui momentum, admonitunculam
virtutis stimulum relinqueret, nec tamen aliud impe-
trarunt, quàm has solummodo voces: Nemo qui revera
mortis memoriam agnovit, precare unquam poterit.

Consideret Lector, ait Robertus Bellarminus, hanc Doctissimus
historiam esse, non fabulam, & ab illo scriptam, qui & sanctissima-
vir sanctus erat, & scripsit quæ propriis oculis vidit, &
quæ propriis auribus audiit. Hoc Bellarmini de narra-
tione illa iudicium.

Ex his non difficile est conjectare, quos dolores &
terrores mors afferat, iis præsertim, qui remissius aut la-
scivius vixerunt. Sanè si quis mortem, & ab hac æter-
nitatem seriis cogitationibus in animum admitteret, si
non totos dies & annos, creberrimè profecto attonitus
federet, & ad unum hoc sese disponderet quod hominum
nemo non potest non experiri.

Bernardus iure commonet: Moriendi vocatio, tua sit De modo bo-
emendatio. Non tibi obeit esseri sine præcoe, humari ne vivendi
sine pompâ, putrescere sine famâ, abijci sine titulo, mo-
do non sepeliaris in inferno.

§. 37. Moribundi promptus animus.

Calix salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. Psal. 115.
Calix iste amari quidem est, illum tamen bibi-
ipse meus Servator, & ex cruentâ trabe eundem mi-
hi exhaustiendum propinavit. Calix iste fatale mortis
pocu-

poculum est, quod Christus, quod Christo amicissimi, quod omnes omnino homines perhauriunt, inevitabili necessitate; cur ego hoc solus recusum? quisquis cepit vivere, desinere debet, ut denuo incipiat, & quidem vitam illam quam nunquam desinat. Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas a Deo sunt. Quid ergo tibi vis vane timor, quid revocas damnosa mœstitia? Calicem quem dedit mihi Pater, quem Christus mihi misit, non vis ut bibam illum? Mortalis ego sum & mori me mirer?

Eccli. 6. 11.
v. 14.

Curtius l. 3.
c. 10.

Cum apud Regem Alexandrum Macedonem gravius decumbentem, aliquot malè anxii amici Philippum medicum de veneno porrigendo infimulassent, Rex Philippum cum paratâ portione ad se venientem sic excepit: Alterâ manu amicorum litteras ei porrexit, alterâ pharmacum ab illo accepit: dumque medicam portionem ori admovent, oculos in Philippi vultu defixit, si quas fortè in illo conscientie notas deprehenderet. Cum egregiam in se medici fidem & facie disceret, intrepidus porrectum poculum perhault. Ita & ego faciam. Poculum quod me in quietem & longiorem somnum dabit, Jesus meus, medicus & Servator meus mihi temperavit, porrexitque ebibendum: ego, dum illud exaurio, oculos ab hoc meo medico non dimittam, vultum meum firmabo in crucifixi Domini mei vultu, in quo summum in me amorem inscriptum legam, simulque constans & intrepidus hunc calicem perhauriam, qui tantò plus habet salutis, quantò plus amoris.

§. 38. *Moriturus Fide, Spe, Charitate se armat.*

Vistud cuius promptum sit ac facile, præmissa verba, ad fidem, spem, charitatem exercendam.

Ad Fidem.

Protestor coram Deo, sanctis Angelis, & omni quæ Ecclesiâ triumphante & militante, nominatim coram Angelo meo custode, me firmiter credere quicquid credit sancta, Romana, universalis Ecclesiâ: me etiam vivere velle, & mori in fide, quam hæc eadem Catholica & Apostolica Ecclesiâ profitetur, in unione & sub capite Domino nostro Jesu Christo, ejusque in terris Vicario. Quod si quid his dissentaneum mihi excideret, protestor illud non à me, non meum esse.

Ad Spem.

Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam à dextris est mihi ne commovear. Propter hoc lætatum est cor meum, & exultavit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo: delectationes in dextrâ tuâ usque in finem.

Ad Charitatem.

Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem mortis de manu Dei accipiam, & nomen Domini invocabo: laudans invocabo Dominum & ab inimicis meis salvus ero. In manus tuas Domine commendo spiritum meum. Tu me creasti Deus, tu me redemisti, tu sanctificasti me; tuus ego sum, vivus, mortuus. Ego me tibi offero in omne beneplacitum tuum, Jesu fili David miserere mei.

§. 39. *Ægro & Moribundo quid semper corde ac ore versandum.*

In morbo, mi Christiane, interrogatus quid valeas, quomodo res tuæ se habeant &c. Cave unquam aliud respondeas quam hoc solum unicum: *Prout Deus vult: Sicut Domino placuit, sic factum est: Secundum Dei*

beneplacitum: Ad Dei voluntatem: Bene: Optime: Sic Deo placet: Fiat voluntas ejus, sicut in celo & in terra. Ut autem hoc possis, & ægroto tibi, & moribundo perpetuo in ore sit & in corde, triplex hæc precatiuncula.

1. *Benedictus Deus in æternum.*

2. *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam; etsi Domine minor sum cunctis miserationibus tuis.*

3. *O Dominus meus, & Deus meus, ego me tibi offero in omne beneplacitum tuum. Fiat voluntas tua.*

Fuit qui triplicem hanc precatiunculam grandiori characterē scriptæ ad lectum, proximè oculos affigi voluerit, ut assidue moneretur quid perdit & pernox ore animoque volutare deberet.

Nostræ precationes nostræ ad Deum præcursores sunt. Discemus tandem à prodrumis nostris & ipsi viam, sequemurque felici pede quò nos vocaverit beata æternitas.

§. 40. *Moribundo singulariter observanda.*

Primum. Non suis nitatur meritis, sed seipsum cum universis peccatis & negligentis in immensum divinæ misericordiæ pelagus demittat & immergat.

Alterum. Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ fidei firmiter & simpliciter inhaereat: Ecclesiæ sacramenta cum perfecto proposito Deum non amplius offendendi, tempestive petat & suscipiat.

Tertium. A caducis & fluxis rebus omnibus se avertat, ut toto affectu celesti Patri se uniat; terram promissionis suscipiat, ut illic Deo pro immensâ bonitate gratias agere & perenne laudis sacrificium offerre possit. Ipsam etiam matrem misericordiæ & beatorum spiritus, omnemque celestem exercitum, maxime paternos suos deprecabitur, ut sibi in hac necessitate assistant, & ab exilio hoc ad jucundissimam suam societatem perducant.

Quartum. Seipsum, hostiam vivam, ad gloriam Dei, pro acceptissima illius voluntate offerat, ad suffendam, ex vero amore, omnem languoris acerbiteriam, & ipsam mortis amaritudinem; omnem denique penam in tempore & æternitate sustinendam, ita ut si mille insuper annis, omni voluptate affluens, pro voto posset vivere, pro Dei tamen honore & amore mortem subire mallet.

Quintum. Amarissimam passionem & mortem Christi Domini sibi proponat, corpus suum & animam cum ingenti spiritu, faucio corpori & afflicte animæ Christi uniat, & tanquam simul cum Christo in cruce moriturus, spiritum suum in celestis patris manus commendet. Cor suum in patulum Salvatoris cor, membra sua morientia in ejusdem vulnera deponat.

Ceterum, turissimum est, ut quicquid in extremo decessu, se quisque vellet fecisse, id modo sanus facere incipiat.

§. 41. *Moribundo quid faciendum; è Blofio.*

Ludovicus Blofius abbas Latiensis, Sancto Ignatio Myraus testatur, vir vitæ innocentissimæ, qui Camera-ensem Archiepiscopatum à Carolo V. Celate oblatum constanter repudiavit, quique scriptam in libris exigens plurima scripsit ævo longiorè dignissima: inter quæ moribundum instructurus, ad verbum hæc habet.

Quidam Dei amicus interrogatus, quidnam morti proximus facere vellet, si multo tempore in gravibus peccatis vixisset, respondit: Si quadraginta annis semper in peccatis vixissem, & tempore resolutionis meæ instante peccata mea purè confessus essem atque cum perfecto amore, ex fundo cordis mei, saltem spatio unius salutationis Angelicæ, meipsum in Deum ita recipere possem, ut revera totus ad ipsum conversus, & ab omni peccato averfus inveniret, tunc nimis

Preces ad Deum nostri sunt præcursores.

Moribundo observanda: 1. Non nisi suis meritis.

2. Sanctæ Ecclesiæ fidei inhaereat.

3. A caducis se avertat.

4. Seipsum hostiam vivam ad gloriam Dei offerat.

5. Amarissimam passionem & mortem Christi sibi proponat.

rum sicut purus & innocens ex hac luce migrarem. Si vero non nisi unum peccatum admissem, & contritus, dolens mœrensque post confessionem rite factam hinc exirem, tunc utique sicut penitens morerer. Addit in moribundi gratiam.

Domine quibuldam amicis suis revelare dignatus est, quod verba illa, quæ mox subiiciemus, mortientium auribus ingesta, & coram eis recitata, vel ab eis pie prolata, sive cogitata tantæ virtutis sint, ut non facile perire possit, qui ea sub vite finem, vero & integro corde humiliter pronuntiavit. Sunt autem ista:

Domine Deus, ego sum miser ille, quem tu ergo paternâ bonitate tuâ creasti, & per ignominiosissimam mortem vniuersi tui de potestate inimici redemisti: tu solus imperium & dominium in me habes, meque saluare potes secundum immensam misericordiam tuam, in quâ spero & confido.

Nimirum hæc ad aeterni moriendi compendia sunt. Multum in hac arte promouit, qui scit compedio mori.

§. 42. Moribundum refrigerantia.

Vade populus meus, intra in cubila tua, claudere ostia super te, abscondere medicum, ad momentum, donec pertranseat indignatio.

In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordiâ sempiternâ miseris sum tui dixit redemptor tuus Dominus.

Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Specta in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus.

Filii Sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his qui fidem suam nunquam mutant ab eo.

Non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in calis est, ut pereat unus de pusillis istis.

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.

Sed & si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum iustum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.

Amen, amen dico vobis, quia qui verbum audit & credit ei qui misit me, habet vitam æternam, & in iudicium non venit, sed transeat à morte in vitam.

Omne quod dat mihi Pater, ad me venit, & eum qui venit ad me, non eieciam foras. Amen, amen dico vobis, qui credit in me, habet vitam æternam.

Ego sum Resurrectio & Vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet, & omnis qui vivit & credit in me non morietur in æternum.

In domo Patris mei mansiones multe sunt.

Si Deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? Quis accusabit adversus electos Dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus Iesus qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui est ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.

Nemo nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur.

Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.

Scimus, quoniam si tergestris domus nostra huius habitacionis dissolvatur, quod edificacionem ex Deo habemus, domum non manu factam, æternam in calis. Nam & in hoc ingemiscimus habitacionem nostram quæ de celo est, superindui cupientes, si tamen vestiri, non nudi inveniamur.

Nunc magnificabitur Christus in corpore meo sive per vitam, sive per mortem. Mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum. Esse cum Christo multo magis melius.

Nostri conversatio in calis est, unde etiam Salvatorem expectamus, Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostre, configuratum corpori claritatis sue.

Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quod Christus

Iesus venit in hunc mundum, peccatores salvos facere, quorum primus ego sum.

Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vite.

Hi fontes præfervidas Mortis thermas refrigerant.

Feliciter enatabit, quisquis in his fontibus submergitur.

§. 43. Moribundi ad Deum suspiria & preces.

Beatus Eligius Noviomensis Antistes, in extremis suos cum lacrymis complexus: Valet, inquit, & deinceps me requiescere permittite. Terra in terrâ redeat. Spiritus ad Dominum iturus, iter suum reperiet. Ita oculis manibusque in celum clatis, diu precabatur immotis labiis. Deinde in has voces erumpens: Nunc dimittis, inquit, servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Memento, queso, quod sicut lutum feceris me: & non intres in iudicium cum servo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Memento mei, qui solus sine peccato es, Christe Mundi Redemptor, & educens me de morte corporis huius, transfer in regnum tuum. Scio me conspectum tuum non mereri: tu tamen scis, quia spes mea semper fuit in misericordiâ tuâ. Et nunc quoque in confessione sancti nominis tui moriens, extremum, Christe, anhelitum efflabo. Suscipe ergo me secundum magnam misericordiam tuam, & non confundas me ab expectatione meâ. Aperi mihi pro peranti janua vitam, & principes tenebrarum non occurrant mihi. Tua me manus deducatur in locum refrigerii, & vel in ultimam mansiorem ex iis quas præparasti servis tuis timentibus te.

Sub his verbis efflavit animam. Eligium voce preuntem sequamur, & hac etiam ratione Christum Dominum compellemus.

Illumina, ô bone Iesu, oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, prævalui adversus eum.

Domine Iesu Christe, fili Dei vivi, pone passionem, crucem & mortem tuam, inter iudicium tuum & animam meam.

Ne memineris, bone Iesu, iniquitatum mearum, ciso anticipare me misericordiâ tuâ, quia pauper factus sum nimis.

Dulcissime Domine Iesu Christe, ob honorem & virtutem tuæ benedictæ passionis, jube me adscribi in numerum electorum tuorum.

Non intres in iudicium cum servo tuo, misericordissime Iesu, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

Christi de cruce pendens, aliâs manibus, aliâs per fessio lateri, aliâs pedibus crebra piâque imprimit oscula; & modo crucifixum, modo crucifixi vulnera sic compellabit.

Adoro te Iesu Christe, & benedico tibi, quia per crucem tuam redemisti mundum: Salvator Mundi salva me, qui per crucem & sanguinem tuum redemisti me.

Trahe me ad te, ô bone Iesu, qui dixisti, cum exaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad meipsum.

O clementissime Iesu, recor per pretiosum sanguinem tuum, quem pro peccatore effundere voluisti, ut abluis omnes iniquitates meas. O sanguis Christi purifica me, corpus Christi salva me, aqua lateris Christi lava me, passio Christi conforta me. O bone Iesu exaudi me, intra vulnera tua absconde me, ne permittas, ô bone Iesu, me separari à te, in horum mortis meæ voca me, jube me venire ad te, ut cum Sanctis tuis laudem te in sæcula. O Creator & Redemptor meus, Iesu Christe, totum me tibi dedo, non me recitas. Ad te venio, non me repellas. Ne proicias me à facie tuâ, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Ne perdat me iniquitas mea, quem creavit omnipotens bonitas tua.

Cum quis morti vicinior, sic orandum.

Nunc Domine secundum voluntatem tuam, fac mecum misericordiam tuam, & præcipe in pace recipi spiritum meum. Sonet in mentis meæ auribus vox illa dulcis: Hodie mecum eris in paradiso. Nunc dimittis servum tuum

Isa. c. 26. v. 20.

Isa. c. 54. v. 8.

Psal. 42. v. 6. & 7.

Job. c. 2. v. 18.

Mat. c. 18. v. 14.

Joan. c. 3. v. 16.

1. Joan. c. 2. v. 1.

Joan. c. 5. v. 24.

Joan. c. 6. v. 37 & 47.

Joan. c. 11. v. 11 & 26.

Joan. c. 14. v. 2.

Rom. c. 8. v. 31. usque ad 35.

Ad Rom. c. 14. v. 7.

2. Cor. c. 5. v. 1. & 3.

Ad Philip. c. 1. v. 20.

21. & 23.

Ad Philip. c. 1. v. 20.

1. Tim. c. 1. v. 15.

Mat. c. 24. v. 13.

Apoc. c. 2. v. 10.

uum Domine, secundum verbum tuum in pace, quia videntur oculi mei salutare tuum.

O clementissime Jesu recognosce quod tuum est, & absterge quod alienum est. O Jesu, Jesu, o Jesu per-mitte me intrare in numerum electorum tuorum. O Jesu fili David miserere mei: Deus in adiutorium meum intende: o Domine Jesu ad adjuvandum me festina: o Domine Jesu suscipe spiritum meum.

§. 44. Moribundi vera in Deum fiducia.

Serm. 9. in Psal. Qui habitat.
Hic ego cum Bernardo fidenter proclamo: Præstat alter meritum; sustinere se jactet pondus dei & estus, mihi adherere Deo bonum est, & ponere in Domino Deo spem meam.

Et quavis conscius mihi sim, eam fuisse vitæ meæ antea pravitatem, ut planè merear à Deo deferi, tamen non desinam in ejus immensâ bonitate semper confidere, optimèque sperare, quod quemadmodum hætenus sanctissima ejus gratia vires mihi ad omnia subministravit, sic eadem illud mihi robur sit collatura, ut omnia patienter & libenter feram. Hæc mea etiam exigua patientia cum meritis Dominicæ passionis conjuncta (quæ quidem omnem meam tolerantiam infinitis modis excedit) debitas mihi pœnas mitigabit, & mercedi in cælo recipiendæ augmentum adjiciet. Unicum hoc à te, mi Deus, peto, ne permissus ut unquam de bonitate tuâ dissidam, quantumcunque debilem me ac miserum esse cognovero. Imò si in eo me terrore ac consternatione cernerem, ut jam jam lapsus viderer, meminero tamen Petrum Apostolum unico verbi flatu, ex modicâ fide submergi cepisse; faciâque quod ille fecit, Christum compellabo: Domine saluum me fac. Uti-que manum suam, ita spero, extendet, nec submergi me patietur. Quod si verò Petri partes ulterius me agere, planèque præcipitem ruere permetteret Deus (quod pro sua misericordiâ benignissimè avertat) spero nihilominus fore, ut oculo misericordiæ pleno, me respiciat, uti respexit Petrum, meque denuò in novam spem vitæ erigat. Illud certissimum habeo, quòd absque meâ culpâ Deus me non deferet. Verissimum agnosco dictum Augustini: Potest Deus aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est; non potest quemquam sine malis meritis damnare, quia justus est. Itaque omni spe ac fiducia me illi totum committo. Si propter peccata mea me sinat perire, saltem iustitia ejus in me laudabitur. Spero tamen, & certissimò spero futurum ut clementissima ejus bonitas animam meam fideliter custodiat, quo misericordia illius potius, quam iustitia in me commendetur. Nihil mihi contingere potest, quod Deus non velit. Quidquid autem ille vult, cuiusque malum videatur, est tamen reverà optimum. Quæcunque tu vis, o mi Deus, hæc ego volo omnia, volo, volo.

§. 45. Mortuus cereus.

Luc. c. 12. v. 35-36.
Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris: & vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando revertatur à nuptiis: ut cum venerit & pulsaverit confestim aperiant ei. Beati servi illi, quos, cum venerit Dominus, invenerit vigilantes. Istud moribundi testamur vel ipsi adstantium oculis, cum prehenso ardente cereo adventum Domini oppetimus, & vitæ lampadem velut alteri tradimus.

Virum religiosum fuisse commemini tam pacatæ ac serenæ conscientie, ut ei etiam in morte ridere sit concessum. Cum enim moribundo fatalis cereus in manus traderetur, ille obversis in suum præsidem oculis: Tot, inquit, circumstant hic robusti viri, cur obsecro, mi Pater, ego tam exhaustis viribus cereum tenere cogor? Quam leta mors,

Horat. l. 1. ep. 1. ad Mæcen.
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.

Quid verat talem ridendo mori? Carcerem suum nemo, nisi infans amat. Hic suum deseruit videns. Serium est, quod addo, & omnibus imitabile. Confalvus Hist. Socia. Mederius, eâ virtute pollebat, ut in severissimo vitæ in-tem. 1. 12. stituto æquabilis perpetuæque illius constantia emine. n. 66. ret. Quippe annis compluribus, præter aliorum sacerdotum pensum, sex quotidie horas precatoni meditationique impendit. Atque hanc precandi consuetudinem ne in itinere quidem omisit: magnâ quin etiam ex parte retinuit supremis vitæ diebus, cū pessimè affectū corpus pœnæ spiritus defecisset. Paulo ante excessum aliquot sociorum accitis, sacrum cereum jussit accendi; tum symbolo Apostolorum ppolato: In hac, inquit, fide institutus sum, in hac vixi, in hac morior; testorque si quid fortè in extremo agone excidat mihi, jam nunc inditum & irritum velle: ac protinus brachio porrecto, cereoque manu prehenso: Ut lumen hoc, inquit, oculos illuminat corporis, sic ego credo Dominum Jesum illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum: quia ipse lumen verum & æternum est. Quæ magno sensu cum protulisset, continuans inde sancta cum Deo colloquia, Ecclesiæ mysteriis omnibus præmunis, evolavit è corpore, pridie Nonas Aprilis, anno 1552.

Et tu, quisquis es, etsi sanus sis, apprehende cereum, fortassis hac luce lux tua extinguetur. Vigilantem te mors inveniet, & præcinctum, & cum accensâ face, si labores tuos forster, errores aliorum cordatè, vitæ procellas patienter sustinueris.

§. 46. Moribundi verba ultima.

Suet. in Augusto c. 99.
Avgustus Imperator moriens in hac voce defecit: Livia, nostri conjugii memor vive, ac vale. Quantum sanctius Christiani, qui ultima, cum moriantur, verba dirigunt ad sui principii & omnium Conditorē.

Vir ille divinus Dionysius Areopagita capitis jam damnatus, færale sententiam Christianâ generositate amplexus, & adstantium probra contemnens: Ultimū, inquit, verbum Domini mei in cruce, sit & mihi ultimum in hac luce: Pater in manus tuas commendo spiritum meum.

Greg. Naz. orat. 20.
Basilius Magnus, extremam vitæ clausulam appositurus, cum suos præclaris monitis imbuisset, illud Christi ad Christum pariter adjunxit: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum. Et unâ cum verbis animam lætus effudit.

Ruffin. A. qui. n. 162. & 102. Sub. diae. libell. 3. c. 6.
Sisojus abbas, vir sanctissimus jam ultimæ lineæ ad motus, plurimos habuit sui exitus spectatores, ad quos ille radiante vultu: En, inquit, abbas Antonius venit ad nos. Et paullo post: En, ait, agmen prophetarum huc adest. Mox: Cæterus etiam Apostolorum, inquit, ad nos venit. Et quia cum his adventoribus loqui videbatur, interrogatus est, quibus cum loqueretur? At ille: Angelis, ait, venerunt, animam meam aliò ducturi; hos rogavi, liberalius mihi penitentiae spatium concederent. Ad quem amici: Pater, ajunt, non egres penitentia. Quibus ille: Nondum, ait, vel initium feci penitentiae. Hanc viri submissionem largire probavit vultus magis ac magis radians. Exclamat tandem Sisojus hilari voce: Videte, videte; Dominus venit. Arque verba simul & vitam finit. Felix mors quam æternitatis triumphus excipit. Et licet morientis lectulum non cingant reges, satis est tamen regum regem adesse, in quo moribundi vox ultima quiescat.

Serm. 1. in cena Dom. mibi pag. 1346.
Bernardus, tanquâ si morituro Christum commonstrat manu: O tu Christiane, inquit, ne de hac infirmitate desperes, docuit te Christus quid in omnibus periculis mortis debeas dicere, ad quæ confugere, quæ invocare, in quem sperare: in Patrem Deum, qui non potest despicere sperantes in se, cum attentione bonorum operum. Bonorum dico, quia sine meritis aliquid sperare, non spes, sed presumptio debet dici. Tu itaque talia se.

que talia fac opera, ut ei in hora mortis in veritate dicere possis: In te Domine speravi, non confundar in aeternum.

Ergo ultima morientis verba dirigantur ad Deum: in illum preces, in illum vota, in illum spes ultima ferantur, in illius nomen extrema delinunt suspiria. Dicat moribundus ex imo pectore: Ad te, Domine, faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo.

§. 47. Humana voluntatis ad divinam conformatio, summi momenti est, praecipue sub vite finem.

LUDOVICUS Bloisius, quem supra laudavimus, de nostra voluntatis cum divina consensu, haec pronunciat his omnino verbis: Nullum igitur exercitium in extremis utile esse potest, quam ut quis seipsum ex integro divinae voluntati resignet: humiliter, amorose, plenèque confidens in immensa Dei misericordia, ac bonitate. Fieri enim nequit, quin is qui in humilissimi verè perfectæque resignatione, cum sancta erga Deum fiducia ex hac luce exit, confestim ad regna caelestia evolet. Nam sicut nihil omnino poenae, nihil ignis purgatorii in Deum cadere potest, ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatem amorèque Deo unitus est. Hoc animo iustus ille latro moriebatur in cruce, qui non salutem corporis à Domino postulavit, nec oravit ut à poenis purgatorii servaretur, sed libenter, pro peccatis suis, proque Dei gloria moriens se totum in divinam resignavit voluntatem, se totum Christo obtulit, ut ille (cum ageret, quidquid vellet. Quod si morte imminente, infirmitas naturae moreret, aut trepidat, huiusmodi etiam molestia & formido in Deum per resignationem projicienda, ac certa spes erga eum concipienda est. Mors Christi mortem tuam soletur. Ille praecessit, praecesserunt & innumerale electi ejus: non igitur pigeat te sequi.

§. 48. Moribundus alterum in Golgorath latronem emulatur.

Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum. Felix latro qui in schola Christi, plus in virtute profecit tribus horis, quam infelix Icariorum tribus annis. Verba mihi preis, & precandi formulam, qui Christo patronus fueras & advocatus in extrema necessitate. Deus! quæ iudiciorum tuorum abyssus est? Amici & cognati silent; discipuli deserunt; Angeli non comparent; nec mater filii innocentiam tuam finitur. Et ubinam illa undecim & plura milia, panibus ab hoc crucifixo Domino saturata? quis è tantâ multitudine vel verbulo mutit pro tanto benefactore? Ergo ad latronem Christi patrocinium devolvitur. Latro contra latronem socium, Christo causidicus fit, innocentiam illius asserit, impia probra diluit, omnem assulam multitudinem arguit paricidii. Ergone Dei Filius suam causam à latrone perorari non erubuit? tantum abest ut hunc oratorem suum erubuerit, ut etiam publicè collaudarit. Nec rhetor iste Dominicæ causæ defuit: Er nos quidem iuste, inquit, nam digna factis recipimus; hic vero nihil mali gessit.

O quam verè idem de me dicam! Et ego quidem iuste jam morior, nam digna factis recipio: hic verò Deus meus, & Dominus meus nihil gessit, propter quod moreretur, & in tantis tormentis moreretur. Sed & illa precandi formulæ restet jam utor: Domine, memento mei, quia venisti jam in regnum tuum. Et quia jam es in regno tuo, me in hoc exilio gementem aspice, & hinc abeuntem in regnum tuum admittes. Hoc ego te rogo, Christe Jesu, per flagella, per spinas, per crucem; per tormenta omnia & mortem tuam.

Ergo, quid jam reliquum est, nisi ut in ejus sinum coniciam hanc meam animam; cujus unus ipse laborem doloremque considerat. Novit ipse quid animarum saluti conducatur, & apud illum est jam ab æterno decretum, quo tandem nobis ad eum sit itinere revertendum. Salutare tuum expectabo Domine.

§. 49. Heliotropium contra omnes morbos, & mortem pharmacum.

Heliotropium herba seu flos, uti quotidiano experimento constat, cum sole se circumagat, abeuntem intuetur semper, omnibusque horis cum eo vertitur, etiam die nubilo tantus est amor floriz in hoc sidus. Noctu, velut desiderio solis contrahit sese flos iste. Voluntas humana ita semper divinam intueatur, ut horis omnibus, ad illius nutum se vertat ac circumagat quaquaversus, quantumcunque nubilus sit dies. Enim verò diem magis nubilum non habet humana vita quam diem mortis. Hoc maxime die moribundus, velut verum heliotropium, ad suum se solem vertat fixissimis & planè immotis oculis. Id nos Servatoris verba doceant.

Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Ad hunc prorsus modum, mi moribunde, loquere. In omnibus omnino rebus faciendis, & fugiendis, patiendis ac perferendis, exemplo Domini, dic semper: Ita Pater, Ita Pater, Ita mi Pater: etsi uno die milies, ter milies id ingeminandum. Atque tunc magis hoc dicendum & repetendum, cum magis premunt adversa; in omnibus tuam ipsius sanctissimam voluntati subiiciendo. Hec vigilans & dormiens, hec sanus & æger, hec moriens assidue pronuncia, velut dicas: Domine, nil possum tibi negare, tu sis. Ego autem in te speravi, Domine: dixi, Deus meus es tu, in manibus meis sortes meae. Vanitudo mea, morbus meus, prospera & adversa mea, vita & mors mea sunt in manu tuâ Domine. Sicut vis, ita fiat. Domine secundum voluntatem tuam & vivere & mori, jucundum mihi erit, quia Deus & pater meus es tu. Sicut ergo vis, sicut disponis, ordinas, permittis omnia fieri, ita fiant, ita Pater, ita & in me fiant, & nihil fiat in me, aut à me, quod voluntati tuæ rectissimæ, optimæ vel minimæ adversetur. Ita Pater, ita fiat, & nunc, & semper, & in omnem æternitatem.

Philippus II. Hispaniarum Rex, ab omnigenâ quidem virtute multò laudatissimus princeps, hac tamen ad Dei voluntatem Conformitate jam panè divinus homo evasit, etiam dum inter homines ageret: nam in fatali morbo, divinæ voluntati devotissimus, illa Servatoris verba panè infinities repetit: Pater, non mea, sed tua voluntas fiat; cumque è Matthæo Evangelistâ, Christi Domini Pater, ad apostema ferro secandum, prælegeretur, iussit rex, ad illa ipsa Domini verba: Pater, non mea, sed tua voluntas fiat, lectorem nonnihil subsistere. Tanti regum iste maximus hoc Heliotropium, tam sanus, quam æger ac moribundus æstimavit.

Hoc certè Heliotropium morbis, morti, malis omnibus medetur. Procul est ab omni exitio, qui voluntate tam propinquus est Deo.

§. 50. A moribundo, aut moribundo prælegenda.

I. ORATIO

B. HIERONTIMI IN AGONE MORTIS, VT scribit Eusebius.

PIE Jesu, virtus mea, refrigerium meum, susceptor meus, & liberator meus, in quem speravi, cui credidi, quem dilexi. Summa dulcedo, turris fortitudinis, & spes mea à juventute meâ. Voca me dux vitæ meæ, & respondebo tibi. Operi manuum tuarum, quod de limbo terræ Creator omnium formasti, quod ossibus & nervis compegesti, cui vitam moriens tribuisti, clementiæ tuæ porrige dexteram. Tempus est ut pulvis in pulverem revertatur, & spiritus redeat ad te Salvatorem, qui huc illum misisti. Aperi ei Domine janua vitam, nam pro me in ligno crucis tanquam latro pependisti, suscipe me misericors Deus, secundum multitudinem misericordiarum tuarum.

miserationum tuarum. Nam latronem ad te currentem A in cruce moriſus ſuſcepisti. Aegrotus ſum, infirmata eſt in paupertate vita mea, & ideo ad te, Domine, curro medicum. Sana me, Domine, & ſanabor: & quoniam in te cōſido non erubescam. In te Domine ſperavi non confundar in æternum. At quis ego ſum, piſſime Deus, ut tam audacter loquar ad te? peccator ſum & in peccatis enutritus; cadaver putridum, vas fœtidum, eſca vermium. Parce mihi Domine. Quæ enim victoria eſt, ſi pugnando mecum, me viceris, qui minis ſum ante te quam ſtipula ante faciem venti. Dimitte omnia peccata mea, & erige de ſtercore pauperem. Exurge & adjuva me Domine, exurge & ne repellas in finem. In-
 tret poſtulatō mea in cōſpectu tuo, Domine, & fiat manus tua, ut ſalvum me faciat. Ecce hominem, qui diſcedens ab Hiericho, captus à latronibus & vulneratus, ſemivivus relictus ſum: Tu pie Samaritane recipe me. Peccavi nimis in vitā meā, & malum coram te feci: à plantā pedis uſque ad verticem capitis non eſt in me ſanitas. Certe niſi in ligno crucis moriens me adjuviſſes, digna erat habitare in interno anima mea. Ego, pie Jeſu, ſum pars tanti pretii: pro me ſudaviſti ſanguinem tuum pretioſiſſimum, non me repellas à te. Ego ſum ovīs quæ erravi, require eam bone paſtor & appone illam ovis tuo, ut juſtificeris in ſermonibus tuis, nam promiſiſti mihi, quod quādoque hora peccator ingemuerit, ſalvus erit. Dolens ſum, iniquitates meas ego cognoſco, & delicta mea coram me ſunt. Verè non ſum dignus vocari filius tuus, quia peccavi in cælum & coram te. Sed auditui meo dabis gaudium & lætitiā. Averte faciem tuā à peccatis meis, dele iniquitates meas ſecundum magnam miſericordiam tuā. Ne proſicias me à facie tuā, neque ſecundum peccata mea facias mihi, neque ſecundum iniquitates meas retribuas mihi, ſed adjuva me Deus ſalutaris meus, & propter honorem nominis tui libera me. Benigne fac in bonā voluntate tuā, ut inhabitem in domo tuā omnibus diebus vitæ meæ, ut cum habitantibus in ea laudem te in æternum.

II. ORATIO.

AD IESVM CHRISTVM MVNDI SALVATOREM.

Ieſu Chriſte, fons miſericordiæ, oſtende mihi pauperculæ creaturæ tuæ miſericordiam tuā: adjuva me in hac extremā neceſſitate. Creator & Redemptor meus, Jeſu Chriſte, pone paſſionem, crucem & mortem tuam, inter iudicium tuum & animam meam. Totum me tibi dedo, non me rejicias; ad te venio, non me repellas. Nunc Domine ſecundum voluntatem tuam fac mecum miſericordiam & præcipe in pace recipi ſpiritum meum, redemiſti me Domine Deus veritatis. *Soror* in mentis meæ auribus vox illa dulcis, Domine Jeſu: Hodie mecum eris in paradīſo.

Suſcipe me, Jeſu crucifixæ, inter amorōſa tua brachia, quæ pro me in cruce extenſa cerno & complector; ſuſcipe me inter deſiderabiles amplexus tuos, & trahe ad te animam meam; ſuſcipe me bone Jeſu, in miſericordiā tuā; ſuſcipe in pace ſpiritum meum. Amen.

III. ORATIO.

AD AGENDAS GRATIAS IN EXTREMIS,
S. Iſidori martyris.

Gloria tibi, Domine Jeſu Chriſte, qui me vocare ad gratiam veræ fidei dignatus es. Gloria tibi, quod tam miſericors & benignus in me tot actantis peccatis obnoxius ſemper exiſtiſti, tantique per omnem vitam beneficii affeciſti. Mi amantiffime Deus benedico te, quod beneplacito & voluntate tuā nunc vocor ex hoc mundo ad te, tibi enim Domine, gratias agens, libenter ad te venio, & humiliter tibi me

committo. Sed oro te Domine Deus meus, ſuſcipe me in miſericordiā tuā, & animā meam in ſanctas manus tuas accipe, tibi enim ſoli, Domine, commendo ſpiritum meum, qui eum mihi dediſti, & invoco te ſolum verum Deum, ut accipiam bonam partem inter electos tuos, & facias mecum divitem tuam miſericordiam, liberans me ab inimicorum meorum inſultibus, & ab omni afflictione & anguſtiā, quoniam tu es Deus ſolus, qui ab omni neceſſitate redimis eos, qui te invocant, in te ſperant: Te decet laus & gloria in ſæculorum ſæcula. Amen.

Has preces maxime duas ſequentes, cupimus à ſanis ſæpius legi, ut eo attentius & maiore ſenſu cogitent extremam illam neceſſitatem, & moribundi abitu ad tribunal divinum. Quo tempore homo vivus vix ſentit amplius ſe vivere, & velut medius hæret inter huius & alterius Orbis terminos.

IV. ORATIO.

A CIRCVMSTANTIBVS DICENDA, PRO
animam agentibus.

Chriſte Jeſu crucifixæ, in unione ferventiſſimi amoris, qui te vitam omnium viventium in cruce mori coëgit, pulſamus ad medullā benigniſſimi cordis tui, & rogamus, ut anime famuli tui, fratris noſtri N. peccata omnia dimittas, & tuā ſanctiſſimā converſatione, & tuæ acerbiſſimæ paſſionis merito omiſſa ejus ſuppleas, eumque ſuperabundantiſſimam miſerationum tuarum multitudinem facias experiri, noſque omnes, & ſingulariter hunc fratrem noſtrum N. quem proximè vocare diſponis, placito tibi modo præparēs, eiſque præſtes ut cum verā patientiā, perfectā reſignatione, plenā peccatorum remiſſione, validiſſimā fide, ſpe firmā, & integrā charitate, in perfectiſſimo ſtatu, in dulciſſimum amplexum, & ſuaviſſimum oſculum tuum, feliciter ad tuam æternam laudem expirer.

Eja dulciſſime Redemptor, Domine Jeſu, per illas lacrymabiles voces, quas in cruce moriturus edidiſti, & paſſionis doloribus conſumptus dixiſti, Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquiſti, ne quaſo longè facias à famulo tuo fratre noſtro N. tuæ miſerationis auxilium, nam ille in hac horā & momento extremæ afflictionis, præ defectione animæ & conſumptione ſpiritus te invocare non valet. Per triumphum ſanctæ crucis & per mortis paſſionis quæ infinitum meritum, cogita, Domine, de eo cogitationes pacis & non afflictionis, ſed miſericordiæ & conſolationis. Libera eum de omnibus anguſtiis, toiſque ſanctiſſimis manibus, quas pro eo nobiſque omnibus in cruce clavis aſſigi permiſiſti, Jeſu bone & amantiffime Pater, erue eum à tormentis illi debitis, & perduc illum in requiem æternam. Amen.

V. ORATIO.

B. DIONISII CARTHVSIANI, IN COLLOQVIO
de particulari iudicio animarum, pro animam
agentibus.

Ad Deum Patrem.

Omnipotens æternæ Deus, Pater miſericordiarum & Deus totius conſolationis, tuam deprecamur immenſam bonitatem, per ineffabilem illam charitatem, qua humanum genus dilexiſti, quando Unigenitum Filium tuum pro noſtra redemptione in hunc mundum miſiſti, ut pro nobis acerbiſſimam & ignominioſiſſimam mortem ſubiret. Oſtende, ô Domine, in hac horā, pietatis tuæ abyſſum, & effunde charitatis tuæ dulcedinem in hanc rationabilem creaturam tuam, quæ nunc ad te patrem ſpirituum redit. Oſtende illi lucem

que talia fac opera, ut ei in hora mortis in veritate dicere possis: In te Domine speravi, non confundar in aeternum.

Ergo ultima morientis verba dirigantur ad Deum: in illum preces, in illum vota, in illum spes ultima ferantur, in illius nomen extrema delinunt suspiria. Dicat moribundus ex imo pectore: Ad te, Domine, faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo.

§. 47. Humana voluntatis ad divinam conformatio, summi momenti est, præcipue sub vite finem.

LUDOVICUS Bloisius, quem supra laudavimus, de nostræ voluntatis cum divinâ consensu, hæc pronunciat his omnino verbis: Nullum igitur exercitium in extremis utile esse potest, quàm ut quis seipsum ex integro divinæ voluntati resignet: humiliter, amorosè, plenèque confidens in immensâ Dei misericordiâ, ac bonitate. Fieri enim nequit, quin is qui in humilissimi verâ perfectæque resignatione, cum sanctâ erga Deum fiduciâ ex hac luce exit, confectum ad regna cælestia evolet. Nam sicut nihil omnino pœnæ, nihil ignis purgatorii in Deum cadere potest, ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatē amorēque Deo unitus est. Hoc animo iustus ille latro moriebatur in cruce, qui non salutē corporis à Domino postulavit, nec oravit ut à pœnis purgatorii servaretur, sed libenter, pro peccatis suis, proque Dei gloriâ moriens se totum in divinam resignavit voluntatem, se totum Christo obtulit, ut ille (cum ageret, quidquid vellet. Quod si morte imminente, infirmitas naturæ mœret, aut trepidat, huiusmodi etiam mœstitia & formido in Deum per resignationem projicienda, ac certa spes erga eum concipienda est. Mors Christi mortem tuam soletur. Ille præcessit, præcesserunt & innumeræ electi ejus: non igitur pigeat te sequi.

§. 48. Moribundus alterum in Golgorâ latronem emulatur.

Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum. Felix latro qui in scholâ Christi, plus in virtute profecit tribus horis, quàm infelix Icariorum tribus annis. Verba mihi preis, & precandi formulam, qui Christo patronus fueras & advocatus in extremâ necessitate. Deus! quæ iudiciorum tuorum abyssus est? Amici & cognati silent; discipuli deserunt; Angeli non comparent; nec mater filii innocentiam tuam finitur. Et ubinam illa undecim & plura milia, panibus ab hoc crucifixo Domino saturata? quis est tantâ multitudine vel verbulo mutit pro tanto benefactore? Ergo ad latronem Christi patrocinium devolvitur. Latro contra latronem socium, Christo causidicus fit, innocentiam illius asserit, impia probra diluit, omnem affusam multitudinem arguit paricidii. Ergone Dei Filius suam causam à latrone perorari non erubuit? tantum abest ut hunc oratorem suum erubuerit, ut etiam publicè collaudaret. Nec rhetor iste Dominicæ causæ defuit: Er nos quidem iuste, inquit, nam digna factis recipimus; hic vero nihil mali gessit.

O quàm verè idem de me dicam! Et ego quidem iustè jam morior, nam digna factis recipio: hic verò Deus meus, & Dominus meus nihil gessit, propter quod moreretur, & in tantis tormentis moreretur. Sed & illa precandi formulâ restè jam utor: Domine, memento mei, quia venisti jam in regnum tuum. Et quia jam es in regno tuo, me in hoc exilio gementem aspice, & hinc abeuntem in regnum tuum admittes. Hoc ego te rogo, Christe Jesu, per flagella, per spinas, per crucem; per tormenta omnia & mortem tuam.

Ergo, quid jam reliquum est, nisi ut in ejus sinum coniciam hanc meam animam; cujus unus ipse laborem doloremque considerat. Novit ipse quid animarum saluti conducatur, & apud illum est jam ab æterno decretum, quo tandem nobis ad eum sit itinere revertendum. Salutare tuum expectabo Domine.

§. 49. Heliotropium contra omnes morbos, & mortem pharmacum.

Heliotropium herba seu flos, uti quotidiano experimento constat, cum sole se circumagat, abeuntem intuetur semper, omnibûsque horis cum eo vertitur, etiam die nubilo tantus est amor floriz in hoc sidus. Noctu, velut desiderio solis contrahit sese flos iste. Voluntas humana ita semper divinam intueatur, ut horis omnibus, ad illius nutum se vertat ac circumagat quaquaversus, quantumcunque nubilus sit dies. Enim verò diem magis nubilum non habet humana vita quàm diem mortis. Hoc maxime die moribundus, velut verum heliotropium, ad suum se solem vertat fixissimis & planè immotis oculis. Id nos Servatoris verba doceant.

Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Ad hunc prorsus modum, mi moribunde, loquere. In omnibus

omnino rebus faciendis, & fugiendis, patiendis ac perferendis, exemplo Domini, dic semper: Ita Pater, Ita Pater, Ita mi Pater: etsi uno die milies, ter milies id ingeminandum. Atque tunc magis hoc dicendum & repetendum, cum magis premunt adversa; in omnibus tuam ipsius sanctissimam voluntati subijciendo. Hæc vigilans & dormiens, hæc sanus & æger, hæc moriens assidue pronuncia, velut dicas: Domine, nil possum tibi negare, tu sis. Ego autem in te speravi, Domine: dixi, Deus meus es tu, in manibus meis sortes meae. Vanitudo mea, morbus meus, prospera & adversa mea, vita & mors mea sunt in manu tuâ Domine. Sicut vis, ita fiat. Domine secundum voluntatem tuam & vivere & mori, jucundum mihi erit, quia Deus & pater meus es tu. Sicut ergo vis, sicut disponis, ordinas, permittis omnia fieri, ita fiant, ita Pater, ita & in me fiant, & nihil fiat in me, aut à me, quod voluntati tuæ rectissimæ, optimæ vel minimùm adversetur. Ita Pater, ita fiat, & nunc, & semper, & in omnem æternitatem.

Philippus II. Hispaniarum Rex, ab omnigenâ quidem virtute multò laudatissimus princeps, hac tamen ad Dei voluntatem Conformitate jam panè divinus homo evasit, etiam dum inter homines ageret: nam in fatali morbo, divinæ voluntati devotissimus, illa Servatoris verba panè infinities repetiit: Pater, non mea, sed tua voluntas fiat; cumque è Matthæo Evangelistâ, Christi Domini Pater, ad apostema ferro secandum, prælegeretur, iussit rex, ad illa ipsa Domini verba: Pater, non mea, sed tua voluntas fiat, lectorem nonnihil subsistere. Tanti regum iste maximus hoc Heliotropium, tam sanus, quàm æger ac moribundus æstimavit.

Hoc certè Heliotropium morbis, morti, malis omnibus medetur. Procul est ab omni exitio, qui voluntate tam propinquus est Deo.

§. 50. A moribundo, aut moribundo prælegenda.

I. ORATIO

B. HIERONTIMI IN AGONE MORTIS, VT scribit Eusebius.

PTe Jesu, virtus mea, refrigerium meum, susceptor meus, & liberator meus, in quem speravi, cui credidi, quem dilexi. Summa dulcedo, turris fortitudinis, & spes mea à juventute meâ. Voca me dux vitæ meæ, & respondebo tibi. Operi manuum tuarum, quod de limbo terræ Creator omnium formasti, quod ossibus & nervis compegesti, cui vitam moriens tribuisti, clementiæ tuæ porrige dexteram. Tempus est ut pulvis in pulverem revertatur, & spiritus redeat ad te Salvatorem, qui huc illum misisti. Aperi ei Domine janua vitam, nam pro me in ligno crucis tanquam latro pependisti, suscipe me misericors Deus, secundum multitudinem misera-

miserationum tuarum. Nam latronem ad te currentem A in cruce moriens suscepisti. Aegrotus sum, infirmata est in paupertate vita mea, & ideo ad te, Domine, curro medicum. Sana me, Domine, & sanabor: & quoniam in te confido non erubescam. In te Domine speravi non confundar in æternum. At quis ego sum, piissime Deus, ut tam audacter loquar ad te? peccator sum & in peccatis enutritus; cadaver putridum, vas fœtidum, elca vermium. Parce mihi Domine. Quæ enim victoria est, si pugnando mecum, me viceris, qui minus sum ante te quam stipula ante faciem venti. Dimitte omnia peccata mea, & erige de stercore pauperem. Exurge & adjuva me Domine, exurge & ne repellas in finem. Intret postulatio mea in conspectu tuo, Domine, & fiat manus tua, ut salvum me faciat. Ecce hominem, qui discedens ab Hiericho, captus à latronibus & vulneratus, semivivus relictus sum: Tu pie Samaritane recipe me. Peccavi nimis in vitâ meâ, & malum coram te feci: à plantâ pedis usque ad verticem capitis non est in me sanitas. Certe nisi in ligno crucis moriens me adjuvisses, digna erat habitare in interno anima mea. Ego, pie Jesu, sum pars tanti pretii: pro me sudisti sanguinem tuum pretiosissimum, non me repellas à te. Ego sum ovis quæ erravi, require eam bone pascor & appone illam ovis tuo, ut iustificeris in sermonibus tuis, nam promissisti mihi, quod quæcumque hora peccator ingemuerit, salvus erit. Dolens sum, iniquitates meas ego cognosco, & delicta mea coram me sunt. Verè non sum dignus vocari filius tuus, quia peccavi in cælum & coram te. Sed auditui meo dabis gaudium & lætitiâ. Averte faciem tuam à peccatis meis, dele iniquitates meas secundum magnam misericordiam tuam. Ne projicias me à facie tua, neque secundum peccata mea facias mihi, neque secundum iniquitates meas retribuas mihi, sed adjuva me Deus salutaris meus, & propter honorem nominis tui libera me. Benigne fac in bonâ voluntate tuâ, ut inhabitem in domo tuâ omnibus diebus vitæ meæ, ut cum habitantibus in ea laudem te in æternum.

II. ORATIO.

AD IESVM CHRISTVM MVNDI SALVATOREM.

Iesu Christe, fons misericordiæ, ostende mihi pauperule creaturæ tuæ misericordiam tuam: adjuva me in hac extremâ necessitate. Creator & Redemptor meus, Jesu Christe, pone passionem, crucem & mortem tuam, inter iudicium tuum & animam meam. Totum me tibi dedo, non me rejicias; ad te venio, non me repellas. Nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum misericordiam & præcipe in pace recipi spiritum meum, redemisti me Domine Deus veritatis. *Soror in mentis meæ auribus vox illa dulcis, Domine Jesu: Hodie mecum eris in paradiso.*

Suscipe me, Jesu crucifixe, inter amorosa tua brachia, quæ pro me in cruce extensa cerno & complector; suscipe me inter desiderabiles amplexus tuos, & trahe ad te animam meam; suscipe me bone Jesu, in misericordiâ tuâ; suscipe in pace spiritum meum. Amen.

III. ORATIO.

AD AGENDAS GRATIAS IN EXTREMIS.
S. Iſidori martyris.

Gloria tibi, Domine Jesu Christe, qui me vocare ad gratiam veræ fidei dignatus es. Gloria tibi, quod tam misericors & benignus in me tot actantis peccatis obnoxium semper exististi, tantisque per omnem vitam beneficiis affectisti. Mi amantissime Deus benedico te, quod beneplacito & voluntate tuâ nunc vocor ex hoc mundo ad te, tibi enim Domine, gratias agens, libenter ad te venio, & humiliter tibi me

committo. Sed oro te Domine Deus meus, suscipe me in misericordiâ tuâ, & animâ meam in sanctas manus tuas accipe, tibi enim soli, Domine, commendo spiritum meum, qui eum mihi dedisti, & invoco te solum verum Deum, ut accipiam bonam partem inter electos tuos, & facias mecum divitem tuam misericordiam, liberans me ab inimicorum meorum insultibus, & ab omni afflictione & angustia, quoniam tu es Deus solus, qui ab omni necessitate redimis eos, qui te invocant, in te sperant: Te decet laus & gloria in sæculorum sæcula. Amen.

Has preces maxime duas sequentes, cupimus à sanis sæpius legi, ut eo attentius & maiore sensu cogitent extremam illam necessitatem, & moribundi abitu ad tribunal divinum. Quo tempore homo vivus vix sentit amplius se vivere, & velut medius hæret inter huius & alterius Orbis terminos.

IV. ORATIO.

A CIRCVMSTANTIBVS DICENDA, PRO animam agentibus.

Christe Jesu crucifixe, in unione ferventissimi amoris, qui te vitam omnium viventium in cruce mori coegit, pulsamus ad medullâ benignissimi cordis tui, & rogamus, ut anime famuli tui, fratris nostri N. peccata omnia dimittas, & tuâ sanctissimâ conversatione, & tuæ acerbissimæ passionis merito omnia scilicet suppleas, eumque superabundantissimam miserationum tuarum multitudinem facias experiri, nosque omnes, & singulariter hunc fratrem nostrum N. quem proximè vocare disponis, placito tibi modo præpares, ei que præstes ut cum verâ patientiâ, perfectâ resignatione, plenâ peccatorum remissione, validissimâ fide, spe firmâ, & integrâ charitate, in perfectissimo statu, in dulcissimum amplexum, & suavissimum osculum tuum, feliciter ad tuam æternam laudem expiatur.

Eja dulcissime Redemptor, Domine Jesu, per illas lacrymabiles voces, quas in cruce moriturus edidisti, & passionis doloribus consumptus dixisti, Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti, ne quæso longè facias à famulo tuo fratre nostro N. tuæ miserationis auxilium, nam ille in hac horâ & momento extremæ afflictionis, præ defectione animæ & consumptione spiritus te invocare non valet. Per triumphum sanctæ crucis & per mortis passionisque tuæ infinitum meritum, cogita, Domine, de eo cogitationes pacis & non afflictionis, sed misericordiæ & consolationis. Libera eum de omnibus angustis, tuisque sanctissimis manibus, quas pro eo nobisque omnibus in cruce clavis affigi permisisi, Jesu bone & amantissime Pater, erue eum à tormentis illi debitis, & perduc illum in requiem æternam. Amen.

V. ORATIO.

B. DIONISII CARTHYSIIANI, IN COLLOQVIO de particulari iudicio animarum, pro animam agentibus.

Ad Deum Patrem.

Omnipotens æternæ Deus, Pater misericordiarum & Deus totius consolationis, tuam deprecamur immensam bonitatem, per ineffabilem illam charitatem, qua humanum genus dilexisti, quando Unigenitum Filium tuum pro nostrâ redemptione in hunc mundum misisti, ut pro nobis acerbissimam & ignominiosissimam mortem subiret. Ostende, ô Domine, in hac horâ, pietatis tuæ abyssum, & effunde charitatis tuæ dulcedinem in hanc rationabilem creaturam tuam, quæ nunc ad te patrem spirituum redit. Ostende illi lucem

VL ORATIO

Sapius dicenda, Contritionis, Fidei, Spei, Charitatis &c.
actus continens.

lucem miserationum tuarum, conforta mentem illius A
in te, intellectum illumina, voluntatem accende. Cle-
mentissime Deus, hunc hominem in te uno, omnium
ultimato, incommutabili, infinito ac summo dono con-
serva. Protege eum ab omni potestate adversarii, à Sa-
tanæ tentationibus, ab omni occulsiu contrarios Non
secundum peccata ejus judices eum, sed secundum be-
nignissimam bonitatis tuæ immensitatem, secundum
charitatem tuam affluentissimam, secundum multitu-
dinem miserationum tuarum miserere illius, indulge
illi & parce: suscipe spiritum illius in sanctissimæ dile-
ctionis tuæ brachia. Hoc te rogamus per Unigenitum
filium tuum, Dominum nostrum Je s v m Christum,
per universa ejus beneficia & merita, per omnia re-
demptionis nostræ mysteria, per quidquid in seipso pro
nostrâ salute assumpsit, fecit ac passus est, per omnem
denique bonitatem tuam, ô Pater, qui cum Unigenito
tuo, & sancto Spiritu unus es verus, solus, ac summus
Deus.

Ad Deum Filium.

O Bsecramus te Domine Je s v Christe per chari-
tatis tuæ ardorem, quo teipsum pro nostrâ re-
demptione tradidisti in mortem, mortem autem cru-
cis acerbissimam atque turpissimam, & per tui pretio-
sissimi pro nobis liberalissimè fusi sanguinis pretium,
per tuæ quoque amarissimæ passionis indeficientissi-
mum ac copiosissimum meritum, atque per tuam di-
lectissimam Matrem, perque maternæ compassionis il-
lius acerbissimam, cum tibi usque ad tuum in cruce ex-
cessum assisteret, mirifica pietatis tuæ abyssum in hoc
tuo famulo, à vitæ præsentis luce ad te omnium Judi-
cem metuendum transeunte. Præpara animam ejus, ô
Domine, ad occurrendum tibi, & sine verâ contritione
ac filiali ad te conversione ne eum à corpore separari
permittas. Visita & illustra mentem ejus visitatione tuâ
secreta & paternâ, quâ in ictu oculi iustificas impium,
& ex immundo mundum efficias. Mitte ei, ô Domine
& Salvator, auxilium gratiæ tuæ, à throno gloriæ tuæ, &
eâ pietate, quâ latroni serò penitenti indulgentissimè
promissisti: Hodie mecum eris in paradiso, etiam in hoc
homine, pietatis & charitatis tuæ viscera ostende. Jube
eum ad tuam misericordiam pervenire, ô Salvator
Mundi, Rex gloriæ, Princeps virtutum, Judex supreme,
Deus altissime, qui cum Patre & sancto Spiritu vivis &
regnas benedictus per infinita sæcula.

Ad Deum Spiritum sanctum.

S Piritus sancte Deus, adorande paraclete, bonitatis,
pacis, charitatis & omnis dulcedinis fons immense,
obsecramus te per tuam æternam ex Patre & Filio pro-
cessionem, infunde nunc radium tuæ propitiationis, in
animam istam undique angustatam: omnes maligno-
rum spirituum impugnationes ab eâ remove: effunde
in illam divitiis gratiæ tuæ, eamque conforta & erige
contra universam vitiorum ac demonum metuendam
aciem; fac eam plenè contritam ad suum Creatorem
servidè adspirare, & ad fontem totius puritatis ac san-
ctitatis purificatam venire. Imple illam eâ largitate, quâ
in die Pentecostes igneis linguis super Christi discipu-
los descendisti. Dignare, ô divine Spiritus, hunc homi-
nem illuminare & accendere atque ad te totius salutis
ac gratiæ fontalem originem perducere, qui cum Patre
& Filio vivis & regnas æqualis Deus, per infinita sæcu-
lorum sæcula. Amen.

D Omine Je s v Christe, credo quòd Deus meus &
Redemptor meus es. Credo quòd pro meâ salute
de Virgine Mariâ nasci, & in cruce mori dignatus es.
Credo quidquid per sanctam Catholicam Ecclesiam
mihî credendum proponis, & in hac fide protestor me
vivere velle, & mori. Domine Je s v, doleo quòd sum-
mam bonitatem tuam offenderim, & doleo quòd non
magis doleam de tot offensis contra te creatorem &
redemptorem meum ingratisimè perpetratis. Peto
humiliter peccata omnia mihî condonari per sangui-
nem tuum; firmiter ab eis abstinere, & vitam emendare
propono, si vixero. Atque si quid obligus sum, vel non
cognoscam, quo tuam Majestatem offendi, de eo illu-
minari cupio & pœnitere; interim de omnibus veniam
peto.

Omnibus qui me unquam offenderunt, libenter &
ex animo, propter te, mi Deus, offensas omnes dimitto,
& si quem offendi ego, precor etiam mihî veniam dari.
Si quid alienorum bonorum est apud me, quantum te-
neor, & facultates meæ se extendunt, volo satisfieri
omnibus. Spero in dignâ tuâ misericordiâ, & in san-
guine cum tantâ charitate pro me fuso, quod me licet
indignum salvum facies, & adimplebis me lætitiâ cum
vultu tuo, quod ut facias, per sanctam passionem &
mortem tuam te pœcor. Corroboro me, Domine Je s v,
contra omnes Satanæ insultus, & scuto misericordiæ
tuæ protege me, quoniam in bonitatis tuæ præsidio tota
est reposita spes & fiducia mea. Nihil quidem merito-
rum habeo, quod allegem apud te; malorum heu nimis
multum video, sed per tuam misericordiam confido
me salvandum. Ita in pace in idipsum dormiam & re-
quiescam, quoniam tu Domine singulariter in spe
constituisti me. Tibi laus & gloria in sæculorum sæ-
cula, Amen.

Epilogus & monitum Lectori.

H As preces, mi Lector, pro animam agentibus dicendas, tu ipse pro teipso, dum sanus es,
pauculis mutatis, sapius dices, si sapias. Putem ego ad
vitam sanctiùs instituendam vix efficacius quidquam
cogitari, quàm lacrymabilem illum hominis moribundi
statum. Tunc illud Domini varicinium etiam in mori-
bundos pronunciatum luculentè se prodit: *Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumda-
bunt te, & coangustabunt te undique & ad terram proper-
nent te, & non relinquent in te lapidem super lapidem.* Hæc
certè, oculis testibus, in homine moribundo fiunt. Cir-
cumdant illum angustia, fatigant sollicitudines diversæ,
vallant dolores, tentant cæcædæmones, peccata præ-
terita in terram protulerunt, supplicia futura perterre-
faciunt, creata omnia deserunt. Et licet morientis lectu-
lum peritissimi medicorum cingant, nullus juvare po-
test, nisi medicus de cælo. Aeterna lex à principio dicta Mundo
omni huic Mundo, nasci, denasci; oriri, aboriri: nec
quidquam stabile aut firmum arbitri ille rerum esse
voluit præter seipsum. Abcunt omnia hunc nascendi
pereundi que fatalem gyrum, & longævum sit aliquid
in hac machinâ, æternum nihil. Per tuam ergo ipsius, mi
Lector, salutem te rogo, memento æternitatis. Momen-
tum est vita; heu momentum est! sed pendet ab hoc
momento sive perenne bonum, sive perenne malum.
Brevis est labor; voluptas omnis evanescit; sola ignorat
finem æternitas: Memento æternitatis.

Omne bo-
num &
malum
pendet à
vitæ mo-
mento.

FINIS AETERNITATIS PRODRÖMI.

Tom. I.

H

TRIBV-